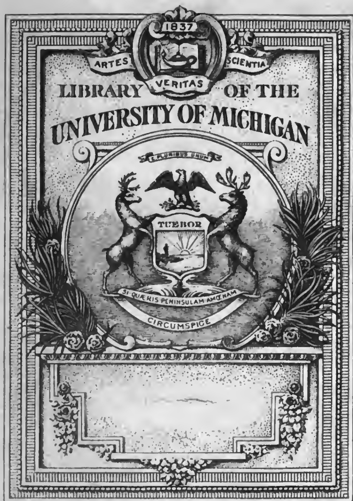

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

Fracastoro, Girolamo

HIERONYMI FRACASTORII,

ET

MARCI ANTONII FLAMINII CARMINA,

QUIBUS IN HAC EDITIONE

Acceſſere alia quamplurima ex illuſtribus aliquot Poetis deſumpta, nempe

COTTA, BONFADIO, FUMANO, ARCHI COMITE, BEMBO, NAUGERIO, CASTILIONIO,

Et aliis pluribus.

BASSANI, MDCCLXXXII.

SED PROSTANT
VENETIIS APUD REMONDINI.

Superiorum Permiſſu, ac Privilegio.

TYPOGRAPHUS

BENEVOLO LECTORI.

Ex quo nobis præclaras aliquot editiones iterum demandare luci feliciter obtigit, illud semper fixum animo, ac statutum voluimus; ut si quid præ manibus esset, quod ad studiosorum hominum excitandos animos conducere videretur, id sedulo nostris excudi prælis toto animo, diligentiaque incumberemus. Libentius itaque aliquid identidem adgredimur, quia superioribus annis, quæ ob insignium virorum oculos opera posuimus, ea ipsis nostro incredibili gaudio accepta, jucundaque fuisse semper animadvertimus. Idque plane fuit, ut nullus omnino dubitandi locus relinqueretur, quin huic etiam perutili admodum volumini nostram operam daremus: quod quidem potiori juré, quam cetera,

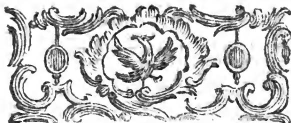
non noſtro ſolum, ſed communi omnium judicio, univerſam ſibi conciliaturum exiſtimationem eſt, tum propter Fracaſtorii, & Flaminii Carmina, quæ in ipſo præcipuum locum obtinent, tum etiam, quod huic nonnulla ſelectiorum aliquot virorum addenda opuſcula curavimus. Ea tibi, Humaniſſime Lector, commendari per nos non oportet; nam hi quidem magnam ſibi apud omnes auctoritatem per ſe ſatis vindicant. Illud unum itaque optandum nobis eſt, ut ſtudium in te noſtrum hiſce in proferendis editionibus cognitum tibi, acceptumque ſit: ut benevolentia, qua hunc, qualiſcumque eſt, laborem exceperis, majorem nobis injiciat animum, præſtantiores poſthac ſemper in re litteraria comparandi tibi utilitates. Vale.

INDEX
EORUM

Quæ hoc Volumine continentur.

HIE-

HIERONYMI FRACASTORII SYPHILIDIS, SIVE DE MORBO GALLICO AD PETRUM BEMBUM, LIBER I.

QUI casus rerum varii, quæ semina morbum
Insuetum, nec longa ulli per sæcula visum
Attulerint: nostra qui tempestate per omnem
Europam, partimque Asiæ, Libyæque per urbes
Sæviit: in Latium vero per tristia bella
Gallorum irrupit, nomenque a gente recepit:
Necnon & quæ cura, & opis quid comperit usus,
Magnaque in angustis hominum solertia rebus,
Et monstrata Deum auxilia, & data munera Cæli
Hinc canere, & longe secretas quærere caussas
Aera per liquidum, & vasti per sidera Olympi
Incipiam: dulci quando novitatis amore
Correptum, placidi Naturæ suavibus horti
Floribus invitant, & amantes mira Camœnæ.
BEMBE, decus clarum Ausoniæ, si forte vacare
Consultis LEO te a magnis paullisper, & alta
Rerum mole sinit, totum qua sustinet orbem:
Et juvat ad dulces paullum secedere Musas:
Ne nostros contemne orsus, medicumque laborem,
Quidquid id est. Deus hæc quondam dignatus Apollo est:
Et parvis quoque rebus inest sua sæpe voluptas.
Scilicet hac tenui rerum sub imagine multum

Naturæ, fatique subest, & grandis origo.
Tu mihi, quæ rerum caussas, quæ sidera noscis,
Et cæli effectus varios, atque aeris oras,
Uranie, (sic dum puro spatiaris Olympo,
Metirisque vagi lucentes ætheris ignes,
Concentu tibi divino cita sidera plaudant)
Ipsa ades, & mecum placidas, Dea, lude per umbras,
Dum tenues auræ, dum myrtea silva canenti
Aspirat, resonatque cavis Benacus ab antris.
Dic, Dea, quæ caussæ nobis post secula tanta
Insolitam peperere luem? num tempore ab illo
Vecta mari occiduo nostrum pervenit in orbem,
Ex quo lecta manus solvens de litore Ibero
Ausa fretum tentare, vagique incognita ponti est
Æquora, & orbe alio positas perquirere terras?
Illic namque ferunt æterna labe per omnes
Id morbi regnare urbes, passimque vagari
Perpetuo cæli vitio, atque ignoscere paucis.
Commercine igitur caussa accessisse putandum est
Delatam contagem ad nos, quæ parva sub ipsis
Principiis, mox & vires & pabula sensim
Suscipiens, se se in terras diffuderit omnes?
Ut sæpe in stipulas cecidit quum forte favilla
De face, neglectam pastor quam liquit in arvo,
Illa quidem tenuis primum, similisque moranti
Incedit: mox, ut paullatim increvit eundo,
Tollitur, & victrix messem populatur & agros,
Vicinumque nemus, flammasque sub æthera jactat:
Dat sonitum longe crepitans Jovis avia silva,
Et cælum late circum, campique relucent.
At vero, si rite fidem observata merentur,
Non ita censendum: nec certe credere par est
Esse peregrinam nobis, transque æquora vectam
Contagem: quoniam in primis ostendere multos
Possumus, attactu qui nullius hanc tamen ipsam
Sponte sua sensere luem, primique tulere.
Præterea & tantum terrarum tempore parvo
Contages non una simul potuisset obire.
Aspice per Latii populos, quique herbida Sagræ
Pascua, & Ausonios saltus, & Iapygis oræ
Arva colunt: specta, Tyberis qua labitur, & qua
Eridanus centum fluviis comitatus in æquor,
Centum urbes rigat, & placidis interfluit undis:
Uno nonne vides ut tempore pestis in omnes
Sævit? ut sortem pariter transegimus unam?
Quinetiam externos eadem per tempora primum
Excepisse ferunt: nec eam cognovit Ibera
Gens prius, ignotum quæ scindere puppibus æquor

Ausa

Ausa fuit, quam quos disterminat alta Pyrene,
Atque freta, atque Alpes cingunt, Rhenusque bicornis:
Quam reliqui, quos lata tenet gelida ora sub Arcto.
Tempore non alio, Pœni, sensistis, & omnes
Qui lætam Ægyptum metitis, fœcundaque Nilo
Arva, & palmiferæ silvas tondetis Idumes.
Quæ quum sic habeant se se, nempe altius isti
Principium labi, rerumque latentior ordo,
(Ni fallor) graviorque subest, & major origo.
Principio quæque in terris, quæque æthere in alto,
Atque mari in magno Natura educit in auras,
Cuncta quidem nec sorte una, nec legibus iisdem
Proveniunt, sed enim, quorum primordia constant
E paucis, crebro ac passim pars magna creantur:
Rarius ast alia apparent, & non nisi certis
Temporibusve, locisve, quibus violentior ortus,
Et longe sita principia: ac nonnulla prius, quam
Erumpant tenebris & opaco carcere noctis,
Mille trahunt annos, spatiosaque secula poscunt,
Tanta vi coeunt genitalia semina in unum.
Ergo & morborum quoniam non omnibus una
Nascendi est ratio, facilis pars maxima visu est,
Et faciles ortus habet, & primordia præsto.
Rarius emergunt alii, & post tempore longo
Difficiles caussas, & inextricabile fatum,
Et sero potuere altas superare tenebras.
Sic elephas sacer Ausoniis incognitus oris,
Sic lichen latuere diu, quibus incola Nili
Gens tantum, regioque omnis vicina laborat.
De genere hoc est dira lues, quæ nuper in auras
Exiit, & tandem se se caligine ab atra
Exemit, durosque ortus, & vincula rupit.
Quam tamen (æternum quoniam dilabitur ævum)
Non semel in terris visam, sed sæpe fuisse
Ducendum est, quamquam nobis nec nomine nota
Hactenus illa fuit: quoniam longæva vetustas
Cuncta situ involvens, & res, & nomina delet:
Nec monumenta patrum seri videre nepotes.
Oceano tamen in magno sub Sole cadente,
Qua misera inventum nuper gens accolit Orbem,
Passim oritur, nullisque locis non cognita vulgo est.
Usque adeo rerum caussæ, atque exordia prima
Et cælo variare, & longo tempore possunt.
Quodque illic fert sponte aer, & idonea tellus,
Huc tandem annorum nobis longa attulit ætas.
Cujus forte suo si cunctas ordine caussas
Nosse cupis, magni primum circumspice mundi
Quantum hoc infecit vitium, quot adiverit urbes.

Quumque animadvertas tam vastæ semina labis
Esse nec in terræ gremio, nec in æquore posse,
Haud dubie tecum statuas reputesque, necesse est,
Principium, sedemque mali consistere in ipso
Aere, qui terras circum diffunditur omnes,
Qui nobis se se insinuat per corpora ubique,
Suetus & has generi viventum immittere pestes.
Aer quippe pater rerum est, & originis auctor.
Idem sæpe graves morbos mortalibus affert,
Multimode natus tabescere corpore molli,
Et facile affectus capere, atque inferre receptos.
Nunc vero, quonam ille modo contagia traxit,
Accipe: quid mutare queant labentia secla.
In primis tum Sol rutilus, tum sidera cuncta
Tellurem, liquidasque auras, atque æquora ponti
Immutant, agitantque; utque ipso sidera cælo
Mutavere vicem, & sedes liquere priores,
Sic elementa modis variis se grandia vertunt.
Aspice, ut hibernus rapidos ubi flexit in Austrum
Phœbus equos, nostrumque videt depressior orbem,
Bruma riget, duratque gelu, spargitque pruina
Tellurem, & gelida glacie vaga flumina sistit.
Idem, ubi nos Cancro propior spectavit ab alto,
Urit agros, arent nemora, & sitientia prata,
Siccaque pulvereis æstas squallescit in arvis.
Nec dubium, quin & noctis nitor, aurea Luna,
Cui maria alta, omnis cui rerum obtemperat humor:
Quin & Saturni grave sidus, & æquior orbi
Stella Jovis: quin pulchra Venusque, & Martius ignis,
Ac reliqua astra etiam mutent elementa, trahantque
Perpetuum, & late magnos dent undique motus;
Præcipue sedem si quando plurima in unam
Convenere, suo vel multum devia cursu
Longe alias tenuere vias: hæc scilicet annis
Pluribus, & rapidi post multa volumina cæli
Eveniunt, Diis fata modis volventibus istis.
Ut vero evenisse datum est, numerumque diesque
Exegere suos, præfixaque tempora fatis,
Proh quanta aerios tractus, falsa æquora quanta,
Telluremque manent! alibi quippe omnia late
Cogentur spatia in nubes, cælum imbribus omne
Solvetur, summisque voluti montibus amnes
Præcipites secum silvas, secum aspera saxa,
Secum armenta trahent: medius pater impete magno
Aut Padus, aut Ganges super & nemora alta, domosque
Turbidus, æquabit pelago freta lata sonante.
Æstates alibi magnæ condentur, & ipsæ
Flumina speluncis flebunt arentia Nymphæ.

Aut

Aut venti cuncta invertent, aut obice clausi
Excutient tellurem imam, & cum turribus urbes,
Forsitan & tempus veniet, poscentibus olim
Natura, fatisque Deûm, quum non modo tellus
Nunc culta, aut obducta mari, aut deserta jacebit,
Verum etiam Sol ipse novum (quis credere possit?)
Curret iter, sua nec per tempora diffluet annus,
Ast insueti æstus, insuetaque frigora mundo
Insurgent, & certa dies animalia terris
Monstrabit nova, nascentur pecudesque feræque
Sponte sua, primaque animas ab origine sument,
Forsitan & majora audens producere tellus
Cœumque, Enceladumque feret, magnumque Typhœa,
Ausuros patrio Superos detrudere Cælo,
Convulsumque Ossan nemoroso imponere Olympo:
Quæ quum perspicias, nihil est, cur tempore certo
Admirere novis magnum marcescere morbis
Aera, contagesque novas viventibus ægris
Sidere sub certo fieri, & per secula longa.
Bis centum fluxere anni, quum flammea Marte
Lumina Saturno tristi immiscente, per omnes
Auroræ populos, per quæ rigat æquora Ganges,
Insolita exarsit febris, quæ pectore anhelo
Sanguineum sputum exagitans (miserabile visu)
Quarta luce frequens fato perdebat acerbo.
Illa eadem Assyriæ gentes, & Persidos, & quæ
Euphratem, Tigrimque bibunt, post tempore parvo
Corripuit, ditesque Arabas, mollemque Canopum:
Inde Phrygas, inde & miserum trans æquora vecta
Infecit Latium, atque Europa sæviit omni.
Ergo age jam mecum, semper se se æthera circum
Volventem, Superumque domos, ardentiaque astra
Contemplare, animumque agitans per cuncta require,
Quis status illorum fuerit, quæ signa dedere
Sidera, quid nostris cælum portenderit annis:
Hinc etenim tibi forte novæ contagis origo
Omnis, & eventus tanti via prima patescet,
Aspice, candentes magni qua Cancer Olympi
Excubat ante fores, & brachia pandit aperta,
Hinc diræ facies, hinc se diversa malorum
Ostendent portenta: una hac sub parte videbis
Magna coisse simul radiis ardentibus astra,
Et conjuratas sparsisse per aera flammas:
Flammas, quas longe tumulo Sirenis ab alto
Prospiciens senior Vates, quem dia per omnes
Cælicolûmque domos duxit, docuitque futura
Uranie: miseras, inquit, defendite terras,
O Superi; insolitam video per inania ferri

Illuviem, & magnos cæli tabescere tractus.
Bella etiam Europæ miseræ, bella impia, & agros
Ausoniæ passim currentes sanguine cerno.
Dixit, & illa etiam scriptis ventura notavit.
Mos Superùm est, ubi secla vagus Sol certa peregit
Ab Jove decerni fata, & cuncta ordine pandi,
Quæcumque eventura manent terrasque, polumque.
Quod tempus quum jam nostris venientibus annis
Instaret, rerum summus sator, & Superùm Rex
Juppiter acciri socios in rebus agendis
Saturnum, Martemque jubet: bipatentia Cancer
Limina portarum reserat, Diisque atria pandit.
Conveniunt, quibus est fatorum cura gerenda.
Impiger ante alios flammis ferroque coruscans
Bellipotens Mavors, animis cui prælia & arma,
Vindictæque manent, & ovantes sanguine cædes.
Post placidus curru invectus rex Juppiter aureo
Insequitur (ni fata obstent) pater omnibus æquus
Postremus, longaque via tardatus & annis
Falcifer accedit Senior, qui haud immemor iræ
In natum veteris, Nato & parere recusans,
Sæpe etiam cessit retro, & vestigia torsit,
Multa minans, multumque animo indignatus iniquo.
Juppiter at solio ex alto, quo se solet uno
Tollere, percenset fata, & ventura resolvit,
Multum infelicis miserans incommoda terræ,
Bellaque, fortunasque virùm, casuraque rerum
Imperia, & prædas, adapertaque limina morti:
In primis ignota novi contagia morbi:
Morbi, qui humanæ nulla mansuescat opis vi.
Assensere Dei reliqui: concussus Olympus
Intremuit, tactusque novis defluxibus æther.
Paullatim aerii tractus, & inania lata
Accepere luem, vacuasque insuetus in auras
Marcor iit, cælumque tulit contagia in omne.
Sive quod ardenti tot concurrentibus astris
Cum Sole, e pelago multos terraque vapores
Traxerit ignea vis, qui misti tenuibus auris,
Correptique novo vitio, contagia visu
Terrarum attulerint: aliud sive æthere ab alto
Demissum late aerias corruperit oras.
Quamquam animi haud fallor, quid agat, quove ordine cælum,
Dicere, & in cunctis certas perquirere caussas
Difficile esse: adeo interdum per rempora longa
Effectus trahit, interdum (quod fallere possit)
Miscentur fors, & varii per singula casus.
Nunc age non id te lateat, super omnia miram
Na-

Naturam, & longe variam contagibus esse.
Solis nam sæpe arboribus fit noxius aer,
Et tenerum germen, florumque infecit honorem:
Interdum segetem, & sata læta, annique labores
Corripuit, scabraque ussit rubigine culmos,
Et vitiata parens produxit semina tellus.
Interdum pœnas animalia sola dedere,
Aut multa, aut certa ex ipsis, memini ipse malignam
Luxuriem vidisse anni, multoque madentem
Autumnum perflatum Austro, quo protinus omne
Caprigenum pecus e cunctis animantibus unum
Corruit, a stabulis lætas ad pabula pastor
Ducebat: tum forte, alta securus in umbra
Dum caneret, tenuique gregem mulceret avena,
Ecce aliquam tussis subito irrequieta tenebat,
Nec longe via mortis erat: namque acta repente
Circum præcipiti lapsu, removensque supremam
Ore animam, socias inter moribunda cadebat.
Vere autem (dictu mirum) atque æstate sequenti
Infirmas pecudes, balantumque horrida vulgus
Pestis febre mala miserum pene abstulit omne.
Usque adeo varia affecti sunt semina cæli,
Et variæ rerum species, numerusque vicissim
Inter mota subest, interque moventia certus.
Nonne vides, quamvis oculi sint pectore anhelo
Expositi mollesque magis, non attamen ipsos
Carpere tabem oculos, sed se se immergere in imum
Pulmonem? & pomis quamquam sit mollior uva,
Non tamen iis vitiatur, at ipsa livet ab uva.
Nempe alibi vires, alibi sua pabula desunt:
Ast alibi mora certa, nec ipsa foramina multum
Non faciunt, hinc densa nimis, nimis inde soluta.
Ergo contagum quoniam natura genusque
Tam varium est, & multa modis sunt semina miris,
Contemplator & hanc, cujus cælestis origo est:
Quæ, sicut desueta, ita mira erupit in auras.
Illa quidem non muta maris, turbamque natantum,
Non volucres, non bruta altis errantia silvis,
Non armenta boum, pecudesve, armentave equorum
Infecit, sed mente vigens ex omnibus unum
Humanum genus: & nostros est pasta sub artus.
Porro homine e toto, quod in ipso sanguine crassum
Et sordens lentore foret, fœdissima primum
Corripuit, se se pascens uligine pingui.
Tali se morbus ratione & sanguis habebant.
Nunc ego te affectus omnes, & signa docebo
Contagis miseræ: atque utinam concedere tantum
Musa queat, tantumque velit defendere Apollo,

Tem-

Tempora qui longa evolvit, cui carmina curæ,
Hæc multas monumenta dies ut nostra superfint,
Forte etenim nostros olim legisse nepotes,
Et signa, & faciem pestis novisse juvabit.
Namque iterum, quum fata dabunt, labentibus annis
Tempus erit, quum nocte atra sopita jacebit
Interitu data: mox iterum post secula longa
Illa eadem exsurget, cælumque aurasque revifet,
Atque iterum ventura illam mirabitur ætas.
In primis mirum illud erat, quod labe recepta,
Sæpe tamen quater ipsa suum compleverat orbem
Luna prius, quam signa satis manifesta darentur.
Scilicet extemplo non se se prodit aperte,
Ut semel est excepta intus, sed tempore certo
Delitet, & sensim vires per pabula captat.
Interea tamen insolito torpore gravati,
Sponteque languentes animis & munera obibant
Ægrius, & toto segnes se corpore agebant.
Ille etiam suus ex oculis vigor, & suus ore
Dejectus color haud læta de fronte cadebat.
Paullatim caries fœdis enata pudendis
Hinc atque hinc invicta locos, aut inguen edebat,
Tum manifesta magis vitii se prodere signa.
Nam, simulac puræ fugiens lux alma diei
Cesserat, & noctis tristes induxerat umbras,
Innatusque calor noctu petere intima fuetus
Liquerat extremum corpus, nec membra fovebat
Obsita mole pigra humorum, tum vellier artus,
Brachiaque, scapulæque gravi, suræque dolore.
Quippe, ubi per cunctas ierant contagia venas,
Humoresque ipsos, & nutrimenta futura
Polluerant, Natura malum secernere sueta
Infectam partem pellebat corpore ab omni
Exterius: verum crasso quia corpore tarda
Hæc erat, & lentore tenax, multa inter eundum
Hærebat membris, exsanguibus atque lacertis.
Inde graves dabat articulis extenta dolores.
Parte tamen leviore, magisque erumpere nata,
Summa cutis pulsa, & membrorum extrema petebat,
Protinus informes totum per corpus achores
Rumpebant, faciemque horrendam, & pectora fœde
Turpabant: species morbi nova: pustula summæ
Glandis ad effigiem, & pituita marcida pingui:
Tempore quæ multo non post adaperta dehiscens,
Mucosa multum sanie, taboque fluebat.
Quinetiam erodens alte, & se funditus abdens
Corpora pascebat misere: nam sæpius ipsi
Carne sua exutos artus, squallentiaque ossa

Vidi-

Vidimus, & fœdo rosa ora dehiscere hiatu,
Ora, atque exiles reddentia guttura voces.
Ut sæpe aut cerasis, aut Phyllidis arbore tristi
Vidisti pinguem ex udis manare liquorem
Corticibus, mox in lentum durescere gummi.
Haud secus hac sua labe solet per corpora mucor
Diffluere: hinc demum in turpem concrescere callum.
Unde aliquis ver ætatis, pulchramque juventam
Suspirans, & membra oculis deformia torvis
Prospiciens, fœdosque artus, turgentiaque ora,
Sæpe Deos, sæpe astra miser crudelia dixit.
Interea dulces somnos, noctisque soporem
Omnia per terras animalia fessa trahebant:
Illis nulla quies aderat, sopor omnis in auras
Fugerat: iis oriens ingrata Aurora rubebat:
Iis inimica dies, inimicaque noctis imago.
Nulla Ceres illos, Bacchi non ulla juvabant
Munera: non dulces epulæ, non copia rerum,
Non urbis, non ruris opes, non ulla voluptas,
Quamvis sæpe amnes nitidos, jucundaque Tempe,
Et placidas summis quæsissent montibus auras.
Diis etiam sparsæque preces, incensaque templis
Thura, & divitibus decorata altaria donis:
Dii nullas audire preces, donisve moveri.
Ipse ego Cænomanum memini qua pinguia dives
Pascua Sebina præterfluit Ollius unda,
Vidisse insignem JUVENEM, quo clarior alter
Non fuit, Ausonia nec fortunatior omni:
Vix pubescentis florebat vere juventæ,
Divitiis, proavisque potens, & corpore pulchro:
Cui studia aut pernicis equi compescere cursum,
Aut galeam induere, & pictis splendescere in armis,
Aut juvenile gravi corpus durare palæstra,
Venatuque feras agere, & prævertere cervos;
Illum omnes Olliique Deæ, Eridanique puellæ
Optarunt, nemorumque Deæ, rurisque puellæ:
Omnes optatos suspiravere hymenæos.
Forsan & ultores Superos neglecta vocavit
Non nequidquam aliqua, & votis pia Numina movit:
Nam nimium fidentem animis, nec tanta timentem
Invasit miserum labes, qua sævior usquam
Nulla fuit, nulla umquam aliis spectabitur annis.
Paullatim ver id nitidum, flos ille juventæ
Disperiit, vis illa animi: tum squallida tabes
Artus (horrendum) miseros obduxit: & alte
Grandia turgebant fœdis abscessibus ossa.
Ulcera (proh Divum pietatem) informia pulchros
Pascebant oculos, & diæ lucis amorem,
Pasce-

Pascebantque acri corrosas vulnere nares .
Quo tandem infelix fato , post tempore parvo
Ætheris invisas auras , lucemque reliquit .
Illum Alpes vicinæ , illum vaga flumina flerunt :
Illum omnes Ollique Deæ , Eridanique puellæ
Fleverunt , nemorumque Deæ , rurisque puellæ :
Sebinusque alto gemitum lacus edidit amne .
Ergo hanc per miseras terras Saturnus agebat
Pestem atrox , nec sæva minus crudelis & ipse
Miscebat Mavors , conjunctaque fata ferebat .
Quippe lue hac nascente , putem simul omnia diras
Eumenidas cecinisse fera & crudelia nobis .
Tartareos etiam barathro dira omnia ab imo
Excivisse lacus , Stygiaque ab sede laborem ,
Pestemque , horribilemque famem , bellumque , necemque .
Dii patrii , quorum Ausonia est sub numine , tuque
Tu Latii , Saturne , pater , quid gens tua tantum
Est merita ? an quidquam superest dirique gravisque ,
Quod sit inhexaustum nobis ? ecquod genus usquam
Aversum usque adeo cælum tulit ! ipsa labores ,
Parthenope , dic prima tuos , dic funera regum ,
Et spolia , & prædas , captivaque colla tuorum .
An stragem infandam memorem , sparsumque cruorem
Gallorumque , Italûmque pari discrimine , quum jam
Sanguineum , & defuncta virûm , defunctaque equorum
Corpora volventem , cristasque atque arma trahentem
Eridanus pater acciperet rapido agmine Tarrum ?
Te quoque spumantem , & nostrorum cæde tumentem ,
Abdua , non multo post tempore , te pater idem
Eridanus gremio infelix suscepit , & altum
Indoluit tecum , & fluvio solatus amico est .
Ausonia infelix , en quo discordia priscam
Virtutem , & mundi imperium perduxit avitum .
Angulus anne tui est aliquis , qui barbara non sit
Servitia , & prædas , & tristia funera passus ?
Dicite vos , nullos soliti sentire tumultus ,
Vitiferi colles , qua flumine pulcher amœno
Erethenus fluit , & plenis lapsurus in æquor
Cornibus , Euganeis properat se jungere lymphis .
O patria , o longum felix , longumque quieta
Ante alias , patria o Divûm sanctissima tellus ,
Dives opum , fœcunda viris , lætissima campis
Uberibus , rapidoque Athesi , & Benacide lympha ,
Ærumnas memorare tuas , summamque malorum
Quis queat ? & dictis nostros æquare dolores ,
Et turpes ignominias , & barbara jussa ?
Abde caput , Benace , tuo & te conde sub amne ,

Vi-

Victrices nec jam Deus interlabere lauros.
  En etiam, ceu nos agerent crudelia nulla,
Nec lacrimæ planctusve forent, en dura tot inter,
Spes Latii, spes & studiorum, & Palladis illa
Occidit: ereptum Musarum e dulcibus ulnis
Te miserum ante diem crudeli funere, MARCE
ANTONI, ætatis primo sub flore cadentem
Vidimus extrema positum Benacide ripa,
Quam media inter saxa sonans Sarca abluit unda.
Te ripæ flevere Athesis, te voce vocare
Auditæ per noctem umbræ manesque Catulli,
Et patrios mulcere nova dulcedine lucos.
  Tempestate illa Ausoniam Rex Gallus opimam
Vertebat bello, & Ligurem ditione premebat.
Parte alia, Cæsar ferro superabat & igni
Euganeos, placidumque Silim, Carnumque rebellem;
Et totum luctus Latium, mœrorque tenebat.

DE MORBO GALLICO.

LIBER II.

NUnc age, quæ vitæ ratio, quæ cura adhibenda
Perniciem adversus tantam, quid tempore quoque,
Conveniat (nostri quæ pars est altera cœpti)
Expediam, & miranda hominum comperta docebo.
Quippe nova quum re attoniti, multa irrita primum
Tentassent, tamen angustis solertia major
In rebus, crescensque usu experientia longo
Evicere: datúmque homini protendere longe
Auxilia, & certis pestem compescere vinclis,
Victorem & se se claras attollere in auras.
Credo equidem & quædam nobis divinitus esse
Inventa, ignaros fatis ducentibus ipsis.
Nam, quamquam fera tempestas, & iniqua fuerunt
Sidera, non tamen omnino præsentia Divùm
Abfuit a nobis, placidi & clementia cæli.
Si morbum insolitum, si dura & tristia bella
Vidimus, & sparsos dominorum cæde penates,
Oppidaque, incensasque urbes, subversaque regna,
Et templa, & raptis temerata altaria sacris:
Flumina dejectas si perrumpentia ripas
Evertere sata, & mediis nemora eruta in undis,
Et pecora, & domini, correptaque rura natarunt:
Obseditque inimica ipsas penuria terras:
Hæc eadem tamen, hæc ætas (quod fata negarunt
Antiquis) totum potuit sulcare carinis
Id pelagi, immensum quod circuit Amphitrite.

Nec

Nec visum satis extremo ex Atlante repostos
Hesperidum penetrare sinus, Præsumque sub Arcto
Inspectare alia, præruptaque litora Rhapti,
Atque Arabo advehere, & Carmano ex æquore merces:
Auroræ, sed itum in populos Titanidis usque est
Supra Indum, Gangemque super, qua terminus olim
Catygare noti Orbis erat: superata Cyambe,
Et dites ebeno, & felices macere silvæ.
Denique & a nostro diversum gentibus Orbem,
Diversum cælo, & clarum majoribus astris.
Remigio audaci attigimus, ducentibus & Diis.
Vidimus & Vatem egregium, cui pulchra canenti
Parthenope, placidusque cavo Sebethus ab antro
Plauserunt, umbræque sacri manesque Maronis;
Qui magnos stellarum orbes cantavit, & hortos
Hesperidum, cælique omnes variabilis oras.
Te vero ut taceam, atque alios, quos fama futura
Post mutos cineres, quos & venientia secla
Antiquis conferre volent, at, BEMBE, tacendus
Inter dona Deum nobis data non erit umquam
Magnanimus LEO, quo Latium, quo maxima Roma
Attollit caput alta, paterque ex aggere Tybris
Assurgit, Romæque fremens gratatur ovanti.
Cujus ab auspiciis jam nunc mala sidera mundo
Cessere, & læto regnat jam Juppiter orbe,
Puraque pacatum diffundit lumina cælum.
Unus, qui ærumnas post tot, longosque labores
Dulcia jam profugas revocavit ad otia Musas,
Et leges Latio antiquas, rectumque piumque
Restituit: qui justa animo jam concipit arma
Pro re Romana, pro relligione Deorum.
Unde etiam Euphrates, etiam late ostia Nili,
Et tantum Euxini nomen tremit unda refusi,
Atque Ægæa suos confugit Doris in Isthmos.
Ergo, alii dum tanta canent, dumque illius acta
Inclyta component, dum forte accingeris & tu
Condere, & æternis victurum intexere chartis,
Nos, quos fata vocant haud tanta ad munera, lusus
Inceptos, quantum tenuis fert Musa, sequamur.
Principio, quoniam affecti non sanguinis una
Est ratio, tibi sit morbo spes major in illo,
Sanguine qui insedit puro: verum, quibus atra
Bile tument, spissoque resultant sanguine venæ,
Major in iis labor est, pestisque tenacius hæret.
Quare opere pretium est validis atque acribus uti
Omnibus hos contra, miseris nec parcere membris;
Quinetiam meliora sibi promittere cuncta
Ille potest, qui principiis novisse sub ipsis

Ser-

Serpentem tacite valuit per viſcera labem.
Namque, ubi paſta diu, vires per pabula longa
Auxerit, & jam ſe vitium firmaverit intra,
Heu quanto tibi libertas ſperanda labore eſt!
Ergo omnem impendes operam te opponere parvis
Principiis, memorique animo hæc præcepta reconde.
  In primis ego non omni te aſſueſcere cælo
Exhorter fuge, perpetuo quod flatur ab Auſtro,
Quod cæno, immundæque grave eſt ſudore paludis,
Protenti potius campi mihi, liber & agri
Tractus, & apricis placeant in collibus auræ,
Et molles Zephyri, pulſuſque Aquilonibus aer:
Hic (jubeo) tibi nulla quies, nulla otia ſunto.
Rumpe moras, agita aſſiduis venatibus apros
Impiger, aſſiduis agita venatibus urſos.
Nec tibi ſit labor aerii curſu ardua montis
Vincenti, rapidum in valles deflectere cervum,
Et longa luſtrare altos indagine ſaltus.
Vidi ego ſæpe, malum qui jam ſudoribus omne
Finiſſet, ſilviſque luem liquiſſet in altis.
Sed nec turpe puta dextram ſummittere aratro,
Et longum trahere incurvo ſub vomere ſulcum:
Neve bidente ſolum, & duras proſcindere glebas,
Et valida aeriam quercum exturbare bipenni,
Atque imis altam eruere ab radicibus ornum.
Quinetiam, exercere domi quo te quoque poſſis,
Parvam mane pilam verſa mihi, veſpere verſa.
Et ſaltu, & dura potes exſudare palæſtra.
Vince malum: nec te fallat, quod deſidis oti
Aſſidue deſiderium, lectique ſequetur.
Tu lecto ne crede, gravi ne crede ſopori:
His alitur vitium, & placidæ ſub imagine pacis
Decipit, e dulcique trahit fomenta quiete.
Necnon interea effugito, quæ triſtia mentem
Sollicitant: procul eſſe jube curaſque, metumque
Pallentem, ultriceſque iras, omnemque Minervæ
Addictum ſtudiis animum: ſed carmina, ſed te
Delectent juvenumque chori, mixtæque puellæ.
Parce tamen Veneri, molleſque ante omnia vita
Concubitus; nihil eſt nocuum magis: odit & ipſa
Pulchra Venus, teneræ contagem odere puellæ.
  Quod ſequitur, victus ratio tibi maxima habenda eſt;
Nec ſit cura tibi, neve obſervantia major.
Principio, quoſcumque amnes, quoſcumque paludes,
Quoſque lacus liquidi paſcunt, quoſque æquora, piſces,
Omne genus procul amoveo; ſunt, quos tamen uſus
Liberius, quum res cogit, concedere poſſit.
Omnibus his eſt alba caro, non dura, tenaxque,
Quos

Quos petræ, & fluviorum adversa marisque fatigant:
Tales nant pelago phycides, rutilæque per undas
Auratæ, gobiique, & amantes saxea percæ.
Talis dulcifluum fluviorum scarus ad ora
Solus saxa inter depastas ruminat herbas.
Sed neque, quæ stagnis volucres, quæque amnibus altis
Degere amant, liquidisque cibum perquirere in undis,
Laudarim: tibi pinguis anas, tibi crudior anser
Vitetur, potiusque vigil Capitolia servet:
Viteturque gravi coturnix tarda sagina.
Tu teneros lactes, tu pandæ abdomina porcæ,
Porcæ heu terga fuge, & lumbis ne vescere aprinis,
Venatu quamvis toties confeceris apros.
Quin neque te crudus cucumis, non tubera captent,
Neve famem cinara, bulbisve salacibus exple,
Non placeat mihi lactis amor, non usus aceti,
Non fumosa mero spumantia pocula Bacco,
Qualia Cyrnæi colles, campique Falerni,
Et Pucinus ager mittunt: aut qualia nostris
Rhetica dat parvo de collibus uva racemo.
Nempe Sabina magis placeant, dilutaque tellus
Quæ tulit, & multo domuerunt Naiades amne.
At, tibi, si ex horto victus, mensæque Deorum
Sunt animo, atque olerum simplex & inemta voluptas,
Non mentæ virides, non læta sisymbria desunt,
Intibaque, & toto florentes frigore sonchi,
Et sia fontanis semper gaudentia rivis,
Et thymbræ suaves, & odoriferæ calaminthæ:
Læta meliphylla, & riguo buglossus ab horto
Carpantur, plenisque feras erucula palmis.
Atque olus, atque rumex, & falsi gramina chrithmi.
Ipsa lupum dumeta ferent; hinc collige primos
Asparagos, albæ asparagos hinc collige vitis,
Quum nondum explicuit ramos, umbracula nondum
Texuit, & virides jussit pendere corymbos.
Singula sed longum est, nec percensere necesse,
Jamque aliud vocor ad munus; juvat in nova Musas
Naturæ nemora Aoniis deducere ab umbris:
Unde mihi si non e lauro intexere fronti
Serta volent, tantaque caput cinxisse corona,
At saltem observata hominum tot millia, dignum
Censuerint querna redimiri tempora fronde.
Vere novo, si quem morbus tenet, aut & in ipso
Autumno, si firma ætas, si sanguis abundat,
Regalem, mediamve lacerti incidere venam
Proderit, atque extra fœdatum haurire cruorem:
Præterea, quocumque habeat te tempore pestis,
Corruptum humorem, & contagem educere turpem.

Ne

Ne pigeat, facilisque luem deponere ab alvo.
Ante tamen ducenda para, concreta resolve,
Et crassa attenua, & lentore tenacia frange.
Ergo Coryciumque thymum sit cura, thymumque
Pamphylium, thymbræ similis qui durior exit,
Prima tibi coxisse, lupique volubile gramen,
Fœniculumque, aptumque, & amari germina capni.
His polyporum hirtos imitata filicula cirros
Additur, & lymphis tangi renuens adiantus:
His sterile asplenum, his pictam phyllirida junge.
Quorum ubi decoctum permultis ante diebus
Ebiberis, crudumque humorem incoxeris omnem,
Tum scilla medicare acri, & colocythide amara,
Helleboroque gravi, necnon quæ in litore surgens,
Qua ludit maris unda, ter evariata colorem,
Ter flores mutata die, rem nomine signat,
Herba potens radice, suum cui zinziber adde:
Adde etiam anguineum cucumin, Nabathæaque tura,
Myrramque, bdelamque, hammoniacique liquorem,
Et lacrimam panaceam, & dulci Colchica bulbo.
His actis, si forte tibi frigentia corda,
Et molles animi fuerint, nec acerba placebit,
In primis tentare, brevique exstinguere pestem,
Sed placidis agere, & per tempora lenibus uti,
Tum superest tibi cura animum ad fomenta relicta
Vertere, contagisque ad tenuia semina cæcæ,
Illa quidem consueta modis inserpere miris.
Profuerint igitur, quæque exsiccantia, quæque
Marcori resinosa solent obsistere putri.
Tales sunt myrrhæ lacrimæ, sunt talia tura,
Cedrusque, aspalathusque, immortalisque cupressus,
Et bene cum calamo spirans redolente cyperus.
Ergo nec desint casiæ, nec desit amomum,
Macerve, agallochumve tibi, nec cinnama odora.
Est etiam in pratis illud, juxtaque paludes
Scordion, omnigenis quod tantum obstare venenis,
Contagisque solet, parvo quærenda labore
Herba tibi: viret ipsa comis imitata chamædrym,
Flore rubens, referensque alli cum voce saporem.
Aurora nascente hujus frondemque coniantem
Radicesque coque, atque haustu te prolue largo.
Sed neque carminibus neglecta silebere nostris,
Hesperidum decus, & Medarum gloria, citre,
Silvarum: si forte sacris cantata Poetis
Parte quoque hac medicam non dedignabere Musam.
Sic tibi sit semper viridis coma, semper opaca,
Semper flore novo redolens: sis semper onusta
Per viridem pomis silvam pendentibus aureis.

Ergo,

Ergo, ubi nitendum est cæcis te opponere morbi
Seminibus, vi mira arbor Cithereia præstat,
Quippe illam Citherea, suum dum plorat Adonim,
Munere donavit multo, & virtutibus auxit.
Quorundam inventum est, vitrei intra concava vasis,
Cui collum oblongum est, venter turgescit in orbem;
Aut hederæ folia, aut Ida mittente maniplos
Dictamni, Illyricamve irim, rhamnive nigrantem
Radicem, aut inulas coquere: in sublime solutus
Effertur vapor, & tenuis vacua omnia complet.
Ast, ubi frigenti occursavit ab aere vitro,
Cogitur, & rorem liquidus densatur in udum,
Decurritque vagis per aperta canalia rivis.
Destillantis aquæ Cyathum sub lumina prima
Luciferi potare jubent, stratisque parare
Sudorem, nec certe ab re: vis utilis olli est,
Relliquias morbi tenues dispergere in auras.
Interea, si membra dolor convulsa malignus
Torqueat, œsypo propera lenire dolorem,
Mastichinoque oleo: lentum quibus anseris unguen,
Emulsumque potes lini de semine mucum,
Narcissumque, inulamque, liquentiaque addere mella,
Coryciumque crocum, & vilem componere amurcam.
At, fauces atque ora malus si eroserit harpes,
Tange nitro, & viridi medicata ærugine lympha
Semina inure mala, & serpentem interfice pestem.
Verum ipsos ope non alia consumere achores,
Urentum quam vi, poteris, quibus addere debes
Pingue aliquid, quod secum intus siccantia portet.
Hæc eadem, & miseros artus si qua ulcera pascunt,
Tollere, concretosque valebunt solvere callos.
Si vero aut hæc nequidquam tentasse videbis,
Aut vires animique valent ad fortia quæque,
Nec differre cupis, qui te committere acerbis
Festines, diramque brevi consumere pestem,
Hinc alia inventa expediam, quæ tristia quanto
Sunt magis, hoc tanto citius finire labores
Ærumnasque mali poterunt: quippe effera labes
Inter prima tenax, & multos fomite vivax
Nedum se haud vinci placidis & mitibus, at nec
Tractari finit, & mansuescere dura repugnat.
Sunt igitur styracem in primis qui, cinnabarimque,
Et minium & stymmi agglomerant, & tura minuta,
Quorum suffitu pertingunt corpus acerbo,
Absumuntque luem miseram, & contagia dira.
At vero & partim durum est medicamen & acre,
Partim etiam fallax, quo faucibus angit in ipsis
Spiritus, eluctansque animam vis continet ægram.

Quo-

Quocirca totum ad corpus nemo audeat uti
Judice me: certis fortasse erit utile membris,
Quæ papulæ informes, Chironiaque ulcera pascunt.
Argento melius persolvunt omnia vivo
Pars major: miranda etenim vis insita in illo est:
Sive quod id natum est subito frigusque caloremque
Excipere, unde in se nostrum cito contrahit ignem,
Quodque est condensum, humores dissolvit, agitque
Fortius, ut candens ferrum flamma acrius urit:
Sive acres, unde id constat compagine mira,
Particulæ nexuque sua vinclisque solutæ
Introrsum, ut potuere seorsum in corpora ferri,
Colliquant concreta, & semina pestis inurunt:
Sive aliam vim fata illi, & Natura dedere.
Cujus & inventum medicamen munere Divum
Digressus referam, quis enim admiranda Deorum
Munera prætereat? Syriæ nam forte sub altis
Vallibus, umbrosi nemora inter glauca salicti,
Callirhoe qua fonte sonans decurrit amœno,
Fama est cultorem Diis sacri agrestibus horti,
Cultorem nemorum, sectatoremque ferarum,
Ilcea labe gravem tanta, dum molle cyperum,
Et casiam, & silvam late fragrantis amomi
Irrigat, hæc orasse Deos, & talia fatum:
Dii, quos ipse diu colui, tuque optima tristes,
Callirhoe, quæ sancta soles depellere morbos,
Cui nuper ramosa ferens ego cornua cervi
Aeria victor fixi capita horrida quercu:
Dii, qui crudelem misero si tollere pestem
Hanc dabitis, quæ me affligat noctesque diesque,
Ipse ego purpureas, ipse albas veris & horti
Primitias, vobis violas, ego lilia vobis
Alba legam, primasque rosas, primosque hyacinthos,
Vestraque odoratis onerabo altaria sertis.
Gramen erat juxta viridans. Sic fatus, ut æstu
Fessus erat, viridi desedit graminis herba.
Hic Dea, vicino quæ se se fonte lavabat,
Callirhoe liquido ex antro per lubrica musco
Saxa fluens, juveni dulci blandita susurro,
Lethæum immisit somnum, sparsitque sopore
Graminea in ripa, & salicum nemus inter opacum:
Atque illi visa est sacro se flumine tollens
In somnis coram esse, pia & sic voce locuta;
Ilceu, in extremo Diis tandem audite labore,
Cura mei, tibi nulla salus, quacumque videt Sol,
Speranda est terram magnam super, hoc tibi pœnæ
Dat Trivia, & precibus Triviæ exoratus Apollo,
Ob sacrum jaculo percussum ad flumina cervum.

Et

Et nostris affixa tibi capita horrida truncis.
Nam, postquam illa feram exanimem per gramina vidit
Abscisso capite, & sacro sparsa arva cruore,
Omnibus ingemuit silvis, dirimque precata est
Auctori; oranti Latous tanta Sorori
Affuit, & pestem misero immisere nefandam
Durus uterque tibi: quin & quacumque videt Sol,
Interdixit opem: quare tellure sub ima,
Si qua salus superest, cæca sub nocte petenda est.
Est specus arboribus tectum, atque horrore verendum
Vicina sub rupe, Jovis qua plurima silva
Accubat, & raucum reddit coma cedria murmur.
Huc, ubi se primis Aurora emittet ab undis,
Ire para, & nigrantem ipsis in faucibus agnam
Mactato supplex, atque, Ops tibi maxima, dic, hanc,
Dic, ferio; nigram tum Noctem, umbrasque silentes,
Umbrarumque Deos, ignotaque numina Nymphas
Et thya venerare, atræ & nidore cupressi.
Hic tibi narranti caussam, auxiliumque vocanti
Haud aberit Dea, quæ cæcæ in penetralia terræ
Deducat te sancta, & opem tibi sedula præstet.
Surge age, nec vani speciem tibi concipe somni.
Illa ego sum, quæ culta vago per pinguia fonte
Dilabor, Dea vicinis tibi cognita ab undis,
Sic ait, & se cæruleo cita condidit amne.
Ille autem, ut placidus cessit sopor, omnia lætus
Accipit, & Nimpham precibus veneratur amicam.
O sequor, o quocumque vocas, pulcherrima fontis
Vicini Dea, Callirhoe. Tum postera primum
Exsurgens Aurora, suos ubi protulit ortus,
Monstratum Jovis in silva sub rupibus altis
Antrum ingens petit, & nigrantem tergora primo
Vestibulo sistit pecudem, magnæque trementem
Mactat Opi, tibique, inquit, ego hanc, Ops maxima, macto.
Tum Noctem, Noctisque Deas, ignota precatur
Numina, jamque simul thyan, atramque cupressum
Urebat, quum vos terræ revoluta cavernis
Longe audita sacras Nympharum perculit aures:
Nympharum, quibus æra solo sunt condita curæ.
Extemplo commotæ omnes, ac cœpta reponunt,
Sulphureos forte ut latices, & flumina vivi
Argenti, mox unde nitens concresceret aurum,
Tractabant, gelidoque prementes fonte coquebant.
Centum ignis spissi radios, centum ætheris usti,
Bis centum concretorum terræque marisque
Miscuerant, nostros fugientia semina visus.
At Lipare, Lipare, argenti cui semina, & auri
Cura data, & sacrum flammis adolere bitumen:
Con-

ontinuo obscuræ latebrosa per avia terræ
cca adit, firmansque animum sic incipit ipsa:
Ilceu (namque tuum nec nomen, nec mihi labes
;nota est, nec, quid venias) jam corde timorem
xue, nequidquam non te huc carissima mittit
allirhoe, tibi parte salus tellure sub ima est.
'olle animos, & me per opaca silentia terræ
nsequere: ipsa adero, & præsenti numine ducam,
ic ait, & se antro gradiens præmittit opaco.
lle subit, magnos terræ miratus hiatus,
quallentesque situ æterno, & sine lumine vastas
peluncas, terramque meantia flumina subter. (est
'um Lipare: hoc quodcumque patet quam maxima terra
Hunc totum sine luce globum, loca subdita nocti
Dii habitant: imas retinet Proserpina sedes.
Flumina supremas, quæ sacris concita ab antris
n mare per latas abeunt resonantia terras.
n medio dites Nimphæ, genera unde metalli.
Ærisque, argentique, aurique nitentis origo:
Quarum ego nunc ad te miserans ipsa una Sororum]
Advenio, illa ego, quæ venas per montis hiantes,
Callirrhoæ haud ignota tuæ, fumantia mitto
Sulphura: sic ibant terra & caligine tecti.
Jamque exauditi crepitantes sulphure flammæ,
Conclusique ignes, stridentiaque æra caminis.
Hæc regio est late, variis ubi fœta metallis,
Virgo ait, est tellus: quorum vos tanta cupido
Exercet, superas cæli qui cernitis auras.
Hæc loca mille Deæ cæcis habitamus in antris.
Nocte Deæ & Tellure satæ, queis munera mille,
Mille artes, studium est aliis deducere rivos.
Scintillas aliis rimari, & sparsa per omnem
Semina tellurem flammarum, ignisque corusci.
Materiam miscent aliæ, massamque coercent
Obicibus, multa & gelidarum inspergine aquarum.
Non procul eruptis fumantia tecta caminis
Ætnæi Cyclopes habent, versantque, coquuntque
Vulcano stridente, atque æra sonantia cudunt.
Læva hæc abstrusum per iter via ducit ad illos.
Dextera sed sacri fluvii te sistet ad undam.
Argento fluitantem undam, vivoque metallo,
Unde salus speranda, & jam aurea tecta subibant.
Rorantesque domos spodiis, fuligineque atra
Speluncas varie obductas, & sulphure glauco.
Jamque lacus late undantes, liquidoque fluentes
Argento juxta astabant, ripasque tenebant.
Hic tibi tantorum requies inventa laborum.
Subsequitur Lipare, postquam ter flumine vivo

Perfusus, sacra vitium omne reliqueris unda.
Sic fatur; simul argenti ter fonte salubri
Perfundit; ter virgineis dat flumina palmis
Membra super, juvenem toto ter corpore lustrat
Mirantem exuvias turpes, & labe maligna
Exutos artus, pestemque sub amne relictam.
Ergo age, quum primum cæli te purior aer
Accipiet, nitidamque diem, Solemque videbis,
Sacra para, & castam supplex venerare Dianam,
Indigenasque Deos, & Numina fontis amici.
Sic Virgo, & juvenem tanto pro munere grates
Solventem e nocte ætherias educit in oras,
Dimittitque alacrem, atque optata in lumina reddit,
Accepit nova fama fidem, populosque per omnes
Prodiit haud fallax medicamen: cœptaque primum
Misceri argento fluitanti axungia porcæ.
Mox etiam Oriciæ simul adjuncta est terebinthi,
Et laricis resina aeriæ; sunt, qui unguen equinum,
Ursinumve adhibent, bdelæ, cedrique liquorem.
Nonnulli & myrrhæ guttas, & mascula tura
Adjiciunt, miniumque rubens, & sulphura viva.
Haud vero mihi displiceat, componere si quem
Trita melampodia, atque arentem juverit irim,
Galbanaque, & laser grave olens, oleumque salubre
Lentisci, atque oleum haud experti sulphuris ignem.
His igitur totum oblinere, atque obducere corpus
Ne obscœnum, ne turpe puta: per talia morbus
Tollitur, & nihil esse potest obscœnius ipso.
Parce tamen capiti, & præcordia mollia vita.
Tum super, & vittas astringe, & stuppea necte
Vellera: dein stratis tegmento imponere multo,
Dum sudes, fœdæque fluant per corpora guttæ.
Hæc tibi bis quinis satis est iterasse diebus.
Durum erit: at quidquid tulerit res ipsa, ferendum est.
Aude animis, tibi certa salus stans limine in ipso
Signa dabit: liquefacta mali excrementa videbis
Assidue sputo immundo fluitare per ora,
Et largum ante pedes tabi mirabere flumen.
Ora tamen fœda erodent ulcuscula: sed tu
Lacte fove, & cocto cytini, viridisque ligustri.
Tempore non alio generosi pocula Bacchi
Annuerim sumenda tibi, parumque Falernum,
Et Chia, & pateris spumantia Rhetica largis.
Sed jam age vicinæ victor gratare saluti:
Ultima adest tibi cura, eadem & placidissima, corpus
Abluere, & lustrare artus, ac membra piare
Stœchade, amaracinisque comis, & rore marino,
Verbenaque sacra, & bene olentibus heracleis.

DE MORBO GALLICO

LIBER III.

Sed jam me nemora alterius felicia Mundi,
Externique vocant saltus: longe assonat æquor
Herculeas ultra metas, & littora longe
Applaudunt semota: mihi nunc magna Deorum
Munera, & ignoto devecta ex Orbe canenda
Sancta arbos, quæ sola modum requiemque dolori,
Et finem dedit ærumnis; age, Diva, beatum,
Uranie, venerare nemus, crinesque revinctam
Fronde nova, juvet in medica procedere palla
Per Latium, & sanctos populis ostendere ramos:
Et juvet haud umquàm nostrorum ætate parentum
Visa prius, nullive umquam memorata referre.
Unde aliquis forsan novitatis imagine mira
Captus, & heroas, & grandia dicere facta
Assuetus, canat auspiciis majoribus ausas
Oceani intacti tentare pericula puppes.
Necnon & terras varias, & flumina, & urbes,
Et varias memoret gentes, & monstra reperta:
Dimensasque plagas, altoque orientia cælo
Sidera, & insignem stellis majoribus Arcton.
Nec taceat nova bella, omnemque illata per Orbem
Signa novum, & positas leges, & nomina nostra.
Et canat (auditum quod vix venientia credant
Secula) quodcumque Oceani complectitur æquor
Ingens, omne una obitum mensumque carina.
Felix, cui tantum dederit Deus; at mihi vires
Arboris unius satis est, usumque referre:
Et quo inventa modo fuerit, nostrasque sub auras
Advena per tantum pelagi pervenerit æquor.
Oceano in magno, ardenti sub sidere Cancri,
Sol ubi se nobis media jam nocte recondit,
Hac ignota tenus, tractu jacet insula longo:
Hispanam gens inventrix cognomine dixit:
Auri terra ferax: sed longe ditior una
Arbore: voce vocant patrii sermonis Hyaeum.
Ipsa teres, ingensque, ingentem vertice ab alto
Diffundit semper viridem, semperque comantem
Arbuteis silvam foliis: nux parva, sed acris
Dependet ramis, & plurima frondibus hæret.
Materia indomita est, duro & pene æmula ferro
Robora, quæ resinam sudant incensa tenacem.
Dissectæ color haud simplex, in cortice lauri
Exteriore viret levor; pars altera pallet
Buxea: at interior nigro suffusca colore est.

Juglandemque, ebenumque inter, quod si inde ruberet;
Jam poterat variis æquare coloribus Irim.
Hanc gens illa colit, studioque educere multo
Nititur: hac late colles campique patentes,
Hac omnis vestitur ager: nec sanctius illis
Est quidquam, aut potiore usu: quippe omnis in illa
Spes jacet hanc contra pestem, quæ cælitus illic
Perpetua est: validos abjecto cortice ramos
Multa vi tundunt, aut in segmenta minuta.
Elimant, puroque scobes in fonte reponunt,
Dum bibulas noctemque diemque emaceret humor.
Inde coquunt: nec non illos ea cura fatigat,
Vulcano ne forte furens erumpat aquæ vis,
Et superundantem spumam projectet in ignes.
Spuma quippe linunt, si quidquam e corpore toto
Abscedit, si quidquam ægros depascitur artus.
Dimidia absumta, superest quodcumque, reponunt,
Divini laticis: quin & segmenta relicta
Rursus, ut ante, coquunt, addentes suaveliquens mel.
Scilicet hunc unum mensis accedere potum
Et lex ipsa jubet gentis, mandatque sacerdos.
Servatum at laticem, & decocti pocula primi
Bina die quaque assumunt, quum surgit ab ortu
Lucifer, & sero egreditur quum Vesper Olympo.
Nec prius absistunt potu, quam menstrua cursum
Luna suum, & totum peragrans perfecerit orbem,
Fraternasque iterum convenerit æmula bigas.
Interea cæcis se se penetralibus abdunt,
Quo neque vis venti, non halitus aeris ullus
Insinuet se se, & gelidis afflatibus obsit.
Quid mirandum æque memorem, super omnia victum
Quam tenuem, quam magna sibi jejunia poscant?
Quippe solet satis esse, ipsum dum corpus alatur:
Dum superest vita, & tantum ne membra fatiscant.
Ne tamen ah ne tanta time, sacer ilicet haustus
Ille modo ambrosiæ, vires reficitque fovetque,
Inque occulta gerit jejunis pabula membris.
Nectare ab epoto binas, non amplius, horas
Imponunt se se stratis, medicamen ut intro
Large eat, & calido sudorem e corpore ducat.
Interea vacuas pestis vanescit in auras;
Et (dictu mirum) apparet jam pustula nulla:
Jamque nomæ cessere omnes, jam fortia liquit
Membra dolor, primoque redit cum flore juventa:
Et jam Luna suum remeans nova circuit orbem.
Quis Deus hos illis populis monstraverit usus:
Qui demum & nobis casus, aut fata tulere
Hos ipsos: unde & sacræ data copia silvæ,

Nunc

Nunc referam. Miſſæ quæſitum abſcondita Nerei
Æquora, in occaſum, Soliſque cubilia, pinus
Littoribus longe patriis, Calpeque relictis.
Ibant Oceano in magno, pontumque ſecabant.
Ignaræque viæ, & longis erroribus actæ.
Quas circum innumeræ properantes gurgite ab omni
Ignoti nova monſtra maris Nereides udæ
Adnabant: celſas miratæ currere puppes,
Salſa ſuper pictis volitantes æquora velis.
Nox erat, & puro fulgebat ab æthere Luna,
Lumina diffundens tremuli per marmora ponti,
Magnanimus quum tanta heros ad munera fatis
Delectus, dux errantis per cærula claſſis,
Luna, ait, o, pelagi cui regna hæc umida parent,
Quæ bis ab aurata curvaſti cornua fronte,
Curva bis expleſti, nobis errantibus ex quo
Non ulla apparet tellus, da littora tandem
Aſpicere, & dudum ſperatos tangere portus,
Noctis honos, cælique decus, Latonia Virgo.
Audiit orantem Phœbe, delapſaque ab alto
Æthere, ſe in faciem mutat, Nereia qualis
Cymothoe, Clothoque natant, juxtaque carinam
Aſtitit, & ſummo pariter nans æquore fatur:
Ne noſtræ dubitate rates: lux craſtina terras
Oſtendet, fidoque dabit ſuccedere porto.
Sed vos littoribus primis ne inſiſtite: dudum
Ultra fata vocant: medio magna inſula ponto
Eſt Ophyre: huc iter eſt vobis; hic debita ſedes
Imperiique caput; ſimul hæc effata, carinam
Impulit: illa levi cita diſſecat æquora curſu.
Aſpirant faciles auræ, & jam clarus ab undis
Surgebat Titan, humiles quum ſurgere colles
Umbroſi procul, & propior jam terra videri
Incipit: acclamant nautæ, terramque ſalutant,
Terram exoptatam, tum portu & littore amice
Excepti, Diis vota piis in littore ſolvunt.
Quaſſataſque rates, defeſſaque corpora curant.
Inde, ubi quarta dies pelago, crepitanſque vocavit
Vela Notus, remis inſurgitur, altaque rurſum
Corripiunt maria, & læti freta cærula ſulcant.
Linquitur incerto fluitans Anthylia ponto,
Atque Hagia, atque alta Ammerie, exſecrataque tellus
Cannibalum, & ripa Gyane nemoroſa virenti.
Protinus innumeræ panduntur turribus altis
Inſulæ Oceano in vaſto, quas inter opacis
Undantem ſilvis unam, curſuque ſonantem
Fluminis aſpiciunt, magno qui ſpumeus alveo
In mare fulgentes auro ſubvectat arenas.

 Hujus

Hujus in ora placet pronas appellere puppes.
Invitant nemora, & dulces e flumine lymphæ.
Jamque solo viridante alacres, ripaque potiti
In primis Terram ignotam, Nymphasque salutant
Indigenas, Geniumque loci, teque, aurifer Amnis,
Quisquis in ora maris nitida perlaberis unda.
Tum duram Cererem, & patrii carchesia Bacchi
Aggere in herboso expediunt: dein quærere, si qui
Mortales habitent: pars fulvam fluminis undam
Mirari, mixtamque auro disquirere arenam.
Forte per umbrosos silvarum plurima ramos
Assidue volitabat avis, quæ picta nitentes
Cæruleo pennas, rostro variata rubenti
Ibat nativo secura per avia luco.
Has juvenum manus ut silvas videre per altas,
Continuo cava terrificis horrentia bombis
Aera, & flammiferum tormenta imitantia fulmen
Corripiunt, Vulcane, tuum, dum Theutonas armas,
Inventum, dum tela Jovis mortalibus affers.
Nec mora, signantes certam sibi quisque volucrem,
Inclusam, salicum cineres, sulphurque, nitrumque,
Materiam accendunt servata in reste favilla.
Fomite correpto diffusa repente furit vis
Ignea circumsepta, simulque cita obice rupto
Intrusam impellit glandem: volat illa per auras
Stridula: & exanimes passim per prata jacebant
Dejectæ volucres: magno micat ignibus aer
Cum tonitru, quo silva omnis, ripæque recurvæ,
Et percussa imo sonuerunt æquora fundo.
Pars avium nemus in densum conterrita, & altos
Se recipit scopulos: quorum de vertice summo
Horrendum una canit (dictu mirabile) & aures
Terrificis implet dictis, ac talibus infit:
Qui Solis violatis aves, sacrasque volantes,
Hesperiis, nunc vos, quæ magnus cantat Apollo,
Accipite, & nostro vobis quæ nuntiat ore.
Vos, quamquam ignari, longum quæsita, secundis
Tandem parta Ophyræ tetigistis littora ventis.
Sed non ante novas dabitur summittere terras,
Et longa populos in libertate quietos,
Molirique urbes, ritusque ac sacra novare,
Quam vos infandos pelagi terræque labores
Perpessi, diversa hominum post prælia, multi
Mortua in externa tumuletis corpora terra.
Navibus amissis pauci patria arva petetis,
Frustra alii socios quæretis magna remensi
Æquora: nec nostro deerunt Cyclopes in Orbe.
Ipsa inter se se vestras Discordia puppes

In

In rabiem ferrumque trahet : nec sera manet vos
Illa dies , fœdi ignoto quum corpora morbo
Auxilium silva miseri poscetis ab ista ,
Donec pœniteat scelerum : nec plura loquuta
Horrendum stridens densis se se abdidit umbris.
Ollis ossa rigor subitus percurrit , & omnis
Palluit , ac gelida fugit formidine sanguis.
Tum vero sacras volucres , Divosque precati ,
In primis Solem , & sanctum servantia lucum
Numina supplicibus venerantur agrestia votis :
Pacem orant, rursumque Ophyren, fluviumque salutant.
Interea e silvis nigrum genus ora comasque ,
Ad naves nova turba virum concurrit inermis ,
Pectora nudi omnes , evincti frondibus omnes
Paciferis ; tanta qui celsas mole carinas
Mirati , vestesque virûm , fulgentiaque arma ,
Vix satis expleri possunt : & ab æthere missi
Sive homines , sive heroes sint , sive Deorum
Numina , adorantum ritu , precibusque salutant.
Ante alios ipsum regem ; cui munera læta ,
E ripis collectum aurum , & cerealia dona ,
Et patrios fructus , & mella liquentia portant.
Vestibus ipsi etiam nostris , & munere multo
Donati , exceptique mero nova gaudia miscent.
Non aliter , quam si mensis dapibusque Deorum
Mortalis quisquam adscitus , felixque futurus ,
Hauriat æternum , cælestia pocula , nectar.
  Ergo , ubi amicitiæ securos fœdere utrimque
Firmavere animos , habita & commercia gentis ,
Ipsi inter se se reges in littore læti
Complexu jungunt dextras , & fœdera firmant.
Alter gossipio tenui pectusque femurque
Præcinctus , viridi limbum pingente smaragdo ,
Ora niger : jaculo armatur cui dextera acuto ,
Squamosi spolium sustentat læva draconis.
Alter at intexto lænam circumdatus auro ,
Quam subter rutila arma micant , capiti ærea cassis
Insidet , & pictæ volitant in vertice cristæ :
Fulgenti ex auro torques cui candida colla
Cingunt , atque ensis lateri dependet Iberus.
Et jam commixti populi , hospitioque recepti ,
Hi tectis domibusque , altis in navibus illi ,
Lætitia ludisque dies per pocula ducunt.
  Forte loco lux festa aderat , Solique parabant
Ultori facere umbroso sacra annua luco ,
Hesperiæque , Ophyræque manus convenerat omnis.
Hic convalle cava , ripæ viridantis in herba ,
Selectorum ingens numerus , matresque virique

Et mala jam vulgo cunctas diffusa per urbes
Pestis erat, regi nec sæva pepercerat ipsi.
Itur ad Ammericen silva in Carthesidе Nympham,
Cultricem nemorum Ammericen; quæ maxima luco
Interpres Divum responsa canebat ab alto.
Scitantur, quæ caussa mali, quæ cura supersit.
Illa refert: spreti vos, o vos numina Solis
Exercent, nulli fas est se æquare Deorum
Mortalem; date tura Deo, & sua ducite sacra,
Et Numen placate; iras non proferet ultra.
Quam tulit, æterna est, nec jam revocabilis umquam
Pestis erit: quicumque solo nascetur in isto
Sentiet: ille lacus Stygios, fatumque severum
Juravit: sed enim, si jam medicamina certa
Expetitis, niveam magnæ mactate juvencam
Junoni, magnæ nigrantem occidite vaccam
Telluri: illa dabit felicia semina ab alto:
Hæc viridem educet felici e semine silvam:
Unde salus: simul obticuit: specus intus, & omne
Excussum nemus, & circum stetit horror ubique.
Illi obeunt mandata: sua ipsi altaria Soli
Instituunt: niveam, Juno, tibi, magna, juvencam,
Nigrantem, Tellus, mactant tibi, maxima, vaccam.
Mira edam: (at Divos juro, & monumenta parentum)
Hæc sacra, quam nemore hoc toto vos cernitis, arbor,
Ante solo numquam fuerat quæ cognita in isto,
Protinus e terra virides emittere frondes
Incipit, & magna campis pubescere silva.
Annua confestim Soli facienda sacerdos
Ultori nova sacra canit: deducitur ipse
Sorte data, qui pro cunctis cadat unus ad aram,
Syphilus: & jam farre sacro, vittisque paratis
Purpureo stabat tincturus sanguine cultros:
Tutatrix vetuit Juno, & jam mitis Apollo,
Qui meliorem animam miseri pro morte, juvencum
Supposuere, feroque solum lavere cruore.
Ergo ejus facti æternum ut monumenta manerent,
Hunc morem antiqui primum statuere quotannis
Sacrorum: ille tuum testatur, Syphile, crimen,
Victima vana, sacras deductus pastor ad aras.
Illa omnis, quam cernis, inops miserandaque turba
Tacta Deo est, veterumque luit commissa parentum
Cui votis precibusque piis numerisque sacerdos
Conciliat vates Divos, & Apollinis iras.
Lustrati ingentes ramos, & robora sanctæ
Arboris advectant tectis: libamine cujus
Vi mira infandæ labis contagia pellunt.
Talibus, atque aliis tempus per multa trahebant.
Diver-

Diversis populi commixti e partibus orbis .
Interea , Europæ fuerant quæ ad cara remissæ
Littora , jam rursus puppes freta lata remensæ
Mira ferunt : late (proh fata occulta Deorum !)
Contagem Europæ cælo crebrescere eamdem ,
Attonitasque urbes nullis agitare medelis ,
Quinetiam gravior naves ut rumor in omnes ,
Illo eodem classem morbo , juvenumque teneri
Haud numerum exiguum , & totis tabescere membris .
Ergo haud immemores , diras cecinisse volucres ,
Affore , quum silva auxilium poscatur ab illa ,
Continuo faciles Nymphas , solemque precati ,
Intacti nemoris ramos , & robora ab alto
Convectare parant luco , medicataque sumunt
Pocula , pro ritu gentis quo munere tandem
Contagem pepulere feram , quin dona Deorum ,
Haud patriæ obliti , & felicem ad littora silvam
Nostra jubent ferri , cælo si forsitan isto
Assimilem pellant labem : nec fata secundos
Ipsa negant Zephyros , facilisque aspirat Apollo .
Munera vos Divum primi accepistis , Iberi ,
Præsens mirati auxilium : nunc cognita Gallis ,
Germanisque , Scythisque , orbe & gavisa Latino
Jam nunc Europam vecta est Huyacus in omnem .
Salve , magna Deum manibus sata semine sacro ,
Pulchra comis , spectata novis virtutibus arbos :
Spes hominum , externi decus , & nova gloria mundi .
Fortunata nimis , natam si Numina tantum
Orbe sub hoc , homines inter gentemque Deorum
Perpetua sacram voluissent crescere silva .
Ipsa tamen , si qua nostro te carmine Musæ
Ferre per ora virûm poterunt , hac tu quoque parte
Nosceris , cæloque etiam cantabere nostro .
Si non te Bactra , & tellus extrema sub Arcto ,
Non Meroe , Libycisque Ammon combustus arenis ,]
At Latium , at viridis Benaci ad flumina ripa
Audiet , & molles Athesi labente recessus .
Et sat erit , si te Tiberini ad fluminis undam
Interdum leget , & referet tua nomina BEMBUS ,

F I N I S.

HIERONYMI

FRACASTORII

JOSEPH,

AD ALEXANDRUM FARNESIUM

LIBER I.

QUÆ veterum Heroum, divæ, facta inclita, Musæ,
Et monumenta ævi longis obscura tenebris
Illustrare novis numeris, & carmine sacro
Ferre per ætates omnes, perque ora nepotum
Gaudetis, famamque virûm proferre sub auras,
Nunc, o, nunc populi illius, quem maximus unum
Delegit Deus, & generis longo ordine ducti
Principe ab Abramo, veteres evolvite fastos:
Et Juvenem cantate pium, quem magnus Jacob
Isacides genuit: dederat cui nosse futura
Per somnos monstrata Deus: vos dicite, quanta
Ille tulit, Phariis tandem dum victor in oris
Imperium gereret magnum, populumque beatum
Conderet: unde salus hominum, spes unde futura
Vitæ erat, & clausi referandum limen Olympi.
Nec minus, Italiæ Juvenis decus (omnia quando,
Quæ canimus, tua, FARNESI, sunt maxima jussa)
Ipse ades, &, plenum scopulis dum currimus æquor,
Da faciles in vela auras, da numine dextro
(Namque Deus mihi semper eris) tua grandia vota
Posse sequi, pelagique omnes superare labores.
En, primas sulcantem undas me littora Joppes,
Me juga Samariæ, nemorosaque pascua Sichen,
Jordanisque vocat: curvis en vallibus Hebron
Applaudit, cæloque simul tua nomina tollit,
Responsatque Tabor voces, & sidera pulsat.
Noverat infernus Pluton, cui multa futuri est
Scire datum, in fatis Abrami e sanguine sacram
Progeniem terris promitti, Tartara per quam
Evertenda forent: metuenti talia Pastor
Rexque idem Sichenus erat suspectus Jacob,

Invi-

Invisusque nimis : tum quod nec sanctius alter
Justitiam legemque Dei servaret, & aris
Tura daret : tum quod bissena prole beatus
Natorum, populum in sanctum concrescere solus
Posse videbatur : quare hanc intentus in unam
Progeniem, dabat omnem operam, quo perdere posset
Præsertim egregium puerum, cui sidera fausta
Nascenti, & late felix arriserat æther.
Qui patre longævo Rachele e conjuge cara
Natus, erat patri ante alios dilectus Joseph.
Hunc forma insignem Charites studia inter alebant
Ingenua, & mores, & avitæ legis amorem.
Cui mens alta inerat quædam divina futuri,
Atque animus semper summi admirator Olympi,
Et pia relligio, & puero prudentia major.
Ex his invidiam Dæmon tacitumque serebat
Fratribus in reliquis odium, & mortale venenum.
Nec tantis non ipsa malis Fortuna fovendis
Affuit, augendisque odiis : nam forte per æstum
Quum fraterna cohors pecudes ad pabula nota
Lanigeras una silvas duxisset in altas,
Iliceaque umbra residerent, primus Joseph
In fratres conversus ait : mea somnia, fratres,
Audite, illa quidem mira, &, nisi me mea fallunt
Auguria, haud vani speciem referentia somni.
Namque, sub Auroram quum se se sidera condunt
Casura jam nocte, & solus nuntiat ortum
Lucifer, ipse meas spicas offerre videbar
Sacras ante aras, pariter vos ponere vestras.
Sed nostri cælum fasces se tollere in altum,
Et rutilam insignes late diffundere lucem :
Vestri autem obscuri, atque humile summitteres se se,
Utpote adorantes nostros. Cui grandior annis,
Atque odio in puerum non parvo accensus Judas,
Vane puer, quid mira vocas tua somnia ? numquid
Forte, inquit, Deus illa aliquis, tibi mittit ab alto ?
Credo equidem, nam vina Deum dicuntur habere.
Augurium quodnam somno tibi fingis ab isto ?
An forsan Rex noster eris ? tibi pone coronam
E lauro, noceant regi ne vina futuro.
Talia dicenti fratrum quoque cetera turba
Adclamant, regemque novum, dominumque salutant,
Et puero illudunt, tum patri hæc somnia narrant.
At senior, cui non aberat Deus, omnia mente
Evolvit tacita, atque in nato grande futurum
Nescio quid spectans, aliis tamen omnia vultu
Dissimulat, puerumque monet nos ludere somnos.
Ille autem, cui fata Deus majora parabat,

Poſt paullo in ſomnis aliud quid pondere majus
Conſpexit: nempe in celſa ſibi ſede locato
Sub pedibus Solem ac Lunam ſtellaſque minores
Undique adorantes divinos reddere honores.
Quorum ille interpres, (talem nam Numina mentem
Indiderant) rurſus fraternas omnia ad aures
Detulit: illi autem non celavere parenti
Somnia, non offenſum animum, non pectora amara.
Obſtupuit primum genitor, puerumque vocatum
His, velut interpres ſomni, duro increpat ore:
Te ne igitur pater ac mater fratreſque, ait, & plebs
Omnis adorabit? tu ſede locabere in alta,
Nos infra viles humileſque precabimur? ah te
Si malus hic error tenet, & ſpes impia nutrit,
Pone animum hunc, levibuſque iſtis & inanibus umbris
Tolle fidem, teque his fallacibus eripe monſtris:
Quæ Dii, ſi mala ſunt & iniqua, immittere nobis
Non ſuevere boni, ac potius mala Numina, Manes
Inferni exitium in noſtrum ludibria fingunt.
Sic falſa ex adytis referunt oracula, ſic &
Auguria ex avibus, diſſectis omina ab extis.
An tibi non Belus, non eſt tibi notus Anubis,
Atque Ops, atque Hecate, non cetera turba Deorum,
Quos miſeræ Gentes aris, templiſque dicatis
Ob reſponſa colunt, lex autem noſtra prophanat?
Vade age, & hæc nobis poſthac ne ſomnia perfer.
Sic ait, & natos alios per dulcia mulcens
Dicta pater, jubet in Sichen, ſaltuſque virentes
Ducere molle pecus, puerum conſiſtere Joſeph
Se penes: expediunt juvenes mandata paterna,
Feliceſque Hebron valles, & amæna vireta
Inviſunt: ſed non virides in vallibus herbæ,
Non umbræ nemorum, placidæve e collibus auræ,
Non volucrum cantus inimica inſomnia poſſunt
Ex animis delere: eadem per ſingula verſant,
Exacuuntque odia, atque iræ laxantur habenæ,
Injunguntque minas: diræ ſerpentibus atris
Eumenides inſtant: atque hæc per talia jam Sol
Condiderat geminos ortus, quum luce ſequente
Caſtra movere parant, Dothainque in paſcua læta
Ducere oves, quo plus patriis ab ovilibus abſint,
Producantque magis reditum, quæ inviſa gerebant.
Ergo aliam atque aliam ſolito plus ſorte morati
Quum traherent cum nocte diem, miratus abeſſe
Hos tantum genitor, confeſtim accerſit Joſeph:
Ique, ait, o mihi care puer, fratreſque require
In Sichen, patrique refer, quæ cauſſa morandi.
Nam timeo, ne quid male fauſtum evenerit illis,

Aut

Aut pecori. Ille viam, nulla eſt mora, corripit, & jam
Advolat in Sichen: ſed fratribus & grege nuſquam
Compertis, quid agat, dubius huc ſpectat & illuc,
Omnia colluſtrans oculis: modo nomine fratres
Magna voce vocat: tantum nemora alta vocanti
Reſpondent, valleſque cavæ. Forte ilicis altæ
Frondator ramorum aderat, qui, ut vidit anhelum
Ancipitemque ſui puerum, noto obvius illi,
Quid quæris, puer? inquit: oves ſi forte paternas,
Si fratres, ne quære iſtis in vallibus illos,
Quandoquidem audivi dicentes, ſaltibus ex his
In Dothain cedamus: ibi fratreſque pecuſque
Invenies: dein monſtrat iter, qua tramite recto
Ocyus inveniat lætiſſima pabula, namque
Plurima pars exuſta aret, nec gramina nutrit.
Ille datum feſtinat iter: jamque ultima Sichen
Emenſus, Dothain lætus propiora tenebat,
Quum ſpecula longe venientem vidit ab alta
Plena odii fraterna cohors, ac protinus, en Rex
Noſter, ait, quem Sol, quem Luna, & ſidera adorant.
Nos famuli viles ad paſtoralia nati,
Per deſerta die rabido ſub Sole vagamur:
Nocte in ſpeluncis, patulave ſub arbore ſomnos
Captamus, tecti rude lana & pellibus hirtis,
Deſpecti, vilique polenta, & flumine paſti.
Ille patris menſa virgata in veſte recumbens
Lactibus hædorum, & lumbo pingueſcit ovili,
Repleturque mero: tum flertens impia nobis
Somniat: huncne igitur, fratres, atque iſta feremus
Opprobria? anne adeo cæci expectabimus, ut jam
Grandior, atque animis fidens & patris amore
Nos premat, & ditionem omnem & fauſta omnia patris
Surripiat, ſic vera nimis ſua ſomnia reddens?
Heu fratrum ignaræ mentes, & pectora cæca!
Cur potius, dum teſtis abeſt, dumque omnia nobis
Dant animos, non hunc capimus? cur protinus iſtis
Confoſſum gladiis, puteo non condimus illo,
Qui prope contegitur dumis & ſentibus atris?
Dicemuſque fame rabidorum urſive lupive,
Qui multi deſerta habitant hæc, dente peremtum.
Talia jactabant inter ſe ſe efferа fratres
Conſilia: at, cunctis aderat qui major & annis,
Et major pietate Ruben, Dii talia nobis
Avertant, ait: ah veſtras ne ſanguine, fratres,
Fraterno maculate manus, neve ira Deorum
Hoc velit, ut ſcelus ob tantum nos, & domus, & grex
Una omnes pereamus: abeſt ſi teſtis, at ipſe
Eſt teſtis Deus: ipſe Deus, quem nulla latere

Facta

Facta queunt, quique hic & nos nunc spectat, & audit.
Si tamen est animus vobis secludere prorsus
Hunc puerum, sine cæde ejus, sine sanguine in illum
Trudite vicinum puteum, & dimittite fatis.
Hæc vero suadebat, uti jam cæde remota
Mox ipse ad puteum sera jam nocte rediret,
Extraheretque illum, & misero sua pignora patri
Redderet, ac fratrum tandem componeret iras.
Verba omnes movere: placet sine cæde prehensum
Projicere in puteum, & miserum dimittere sorti.
Tum Ruben, a vobis fuerint quæcumque peracta,
Horum me insontem videat Deus: ac procul inde
Discessit, silvisque latens se condidit altis,
Visurus rerum eventum: & jam lætus Joseph
Festinans aderat: contra fratrum impia turba
Circumfusa ruit minitans, manibusque revinctis
Nunc, inquit, tua vana tibi quid somnia prosint,
Aspicies? numquid regi parebimus omnes?
Ille pavens, stupidusque rei novitate precari,
Talia ne insonti facerent, Superosque vocare
Nequidquam: quando impatiens magis & magis urget
Crescens corde furor, facibus furialis Erynnis
Instat atrox, Dæmonque malus, qui obsistere fatis
Posse putans, cunctorum aciem vertebat in unum.
At puer, ut nullis precibus, nullisve moveri
Fratrum corda videt lacrimis, sed jam impete multo
Compelli in foveam, quod restat, lumina tollens
In cælum, tales fundebat ad æthera questus:
Dii Abrahæ, Dii magni Isac, Dii patris Jacob,
Vos ego si sancte colui, si jussa paterna
Semper obii, semperque pie & sine crimine vixi,
Aspicite: &, si fata mihi nunc ultima dant, ut
Jam moriar, miserum saltem servate parentem.
At vos o, tenere, fratres, quos semper amavi,
Majoresque habui, curate, hæc tristia ad aures
Ne patris adveniant, sed me rapuisse latrones
Dicite, quo saltem spe se soletur inani
Viventis nati, Stygias nec tendat ad umbras,
Ante diem: deserta ipse cumulatus arena
Emoriar: lacrimæ dicenti talia fusæ
Ex oculis cecidere, simul voxque ipsa repressa est.
Et jam etiam fratrum sedari pectus & ira
Cœperat, Isachar quum, ne desistite, fratres
Dixit, ab incepto, quin vinctum & fune ligatum
In foveam mittamus: ibi suspensus in imo
Sistatur fundo, donec meliora parent Dii
Consilia, atque cibum interea capiamus in herba,
Quandoquidem jam Sol invitat, & altior hora.

Assen-

Assensere omnes dictis, puerumque revinctum
Ad puteum flentem ducunt: hic fune ligata
Arboris ad truncum pendentis desuper altæ
Demittunt pavitantem intro, fundoque relinquunt
Suspensum: ast ipsi circum per gramina fusi
Implentur vili cerere, & cariotide pingui.
At Deus, ætherio terras qui spectat ab axe,
Insontem aspiciens, illo & miseratus amore,
Quo mare, quo terras, quo cælum condidit altum,
Unum ex aligeris, qui circum mille, Ministris,
Exspectant mandata, vocat: fidissime, & inquit,
Vade age, Samariamque tibi notissima dudum
Arva pete, &, quem scis fatis ad magna vocari
Isacidæ puerum, qui cæco poscit ab antro
Auxilium, & fraterna odia & facta impia plorat,
Hunc inopem solare: nec est mandare necesse,
Quæ referas, cui nota mea est & aperta voluntas.
Sic ait, & nutu placido, quo sidera cursu
Perpetuo ducit, Juvenem dimittit: at ille
Ætherias humeris accingit tenuibus alas,
Queis cælum illæsum penetrat, queis nubila tranat,
Prævertitque fuga Zephyros: jamque æthera scindens,
Aerios tractus, & inania lata secabat.
Qualis, ubi in liquidis stagnis, aut ardea longe est,
Aut albus conspectus olor, sacer accipitrum rex
Post varios gyros sublimis ab æthere lapsus
Immotis secat alta ruens oculo ocyus alis.
Impete non alio Volucer cælestis adibat
Samariæ terras: Primus quem vertice summo
Excepit Tabor, insuctum frondescere silvas,
Miratus, terramque nova vestirier herba,
Et varios præter solitum summittere flores.
Excepere illum prognatæ monte Napeæ,
Et divina Deo cecinerunt: omnia rupes
Responsant, ipsa antra Deum, silvæque salutant.
At sacer Interpres Divorum, ut vertice ab alto
Lumina deflexit terris, ac gramine fusos
Vescentesque videt fratres, ast inde camelos
Mercatorum Arabum spectat, Jovis omnia facta
Imperio, hinc animum ad miserum convertit Joseph,
Descenditque celer: puteique in margine summo
Ut stetit, extemplo nova lux effulsit in antro,
Miratum & subitus puerum circumstetit horror.
Quem pius Interpres placida sub imagine, & ipso
Ore puer puerum dictis solatur amicis.
Pone metum, Diis care, patrum Deus ille tuorum,
Qui cælum regit, huc alto me ex æthere mittit,
Qui referam mandata tuos solantia luctus.

Hinc

Hinc primum mittere foras, sed venditus auro,
Nomine mancipii: tum Nili in regna fereris,
Atque iterum vendere illic, multosque per annos
Servus eris: tunc ne vetita atque injusta libido
Te alliciat, neu Dii alieni, & falsa, caveto,
Numina decipiant: vestrum si semper habebis
Corde Deum, ipse aderit semper tibi, te bona semper,
Quidquid ages, quocumque ieris, fortuna sequetur;
Quin, magis ut fidas animis, tibi magna parantur
Imperia, & tempus veniet, quum vera videbis
Somnia visa tibi, quum te fratresque paterque
Supplice adorabunt fletu: misereberis illis,
Nec miseros patiere fames ut perdat iniqua:
Quin ipsos, natosque eorum, ipsosque nepotes
In partem imperii, atque in tua regna vocabis:
Ingens ut tandem populus concrescat, arenæ
Instar: quem Deus Ægypti de parte superba
Deducet tandem, & pedibus super æquora siccis
Pertransisse dabit; mox hæc in regna reducet,
Lacte novo quæ regna fluent, & melle perenni.
Mox (anni properate) diem felicia secla
Aspicient, secla illa diem, quam tanta futuram
Vatum oracla canunt, quum demittatur ab alto
Magna Dei Soboles, vestro de sanguine creta,
Quæ scelus antiquum tollat, quæ limina Cæli
Clausa diu, magnique fores præpandat Olympi:
Nec plura effatus Cælum se tollit in altum.
At juvenis, quamquam stupefactus Numine tanto,
Restitit, & rerum confusus imagine multa,
Lætatur tamen, atque animum per singula versat,
Speque futurorum præsentem corde dolorem
Discutit, atque oculos in cælum & sidera tollens
Sic fatur: Rex terrarum, Rex ætheris alti
Omnipotens, patrum Deus & tutela meorum,
Respice nos, & nostra tuo sub Numine si spes
Est omnis, super his primum miserere parentis.
De me autem quidquid statuet tua recta voluntas,
Seu lætum, seu triste pares, nihil ipse recuso.
Unum oro, si Parca mihi vidisse negabit
His oculis felicem illam, semperque beatam,
Optatamque diem, qua tandem ex æthere summo
Descendet tua Progenies, da cernere saltem
In speculo, atque umbra mostra mihi, speque fideque
Noscere da, puroque ejus de fonte lavari:
Dixit, & ex imo traxit suspiria corde.
Interea e Madian, stacten, bdelamque ferentes,
Cinnamaque, & liquidam styracen, & pinguia tura
Transibant Arabes, qua stabant gramine læto
Ve-

Vescentes juvenes simul & diversa loquentes,
Qui ut primum videre viros, Deus, inquit Judas,
O fratres, meliora parat, quam nostra ferebant
Consilia: his etenim si mercatoribus ipsum
Vendamus puerum, cum lucro, auroque piati
Fraterna a morte immunes reddemur, & ad nos
Posthac nec fama adveniet, nec nomen Joseph;
Sive Arabes isti Ægyptum, seu barbara regna,
Marmaricam, Libyamve petant: ergo unus ad illos
Mittatur, qui mancipii sub nomine, merce
Proposita pretium statuat, responsa reportet.
Dicta placent, qui pacta ineat, jam mittitur: ipsi
Interea speluncam adeunt, funemque ligatum
Arboris ad truncum solvunt, & in æthera sursum
Suspensum educunt puerum: qui talis in auras,
Qualis mane rosa, aut riguo narcissus in horto,
Prodiit, & formæ servato vera decore
Signa dedit, certumque Dei præsentis amorem.
Jamque aderat mercator Arabs, & nuntius una
Vile satis pacti pretium: proh Juppiter, ille,
Quem tanta in fatis promissa, & tanta manebant
Imperia, argenti bis deno venditur asse,
Mancipium infelix: jam curvo terga camelo
Excipitur; Nili ignotas jam fertur in oras.
At quadrupes, ceu divino sub pondere, vector
Insolitos dedit hinnitus, & signa recentis
Lætitiæ: jamque & grato facilisque, levisque
Sessori tergum, sellamque accommodat aptam,
Agglomeransque pedes, retro socia agmina linquit.
At fratres, puer ut cessit, mala nuntia patri
Quis ferat, & quo infanda tegant facta impia pacto,
Ambigui, tandem statuunt præmittere vestem
A puero ereptam, caprino sanguine tinctam
Qui ferat, inventamque inter nemora avia dicat:
Danque placet mandata dari: qui instructus abunde
Omnia, longævum non hæc miseranda parentem
Expectantem adit, & monstrato sanguine & ipsa
Veste, ait: hanc nostræ nemora inter devia primæ
Invenere canes: cujus sit vestis, & unde
Hic cruor, ignari, patrem primum esse monendum
Duximus, ut te (siquid agendum est) consule agatur.
At pater, ut notam, maculisque & sanguine vestem
Conspersam vidit: quis te, carissime Joseph:
Quis Divum, ut tecum morerer, spes una senectæ,
Nate, meæ, quis casus, ait, tam durus ademit?
Heu mala te silvæ fera sustulit: ite per alta
Vos nemora, &, siquid misero de corpore restat,
Omne afferte mihi, saltem ut suprema sepulcri
Dona

Dona feram: vel & ipſe, feris laniandus, in altas
Proripiar ſilvas: dabitur natoque patrique
Mors eadem: hæc dicens, fœdatos pulvere canos
Vellebat, laceroſque ſinu exſcindebat amictus:
Et famuli tandem collapſum in tecta reportant.
Parte alia Ruben, ut ſerum ſe veſper in orbem
Intulit, ad caulas pecudes pecudumque magiſtri
Quum redeunt, ſaltuſque vacant paſtoribus omnes,
Deſertum ad puteum ſolus redit, atque ibi Joſeph
Terque quaterque vocat: non reſpondente vocanti
Ullo, ſollicitus, puerum ne forte necaſſent,
Rem ſpectare parat, cæſaque ex ilice conto
Scalam aptat, ſolerſque imum ſe mittit in antrum,
Omnia colluſtrans: verum, poſtquam omnia dudum
Rimatus, puerum quæſitum haud repperit uſquam.
Ambiguus tandem reliquos perquirere fratres
Deſtinat: ac pecoris veſtigia nota ſecutus
Per noctem, demum inventos, de fratre quid actum eſt,
Inter multa rogat: rem totam ex ordine pandunt.
At Ruben, ut puerum audivit ſupereſſe, nec ullis
Affectum damnis, hinc, fratres, inquit, eamus
Ad miſerum genitorem, & ſpe viventis & auras
Spirantis gnati ſaltem (quod nunc datur unum)
Solemur, rapuiſſe Arabes de more, relicta
Veſte, levi pueri fugientis vulnere tincta:
Paſtores ita ferre: aliquemque adducere teſtem
Expediet, neque enim deerunt, qui dicere poſſint
Se vidiſſe Arabes, his ergo rite paratis
Patrem adeunt, & quæ poſſunt, ſolatia jungunt.
Ille autem, quamvis aliqua ſpe forte levatur,
Non tamen æternas lacrimas planctuſque perennes
Comprimere, aut triſti meditari gaudia mente
Ulla poteſt, ſed vitam ægram noctesque dieſque
In tenebris, hominum fugiens conſortia, ducit.
Interea puerum lætus deportat Joſeph
Mercator, plenis miratus cedere votis
Omnia: non illis terræ exarſere diebus:
Non ventis agitatæ ullæ tolluntur arenæ
Ex ſolito: puerum Charites comitantur euntem,
Et cæli favor, & fauſtis Spes dextera pennis.
Jamque pererratis Judææ finibus, altæ
Incipiunt turres & mœnia Oſyridis urbis
Apparere procul, campis ubi fuſa juventus
Munera militiæ exercent: hi vincere curſu
Contendunt pedibus, hi fulvo in pulvere ſudant
Luctantes, alii duro ſub pondere ceſtus.
Pars volucres exercet equos, curſuque fatigat,
Aut inferre hoſti verſas poſt terga ſagittas

Di-

Difcit equo currente, aut haftam tollere campo.
Ergo Arabes poſtquam acceſſere, & pulcher Joſeph,
Mirati pugnas, placidi, & præludia Martis,
Conſiſtunt, oculiſque intenti & pectore toto
Vix ſatis expleri poſſunt; quos forte magiſter
Militiæ, Eunuchus Regis, cui ſumma poteſtas
Et duri data erant Mavortia munera belli,
Ut vidit, confeſtim ad ſe ſe accedere juſſos
Compellat, geritiſne ullas, quas vendere, merces,
Optetis? quædam, dixere, & aromata, & iſtum
Geſtamus puerum, domino qui ſi placet, ultro
Munus habe: aut emtum ſi mavis, pro indole tanta
Da quodvis; pretium eſt magnum tua gratia nobis.
Ille autem, haud umquam ingratum, mercator, habebis
Fetiferum: accipiam puerum, at tu munere largo,
Speque tua majore, mihi donabere multo.
His dictis recipit puerum, quem veſte decora
Induit, & ſagulum donat, quo purpura limbo
Fulva nitet, tum donat equum: lætiſſimus ille
Altior it juvenes inter pulcherrimus omnes.
Quem cuſtode dato lætus præmittit ad urbem
Fetifar; & caræ uxori commendat habendum.
Interea feras invexerat Heſperus horas,
Et juvenum campis cedens manus omnis apertis
Ibat ovans comitata ducem, ac jam pulcher Joſeph
Ut dominam inviſit, thalami & cognovit herilis
Officia, ipſe humilis ſervorum ſe agmine miſcens
Obvius in domino, media ſe qualis arena
Monſtrat gemma nitens, radiiſve micantibus aurum,
Talis & ipſe puer multis in millibus ibat.
Quem matres, populuſque omnis mirantur, ut ipſo
Inceſſu, gravis ore, pedes non dimovet uſquam
A duce, non oculos, ſed ſemper totus in illo eſt.
Nec minus, intra ædes ut ventum, epulæque paratæ,
Ipſe ulli deeſt officio, ſeu corpore opus ſit,
Seu celeri ingenio: ſed enim ſuper omnia mira eſt
Grataque ſedulitas, apta & prudentia cana.
Quo factum eſt parvo poſt tempore, Fetifar illum
Non thalamo ut tantum ipſe ſuo præfecerit unum,
Sed domui, & rerum ei ſummam commiſerit omnem.
Scilicet auſpiciis & Diis cuncta ire ſecundis
Fetifaro ſunt viſa, agri producere fruges
Uberius, ſobolem armentùm, ſibi creſcere honores.
Omnia quæ, oſtento quodam permotus, Joſeph
Attribuit puero, vatumque oracula ſuadent.
Arbor erat Perſæa, Deo ſacrata Cameſi,
Ædibus in mediis, quam vectam e Perſide fertur
Orbe pererrato monumentum inſigne faturum

Ipſa

Ipsa suis manibus plantasse nepotibus Isis.
Hanc apis externis veniens insedit ab oris,
Insignis fulgore & versicoloribus alis
Pulcher apis: quem mox examen grande secutum
Pendentem ramo longum traxere racemum.
Protinus ostentum ad vates defertur; at ipsi
Venturum externis aliquem portendere ab oris
Declarant, ingens populus quem deinde sequatur,
Ipsum qui fortunæ opibus super æthera tollat
Fetifarum, largosque simul promittat honores.
Ergo his auguriis tantis censetur Joseph
Monstrare, hinc majore illum dignatur honore
Fetifer, hinc omnes adamant: sed maxime Jempsar
Pulchra ducis conjux præ cunctis diligit unum,
Nescia adhuc, quanto jam sit devota furori,
Quis Deus insideat miseram; suspiria nondum
Emittit, nondum lacrimas: sunt omnia læta
Dulciaque, & nondum quidquam persentit amari.
Quæ malus, infernas sedes, Cocytia regna,
Qui regit, humani generis turbator & hostis
Ut vidit Pluton, semenque accrescere felix
Isacidum, invisam sobolem, vocat ocyus unum
Servorum, quibus insidiæ fraudesque dolique
Sunt animo, queis mille artesque, viæque nocendi,
Ique, ait, & pulchram circum insinnatus Jempsar
Falle dolo, & primas escas, quas sensit amoris,
Tu flabris accende, imis illum ossibus ignem,
Illam immitte facem, quam nec vis ulla Deorum
Non hominum extinguat: mox ipsum accendere Joseph,
Si possis, omni arte stude; quod vincere si qua
Non dabitur, tu perge tamen, pete rursus Jempsar,
Acrius ure, furorem adde, inspiraque venenum:
Queis monstris agitata domum permisceat omnem,
Inque odium, furiasque omnem convertat amorem.
I celer, & nihil inde doli scelerisque relinqne.
Ille hilaris, promptusque malis sumtam e Styge lympham
Miscet Acidalio latici, tum ex anguibus unum
Tisiphones capit, atque sinu mala semina condit.
Fetifari dein tecta petens, nutricis Jempsar
Induit Iphicles formam, dominamque salutans
Audi, ait, o mihi cara, miser quis casus Joseph
Torquet ad extremum vitæ: vidi ipsa gementem
Nuper, & optantem supremæ munera vitæ.
Quærenti mihi quæ tanti sit caussa doloris,
O mater, ne quære, inquit, nam, sive tacebo,
Sive edam, omnino moriar: præstatque tacendo
Et vitam, & nostri caussam finire doloris.

Cui

Cui ego : non ſic o fili , nam vulnera ſæpe
Auxilium patefacta & opem invenere ſalubrem .
Dic audacter , amaſne ? hæc ſi tibi cauſſa doloris ,
Spera , & fide , puer , namque ipſum vel tibi amorem
Eripiam magicis , vel tu potiere cupito .
Erubuit : tum dixit , amo . Dii ſunt mihi teſtes ,
Hunc quantum eluctans cepi , quam invitus amorem ,
Infidum in dominum qui me facit ; at mihi ſit mors
Exoptanda magis ; fidum periiſſe juvabit .
Sic ait , & fuſis lacrimis pulchra ora rigabat .
Ut video , puer hic dominam te deperit : at ni
Opportune adſis , nimio moriturus amore eſt .
Cui virgo , o nutrix , quam dura & triſtia narras !
Namque & amo hunc puerum , & vellem ſuccurrere poſſe :
Sed me jura Deûm , ſed vincla jugalia primum
Obſiſtunt : tum me tanto male ſana periclo
Objiciam , & duri haud formidem conjugis arma ?
Et nutrix , o nata , ipſorum crimina amantum
Dii ridere ſolent : ſolvendi jura mariti
Cauſſa potens & juſta tibi eſt depellere mortem
A puero , qui nec culpam commiſerit umquam ,
Culpa niſi eſt vel amare nimis , vel amore perire .
Audendum eſt in amore , pericla nec ulla timenda
Prudenti , Dii deinde ipſos tutantur amantes ,
Queis amor , & pietas eſt prima & maxima cura .
Eſt mihi aqua , in dubiis rebus quæ aſſumpta videre
Vera facit , dubiique omnis pars utra legenda eſt .
Hanc dabo , ſi hac in re ancipiti ſtat cernere verum .
Ac Stygiam demonſtrat aquam , medicataque fonte
Pocula Acidalio ; placet , o cariſſima nutrix ,
Virgo , inquit , totumque manu capit ipſa venenum
Intrepida , atque uno craterem exhauriit hauſtu .
His actis puerum Iphicle ſe vertit ad ipſum ,
Et greſſu ad thalamum illius contendit anili :
Qui laudes Superum Regi & divina legebat .
Ut vero in thalami mentitus limine Dæmon
Conſtitit , & puero cæleſtem aſſiſtere Joſeph
Cuſtodem vidit minitantem , enſemque coruſcum
Vibrantem , extemplo ſubita formidine captus
Horruit , & retro greſſuſque animumque reduxit ,
Aufugitque celer : nocturnæque alitis Oti
Effigiem capit , & tecto ſe ſiſtit in alto .

O.

J O S E P H

LIBER II.

AT misera, ut Stygios latices desumsit Jempsar,
Solaque permansit, totis ardere medullis
Visa sibi est, tota in subitum convertier ignem:
Suspiransque gemensque, unum deposcit Joseph.
Et modo se imponit stratis, paullumque morata
Assurgit, modo mutat & hunc, modo mutat & illum,
Fastiditque locum infelix, nec se capit usquam.
Non secus ac solet ille, acris præcordia casus
Cui torret, vel quem dipsas calcata momordit.
Tandem ait, heu quidnam est, quod me tam sæviter urit?
Est ne amor, an sumti latices? nempe est amor iste,
Quo moriar, nisi formosus succurrat Joseph.
Tu mihi nunc succurre, puer, succurrere namque
Ipsa etiam tibi constituo; moriemur amando
Insontes ambo. Dii tanti criminis haud me
Auctorem videant, non hæc Ægyptia tellus:
Dum licuit, potuique, tori concordia jura
Servavi, nunc major agit me visque, Deusque;
Imperioque premit; sic sit mihi Numen amicum,
Ut nosco experiorque Deum, quem femina non est
Contra stare potens; Deus hic custodiet ambos:
Quin &, suetus amare, reget solatia nostra.
Dixerat, impatiensque moræ vocat ocyus Efren,
Unam ex ancillis, dominæ quæ fida solebat
Ferre vigil mandata, vigil responsa referre.
Vade, ait, & puero dic, huc accedat, Joseph,
Si vacat, & domini si nulla negotia nostri
Impediunt; abit illa cita, & mandata facessit.
Nec longe post jussus adest formosus Joseph.
Quem solum admissum virgo mutata colore
Juxta astare facit: tum corde & voce tremente
Care, inquit, puer, atque oculis mihi gratior ipsis,
Verane tu dominæ dices, quæcumque rogabit?
Vera equidem (an fallam dominos?) ait ille fatebor.
Tu quodvis pete: & illa: Puer, te perdite amare
Audio: si verum est, debent me nulla latere,
Nec si ego sim, quam perdite amas, nam (vera fatebor)
Ipsa etiam te perdite amo; tu nec mihi amanti,
Nec tibi ego crudelis ero: da jungere dextram:
Qualis eris, quantoque a me donaberis auro!
Sic ait, & summis puero dedit oscula labris.

Ille

Ille pudore rubens, & secum mente revolvens,
Quæ Divùm Interpres puero mandaverat olim,
Dii alieni illum, aut prava, aut injusta libido
Alliceret, taciteque Deum sibi adesse precatus
Hæc tandem responsa dedit: Quod perdite amare
Audis me, domina, illicitum si forsan amorem
Audis, non ullam fateor me perdite amare:
Nec sic ipse etiam a quoquam peramarier opto,
Præcipue a domina: scis rebus me omnibus unum
Præfecisse ducem, seclusa conjuge tantum.
Anne igitur legisque meæ, dominique mei sim
Proditor? ah Stygias potius detrudar ad umbras,
Esca vel alitibus, media intumulatus arena,
Mittar: & hæc dicens dominam, thalamumque reliquit.
Illa autem, ut se se illusam, & spe funditus omni
Dejectam vidit, tamquam qui fulminis ictu
Percutitur, primum stupefacta immotaque paullum
Constitit, inde imo ducens suspiria corde,
Astringensque manus, se se resupina cubili
Stravit inops animi, desertaque sanguine pallens.
At malus hæc summo tecti de culmine Dæmon
Aspiciens, ave deposita, se rursus anilem
Vertit in Iphiclem, miseramque revisit Jempsar,
Atque ait, o, quinam casus te, nata, malignus
Insequitur? quid cor cecidit? quid pallor in ore est?
Ah ne animum assuetum, ne te ipsam desere, nata.
En adsum auxilio nutrix tua, pone timorem,
Respice me; audito nutricis nomine paullum
Erexit se se in cubitum, tum lumina torquens,
O nutrix, quondam nutrix, nunc dira noverca,
Occidisti, inquit, miseram me, nec puer ille
Perdite amat, nec se (quod longe est pejus) amari
Sustinet, aut ullis precibus donisve movetur.
Projeci memet, genus, & decus omne pudore
Fœdavi amisso, fractæ spes, fœdera rupi
Conjugii: tu caussa mali, tu criminis hujus
Principium; quid restat ad hæc, nisi cetera ferro
Conficere, & meritam hanc animam demittere ad orcum?
Cui dictis falsa Iphicle respondet amaris:
Heu, mulier rerum ignara, & male conscia amorum,
Quid mirum, puer insuetus plenusque pudore,
Ceu virgo intacta, ad primos si expavit amoris
Aggressus, de te dubius, metuensque pericli?
Non ita res tractanda fuit, nec tu tamen omnem
Spem depone, rudem puerum nam rursus adibo,
Arguam, & ignarum, quæ sint facienda, docebo.
Tu tantum triduo exspecta, lux quarta benignum
Sidus habet, miseros sidus quod spectat amantes

Conjungitque; sub hoc Hymenæus sidere primum
Natus, & ipse puer Venere enitente Cupido.
His dictis se se paullum solatur Iempsar,
Erexitque cadentem animum. Meliora ferant Dii,
Vade, ait, interea sacras venerabimur aras,
Fundemusque preces, & amica vocabimus astra.
Ergo, ubi luce nova rutilum Sol aureus orbem
Implevit, visura Deos se se ornat Iempsar,
Pulchra auro, spectanda ostro, spectanda pyropo,
Sed forma spectanda magis, proprioque decore;
Quam matrum numerosa cohors comitatur euntem,
Nec non & famulis præses formosus Joseph
Lumina dejectus, dominæque suique misertus
It comes; ipse tamen sanctas procedere ad aras
Patronam putat, ut commissi criminis oret
Exposcatque Deos veniam, & deponat amorem.
Contra autem illa rogat Divosque & sidera cuncta,
Ut faveant votis, & sint in amore secundi.
Hæc eadem celebrat demens & luce sequenti,
Atque alia, donisque etiam majoribus aras
Accumulat, pecudumque fibras rimatur & exta.
Verum, ubi quarta dies rediit, Solque igneus orbi
Illuxit, lux sancta, inquit, lux optima, salve,
Sidera vos, salvete, quibus conjungere amantes
Est amor, & sobolem mundo servare perennem.
Tum puerum acciri carum jubet; ocyus ille
Nulla timens, & jam dominæ securus amorum
Advenit: illa itidem sperans fore prospera cuncta,
Nutricis decepta dolis, ut vidit amatum
In manibus puerum, meus es, meus, inquit, & ipsa
Sum tua: quid prohibet, ne nos jungamur amantes?
Iste torus communis erit: ne gaudia differ,
Neu sortem contemne tuam; tum pallia captat,
Et trahit ad se se puerum; stupet ille pudorem
In domina amissum, tandemque his vocibus infit:
Quis furor, aut quænam mala mens, olim inclyta conjux
Petifari, nunc hæc suadet te talia posse
Moliri? certe Eumenidum nunc te una sororum
Exagitat, nam (quam reris) non est tua nutrix
Iphicle, sed de Stygiis emissa tenebris
Dirarum una, dolis quæ te decepit & astu.
Illa eadem me aggressa malis conatibus ausa est,
Sed vetuit tentare Deus; vidi ipse retrorsum
Cedentem, & formam mentitam, & fumida novi
Sulphura, nidoremque atrum post terga relictum.
Talia dictabat puer; at post ostia Dæmon
Qui stabat, clausos magno conamine postes

Impu-

Impulit, intravitque ferox, & lumine torvus
Tartaream effudit vocem, qua terruit omnes.
En ego mentita Iphicle, en sum una sororum
Eumenidum, una e Stygiis emissa tenebris?
Nunc faxo, experiare; sinuque cita eripit anguem
Pestiferum, qui secreta sub veste latebat,
In puerumque jacit. Custos cælestis at illum
Reppulit, atque omnes conatus fecit inanes.
At coluber, sibi ut in puerum sublata potestas,
In miseram insidias omnes molitur Iempsar:
Perque solum tacite irrepens, ventremque retorquens
Lubricus, in vestem insinuans se illabitur: inde
Interiora petens, & viscera cuncta pererrans,
Tartareum virus jaculatur ad intima cordis.
His monstris puer interea pavefactus, amictus
Immemor aufugit, seque in sua tecta recepit.
Quem virgo ut fugisse videt, utque acre venenum
Sensit, in insanum subito conversa furorem,
Clamorem immensum tollit, quo ipsa atria, & omnis
Intremuit domus, & timuit vicinia tota.
Non secus, ac si Vulcanus penetralia cuncta
Involvat, cæloque furens incendia jactet.
Currite io, matres, scelus atque audite nefandum
Mancipis Hebræi, qui nunc, proh Juppiter, ausus
Fetifari est magni sacrum violare cubile,
Vimque inferre mihi, nisi nutrix tempore in ipso
Prompta tulisset opem, & sceleratum veste relicta
Ejecisset; io fugitivum apprehendite, servi,
Ite citi, properate, viarum claudite cuncta
Effugia, & domini scelus hoc afferte sub aures.
Talia vociferans misera effundebat Iempsar.
Omnia quæ falsa Iphicle confirmat, & auget,
Dignum morte fore, hoc sceleris qui admittere tantum
Audeat; exacuitque animos; clam deinde recedit
Nulli visa, & avi similis se immiscuit atris
Nubibus, & Stygias sedes atque impia Ditis
Regna petit, lætoque refert crudelia facta.
Interea miser a servis comprensus Joseph
Ducitur, & nemo est, qui dicere multa volentem
Auscultare velit miserum, non Fetifar ipse,
Quem jam res audita acri compleverat ira:
Non tamen ut morti damnet, sed turre sub ima,
Carceris esse locus miseris ubi sueverat, illum
Intrudi jubet, & vigili custode teneri,
Tantum olyra vili, limoso & flumine pasci.
At juveni cælestis erat custodia major
Aliger ætherius, summo qui missus ab axe
Carceris intrarat portas, ubi proxima terras

Nox omnes cæcis tenebris obduxit & umbra:
Ergo alias puero notus, solatur amico
Ore illum, firmatque animum, tollitque timorem
Luce nova, excussa noctisque & carceris umbra.
Omnia quæ postquam custos Ægyptius alta
Prospexit de turre, Deus, Deus, inquit, in illa
Luce viget; nosco splendorem, & verba notavi.
Nec Deus est illic, nisi & hujus criminis insons
Est puer; insontem servabit Juppiter æquus.
Ex illo custos juvenem veneratur Joseph,
Et pascit meliore cibo, quam dura jubebant
Fetisari mandata, & duri carceris omne
Tollit onus, ferrumque pedum, visitque frequenter,
Solaturque, & sæpe in cælum educit apertum.
Jamque quater binos Phœbe compleverat orbes,
Quum duo, quorum alter pincerna Pharáonis, alter
Pistor erat Regis, præ suspicione veneni
In cerere inventi, conclusi carcere eodem
Cum puero Isacide fuerant; hi tempore parvo
Post, utrique una viderunt somnia nocte,
Somnia, quæ mox mane novo dum mutua versant,
Ignari, quid portendant monstrentve futurum,
Sollicitis stabant animis; quod pulcher Joseph
Conspiciens, Quidnam, juvenes, tam pectore tristes
Vos hoc Sole novo video? Nos somnia facta
Nocte hac sollicitos reddunt, quæ exponere, nemo est
Qui sciat hic, dixere: quibus sic pulcher Joseph:
Somnia vox narrate, Deus dignoscere forsan
Illa dabit. Dicemus, ait pincerna, priorque
Ipse edam; nam vitis erat pulcherrima ternis
Læta propaginibus, gemmas turgescere primum
Palmitibus, mox & fores exire videbam,
Post flores gravidis uvas pendere racemis:
Quos ego maturos manibus premere ipse videbar,
Vinaque diffundens pateris spumantia plenis
Regi larga dabam, solito Rex more bibebat.
Cui puer interpres: Quidnam tua somnia monstrent,
Expediam; vitam illa tuam pulcherrima vitis
Ostendit: gemmæ, flores, uvæque secutæ
Sunt fructus, quos tu peperisti temporis hujus
Curriculo: dabitur merces, & honoribus ipse
Restituêre tuis, & pristina pocula Regi
Consueto de more dabis: terna illa propago
Tres luces, quibus hæc veniant tibi prospera, monstrat.
Tu vero, quum te carum gratumque Pharáon
Accipiet, nostri (si qua hujus gratia facti est)
Sis memor, immeritumque isto dic carcere claudi.
Tum pistor simulac vidit dicta omnia recte

Con-

Congruere, Ipse etiam, dixit, mea somnia pandam.
Nam capiti imposita ipse meo tria plena canistra
Spectabam, duo farinæ inferiora, supremum
Omni opere plenum, omni illo pistoria quod scit
Ars facere, & nostrum ingenium, sed cuncta volúcres
Exesse, & secum latas deferre per auras.
Cui bonus interpres: Divûm est novisse futura,
Falli hominum est; dicam, quidnam tamen augurer ipse
His super: illa, quibus vidisti plena canistra,
Sunt opera & vitæ fructus: duo prima, ubi simplex
Farina est, vitæ monstrant duo tempora prima,
In quibus & simplex vita & sincera peracta est:
Summum opere infido plenum est, & fraude, dolisque
Omnibus, ingenium quæ, aut ars pistoris iniqui
Extudisse valet, quæ sunt jam cognita Regi.
At merces horum meritorum & præmia, fœdæ
Sunt volucres, corvi immundi, milvique rapaces,
Vulturiique, caput qui effossaque lumina pascent
In cruce suspenso: tribus hæc ventura diebus
Terna canistra notant: tamen hæc me fallere possunt,
Si tu animo possis mutari, nam & Deus ipse
Sæpe solet mutare mala & convertere fata.
Talia tractabant juvenes, & tertia jam lux
Orbi invecta aderat, quum custos carcere aperto
Pincernam insontem, noxa pœnaque solutum
Declarat, miserum Regis decreta severi
Pistorem damnare cruci: de carcere uterque
Ducitur haud æqua sorte, & longe impare fato,
Hic ad tigna, ille ad Regem stipatus ovantum
Et lætus clamore virûm, & clangore tubarum.
Vertitur interea ter Solis cursus in alta
Solstitia, atque novum mundo portaverat annum:
Forteque Rex dulcem prona jam nocte quietem
Ducebat, Deus ex alto quum somnia in illum
Immisit miranda adeo, ut cedente sopore
Attonitus Rex magnum aliquid portendere visa
Crederet; ergo omnes jubet e regione vocari
Chaldæa, Ægyptoque, quibus cognoscere cursus,
Metirique vias cæli, & momenta minuta
Astrorum, casusque hominum, & prænosse futura est
Cura audax, nec non magicis qui incumbere sacris
Consuevere, & qui ex adytis oracula Divûm
Consulere, & cæsarum oviumque boumque per exta
Rimari secreta solent, qui noscere flammæ;
Qui fluitantis aquæ motus, qui jungere arenæ
Fatalem numerum, & cognoscere fulminis iras,
Quique vias servare avium, & dignoscere cantus,
Denique divini rerum quicumque vocantur.

Quorum ingens numerus magni plena atria Regis
Intrarant, alii longis capita alta tiaris
Induti, ast alii ſpectandi cornibus hirtis,
Auratis alii ſtrophiis: longiſſima mento
Cunctis pendet barba, ipſo ſtat pallor in ore.
Quos ſimulac ad ſe Rex alta a ſede vocavit,
Somnia viſa docet primum, dein. munera larga
Promittit, largoſque illis proponit honores,
Somni qui interpres fuerit: noctemque diemque
Reſponſo tempus ſtatuit; ſed noxque dieſque
Venerat, & nemo apparet, qui ſomnia Regi
Enodare queat, nulli ſua ſidera, nulli
Ars magica, aut quæſita aris oracula proſunt:
Non artes aliæ, non barbæ, altæque tiaræ.
Ergo hinc iraſci, & triſtis mœrere Pharáon,
Nec quemquam audire, ac ſolo in conclave latere.
Hic Regis pincerna, memor, quæ in carcere Joſeph
Fecit, & ipſorum quam verus ſomnia vates
Expoſuit, ſubito Regem petit, atque ita fatur:
Peccavi, Rex magne, tibi, quæ in carcere vidi,
Non referens; nam ſcis, ut mecum piſtor iniquus
Carcere damnatus fuerit ſub turre magiſtri
Militiæ, eunuchi; forte illo carcere eodem
Fetiſari puer Hebræus, puto crimine falſo
Miſſus erat; duo nos (ita ſuaſi) ſomnia quædam
Nocte habita à nobis, juveni narramus; at ille
Divino quodam afflatu viſa omnia nobis
Exponens, mihi, te, dixit, lux tertia ab iſto
Carcere deducet, multis & honoribus auctum
Reſtituet primo officio; te, piſtor inique,
Lux eadem in cruce conſtituet, te immunda volúcrum
Agmina depaſcent, corvi, milvique rapaces,
Vulturiique, niſi ipſe animum convertere poſſis
In melius, ſic namque Deus mutatur & ipſe.
Omnia quæ eveniſſe vides; tua ſomnia certe
Hic puer exponet, magnum nam Numen in illo eſt.
Auditis Rex lætus ait, vade ocyus ergo,
Duc puerum, & noſtro juſſu de carcere ſolve.
Ille celer mandata facit, puerumque parumper
Ornat, detondetque comas, veſtemque miniſtrat;
Tum Regi adducit timidum. Rex omnia luſtrat
In puero, ſibi cuncta placent, ſic denique fatur:
Te, puer, hi dicunt exponere ſomnia, numquid
Vera ferunt? aſt ille: Deus, Rex optime, ſolus
Somnia noſſe poteſt, & ſi cui maximus ille
Hoc dederit, potero ipſe meo pro Rege precari,
Atque orare Deum: forſan dabit, omnia quando,
Quæ Regum ſunt, ipſe ſolet curare Deùm Rex

Atque

Atque hominum; dein paullum animoque, & mente moratus,
Nunc inquit, Rex magne, mihi tua somnia pande.
Fluminis ad ripas Nili stare ipse videbar,
Rex ait, & septem ecce boves e flumine pulchræ
Exire, & late errantes per littora pasci
Florentes herbas, loton, medamque virentem,
Et suavem mynianta, quibus pinguescere, quantum
Plena solet, sacras quæ ducitur hostia ad aras.
Vix oculos verti, ecce aliæ per littora septem
Deformes, ægræque, quibus vix pellis adhæret
Ossibus, apparere boves, quæ carice summa
Vix pastæ & dura paliuro & sentibus hirtis
Corpora macra, suis nervis vix ducta, trahebant.
Obstupui; nam dira fames atque ardor edendi
Improbus exegit tantum has, ut pinguia septem
Corpora prima boum congressæ tota vorarent.
Mox iterum dulcis me habuit sopor alter, & ecce
Rursus septem uno spicæ consurgere culmo,
Pulchræque gravidæque & onustæ pondere multo.
Mox septem prodire aliæ tenuesque & inanes
Exili e stipula, scabraque urigine tostæ,
Quæ succum & decus omne aliarum absumere visæ
Sunt mihi; miratus, postquam sopor ille recessit,
Somnia proposui multis, sed dicere nemo
Scit sensum & portenta horum: te si manet ista
Gloria, si te unum e tantis hæc somnia poscunt,
Toto animo lætare, puer: te fama sequetur
Perpetua, & tantis a me ditabere donis,
Ut te non videat majorem Ægyptia tellus.
Cui juvenis: Rex magne, Deus te diligit, ipse est,
Somnia qui immisit, nec quæ illa intelligat, esse ars
Ulla potest, quæ auctore Deo non utitur: unde
Nec vates potuere tui, quibus omnibus est ars
Absque Deo. Primum septem felicibus annis
Largius undantem solito, majoreque Nilum
Flumine rumpentem ripas, secumque trahentem
Felicem limum, fœcundæque æquora arenæ
Fortunata nimis tellus Ægyptia cernet.
His annis tantum messis, tantum uberis illa
Colliget, ut non sufficiant solita horrea messi.
Ubertatem istam pingues nimiumque nitentes
Monstravere boves septem, quæ e flumine Nili
Exivere, herbas pingues per littora pastæ.
Hanc etiam & spicæ septem, quas pondere onustas
Lætasque plenasque uno consurgere culmo
Vidisti, pariter monstrant: nam somnia visa
Non duo re, sed idem ostendunt; nunc porrige mentem,

Optime Rex : nam ſeptem annos , qui deinde ſequentur
Infelix ſteriles duroſque Ægyptus habebit .
Ipſe intra ripas demiſſo flumine Nilus
Curret iners , ſupraque caput limumque feracem
Non tollet : ſicca arebunt arva omnia , ſicca
Solſtitia , & nulli deſcendent montibus amnes
Conſueti pluviarum amnes ſub ſidere Cancri :
Æthiopum populis nec hiems æſtiva redibit .
Agricola infelix nullo verſabit aratro
Arva , nec arenti mandabit ſemina terræ ;
Sed miſeros edet annona cogente juvencos .
Hæc ſeptem docuere boves per littora ſiccæ ,
Deformes , macræque , quibus vix oſſibus hærens
Pellis erat ; hæc ſeptem illæ rubigine toſtæ ,
Squallenteſque ſitu ſpicæ , & ſine pondere turpes
Oſtendunt : duplici exemplo te commonet ipſe ,
Qui novit ventura , Deus , quo tu quoque ſolers
Commoveare magis , damnoque occurrere poſſis .
Quod facere ut valeas , ſi me fortaſſe requiris ,
Sic habeas ; Majora para primum horrea , & omne ,
Quod ſuperat ſegetum his ſeptem felicibus annis ,
Coge illic , ſervaque vigil : dein multa talenta
Aurique , argentique in fruges undique emendas
Impende , annorum quantum penuria ſeptem
Expoſcet ventura fami , campiſque ferendis .
Talia narrabat juvenis , quæ ſingula mente
Rex volvit tacita; tandem & ſic voce profatur :
Hoc certe Deus in puero , nec talia dici
Abſque Deo potuere , nec illi Ægyptia tellus ,
Aut Chaldæa videt ſimilem ; tum amplectitur illum
Lætitia illacrimans ; poſt me tota illa ſecundum
Te aſpiciet regio , Servatóremque vocabit .
Sic ait , & chlamydem gemmis oſtroque nitentem
Ferre dat , atque auri torquem circumdare collo .
Mos erat , ut gemma cælata , inſignis & auro
Annulus , antiquo regum de more vocatus
Regius , a nullo , niſi Rege Pharáone , poſſet
Geſtari , aut ſiquis foret ipſo ab Rege ſecundus :
Hunc ſibi Rex digito detractum imponit Joſeph ,
Quo populus poſt regem illum ſciat eſſe ſecundum .
Præterea , qua ſe ſolennibus ipſe diebus
Invectum mula populis urbique ſolebat
Ceu quemdam monſtrare Deum ; ſic mandat & ipſum
Urbe vehi , mulaque eadem procedere Joſeph ,
Præclamante tuba : Regi inclinate ſecundo
Quiſque caput , ſanctoque novos conſpergite flores
Servatori hominum , ſolus qui ſomnia Regis
Expoſuit , qui plena Deo præcordia geſtat .

Tali-

Talibus ornatus donis, & honoribus auctus
Isacides juvenis, cuncto acclamante senatu,
Præficitur toti Ægypto. Qui sedulus omni
Ingenio curaque in primis horrea ubique
Magna parat, mox frugum ingentibus undique acervis
Collectis, partim terra Memphitide natis,
Partim emtis aliunde implet, stipatque, nec ullum
Dat rebus spatium: regionem lustrat, equorum
Imminuit numerum, atque hominum. Dii cuncta secundant.
Urbs erat Helipolis, Solis de nomine dicta,
Cujus Rex, idem & templi Phœbique sacerdos
Supremus natam formæ & virtutis habebat
Insignis, quam sæpe Deus consultus Apollo
Dixerat haud ulli indigenæ thalamo esse locandam:
Conjugium externum fato majore parari,
Quo genus, & clari tollantur in astra nepotes.
Ergo istæc juvenem monstrare oracula Joseph
Censet & antistes templi, & Rex ipse Pharáon.
Quo circa, quum jam septem felicibus annis
Ægypto in tota ubertas, atque omnia ubique
Læta forent, placuit Regi dignis hymenæis
Et thalamo Isacidem juvenem sociare jugali:
Lætitiamque augere, diesque inducere festos.
Ergo hæc per ludos & per convivia læta
Dum fiunt septem fœcundi messibus anni
Jam finem, ubertasque omnis, jam copia habebat.
Jamque pererratis Geminis per sidera Cancri
Sol altos agitabat aquos, Ægyptia quum gens
Miratur Nili nulla incrementa videri,
Sed purum & nulla permistum flumen arena
Ipsum inter ripas tristi procedere cursu.
Jam tellus fœcunda prius, nunc aret, hiatque
Usta siti, nec spes Cereris promittitur ulla.
Semina quin etiam si qua immittuntur in arvis,
Aut nullos edunt fœtus, aut protinus omne
Enatum fœdæ vitio rubiginis aret,
Aut abit in lolium infelix, fluidumve papaver.
Vivitur ex annis lapsis, retroque coacto
Fœnore, quod primo sterili vix sufficit anno.
Verum, ubi dira fames homines se vertere ad herbas,
Et pecus immeritum, atque immunda animalia adegit,
Regem urbes & rura adeunt, subsidia poscunt.
Rex ad Præfectum cunctos dimittit Joseph,
Servatorem hominum; populis hinc horrea aperta,
Et justum indictum pretium: gaza undique & omnes
Congestæ portantur opes: æraria Regis
Complentur: nec adhuc quartus se verterat annus

Quid facerent miseræ gentes? sola arva supersunt,
Quæ vendant, si emtorem habeant; nam solus Joseph
Esse potest pro Rege emtor: ergo ille rogatur,
Arva emat, & miseris det opem, nec pacta recuset.
Redditum cujusque agri quintam dare Regi
Promittunt, sic pacta ineunt, sic fœdera firmant.
Interea, externas quoniam penuria terras
Hæc eadem affligit, populos it fama per omnes,
Ægyptum sat frumenti, quod vendat, habere.
Ergo & Sichenus natos affatur Jacob:
Cur non Ægyptum, nati, cur regna beata
Non petitis, cur non nobis alimenta paratis?
Num perimat nos ista fames? mandata capessunt
Natorum deni: fratrum natu ultimus astat.
Ut vero Ægyptum petiere, & Osyrida terram,
Frumentis præfectum adeunt, & supplice cultu
Ære dato frumenta rogant; cognovit Joseph
Germanos, flatuente Deo, non cognitus illis.
Præteritique memor, quamvis injuria multum
Facta potest, tamen & patris, fratrisque misertus
Beniamin, his etiam parcit, tum fatur ad illos:
Unde & quinam hominum ad nostras acceditis oras?
Illi autem: e terra Canaam, de sanguine Jacob
Venimus huc cogente fame, quæ plurima perdit
Samariam; domus est nobis plenissima, primus
Est pater, undeni nati, parvique nepotes,
Pastorumque manus, vernarum est plurima turma.
Venimus ergo ad te, nobis alimenta rogantes,
Ne pereat gens tanta: tibi justa æra dabuntur.
Nec nos immemores erimus, pater optimus urbem
Ipse regit Sichen, pastor, cui millia multa
Sunt pecudum: quovis pretio da vivere tantum.
His verbis quamquam frater commotus, & ægre
Abstinuit lacrimis, ficto tamen omnia vultu
Dissimulans, Quid verba mihi datis, inquit? an ipse
Eludar? nisi me os fallit vultusque loquentum,
Exploratores puto; cur mandata paterna
Non geritis? cur nec frater huc venit & alter?
Ast illi: Minime; tales ne rere, precamur.
Per patrem patrisque Deum juramus, adire
Nos jussit, nos dira fames; natu ultimus unus
Cum patre Beniamin adolescens restitit, & spes
Solamenque senis: nos, qui sufferre laborem
Possumus, atque moras longarum auferre viarum,
Venimus orantes vitam, mandata putantes
Nulla opus esse istuc ferri; miserere precantum,
Et miserere patris, pueri miserere relicti,
Parvorumque (potest pietas si in te ulla) nepotum.

Hic

Hic lacrimas vix continuit, convertit & ora,
Toto animo & vultu multum commotus Joseph:
Inde ait: Est mihi firma, viri, sententia menti
Frater ut huc alius veniat: vestrûm hic erit unus
Obses, vos alii ad patrem frumenta feretis
Interea; haud aliter (per Regem & Numina juro)
Ulla potest vobis cedendi hinc esse potestas,
Neu faciem spectare meam, aut audire loquentem:
Consulite, & ternis dentur responsa diebus.
Sic ait, & custode dato victuque remittit.
Illi, inter se se postquam diversa locuti
Viderunt Præfecti animum, præstare putarunt
Ferri multa domum frumenta, loco obsidis unum
Dimitti, properare alios iterumque reverti
Emtum alias fruges, alium & conducere fratrem.
Ergo nominibus scriptis fors ducitur, obses
Extrahitur Simeon; & jam lux tertia mundo
Clara aderat, responsa petit Præfectus, at ipsi
Enarrant decreta, igitur frumenta parari
Imperat accepto pretio: clam deinde ministros
Admonet, ut summis saccis æra omnia ponant,
Quod fuerit cujusque datum: custodibus obses
Traditur: at fratres oneratis tergora asellis
Ægyptum, & multo fratrem mœrore relinquunt,
Samariamque petunt: quo postquam denique ventum est,
Et genitor numero natorum unum abfore vidit,
Clamat, Ubi Simeon meus est? cur cernere natum
Non datur? est ne æger? Minime, pater, inquit Judas,
Sed valet, Ægypti est obses tellure relictus,
Dum rursus redeamus, & hinc ducamus & istum
Beniamin; nam qui frumentum vendidit, ut nos
Vidit vir magnus, & ab ipso Rege secundus,
Quæsivit multa a nobis, numquid pater esset,
An frater nobis alius: quæ quum omnia recte
Diximus, Vos has certe venistis ad oras
Exploratores, inquit, mandata paterna
Cur non huc geritis: cur non alium quoque fratrem
Huc duxistis? ad hæc respondimus omnia; tandem
Summa fuit frumenta dari, nos deinde reverti,
Adduci puerum, interea obses detur, & unus
E nobis maneat: Per Regem & numina Cæli
Juro, inquit, nec vos aliter frumenta feretis
Posthac, nec me audire umquam aut spectare licebit.
At pater, hæc postquam audivit, Proh summe
Deûm Rex,
Estne adeo infelix alius pater? occidit unus
Natorum, est obses alius, subducitur alter
Cum reliquis, simul ut cuncti moriantur, & ipse

Expectem, ferat hæc nostras crudelis ad aures
Nuntius: o prius hanc miseram, Dii, demite vitam.
Talia fundebat lacrimans; circum undique nati
Solantur, tam adversa bonos non Numina habere.
Mox, ubi depositis solverunt vincula saccis,
In summis æs omne datum pretiumque repostum
Inveniunt: stupuere omnes, sed tristis Jacob
Hoc deerat, nati, hoc, inquit, quod funditus omnem
Spem raperet; nam si vobis Ægyptia ad arva
Sit reditus, qui vos primum vir maximus ille
Exploratores dixit, nunc nomina furum
Imponet, caussam inquirens, qua perdere possit.
Nempe ego Beniamin puerum, spem patris, & unum
Solamen, non huic tradam fidamque periclo.
Vos alii, si fata urgent, Divûmque voluntas,
Ite, rei fidei promissæ: ego, quidquid apud me est
Aurique argentique dabo, quo vos redimatis,
Et fratrem, &, si sors aderit, frumenta feratis.
Quem contra illacrimans juvenis sic fatur Judas:
Care pater, nos primum audi, dein consule nobis,
Atque tibi; nam quo pacto continget adire
Illum hominem, qui juravit, per regia sceptra,
Per Superos, nisi Beniamin duxerimus ipsum,
Ille quidem nec nos, nec, qui est in carcere, fratrem
Dimittet, faciemve ejus spectare licebit?
Verum, ut de nobis sint dura & tristia quæque,
Vos miseri quonam pacto vivetis, & unde
Tanta domus? capiti, quæso, pater optime, tandem
Fide meo, puer iste omnes servabit, & ipsum
Te patrem; mihi præterea duo pignora cara
Sunt, nati, tu illos (concedo) interfice, siquid
Adversi puero eveniat: depone timorem,
Atque omnem defende domum; quod pondera saccis
Sint æris posita in nostris, jussisse ministris
Id dominum certum est, incertum, fraude dolove
An pietate magis; nos certe audivimus illum
Insignem virtute omni, nos vidimus illum
Nobiscum flevisse famem atque incommoda nostra,
Dum teque, & parvum fratrem, parvosque nepotes
Commemoramus; age, o genitor, ne tempora differ,
Neu plures innecte moras, & talia dicens
Adjecit lacrimas; victus pater, Ibitis ergo,
Tandem ait, & puerum, & regionis dona feretis,
Stactenque, & lacrimas terebinthi, & roscida mella,
Et gummi, & liquidam styracen, & amygdala amara.
Insuper & duplex pretium portabitis, & quod
Inventum fuit in saccis, & quod data poscent
Frumenta; interea faciemus sacra parentum

Nostro-

Nostrorum nostrique Deo, quo cuncta secundus
Dirigat, & servos cælo prospectet ab alto.
Postera Phœbæos currus Aurora vehebat,
Quum pater & nati sacris de more peractis
Cuncta viæ opportuna parant, & munera & ipsum
Beniamin: quem jam genitor complexus euntem,
Et lacrimans, I, care puer, felicibus, inquit,
Auspiciis: si te rediturum fata reservant,
Vitam oro; lacrimæ vetuerunt dicere plura.
Tum simul & reliquos natos complectitur omnes,
Commendatque Deo; ast illi bona verba precati
Durum iter & longum capiunt, camposque relinquunt
Samariæ, Solymenque sacram: jam consita Idumes
Prætereunt palmeta, Gerar, & Tartara vasta
Syrbotis, tandemque vident Ægyptia regna,
Optatamque petunt Memphin; quos lætus Joseph
Suscipit: atque una fratrem de carcere solvit.
Ut vero admissis coram data copia fandi,
Sic Ruben: Hinc postquam discessimus, optime Princeps,
Venimus ad genitorem; illi tua maxima jussa
Narramus, fratrem duci te velle minorem
Beniamin huc istum; tum saccis ordine apertis,
Res mira, in summis pretium atque æs omne, quod ante
Exhibitum fuerat, se offert: quis miserit, & cur,
Ignotum est, Deus est testis; verum, ut pater istæc
Audivit, viditque, imo suspiria corde
Traxit, & Heu, nati, dixit, male Numen amicum
Nos aliquod nunc insequitur, Fortuna recessit
Illa bona; e bis sex natis amisimus unum.
In vinclis alius longinquis exulat oris:
Nunc spes & miseræ solamen dulce senectæ,
Beniamin abduci petitur: vos rursus abitis,
Nescio quo, & vereor, furum ne nomine eatis,
Omnes ut tandem fato pereatis ab uno.
Nos contra miserum solari; fide parentum
Nostrùm & fide Deo, genitor: justissimus ille,
Ille vir est; regio quem tota Ægyptia dicit
Servatorem hominum, sanctumque piumque fatetur,
Et colit: hinc nihil adversum durumque timendum est.
His victus cessit tandem. Vos ibitis ergo,
Et ducetis, ait, puerum, atque hæc parva feretis
Munera, quæ regio fert hæc, stacten, & terebinthi
Resinam, & liquidam styracen, & amygdala amara.
Mellaque, dein duplex pretium portabitis, & quod
Impositum fuerat saccis, & quod data poscent
Frumenta: & demum justo natumque patremque
Commendate illi, pueri miserescat & hujus,
Atque senis natos nimium miserescat amantis.

Talia

Talia dictabat juvenis, quum lumina princeps
Vix lacrimis cohibens tali est sic ore locutus:
Este bonis animis, juvenes: ego munera grata
Accipio regionis, & hunc, qui adductus ab omni
Suspicione puer vos, omni a fraude piabit.
Ite, & fessa via, fœda & sudore lavate
Membra, viri; mox luce bona discumbite mecum.
Hæc Princeps; famulorum alii in conclave lavacrum,
Vasa alii mensasque parant; hæc inter Joseph
Multa super regno & populis disponit alendis.
Dein redit ad fratres, magnamque educit in aulam,
Regales ubi monstrat opes, vasa aurea signis
Cælata, argentumque abacis, stratosque tapetas,
Nec non parietibus, circum pendentia longis
Aulæa, intextis auro & bombyce figuris,
Quas dicas spirare; illic divina secutus
Jussa Abraham, puerum in silvas ducebat Isaac
Mactandum: puer ilignis onerabat asellum
Fascibus, ipse pyram genitor vittasque parabat.
Ille idem dextram vicina in parte levabat,
Crudelemque ensem; demissus lumina Isaac
Et flexis genibus ferituro colla parenti
Præbebat, cæli demissus ab axe vetabat
Nuntius, & dextram sublatam ensemque tenebat.
Parte alia fratrem fugiens tendebat Jacob
In patris antiquas sedes, cognataque regna,
Euphratem Tygrimque inter: patruelibus inde
Virginibus hauribat aquas: tum pastor ad undas
Euphratis dum pascit oves per littora Laban,
Rachelem vocat, & dulces decantat amores.
Talia dum læti spectant Israele nati,
Spemque aliquam sibi promittunt, tum magnus Joseph
Jam genio libemus, ait: date flumina palmis,
Vos famuli: tum sede altus discumbit eburna.

Morte præventus, hoc item, quod sero inceperat, absolvere non potuit.

HIERONYMI

FRACASTORII

CARMINUM LIBER.

I.

ALCON,

SIVE DE CURA CANUM VENATICORUM.

ASSIDUIS nuper fessus venatibus Alcon,
Falleret æstivi ut fastidia longa diei,
Corvini qua se nemora excelsissima cælo
Extollunt, viridi dum captat frigus in umbra,
Dicitur ad juvenem senior sic fatus Acastum:
Me segnes artus, defectaque viribus ætas,
Et superare juga, & latis discurrere campis,
Et torquere leves hastas, & ferre pharétram,
Nate, vetant, densasque indagine cingere silvas:
Sed te pulvereum cursu transmittere campum,
Ferre æstum frigusque, leves agitare Molossos,
Et pinguem silvis ad tecta avertere prædam
Nunc decet, ac validam pro me exercere juventam.
En arcum, pharetramque tibi, jaculumque relinquo:
Ne tamen usque adeo plenæ confide pharétræ,
Ut postrema canum interea tibi cura putetur:
Quorum ope veloces poteris prævertere cervos,
Aut aprum ingentem, aut fulvum superare leonem.
Ergo age, & hæc tecum semper mandata reserva.
Principio ut generosa canum tibi copia numquam
Desit, quæ certam valeat promittere prædam,
Elige degeneri nequaquam semine natos,
Sed quos assidue silvis exercuit altis
Et labor indomitus, sævarum & præda ferarum.
Nec vero parvi formamque genusque putaris:
Nam neque sunt animi, neque mores omnibus iidem;
Et variæ diversa canum dant semina gentes.
Nam rabidas si forte feras te cura tenebit
Venari, & variis caput objectare periclis,
Spartana de stirpe tibi, de stirpe Molossa
Quære canes, Libycos illis, acresque Britannos,

Panno-

Pannoniosque truces, & amantes prælia Celtas
Adde, nec Hircanos, nec Seras sperne feroces.
Si vero parvos lepores, capreasque fugaces,
Malueris, timidosque sequi per devia cervos,
Delige Pæonios agiles, volucresque Sicambros.
Quod tibi si latebras, abstrusaque lustra ferarum
Rimari certa catulorum indagine cordi est,
Hunc usum implebit Perses, & Saxogelonus.
At genere ex omni præsertim delige quæ nec
Corpore sit gracili, nec densis aspera villis;
Sed sublime caput, vivacia lumina, & amplam
Ostentet frontem, atque ingentes oris hiatus:
Cui rectæ surgant aures, cui pinguia terga
Dividat in caudam descendens spina reflexam:
Sint armi lati, sint æque pectora lata:
Lata alvus, quæ sic costis adjungitur imis,
Ut tamen in spatium sensim se colligat arctum:
Ut cava diductis succedant ilia costis,
Excipiant siccis quas fortia crura lacertis:
Ima pedum parva signent vestigia planta.
Huic similem conjunge marem, quum vere tepenti
Tangit amor genus omne avium, genus omne ferarum
Bis quinos tamen ante dies accensus uterque
In venerem, venere abstineant: sic plena libido
Acrius exstimulat, viresque ad semina præbet.
Hinc major soboles, atque inde valentior exit.
Quæ simulac se se numeroso protulit ortu,
Selige de multis quos jam præstare videbis
Pondere: vel stipulæ flammis include sonoris
Ingentem turbam: prolis nam mota periclo
Egregiam sobolem, melioraque pignora mater
Ocyus eripiet flammis, & inertia linquet.
Illi igitur plenis ubi nondum viribus ætas
Accessit, parvum cursu conscendere collem,
Et molli assuescant se se demittere clivo.
Hinc tenerum leporem, vel crura infirma trahentem
Sectari capream, & facilem percurrere campum
Incipiat, verbisque viri parere vocantis.
Nulla mora est, ipsis crescant cum viribus anni.
Jam potes hos tuto densis committere silvis:
Perque altos montes, per lustra agitare ferarum:
Nec minus aut apro, aut fulvo objectare leoni;
Si modo vel capreas, vel dedignabere cervos.
Immodicis tum parce cibis, tum cursibus illos
Exerce assiduis: ac mox ad tecta reverti,
Vincla pati discant; ita demum libera colla,
Quum res ipsa, ususque vocat, majore feruntur
Impete, nec cursum remoratur pigra sagina.

Ha-

Hactenus in silvis catulos eduximus altis:
Nunc quæ morbosis sit cura adhibenda, docebo.
Insomnes quum forte canes occulta fatigat,
Vimque adimit febris, putrem tunc ore cruorem
Ferro emitte levi: dein Bacchica dona rosarum
Misce oleo, & rapidis simul omnia concoque flammis,
Terque die inserto demitte in guttura cornu.
Si vero nimio venandi langueat æstu,
Butyro lapathi succos, Siculique Lyæi
Pocula, contusumque piper simul omnia miscens
Profubige: ut certi simul ac commixta liquoris
Prætulerint speciem, cupido canis hauriat ore.
Immodicam sed forte sitim dum sublevat atro
Fonte canis, lymphæ mala si successit hirudo,
Cimiceo suffire canem nidore licebit:
Aut oleo ptisanam & spumanti melle subactam
Incoquere, offensoque cani præbere vorandam.
Aut quum tetra lues (clavos dixere) palatum
Afficiet misere, silvestria sesama, nec non
Bacchi acidos latices & chartam sume perustam,
Atque Ammoniaci frustum: dein singula in unum
Confundens, tetræ caussam superilline pestis.
Tum vero, ardentes oculos inimica perurit
Quum tabes, crebræque fluunt a lumine guttæ,
Jam frondes sacræ myrti, silvestris & uvæ,
Arentesque rosas diluto concoque Baccho,
Hisque affecta levi citus ablue lumina dextra.
Inde oleum, atque ovi niveos immitte liquores.
Quod si nativo stimulatur coxa dolore,
Lemiulum lapidem (Meditem nomine dicunt)
Urina semel atque iterum demerge recenti:
Cui Bacchi dulces, acidosque adjunge liquores,
Quaque latet pestis sumta circumline penna.
Ast ubi rupta novo manabit sanguine vena,
Tum murem geminum, ac telam pendentis Arachnes
Ure foco, cineremque undanti impone cruori:
Proderit & ferro candenti tangere vulnus.
Obstructo vero lotii quum forte meatu
Vexari aspicies catulum, Cerealia dona
Objice lacte prius simæ perfusa capellæ.
At contra venis si quando sanguis apertis,
Pro facili urina, terram madefecerit atram,
Conveniet lente ferventi lactis aheno
Mollire, & tenues coriandri immittere succos,
Infractumque piper, laticemque undantis olivi,
Infertoque cani paullatim infundere cornu.
Quid? taceam nimio quum decidit ungula cursu?
Frangere namque juvat pallentis grana comini.

Den-

Dentibus, admotaque pedem lenire saliva:
Incipientque novi subcrescere protinus ungues.
Fit quoque ut immundo catulus juguletur ab œstro:
At tu silvestrem crepitantibus urere rutam
Ignibus, & fumo pariter mulcere salubri
Disce: dehinc acri perfundere vulnus aceto.
Quin aures etiam muscarum turba molesta
Impetit usque adeo, mutilatum appareat alte
Ut caput: ipse autem venienti occurre periclo,
Et prius has nucibus, viridique putamine tinge.
Quid quum dura canes inter se prælia miscent,
Alter ut alterius pe cussus dente laboret?
Tunc etenim cervi flammæ subjecta voraci
Ossa teres, oleo subigens frondentis olivæ
Unguinis in morem, ac vulnus letale perungens:
Quamquam etiam possis ramenta inducere ferri.
Namque venenifero serpentis saucius ictu
Quo valeat, scit sponte sua reperire salubre
Gramen, & ipse sibi nullo auxiliante mederi.
Senserit at rabidos ubi morsus, protinus ipse
Idæam rutæ foliis, acrique Lyæo
Junge picem, læsæque adhibe hæc medicamina parti.
At mala quum scabies miseros depascitur artus
Latrantum, & fœde miserabile corpus adurit,
Cerussam, abdomenque bovis, resinamque tenacem,
Butyrumque recens viridantibus incoque sensim
Lentisci foliis, infectaque membra perunge.
Sed tunc præcipue solerti mente cavendum est,
Quum rabie accensus nunc hos, nunc impetit illos,
Ipsi infensus hero, datque insanabile vulnus.
Ergo illum primo valida compesce catena:
Inde rosæ agrestis radicem pondere saxi
Contusam vivi fontis consperge liquore,
Ut potus speciem lino colata nigranti
Præferat: hac sumta, revocari ad pristina tradunt
Sensa canem, ac posita rabie mitescere rursum.
Sunt qui silvestres ficus, adipemque vetustum
Contundant: hederas alii ferventibus undis
Emollire jubent, donec pars una supersit
E tribus, atque ipsis foliis, tepidoque liquore,
Pascere quadrupedem, Aurora surgente furentem.
Nil tandem usque adeo prodest, ac prima sub ipsum
Principium morbi rescindere semina ferro.
Nam qua parte imo conjungi lingua palato
Cernitur, & fauces, nativo concolor auro
Occupat, in rabiemque feros agit usque Molossos
Vulnificus vermis, suffunditque ora veneno.
Quem si quis potuit ferro resecare, potentem

Is

Is tanti abſtulerit cauſſam, ſtimulumque furoris.
Quæ ſuperant, olim: nunc prædam ad tecta jacentem
Ferre monet præſens fugientis temporis hora:
Quandoquidem calamos poſuit Coridallus acutos,
Et jam ſubluſtres invectat Luna tenebras.

II.

IN OBITUM M. ANTONII TURRIANI *VERONENSIS*, AD JOANNEM BAPTISTAM TURRIANUM *FRATREM*.

Etsi egomet tanti caſu perculſus amici
  Solamen noſtris diſcuperem lacrimis,
Ne mea perpetuo manarent lumina fletu,
  Pergeret aut tantus urere corda dolor,
Attamen, ut mî animi valuit concedere amaror,
  Iſtæc mœſta tibi carmina perſolüi:
Quo fortaſſe meis conſolarere Camœnis,
  Si miſeros quicquam Muſa levare poteſt:
Ac ne tu in lacrimas paullatim totus abires,
  Liquitur ut pluvio tacta pruina Noto.
Quandoquidem cari fato te fratris acerbo eſt
  Rumor in extrema vivere triſtitia,
Nec jam poſſe quietis habere, aut commoda ſomni,
  Sed cedente die, ſed redeunte queri:
Mœrentemque, vagumque, & turpem fletibus ora
  Amiſſum totis quærere litoribus.
Fertur ut Eridani ripas erraſſe per omnes
  Anxia fraterno funere Lampetie.
Septem quam perhibent ſomni ſine munere noctes,
  Jejunam ſeptem continuaſſe dies.
Et, quoties longo defeſſa errore viarum
  Umbroſi in ripa concidit Eridani,
Reddite vos Phaetonta mihi, clamabat ad undas,
  O quæcumque ſub hoc flumine Nympha latet.
Te tamen, ullius ſi cuiquam morte dolendum eſt,
  Juſta quidem tanti cauſſa doloris habet.
Quandoquidem immatura morte tibi omnia frater
  Commoda, teque ipſum perdidit, atque tuos:
Perdidit hei miſero carus tibi frater ademtus,
  Quo tibi non ullus carior alter erat.
Ille amor, ille tuæ ſolamen dulce juventæ,
  Ille tuæ fuerat ſpes, columenque domus:

Qui cum versari semper, quicum esse solebas,
Atque animi arcana dicere consilia:
Unum mirari, atque unum præponere cunctis:
Ambrosiæ e cujus effluere ore lepos.
O nimium miseri nos, & genus ærumnosum,
Deterius quorum est conditione nihil.
In nos sævitum est bello, quo durius umquam
Vidit nulla ætas, nec feret ulla dies.
Servitium tulimus crudele, & barbara jussa,
Parsque domos caras liquimus, & patriam.
Relliquias, miserosque absumsit tabida cives
Pestis, & huc illuc sævit Erinnys adhuc.
Nec sat erat: miseri crudelia funera COTTÆ
Flevimus, o indigna COTTA perempte neco,
O COTTA infelix, quæ te fata impia nobis
Tam subito ante tuos abripuere dies?
Jam neque finierant gemitus & lumina siccis
Non bene cessarant tristia flere genis,
Quum tu, MARCE, cadis, quum nos tot tristibus actos
Deseris, heu falsos credulitate tui.
Non hoc vivida nos tua jam sperare juventa,
Hoc tua non virtus, non benefacta dabant,
Exanimem ut nos te juvenem, nec jam ulla loquentem
Externa miseri contegeremus humo:
Sed fore, quem fama virtus æquaret Olympo,
Unus qui multos instrueres populos.
Qualis ab aerio decurrens monte jugi fons
Communes multis sufficit unus aquas.
Nam quid ego aut laudes memorem, aut tua maxima laudum
Præmia? quam humano profueris generi:
Aut quam sæpe animas positas jam sedibus Orci
Ad sua Apollinea membra vocaris ope?
Vos testes, Ticine, & qui inter pascua læta,
Medoace, antiquos abluis Euganeos:
Illo quos fama est naturæ arcana docente,
Sæpe inter Nymphas obstupuisse suas:
At nunc amisso turbatis flesse sub undis,
Inque mare assuetas non habuisse vias.
Non tamen aut soli, nec vos magis omnibus, amnes,
Indoluistis acerbo illius interitu.
Illum etiam Grajæ, & Nymphæ flevere Latinæ,
Illum etiam Tuscis Calliopea modis.
Quin etiam silvæ, & montes gemuisse feruntur,
Et vos extremi flestis Hyperborei.
Sed mage Benacusque senex, & Sarca, sepulti
Qui prope vicinum prætereunt tumulum.
Sed magis ipse Athesis, olim qui corpus humandum

Con-

Condendum caram perferet in patriam.
Ne extra cognatos cineres, TURRIENSIAque offa
Illum perpetuo terra aliena tegat.
Tunc vos o patrio prognatæ Najades amne
Spargite odoratis plena fepulcra rofis.
Tempus erit, quum posteritas mirata nepotum,
Quantum isti, dicent, ah tribuere dei!
Atque aliquis monumenta legens, & fcripta jacentis
Devota ad mutos ferta feret cineres.
Interea, o vos Benaco centum patre Nymphæ,
Sarcaque ab Alpinis edite verticibus,
Et vos o Naci rupes, & faxa Briani,
Et nemora umbrofis denfa cacuminibus,
Ferte aliqua, o nunc ferte meo folatia BATTO,
Et tantam ex animo demite triftitiam.
Quem neque fancta poteft Sophie complexa levare,
Mufa nec affuetis fedula carminibus.
BATTE, tamen vates, longum ut quæfiffet ademtam,
Et longum fleffet Thracius Eurydicen,
Nullo folatus, blando quam carmine, curas,
Nullo, quam Sophia, dicitur effe magis.
Illi, feu Rhodopes filvis erraret in altis,
Sive in deferti Strymonis aggeribus,
Semper Mufa comes, femper pendebat eburna
Ex humero numeris docta fonare lyra.
Ille orbem immenfum femper fpectabat, & orbis
Ornatum, puris fidera luminibus.
Et maria, & montes vaftos, atque irrequieta
Flumina, tum quidquid denique terra parit.
Quorum animadvertens certa fub lege tenorem,
Paullatim caram fenferat Eurydicen
Deleri, & triftem mutari in gaudia mentem;
Tantum animos rerum forma levare poteft.
Afpice lucentem Lunæ Titanidis orbem,
Et cum Sole fuo quæ fuper aftra micant.
Omnia funt æterna, & vitæ juncta perenni:
Quæ loca felices Diique animæque colunt.
Inferior Leti regio eft, fedefque malorum,
In qua eft, quod felix intueare, nihil.
Quippe folum hoc ventique imbrefque & cuncta fatigant,
Quæcumque aeria de regione cadunt.
Adde æftufque, hiemefque, & morborum genus omne,
Tum natura aliqua eft indiga femper ope.
Nos porro defideriis mala plurima noftris
Junximus: o præceps in fua damna genus.
Hinc odia, & timor, & lites, & bella cruenta,
Et via non uni plurima aperta neci.
Attamen in tantis ærumnis eft animi fpes

Uni-

Unica, quem melior vita beare potest.
Quippe, ubi præfulgens ulla virtute reliquit
Corporeum, sedes advolat ætherias,
Semideûmque domos, & Divûm morte carentum,
Hic, ubi non æstas, nec fera sævit hiems:
Nec dolor, aut desideria infelicia nostri,
Nec sors partem aliquam, nec rude vulgus habet:
At sancti heroes habitant, gens inclyta bello,
Ingenuique, novem qui coluere Deas:
Quique pii, justique, Deûm præcepta secuti,
Et sancta insignes qui fuerunt Sophia.
Quos inter tuus ipse recens a funere frater
Miratur cælum, Cælicolûmque domos,
Æternamque diem, & felicem ex ordine gentem:
Inter quos gaudet se quoque dinumerans.
Quem circum illustres animæ, PROAVIQUE, PATERQUE
Intentos oculos ore Nepotis habent,
Et pulchram effigiem agnoscunt: miratur & ipse
Egregiam stirpem, magnanimumque genus:
Agnoscitque suos, & facta, & nomina discit:
Tum quantum sit adhuc terra habitanda tibi.
O fortunatum nimium, tristem ante senectam
Carpere iter cæli cui potuisse datum est!
Quas syrtes, quos & scopulos post terga relinquis,
MARCE! tibi a quanto est salva carina mari!
Fortunate iterum: tu non incommoda vitæ
Passus adhuc, non quæ plurima habet senium:
Sed dulces inter Musas, & Apollinis artes
Fortunata nimis vita peracta tibi est.
I, decus Ausoniæ juvenis, numeroque Deorum
Te immisce: culta est jam tibi terra satis.
Illa tuum, dum sidera erunt, dum flumina current,
Nomen in astra memor, & benefacta feret.

III.

AD JOANNEM BAPTISTAM TURRIANUM

VERONENSEM,

IN OBITUM PAULLI, ET JULII,

IPSIUS FRACASTORII FILIORUM.

BATTE, animos quando tristes, curasque levare
Musa potest, ego nunc sortem, casusque supremos

Ipse

Ipse meo tristi solabor carmine tecum.
Et tecum dulces natos, quos funus acerbum
Abstulit, æterna & pariter caligine texit,
Conquerar: ut saltem tenebris, & nocte perenni,
Quantum opis est nostræ, miserorum nomina demam,
Quæ potui, dum vita illos auræque fovebant,
Exhibui genitorque, gubernatorque duorum
Infelix: primas alter vix fingere voces,
Alter adhuc teneris jam tum decerpere ab annis
Prima rudimenta, atque omen præbere parenti.
Quos ego (sed Zephyri spes portavere paternas)
Censueram, si fata darent, quum posceret ætas
Fortior, ad dulces tecum traducere Musas
Assiduos, citharamque humeris suspendere eburnam.
Inde, ubi jam cælum, ac Solem, fulgentiaque astra,
Terramque, & liquidos ignes, æquorque profundum
Mirari inciperent, latisque animalia campis,
Te monstrante viam, te rerum arcana docente,
Mens fuerat dulces Sophiæ deducere ad hortos;
Hortos, quos ver perpetuum, quos aura Favonii
Semper alit, semper cælesti nectare pascit.
Hic tremulo, & longa confecto ætate parenti
Purpureos legerent flores: seniique levamen,
Threicia canerent cithara, quæ plurima quondam
Audissent te populea meditante sub umbra,
Divino mirantem Athesim dum carmine mulces,
Et rerum canis, & teneri primordia mundi.
  Fortunate senex, si natorum ore referri
Fata sinant, ut nata chao antiquissima rerum
Materies visi correpta cupidine pulchri
Arserit, atque Deûm thalamo complexa, jugarit
Corpora prima: quibus discordia nata hymenæis,
Et divisa locis, suprema petiverit ignis
Purior, & nitidis vicinus federit astris:
Quem juxta per inanes amplum se fuderit aer:
Ima autem tellus vasto circum obruta ponto
Constiterit: quam dudum hinc inde agitantibus undis
Substerni late campi, deformiaque arva
Paullatim apparere supra, & concrescere montes
Cœperunt, procul & nudas ostendere cautes,
Mox nemora, & virides undis mirantibus ornos.
Montanis tum speluncis, & rupibus altis
Exsiluere udæ formoso corpore Nymphæ,
In viridi flavos siccantes littore crines.
  O fortunatum nimium, si Numina tantum
Hæc mihi servassent, si non casura dedissent:
Verum aliter Lachesi visum est, quo tempore primum
Natorum cœpit producere fila duorum.

Quip-

Quippe auram miseris, & dulcem noscere vitam,
Spemque sui dederat præbere: alia omnia ventis
Tradita, nocte atra & tenebris involverat Orci.
Non licuit firmos annis, viridesque juventa
Inspicere, & caræ ad metam deducere vitæ.
Nec potui votis, nec ope adjuvisse paterna
Clamantes, frustraque patris suprema petentes
Auxilia, & nota nequicquam voce vocantes.
Heu mortem invisam: quis te mihi, PAULLE, Deorum
Arripit, & miserum complexibus abstrahit istis?
Tu prior immiti correptus morte, parentem
Deseris, & dulces auras, & lumina linquis.
Quod te si tali dederant sub lege futurum
Fata mihi, non jam fuerat mœroris abunde?
Non gemitus? quid me e tam multis patribus unum,
Cælicolæ, lacrimisque novis, & morte recenti
Opprimitis, caroque etiam spoliatis JULO?
Heu, miserande puer, quanto plena omnia luctu
Liquisti abscedens! quem non vesana Deorum
Incusavit inops, quum te complexa jacentem
Aspiceret laniata comas & pectora mater?
Ah misera, ah male fausta parens, quid Numina fletu
Sollicitas? jacet ille, velut succisus aratro
Flos tener, & frustra non audit tanta gementem.
Ah misera, ah quid sublatum complexa moraris?
Ille tuus non jam est: vos illam in funere, matres,
Collapsam accipite, exanimemque reponite tectis.
At vos, insontes animæ, carissima nuper
Pignora (quod misero superest optare parenti)
Semper avete mei, ut licuit, semperque valete
Seu dulce Elysium functos, umbræque tenebunt
Sanctorum nemorum, puro seu sidera cælo,
Ipse ego vos semper lacrimis, vos carmine tristi
Prosequar, & vestris persolvam justa sepulcris:
Donec me vobis tenuem conjunxerit umbram
Summa dies, natis æquat quæ sola parentes.
Interea curas numeris, musaque levemus,
BATTE, animos: quando rerum mortalis origo est,
Quando etiam vitæ norunt vasta æquora finem.
Scilicet, & quondam veniet labentibus annis
Illa dies, quum jam curvo sub vomere taurus
Desudet, terramque gravis proscindat arator,
Nunc ubi cæruleæ rostris spumantibus undæ
Sulcantur, verruntque citæ freta longa carinæ.
Nec vos, o liquidi fontes, æterna manebunt
Sæcula, se tanto quamvis pater efferat amne
Eridanus, tumidusque fluat tot cornibus Hister;
Quin etiam aerii montes, mirabile dictu,

Tay-

Taygetus, Syphilusque, jugo & Cymbotus opaco
Innumeras post æstates, ac sæcula longa,
Senserunt seniumque suum, supremaque fata:
Ex quo Materies thalamos, primosque hymenæos
Atque elementa novus sensit discordia mundus.

IV.

AD DANIELEM RHAINERIUM

Veronæ Præfectum, Senatorem amplissimum.

RHAINERI venerande, uno quo sospite, nondum
Justitia, & virtus terris antiqua recessit,
Multa quidem monumenta tuis sub fascibus Urbis,
Multa cadunt antiqua piorum & templa Deorum,
Et Bromii vites, & amicæ Pacis olivæ.
Verum hæc ex Urbis re dilabuntur, & ipsi
Ultro etiam sua tecta volunt procumbere Divi.
Ah, saltem antiquo medicorum parcere ritu,
Fasque, & suetus amor pietatis, & inclyta virtus
Magna tui valeant: valeant hoc more vetusto,
Quo nostri vixere atavi, vixere parentes,
Te duce venturi longum superare nepotes.
Sanctior hic templis, hic Divûm est sanctior aris,
Quem neque tempus edax potuit, nec sæcula tot jam,
Non belli rabies, non ipsum infringere ferrum:
Tantum est justitiam violari, & fœdera rumpi!
Scilicet & sacra est medicina, vetusque Deorum
Inventum, & sacri medici, quibus auctor Apollo;
Qui revocare animas jam caligantibus Orci
Faucibus impositas ad caræ munera vitæ,
Ætheriosque haustus, & dulcia lumina possunt:
Qui genus innocuum, vitæque ad publica nati
Commoda, divinas tantum didicere per artes
Exercere ævum, atque humanæ præesse saluti.
Hos æquum est te præcipue, longeque tueri,
RHAINERI, ante alios, idem cui cessit Apollo
Ipse suas artes, & munera nobilis otii:
Quemque domos Divûm docuit, perque omnia duxit
Sidera: quem Grajo insignem Latioque cothurno
Secretas dedit Aonidum percurrere silvas,
Et calamos, citharamque humeris suspendit eburnam.
Idem te dulces Sophiæ deduxit ad hortos,
Hortos, quos ver perpetuum, quos aura Favonii
Semper alit, semper cælesti nectare pascit.
Salve, magne parens, qui tot virtutibus auctus
Urbem justitia, & Divis in pace secundis

Egregiam moderare, Athesis qua flumine pulchro
Labitur, & placido secat arva virentia cursu.
Tu quoque magna virum genitrix, urbs inclyta, salve,
Cura Deûm, VERONA: tui cessere labores,
Ærumnæque graves, atque horrida Martis imago,
Sanguinis & vesana sitis, & tristis Erinnys.
Barbara jam cessit rabies, & in Alpibus atrox
Sævitiam miles, gelidumque exercet ad Albim.
Jam duros nimium servitus, & fera jussa
Desuemus perferre, ullos non jam urbe Tyrannos
Conspicimus, sed te, RHAINERI maxime, sed te,
Magne pater, uno tandem quo sospite, nobis
Jam bona Libertas rediit, Pacemque per agros
Læta Ceres, Bacchique chorus comitantur ovantes.
Gaudete o quicumque boni speratis agrestes,
Quorum amor est sobolis, studiumque nepotibus arva
Incolere, & parvas ulmis attollere vires.
Tempus io, nunc tempus adest, quo sæcula Parcæ
Aurea nent, tandem quæ nunc te Præside læta
Incipiunt: sed erunt nobis tunc maxima, quum te
Insignem sceptro Venetûm, sanctaque tiara
Regna salutabunt terris diffusa, tuumque,
Qua Sol exoriens visit, qua deserit orbem
Occiduus, late clarum ferret Hadria nomen.

V.

AD JOANNEM MATTHÆUM GIBERTUM,

EPISCOPUM VERONENSEM.

Ille tuus, GIBERTE, sacras qui in montibus aras
Melsineis tibi constituit, qui teque, tuumque
Per nemus omne canit, perque omnia littora nomen,
Hæc enata suis mittit tibi poma sub hortis
Aurea, quæ quondam Medorum e finibus Atlas
Transtulit, & magno servabat tuta dracone:
Mox victor sacra expolians pomaria Perseus,
Dum levibus nostrum talaribus aera tranat,
Donavit Charitæ Benaci ad flumina Nymphæ.
Insuper hos, GIBERTE, tibi date munera pisces,
Qui quondam Etrusci nautæ, nostraque fuere
Effigie, nunc Benaci sub gurgite nantes
Cærula converrunt sinuatis æquora caudis.
Quod si forte juvat tanti miracula facti,
Atque hominum quondam versas audire figuras,
Ipse edam, Saloi quæ quondam ad littora BATTUS,

BAT-

BATTUS amor Dryadum cecinit, mihi rettulit Ægon.
Forte senex Cretæ patris Saturnus ab oris
Ab Jove depulsus, regnum sedesque quietas
Quærebat Latio in magno, fataliaque arva:
Jamque diem medio Sol inclinabat ab axe,
Quum fessus, longaque via siccatus & æstu,
Ad vada Benaci viridi prospectat in herba
Vescentes nautas, & puri grandia Bacchi
Pocula miscentes: placido quos ore salutans,
Ecquis, ait, vestrûm, pueri, succurrit egenti,
Defessoque seni? quis pocula parva ministrat,
Exstinguitque sitim? poscenti illudere nautæ,
Et ridere senem; quis enim præsentibus undis
Possit habere sitim? en flumine largius illo
Ebiberis, gelidaque æstum solabere lympha.
Illusus Deus immissis in flumina palmis
Haurit aquas, pronusque bibit: tum versus ad illos,
Quo tamen e pretio, pueri, ducetis ad illas
Remigio cautes, quæ fluctibus undique circum
Clauduntur, mediisque jacet parva insula in undis,
Ostenditque locum: pretium gens impia iniquum
Postulat; at pactus senior tamen omnia firmat,
Adjuratque Deos testes, scanditque phaselum.
Illi autem, dum nave cita liquida æquora sulcant,
Ignari, quisnam sedeat Deus, Eja age nobis
Fare, senex, quonam latebras pro crimine quæris?
Anne fugam subrepto auro, dominoque relicto
In loca tuta paras? Sed te tua fata sequuntur,
Demens, quem nullæ poterunt servare latebræ.
Nomine Carpus erat, qui tam temeraria verba
Dixerat, ingeminant comites, aurumque reposcunt,
Proferri subreptum aurum: ni proferat, omne
Vi rapiant, pulsumque rate in media æquora turbent.
Quos placidus dictis senior demulcet amicis.
Etrusci nautæ, quæ nunc mens impia suadet
Nec servare fidem vos, nec meminisse Deorum?
Dicenti jam vis, jam dextra infertur. At ille,
Qui tandem agnosci posset Deus, impia, dixit,
Gens inimica Deûm, dabitur, quod poscitis, aurum.
Hoc imo sub fonte aurum pascetis avari.
Dixerat. Ast illis veniam poscentibus, & vox
Deficit, & jam se cernunt mutescere, & ora
In rictum late patulum producta dehiscunt:
In pinnas abiere manus, vestisque rigescit
In squammas, caudamque pedes sinuantur in imam.
Qui fuerat subita obductus formidine, mansit,
Pallidus ore color, quamquam livoris iniqui
Indicium suffusa nigris sint corpora guttis.

Carpus aquas, primus Numen qui læsit, in amplas
Se primus dedit, & fundo sub condidit imo.
Inde alii celeri se se in media æquora saltu
Præcipitant, vacuamque ratem, & sine remige linquunt.
Jamque Deus super unus erat: subit ipse magistri
Munus, & adductis pelagi petit ultima ripis:
Expositus ripa placidas conversus ad undas,
Ecquid Io, Nymphæ Benacides, ista superfit
Navis, & hunc amnem sacrum male fausta carina,
Et vestras sulcabit aquas? En certe ita & hujus
Criminis hoc scopulo semper monumenta manebunt.
Dixit, & in partem rupis conversa pependit
Cum remis ratis ipsa suis, ubi cernere conchas
Nunc etiam licet, externo quas littore nautæ
Collectas miseri media imposuere carina.
Ex illo nunc Benaci per littora nantes,
Atque auri venas fundo pascuntur in imo,
Nunc etiam a primo retinentes nomina Carpo.

VI.

AD MARGARITAM VALESIAM NAVARRÆ REGINAM:

Cæsaris Fregosii nomine.

DUM me Cenomanos inter tenet Itala tellus
Zefrediquæ arces, mens autem nescia claudi
Libera trans gelidas Alpes Rhodanumque vagatur,
Trans Ararim, cælumque beatum & Gallica semper
Regna videt, Regemque suum, tecumque moratur
Assidue, versatque tuas sub pectore laudes;
Ecce mihi cælata auro gemmaque nitenti
Armipotens, galeaque feros & Gorgone Pallas
Oblata est, seu sors tulerit, seu fata dedere.
Continuo visa ante oculos effulgere imago
Magna tui, inque ipsa micuerunt Pallade vultus
Virtutesque tuæ, moresque, & facta, decusque.
Quippe illam e cunctis sic tu mortalibus una
Assimilas, sic una refers, in Pallade ut & tu
Noscare, & Pallas in te; sive illa Minerva,
Seu dici Bellona velit, consensus utrimque
Est idem, ora, animi genius, cognataque virtus.
Jure igitur tibi debetur, tibi convenit uni
Gemma, aurum, effigiesque Deæ: sive est Polycleti,
Sive Myronis opus; placeat tibi munus: imago
Est tua: sit gratus cum munere muneris auctor.

Quod

Quod si digressus paullum, & provectus amore
Pierio, dum me dulces per grandia Musæ
Facta tua, & dum per monumenta heroica ducunt,
Ipse tuas memorem laudes, quibus æthera ad altum
Scandis, & illa simul referam, per quæ una Minervam
Usque adeo assimilas, juvet auscultare canentem,
Si vacat, & solitæ sunt te oblectare Camœnæ.
Illa parente Deo Jove magno, fratre superbit
Gradivo: tum forte acres in bella phalanges
Si quando exacuit, late timor occupat urbes,
Turbati tremuere hostes, ac terga dedere.
Ipsa hastam quatit atque horrenti Gorgone sævit.
Ante Deam diræ effigies, Terrorque, Minæque
Sanguineæ, & dans terga Pavor, Visque impia, & iræ,
Vinclaque, Vindictæque astant, & Mortis imago.
At vero positis armis, atque ægide dira,
Mollius humanas si demittatur ad artes,
Mansuetosque usus, tum dulcia carmina cantat,
Et facilem exercet Musam, aut heroica gesta
Describit, numerisve orbes metitur & astra.
Sin autem imperiis & majestatis honore
Gaudeat, æternæ ramis insignis olivæ
Aut justas sancit leges, aut jura ministrat,
Aut arces struit, aut medias regina per urbes
Incedit, matresque super longe eminet omnes:
Condensi agglomerant altis clamoribus Afri,
Spectatumque ruunt, arasque & publica ponunt
Templa Deæ: plausu resonat Tritonia ripa.
Tu pariter magno Gallorum Rege Deoque,
Ac Jove nata simul, Germano Marte superbis.
Nam Martem quisnam esse neget, seu fortia nudus
Brachia, prævalidosque artus, atque Herculis armos
Ostendit, taurumque uno prostraverit ictu:
Sive acrem, pictisque armis spectandus & auro.
Pressit equum, struxitve acies, & victor in hostes,
Ceu torrens, signa atque viros sternitque fugatque:
Fulmineove Jovis tonitrus imitatus & arma
Tormento, muros & magnas diruit urbes?
Te quoque tantorum comitem, partemque secundam
Bellorum, si quando acies atque arma movenda
Perculsæ tremuere urbes, horrorque, pavorque
It campis, Mars germanam comitatur ovantem:
Attoniti spectant populi gaudentque tueri
Nunc primum, nunc & medium, nunc agmen obire
Postremum, nunc pellere equum, nunc tendere in
hostem,
Turbantem cuneos, & abactis agmina signis,
Assistunt comites circum Solertia, & Astus,

Et magna audentes Animi, & Tolerantia dura,
Curaque, Sedulitasque vigil, Spesque alta, Laborque,
Et Divûm Favor, & ventis Fortuna secundis:
Pone sequens magno graditur Victoria plausu.
Nec minus horrenti a bello, partisque triumphis
Si juvat ingenii, pacisque incumbere in artes,
Nunc lauro redimita comas, imitata sorores
Castalias, plectis numeros, & carmina dictas,
Carmina nec rerum fato subjecta, nec ævo:
Nunc magnos dimensa orbes in templa Deorum
Attollis animos, patrioque assuescis Olympo:
Nunc tua describis vel regum gesta tuorum,
Aut eadem depingis acu: stant turribus altis
Et pater, & proavus, cunctique ex ordine reges,
Captivosque hostes, & vinctos colla Tyrannos
Ante rotas longis ducunt in templa triumphis:
Ipsa opus & textum stupet immortale Minerva.
Quam vero, o quam te dicam, quum legibus æquis
Justitiaque feros populos frenasque, regisque,
Et divina doces jura, & civilia ferre:
Aut arces tollis, aut propugnacula condis:
Aut matres inter medias, populosque frequentes
Incedis Regina. Favor comitatur euntem,
Majestasque, Pudorque, tamen qui Pallada possit
Armatam, & Martis gradientem in bella decere.
It dextra Pax læta manu, & prætendit olivam.
Applaudunt Sequani, floresque & lilia passim
Effundunt, gaudentque tuas attollere laudes,
Reginamque, Deamque, salutiferamque salutant,
Et pace insignem, & bello ferroque potentem.
Fortunata nimis, magnus quam Cæsar, & omnis
Suspicit admirans orbis, cui lumine tellus
Felici arridet, totus cui militat æther.
Diis quamquam visum aspectu tibi debita regna
Paullisper privare tuo, seu crimine cives
Id meruere aliquo, seu te tua fata reservant
Ad majora, viamque tuis virtutibus amplam
Expediunt, panduntque. Etenim jam tempora læta
Illa instant, quum post lacrimas, post publica vota
Te tandem tua regna novis decorata trophæis
Accipiant, & justa tibi solemnia solvant.
Jam ludi, festique dies, jam sacra parantur:
Jam placidus ripa gaudet Meniascus amœna:
In templis pueri impubes, mixtæque puellæ
Sacra canent, ortusque tuos ad sidera tollent:
Ut nascentem ulnis primæ excepere Camœnæ,
Melleque, & Aonio tetigerunt ora liquore:
Ut Charites fovere Deæ, & decus omne dedere:

Ut parva in numerum pedibus cunabula Divæ
Pellentes, manibus nentes fatalia pensa
Grandia concordes cecinerunt fata Sorores.
Stabunt ingentes sublatis mollibus arcus
Cælati gestisque tuis, factisque tuorum.
Supra omnes humeris exstans altaque corona
Frater erit, senosque ferox ex hoste triumphos
Ducet ovans; mox fortuna congressus iniqua,
Cum dura bellare Dea, & decernere dure
Cogetur; longe illa Euris in bella vocatis
Objicere adversos, & toto nubila cælo,
Et casus, & monstra modis minitantia miris
Cernetur: rex contra animis, & fortibus ausis,
Et virtute nova tandem superare cadentem,
Tendentemque manus; tum ferro & compede vinctam
Protrahere, & campo captivam ducere aperto:
Nubila diffugere, & turpi deformia monstra
Victa fuga, vario bello consumta fameque
In cæcas latebras obscuraque Tartara condi.
O, mihi si tantum juvenili in corpore vitæ,
Et tantum det Parca mihi, hæc ventura superstes
Ut videam, comiterque tuos, Regina, triumphos:
Mox etiam spectare queam & majora parari!
En erit, en umquam illa dies, quum Gallica signa
Attolli, & Sequanos compleri milite campos
Conspiciam, fremere arma Rhemos, fremere arma Cadurcos,
Aulercosque, Heduosque, & pictis Lingonas hastis?
In mediis Regem secum cataphracta trahentem
Agmina, sublimem sanctas procedere ad aras,
Per caput & sacram regum de more coronam
Jurantem, & Solymas repetentem debita sceptris
Regna suis: te parte alia fortes Ituriscos,
Andelos, Biturasque feros in bella moventem:
Consiliis, tantoque operi comitemque ducemque
Ascitam: nec non tanto sub rege coactam
In ferrum ruere Italiam, & socia arma trahentem
Signa sequi: mox o liceat Cæloque secundo,
Et præsente Deo, tot se se addentibus una
Prospicere immensum consterni puppibus æquor,
Carmelique procul rupes, & littora Ioppes
Læta Dei Classem, & victricia vela vocare,
Et trepidum Euphratem, & magni tremere ostia Nili.
Tunc ego non alium Martem mihi, Pallada poscam
Non aliam mihi: rex Mavors, tu maxima Pallas
Sola eris: o ego tunc gemino sub Numine tutus
Per medios hostes videor densosque maniplos
Victor agi, videorque mea sub cuspide fractos

Munera magna tibi captivos ducere reges :
Nec non & spolia ampla tuis addenda triumphis
Jungere , barbaricas vestes , regumque tiaras ,
Armaque, Mygdoniosque arcus , Lyciasque pharétras :
Cernere & exanimem fuso cum milite portas ,
Caucaseas , atque Hircanos inquirere saltus
Maumethem , & se se extremis occludere Bactris .
Hæc , precor , hæc propere eveniant felicibus astris ,
Si qua fata dabunt , votis si Juppiter adsit .
Interea , sive hæc te cura , & gloria tangit ,
Seu pacem Europæ miseræ moliris , & arma
In Superùm sævos hostes avertere tentas ,
Magnanimo assistente tuis conatibus ANNA ,
ANNA spectato meritis , cui summa potestas
Tradita , quo rerum moles onerosa recumbit ,
Quicquid agis , si quando animum convertis ad ipsam
Italiam (neque enim teneat non hæc quoque cura)
Tunc dicas , Cælo ante alios mihi sidus in illo est ,
Qui nisi pro Rege invigilans noctesque diesque
Illic res Italas , & regia munera tractet ,
Gallica suspiret regna , & tabescat abesse .
Præterea , Dea bellipotens , quæ munera CÆSAR
FREGOSUS , parva illa quidem , sed congrua mitto ,
Haud ingrata tibi Latiis accedat ab oris ,
Una eadem , faciesque tui , faciesque Minervæ .
Quinetiam , quoties Divam spectare juvabit ,
Te toties spectare puta . Sed , me quoque tanti
Si facies , si me tali dignabere honore ,
Quum memor ipsa mei fueris , tum nomine nostro
Longævamque diem , & felicia cuncta precata ,
Diva , tuum salvere jube super omnia Martem .

VII.

AD M. ANTONIUM FLAMINIUM , ET GALEATIUM FLORIMONTIUM.

DUM vos fatidicos vates , arcanaque sensa
Volvitis , atque animum cælesti nectare alentes ,
Alloquiis , magnoque Dei consuefcitis ori
Felices duce Giberto , Campense magistro :
Quid dicam miserum me agere , & quam ducere vitam
Irrequietum animi , & quærentem indagine vana
Naturam semper fugientem : quæ se ubi paullum
Ostendit mihi , mox facies in mille repente ,
Ceu Proteus , conversa sequentem eludit , & angit
Mœrentem seniique horas cassumque laborem ?

Nuper

Nuper enim tenues ſpecies ſimulacraque rerum
Quæ fluere ex ipſis dicuntur, perque meare
Omnia, dum ſector meditans, tacituſque requiro
Avia ſilvarum, & ſecreta ſilentia ſolus,
Cognovi tamen his ſpectris illudier ipſis:
Ut ſenſus feriant noſtros, ſemperque laceſſant,
Perque fores, caulaſque animæ ludantque meentque,
Ac remeent, ipſamque nec inter ſomnia linquant.
Ergo hoc eluſum ſtudio, feſſumque labore
Tandem me miſerata ſuos abduxit in hortos
Muſa memor, tetricumque animum ſomno, atque quiete
Curavit, numeriſque & blando carmine fovit.
Tum mihi: Quo tandem, o ſemper mortalia quærens,
Hanc colere uſque voles terram? numquamne relinques
Has tenebras, numquamne in lucem lumina tolles?
An neſcis, quæcumque hic ſunt, quæ hac nocte teguntur
Omnia res prorſus veras non eſſe, ſed umbras,
Aut ſpecula, unde ad nos aliena elucet imago?
Terra quidem, & maria alta, atque his circumfluus aer,
Et quæ conſiſtunt ex iis, hæc omnia tenues
Sunt umbræ, humanos quæ tamquam ſomnia quædam
Pertingunt animos, fallaci & imagine ludunt,
Numquam eadem, fluxu ſemper variata perenni.
Sol autem, Lunæque globus, fulgentiaque aſtra
Cetera, ſint quamvis meliori prædita vita,
Et donata ævo immortali, hæc ipſa tamen ſunt
Æterni ſpecula, in quæ animus, qui eſt inde profectus
Inſpiciens, patriæ quodam quaſi tactus amore,
Ardeſcit; ſed enim, quoniam hic non perſtat, & ultra
Neſcio quid ſequitur ſecum, tacituſque requirit,
Noſſe licet circum hæc ipſum conſiſtere verum,
Non finem: verum eſſe aliud quid, cujus imago
Splendet in iis, quod per ſe ipſum eſt, & principium eſſe
Omnibus æternum, ante omnem numerumque diemque.
In quo alium Solem, atque aliam ſplendeſcere Lunam
Aſpicias, alioſque orbes, alia aſtra manere,
Terramque, fluvioſque alios, atque aera, & ignem,
Et nemora, atque aliis errare animalia ſilvis:
Denique cuncta alia cernas vegetantia vita.
Ergo, umbras quum jam ſatis, & ſpecula illa, ſuperque
Spectaris, longa jamdudum in nocte pererrans,
Fas tandem lucem, atque ipſum perquirere verum.
Quod quoniam longe ſejunctum eſt corpore ab omni,
Nec nexus habet, aut affinem ſenſibus ullis
Naturam, ſcito eſſe animum tibi diſſociandum
Corpore, purgandumque omni contage recepta,
Terrena labe, & mortalis luminis hauſtu:

Quærendæque aliæ silvæ callesque tenendi
Sunt alii, meliorque Deum quæ semita monstrat.
Hæc Musa, o si te comitem dent rura beata
Bardolena mihi, o qui nos propter amœnum
Benacum viridi silvis in littore sistat:
Atque olea, lauroque tegat, detque abdita vatum
Sensa, & utramque Dei præcepta evolvere legem.
Rura, oro, GIBERTE, tuo Benacea vati
Da, viridesque oleas, & multa protege lauro.
Ille tuas laudes primum canet, & tua facta
Inclyta Mæoniis numeris ad sidera tollet.
Ut puerum mirata sacro cum Tybride Roma
Ante annos meritis titulis & honoribus auxit:
Ut res Romana, & sacrorum tradita jussu
Pontificum tibi summa in te uno sæpe resedit:
Ut septem fremuere novis applausibus arces.
Macte animis, macte ingenio, tu trajicis æquor
Barbaricum, & ferro reges in bella ruentes
Alloquiis frenas, & cœptos ore tumultus,
Armaque, & hostiles animos, & prælia sedas:
Fœdera, amicitiasque feris, pacemque reportas
Italiæ, populisque Dei: nec te tamen ingens
Terra capit toto juvenem tot plausibus Orbe
Exceptum, tua te pietas, tua maxima virtus
In cælum vehit, & terræ dat spernere honores:
Dat contemnere opes, unique incumbere Olympo,
Ac solis Divorum epulis, & nectare pasci.
Hæc ubi perpetuo cantavit carmine, & omnes
Respondent late rupes: tunc concitus œstro
Fatidico, plenusque Deo, Davidica vates
Ipse etiam pater interpres oracula solvit,
Dignus, qui ante omnes citharam pertractet eburnam,
Quam quondam Solymæ stupuere arcesque Sionis.

VIII.

AD FRANCISCUM TURRIANUM

VERONENSEM.

Turri, si aut mihi villa & lar sit lætior, aut tu
Ferre domum tenuem possis, parvosque penates
Urbe procul ruri se se abscondentis amici,
Quantum ego te his mecum CAPHIIS in montibus optem
Montibus his, ubi, si querulæ nemora alta cicadæ
Non rumpant, equidem vix norim æstatis adesse
Tempora, tam leni mitescit Julius aura!

Sed

Sed quid, si est angusta domus, dum pulvere & omni
Munda situ: dum sit nullo turbata tumultu,
Nescia curarum, nullius conscia culpæ:
Alta ubi per totum sit pax, & amica Camœnis
Otia, & intégri per magna silentia somni?
Quid refert, alius minio laquearia rubra
Si inspicere, ipse velim fuligine nigra videre?
Si non dejectum cælo Jovis igne Typhœa
Terrigenasque alios, spirantia signa, videbis
Admirans opus æterni memorabile Juli;
At bona Libertas aderit, quæ rura beata
Præcipue insequitur, simplexque incedit & exlex.
Hic tibi, si paullo digitus sit inunctior, aut si
Potanti insonuit cyathus, vel si pede utroque
Non steteris, nemo objiciet, nemoque sedentem
Arguet, hoc illi si fors super incubuit crus.
Stare, sedere, esse ex libito, & potare licebit.
Forsitan &, mihi quid vitæ, quid sit studiorum,
Nosse optas, quo vel damnes, vel singula laudes.
Mane venit, juvat Auroram Solemque videre
Nascentem, qui non alio consurgit Eoo
Pulchrior, unde nova lætantur singula luce,
Et silvæ, scopulique, & pictis nubibus aer.
Parte alia Benacum alto de colle saluto,
Centum cui virides invergunt flumina Nymphæ:
Ipse sinu magno Genitor magno excipit amne.
Tum juvat aut spectare boves mugitibus alta
Complentes nemora, aut pulsas in pascua capras.
Præ caper it, cui barba jubat, cui cornua pendent
Intorta, & grandes olido de corpore setæ.
Pone gregem reliquum compellit arundine virgo
Upilio, multo armantur cui baltea fuso.
Interea natos discentes rustica amare
Numina, vicini nemoris gelidam voco in umbram.
Qui libros, qui secum horæ solatia portent.
Hic legitur, viridique toro, saxove sedetur
Glandifera sub fago, aut castanea hirsuta.
At variæ circum silvis, & frondibus altis
Assuetæ ludunt volucres, atque æthera mulcent.
Tum densum nemus, atque umbræ per gramina læta
Jejunas nos invitant spatiarier horas.
At fessi hæc inter pueri sitiuntque, dolentque
Plus æquo retineri, & jam Musasque, librosque,
Et Pana, & gelidi pinus odere Lycæi.
Ergo præcurrére, & aquas, & vina pararunt
Lucenti in vitro, & flores sparsere nitentes.
Advenio: primas atro lita mora cruore,
Aut grossi mensas ineunt, cors cetera, & hortus

 Suf-

Sufficit. Interea crebro ſonat area pulſu,
Increpitat ſeges, & duri ſub Sole coloni
Alternis terram feriunt & adorea flagris,
Fit clamor, reſonat tellus rupeſque propinquæ,
Et paleæ ſurſum ſtrepitu jactantur inanes:
Læta Ceres alto ridens deſpectat Olympo.
Umbra diem reliquum, ſomnus, librique, viæque
Producunt, dum ſiccam æſtu Canis excoquit urbem.
Verum, ubi cæruleis ferus ſe ſe extulit undis
Veſper, & in cælum ſurgentia ſidera vexit,
Vicina e ſpecula, magni admirator Olympi,
Alta rupe ſedens natis aſtra omnia monſtro:
Accendoque animos patriæ cæleſtis amore.
Illi admirari, & cognoſcere ſidera diſcunt
Cephæaque, Arctonque & ſervantem plauſtra Bootem.
Hæc ergo præferre urbi, & contemnere magna
Si poſſis, quid te teneat, ne tu ocyus ad nos
Accurras? etiam has ſedes, hæc limina magnus
NAUGERUS ſubiit, nec dedignatus adire eſt
BATTUS amor Muſarum, ipſum quo tempore primus
Pana, atque antiquos cecinit Telluris amores.
Hic me etiam deſueta Deæ, medicumque, ſenemque
Carmina juſſerunt canere, & ridere beato
Illudentem urbem, & male ſani murmura vulgi.
Verum, hæc GIBERTUS ne viderit ipſe, caveto:
Ni forſan Bubulone animum, curaſque relaxans
Propter aquam viridi lætus conſederit herba,
Qua placidus leni deſcendit Tartarus amne.
Scilicet hic numeros non aſpernatur, & audit
Nos etiam, & noſtram, quamvis ſit ruſtica, Muſam.
Verum, ubi ſe ſibi reſtituit, mentemque recepit
Illam alto intentam cælo, ſeu ſacra ſacerdos
Munera obit, totum ſeu contemplatur Olympum.
Tum ſupra & Muſas, & ruris Numina ſupra eſt,
Vitam agitans Divûm, Diis ſe cæleſtibus æquans.

IX.

IN MORTEM ALIPRANDI MADRUTII,

Fratris Chriſtophori Cardinalis Tridentini.

IMpoſitum quum te pheretro, miſerande MADRUTI,
Cerneret illacrimans Cæſar, circumque videret
Et ſpolia, & victis erepta ex hoſtibus arma,
Et modo victrices juxta mœrere phalanges,
Quantum, inquit, tua Mors noſtris inimica triumphis
Lætitiæ, decoriſque adimit! ſpes quanta futuri

Te-

Tecum, ALIPRANDE, cadit! Sed non tua vivida virtus,
Ut te hunc aspicerem, tua non promiserat ætas:
Sed fore, qui Solymis mecum atque Oriente subacto
Barbaricis regum spoliis & mille trophæis
Olim magna tui decorares templa Tridenti..
Invidit Mors tanta tibi. Vos nobile corpus
Ferte Ducis vestri, juvenes, & reddite matri
Exanimi: sed & hæc miseræ solatia ferte,
Tantum ipsam peperisse virum, qui Cæsaris usque
Et comes, & bene gestarum pars maxima rerum,
Cæsaris ex animo nullo delebitur ævo.

X.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM

CARDINALEM AMPLISSIMUM.

PRISCÆ virtutis, Romani & sanguinis hæres,
FARNESI, quoniam nec Dii munuscula læta
Despiciunt hominum spicas, ac serta rosarum,
Libaque, & exigui devotum turis honorem:
Tu quoque (si mores imitari, ac facta Deorum
Præcipue Heroum est) non dedignabere parva
FRASTORI quæ dona tui natusque, paterque,
Perpetui affectus monimenta, ac pignora mittunt,
Hos tibi patre Lyco, Scylla genitrice gemellos
Dat natus sua dona canes. Scyllæ inclyta origo
A Nilo est: Lycus a magno descendit Araxe:
Qui quondam Euganeas transmissi munus ad oras
Præstabant cunctis, sive aprum figere morsu
Esset opus, rapidum cursu seu vincere cervum.
Horum igitur sobolem natus tibi ab ubere matris
Nutriit ablatam, & nostris exercuit arvis,
Venatu assiduo, & vires durante labore,
Nostrorum famam nemorum, geminumque ferarum
Terrorem, nunc ille tibi quam mittit habendam,
Romanis eadem in campis si forte sequetur
Gloria, & ignota fors in regione juvabit.
At genitor, nati cum munere, carmina mittit
Hæc tibi: quæ, quamquam tristi fugiente senecta
Lætitias cantusque, tamen voluere Camœnæ
In te unum, dominæque mei, nimiumque potentes,
Ut canerem, Musaque canes comitarer amica.
Ergo tot rerum curis, ac pondere tanto,
Quo premeris, dum rem Romanam, ac publica curas,
Si quando defessum animum, mentemque remittes

Liber, & ad dulces poteris te vertere Musas,
Hæc quoque nostra leges: ea si dignabere tanti,
Inter Romanas ut eant spectanda Camœnas.
Quod si etiam recreare animum corpusque juvabit
Venatu, & latos saltus ac densa ferarum
Lustra fatigare, & capreas agitare fugaces.
Tum canibus miscere tuis, tecumque vocare
Ne pigeat nato missos; hirsutior ille
Cuncta niger, tantum pedibusque & gutture canus,
Non invitus herum Tiberonis voce sequetur.
Ast Athiso (namque hoc alter de flumine nostro
Nomen habet) nec cursu impar, nec dente minaci
Segnior, anguineo suffusus terga colore,
Frontem albo pictus discrimine, pictus & albo
Cervicem, caudamque imam, pectusque, pedesque,
Addictus lateri numquam discedet herili:
Tantus amor domini: nisi forte cupidine prædæ
Conspectæ impatiens etiam retinacula rumpat.
Hic tu, vel pulchro Calai, vel Tyndaridæ alto
Polluci similis, silvas latratibus omnes
Complebis, rupesque hominum clamoribus altas,
Vectus equo Hæmonio, & fulgenti clarus in ostro.
Attonitæ visu dicent nemora inter amare
Rusticæ Hamadryades, discetis amare, Dianæ
Insuetæ Comites: volucri sed concitus ille
Fertur equo, vestrosque alio deportat amores,
Insequiturque feras; ah, ne illum accensa cupido
Venandi, excitos silvis impellat in ursos:
Ne in sævos impellat apros: tibi cura, Dione
Æneadum genitrix, sit custodire Nepotem,
Et juvenem ilicea defessum sistere in umbra.
Sat silvis animoque datum est: illum sua Roma
Poscit, & expectat lati res publica Mundi.
I, spes magna Urbis, rebusque vocantibus adsis.
Interea, quando mihi Divus habebere semper,
Ipse tibi CAPHIIS sacras in montibus aras
Instituam, qua se summo de vertice collis
Tollit, & æquatum Benaci prospicit æquor,
Et virides olea ripas, Patriamque Catulli:
Hic tibi solennemque diem, & renovanda quotannis
Sacra, tuo statuam semper de nomine dicta.
Tunc rosa, tunc violæ, tunc purpurei hyacinthi,
Verbenæque senem deceant, tunc texere flores,
Et viridem cano capiti imposuisse coronam,
Lætitiaque diem & multo producere Baccho,
Fallentem senium, & curas de corde fugantem.
Forsitan, & Musarum aliqua, & tibi fautor Apollo
Plectra mihi, citharamque dabit: Deus ipse canentem
Per-

Perque tuos annos, perque acta illustria ducet.
Infanti ut prima impellens cunabula Pallas
Accinuit cantu Grajo, cantuque Latino,
Scilicet & fari lingua assuefecit utraque.
Ut puerum Aonio perfusum labra liquore,
Per dulces Musarum hortos & amœna vireta
Perduxit, nunc Uranie, nunc Calliopea,
Nunc Clio monstrante viam, nullaque Sororum
Non donante rosas, & serta virentia lauro.
Tum mores animumque dedit, sensumque senilem,
Atque Urbem regere, ac sacro splendere galero.
Nec jam Roma capit, sed lata in regna vocatum
Ad pacem Europæ, non te maria alta fatigant,
Non juga, non toties superatis nubibus Alpes.
Te Pœninæ arces, celerem te Norica saxa
Spectarunt rapido montana per ardua cursu,
Quantum Sol cæli, tantum telluris obire
Matre Dea comitante, & iter monstrante Nepoti.
Nec satis hæc: majora urgent. Germania nuper
Grata Deo, nunc ingeniis elata superbis
Detrectare jugum Imperii, & se opponere Patrum
Sanctorum placitis, & sacris legibus audet:
Nec jam Pontificum, nec jam ullos Cæsaris audit
Infelix monitus, sed lævo numine Divûm
Arma parat: socium Cæsar te poscit in hostes,
Pro sceptro Imperii, pro relligione Deorum.
Tunc primum attonitæ gentes videre Latinæ
Te, Fratremque tuum patria virtute, animisque
Invictis pariter, res duri & munera belli
Tractantes: gemini quales duxisse feruntur
Tyndaridæ pulchri Grajas in bella cohortes.
Tunc primum Romana acies, antiquaque virtus
Visa fuit: Ducibus tantis Mavortia pubes
Magnanimi Æneadæ, memores virtutis avitæ
Bella cient: Italo pleni jam milite campi
Densantur: jam procedunt longo ordine signa
Sublata in ventos, lateque inimica minantur.
Nec mora, jam summis Romanus miles, & arma
Alpibus apparent: concussæ motibus illæ
Fuderunt gemitus: longe vagus audiit Œnus,
Obriguitque gelu: riguerunt flumina Rheni,
Et pavidus fluxit demissis cornibus Hister.
Romanum ad nomen planxerunt pectora matres,
Caraque in Hercynias traxerunt pignora silvas.
Sed quo me rapitis, Musæ? quid facta revolvo
FARNESI? Majora animo jam concipe, teque
Impavidum, invictumque, aliis accinge triumphis.

XI.

X I.

AD EUMDEM

ILLUSTR. ET REVEREN. CARDINALEM

ALEXANDRUM FARNESIUM,

Cui libros de Contagione & Contagiosis Morbis dedicavit.

HÆC ego florentes Sophiæ digressus in hortos,
Italiæ decus o Juvenis, FARNESIA proles,
Condebam, lectasque tibi de more sacrabam
Primitias, dum tu magni inter Cæsaris arma,
Gallorumque acies, recti pacisque sequester
Res miseræ Europæ fractas componis, & omne
Robur, & arma Dei Maumethen vertis in hostem,
Percurrisque omnem, veluti Sol aureus, Orbem.
Fortunate nimis, quem cunctæ applausibus urbes
Excipiunt, Pacisque vocant Patremque, Deumque,
Inque caput, sacrosque sinus, humerosque, manusque
Et nigras violas, & candida lilia jactant.
Cui magna Italia, & terrarum maxima Roma
Assurgit, festosque dies, & sacra Nepoti,
Solennesque agitat pompas: densi undique circum
Stant populi, & studio ingenti, & clamore secundo
FARNENSUM genus omne alto de sanguine ductum,
Æneadum longa serie, super æthera tollunt.
Patres, atque Duces, & partos mille triumphos:
Assensu resonat Tybris, & Tyrrhena resultant
Littora: septeni responsant gaudia colles.
O nimium dilecta Deo, prælataque longe
Progenies, sive imperiis & Marte regendæ
Sint res Romanæ, seu Relligionis habenis.
Atque equidem e fracto Imperio, Romaque cadente
Servatam hanc stirpem fato, statuentibus & Diis
Crediderim, quo Romanum per sæcula nomen
Staret, & ara Dei, quæ primum maxima magnis
Auspiciis fundata fuit, sit maxima semper.
Quo me, PAULLE, rapis, quo tuque Neposque vocatis
Laudibus heroum insuetum? tu maximus ille es,
Uni cui Regni triplicis capite alta tiara
Consurgit, cui summa uni terna illa potestas
Terrarum, Cælique data est, vastique Profundi,
Illorumque aperire fores, & claudere posse,
Qui PETRI, CHRISTIQUE Ratem turbante procella
Ventorum varia, & remorum parte revulsa,

Tem-

Tempestatem omnem; atque adversos discutis Euros,
Nec sanctam sine honore sinis, sine remige certo
Fluctibus in tantis agitari turbine Cymbam,
Macte animo Romano, & macte ingentibus ausis.
At tibi quas, Juvenis fortunatissime, dignas
Attribuam laudes, generis spes altera tanti,
Inclyte Alexander, puerum quem plurima Virtus,
Canaque consurgens teneris Prudentia in annis,
Et spondens majora astris felicibus Æther
Ad summos meritum ante annos evexit honores,
Et sacri gestare dedit decora alta galeri?
En quantum de te sacri sibi Pastor ovilis
Spondet Avus tuus ille, animo quæ gaudia versat.
Forsitan & proprio non tam gavisus honore,
Quam spe sublatus, tanti & virtute Nepotis,
Nescio quid majus præsaga mente volutat.
Scilicet & gnarus fatorum, & præscius ævi
Venturi, illa videt felicia tempora, quum tu
Sede sua, solioque Dei, Diis proximus ipsis
Consideas, quum Pontifici tibi maximus Orbis
Gratetur, supplexque tuis ferat oscula plantis.
O mihi postremæ tantum dent Numina vitæ,
Ipse etiam ut tum te tremulus, confectus & annis
Aspiciam, sanctosque pedes prostratus adorem.
O & si possim canere, & tua dicere facta,
Et ventura novo tecum sæcla aurea Mundo!
Nam video sub te victum, longeque fugatum
Maumethen se Caucaseis includere portis:
At pacem viridi redimitam tempora oliva
Ire per Europam magnam, atque invisere terras:
Quam pia Relligio, & junctis Concordia dextris,
Et Probitas, & Amor recti comitentur euntem.
Salve, magne Tybri: salve & tu, maxima rerum
Roma parens, salvete arces, collesque Latini,
Aurea qui primi longo meministis ab ævo
Sæcula, quum nulli variarent jugera sulci,
Sponte sua sed terra ferax daret omnia, & ipsæ
Præberent dulci victum de robore glandes;
Et nunc venturis eadem speretis ab annis.

XII.

AD JULIUM III.

PONTIFICEM MAXIMUM.

MAxime Divini Pastor gregis, inclyte JULI,
In terris cui summa uni est concessa potestas,
Sceptra

Sceptra vicesque Dei gerere, & regna infera Ditis,
Cælorumque fores aperire, & claudere posse:
Si tu, dum magnæ Italiæ, dum prospicis omni
Europæ, & vasta Mundi sub mole laboras,
Paullisper potes a tantis secedere curis,
Et potes agrestes pastorum audire Camœnas,
Nunc aures adhibe placidas mihi: Namque ego, quæ Pan,
Pan magnus cecinit nostros ventura sub annos,
Nunc referam, tua, Magne Pater, pars maxima quorum est,
Cujus ab auspiciis Parcæ nova sæcula volvunt.
Nec te pœniteat pastorem audire canentem,
Quando etiam Admeti tauros formosus Apollo
Pavit ad Amphrysi ripas, tenuique cicuta
Non puduit cantare Deum sub tegmine acerno:
Et Veneri dilectus oves duxavit Adonis.
Scilicet & tu etiam post grandia nomina Pastor
Diceris, atque hoc in primis cognomine gaudes,
Et pecudes curare soles, pecudumque magistros.
Forte ego, dum medio terras Sol excoquit æstu,
Ipse Suessani pastor puer incola campi
Ducebam pastas viridi de valle capellas
In nemorum secreta, umbras & frigora quærens,
Qua placidus cursu descendit in æquora Lyris.
Est lucus, prisci quem sacravere Latini
Silvano: in cujus medio densa ilice cinctum
Est pratum, agrestes ubi Dii persæpe videri
Audirique solent: hic capripedes Satyriscos
Pastorumque manum junctis per mutua palmis
In gyrum canere, & lætas agitare choréas
Invenio admirans; medius Pan magnus ovantem
Ad calamos, cantusque regit ducitque coronam.
Dumque Deus canit ipse, silet tum cetera pubes.
Dum silet ille, alii thiasos, cantusque, sequentes
Instaurant, repetuntque Dei postrema canentis.
Ingeminat postrema nemus, respondet & Echo.
Tum me respiciens, mihi sanguine proximus Anthus,
Anthus, Aquinatis pastor gregis, Huc, puer, inquit,
Huc ades, o Neore, & te his adjunge choréis:
Aut, spectare magis si te juvat, aggere ab illo
Prospice, dum saturæ sua ducant otia capræ.
Cui ego: Quin potius juvet hoc de cespite vestros
Spectantem lusus, molli requiescere in herba.
Et tum forte Deus buccas sandyce rubentes
Inflans, & picea frontem præcinctus acuta,
Ad calamos circumsiliens, hæc carmina cantu
Fatidico insanus latas fundebat ad auras:
Dicite io, Satirisci, & io geminate, coloni:

Aurea

Aurea felici nascuntur sæcula Mundo.
Excipiunt juvenes, iterat nemus, assonat Echo.
Aurea felici nascuntur sæcula Mundo.
Tum sequitur Deus; ante tamen Rex magnus Olympi
Bellumque, horribilemque famem, diramque flagellis
Armatam Alecto e tenebris, & faucibus Orci
Immittet terris, genus ut mortale coercens
Castiget, fraudesque hominum, fastusque superbos,
Et luxus, & spes miseras, & gaudia vana:
Dum tandem se se, atque Deos cognoscere discant.
Mox tantum exspectatum illud, quod carmine sacro
Tot Vates cecinere pii, felicibus astris
Adveniet tempus, quo MONS ille arduus, ille
MONS ingens, sublime caput super omnia tollat
Culmina, sidereum qui vertice tangat Olympum:
Quo neque vis ventorum adeat, non fulminis ignes.
Dicite io, Satyrisci, & io geminate, coloni;
Aurea felici nascuntur sæcula Mundo.
Hoc in MONTE Dei pecudes pascentur & agni,
Graminis æterni pingues, & velleris aurei.
Exsilient & aquæ vivæ, quibus ubera capræ
Grandia distendant, distendant ubera vaccæ.
Non malus hic serpens, non noxia creverit herba,
Non sentes, sterilisve filix, non frigida taxus,
Sed bis lecta seges, sed bis gravis uva racemis:
Corticibusque cavæ sudabunt balsama pinus.
Hinc magnis præstantem animis, & fortibus ausis
Fortunata nimis Pastorem hæc sæcula habebunt,
Qui virtute regat populos, & legibus æqui,
Divinas qui pascat oves, & pascua late
Extendat, pecudesque ipsas, & ovilia servet.
Hic primum diram Alecto, & Cocytia monstra
Caucasea ærata religabit rupe catena.
Inde famem miseram e Latio populisque Deorum
Pellet in hostiles gentes, & barbara regna.
Tum læta Ubertas, segetumque onerata maniplis
Alma Ceres Italas spicis venerabitur aras:
Quam circum pueri salient, & rustica pubes,
Ridentesque jocos: incomtaque carmina dicent.
At noti Musis Damones & Alphesibœi
Vota Patri magno, laudesque & sacra canentes
Æternis illum numeris ad sidera tollent,
Heroemque, Deumque, salutiferumque vocabunt.
Dicite io, Satyrisci, & io geminate, coloni;
Aurea felici nascuntur sæcula Mundo.
Ille animum mox ad pacem, & discordia regum
Pectora convertet, sanctisque hortatibus iras,
Atque odia, & cæcos regnorum & laudis amores,
Hor-

Horrendamque sitim cædis, fusique cruoris
Sedabit, pelletque feri mala semina belli.
Tum Pax alma ferens ramos felicis olivæ,
Atque Amor, & junctis pariter Concordia dextris,
Et Genius comitum, & generis Hymenæus amator
Invisent late populos, Latiique per arva
Lætitiam, risusque ferent: tum justa cupido
Bellorum, piaque arma, Dei vertentur in hostes.
Jam video augustis late plena æquora velis
Fervere, jam trepidare vagi septem ostia Nili,
Euphratemque, Tygrimque suo se condere in amne.
Jam nec Bactra ipsum capiunt, non India tota
Maumethen fugientem, ipsum non Caucasus ingens,
Non qui tot silvas, juga tot comprendit Imaus.
Dicite io, Satyrisci, & io geminate, coloni;
Aurea felici nascuntur sæcula Mundo.
Quæ nam, quæ properant tantæ per cærula puppes,
Devotæ ad Tiberim, magnæque ad mœnia Romæ,
Ceu densæ ad nidos latum per inane columbæ?
Agnosco gentem innocuam, numerumque beatum,
Felices animas, fatis ab origine prima
Dilectas, quæ cælo olim, Divisque fruantur.
En jam sanctam Urbem, jam septem in collibus aras
Impositas, summique pedes Pastoris adorant.
Hos inter, video, & nostri longa æquora sulcant
Arcades, Italiamque petunt, fataliaque arva
Arcades; o soli quondam cantare periti
Pastores, quos Justitia e tellure recedens
Postremos liquit, nunc rursus læta revisit.
O sancti, properate; vocat Deus æthere ab alto:
Vos alius jam grex, aliudque expectat ovile.
Quin venit illa dies, quum nos quoque Mænala nostra,
Arcadiamque omnem, qua immani a gente repulsi
Fugimus in Latium, longo post tempore tandem
Visamus, dulcemque auram; o placidissime Peneu,
O Ladon, vos o gelidi pineta Lycæi,
Quando ego per vestros meditabor carmina lucos?
Mænalios quando recinet mea tibia versus?
Menalus auritas, dantesque oracula quercus
Semper habet, semper doctas ille audit avenas.
Concipe Mænalios, mea tibia, concipe versus.
Talia cantabat memorans Pan magnus: at Anthus
Hæc referes, puer, inquit, & hoc tibi munus habeto
Nunc parvum: ventura dies majora reservat.
Tum mihi fiscellam dono dedit optimus Anthus,
Dicere & occasus astrorum, dicere & ortus,
Et quid quæque ferat tellus, quæ commoda Baccho,
Quæ Cereri, quidnam ventos, quid nuntiet imbres,
Quæ

Quæ tempestatum, cæli quæ signa sereni:
Denique quæ cunctis natura sit indita rebus.
Virtutem in primis & honestum, quemque docere,
Ac vitii ipse expers, aliena notare paratus,
Et jam tempus erat pastum deducere capras.

XIII.

INCIDENS.

BATTUS amor Dryadum defunctum pastor IOLAM
Flebat; eum Fontes, Alpinaque Numina circum,
Sarcaque, pumiceoque sedens Benacus ab antro
Mœrentem lacrimis consolabantur obortis:
Ille autem nulla accipiens solamina, tantum
Deserta sub rupe, in littoribus Benaci,
Talia nequicquam surdas jactabat ad undas.
Immites Divi, & crudeles vos quoque Parcæ.
Crudeles nimium Parcæ: vos ibitis amnes,
Aeriæ stabunt rupes: nusquam amplius ipse
His terris, numquam hoc cælo agnoscetur IOLAS
Ut cecidit semel? in pratis ut purpureus flos,
Quem tetigit vel hiems, vel iniquo Seirius astro.
Currite jam, fluviorum undæ, & producite vitam;
Et, rupes, durate: tamen non alter IOLAS
Hos pecus in montes, non hæc ad flumina ducet.

XIV.

INCIDENS

AD JOANNEM BAPTISTAM TURRIANUM

VERONENSEM.

ILLA colum exercens saxo consedit aprico,
Læta tepore novo, & liquefacta Sole pruina:
At juxta nemore in magno grex pascitur omnis.

XV.

HIEMS.

AD EUMDEM.

FRigidus at silvis Aquilo si increverit, aut si
Hiberni pluviis descendent nubibus imbres,
Nos habeat domus, & multo lar luceat igne,
Upilio

Upilio ingentem aut fagum, vel fciffile robur
Sufficiat, tum vos, claro quando igne foletis,
Juniperi, fuaves circum diffundere odores,
Et vos, Palladiæ, flammis imponat, olivæ.
Ante focum tibi parvus erit, qui ludat, JULUS,
Blanditias ferat, & nondum conftantia verba.
Ipfe legam magni tecum monumenta Maronis.
O fortunatos nimium, fi fata, quod ævi
Nos manet, hanc una dederint producere vitam.

XVI.

VER.

AD EUMDEM.

JAM veniet Ver purpureum, juvenifque revertens
Annus aget Zephyros, & cælo defuper alto
Deducet pleno genitalia femina cornu:
Unde hominum genus, & pecudum vitæque natantum,
Et pictæ volucres, & amantes rofcida plantæ
In Venerem cæco æterni rapiuntur amore.
Gaudete, o quicumque bonum fperatis, agreftes,
Quorum amor eft fobolis, ftudiumque nepotibus arva
Incolere, & parvas ulmis attollere vites:
Annus io, novus annus adeft: mutatur & ætas,
Et meliora novo nafcuntur fæcula Mundo.
Bella pater procul, & diras Saturnus Erinnes
Arcebit caro e Latio, ac fub Tartara mittet.
Tum Lethum, & cæcus Furor, & vefana Cupido
Perpetuis extra terras religata catenis
Perfolvent pœnas fcelerum: at Pax alta per omnem
Italiam magno populos fub Cæfare vifet.
Ille autem infignis fpoliis, & mille trophæis
Inftituet feftos alta ad Capitolia ludos.
Stabit onufta ingens, Tarpeji ad limina templi
Quercus honore facra, & prænuncia temporis aurei.
Tum vefcæ glandes, tum terra fponte ferente
Omnia, comparibus disjunget colla juvencis
Agricola, & rudibus mirabitur hordea fulcis
Sponte adolere fua, & nullo frumenta colono
Undantem lætis fegetem flavefcere campis.
Noctibus in filvas & mollia prata ferenis
Ætherio dulcem commixtum nectare rorem
Sudabit cælum: tenera qui lectus ab herba
Mortales faturet menfa dapibufque Deorum.
Salve, magne Tybri, & vos, natæ Tybride Nymphæ,
Tuque, fenex pater Eridane, & qui flumine Tufco,

Bena-

Benace, in noſtro placidus perlaberis agro.
Tuque, Atheſis, cunctique amnes ſalvete Latini,
Diique omnes magnæ Heſperiæ, qui ſæcula ſoli
Aurea Saturni primo meminiſtis ab ævo:
Quum ſepes vel limes adhuc communibus agris
Non foret, aut ulli variarent jugera ſulci;
Sponte ſua ſed terra ferax daret omnia, & ipſæ
Præberent dulci victum de robore glandes.

XVII.

INCIDENS AD EUMDEM.

QUarum pars brumæ impatiens, & condita terræ,
Expectat ver egelidum, flatuſque Favoni:
Pars paſſura hiemem, læta ab radice vireſcit,
Emittitque comam, ficulumque atque altera beta,
Atque ari virides, & odoriferæ calaminthæ,
Atque olus, atque rumex, & ſalſi gramina crithmi.
Quas inter ſuaves molleſque aſpirat odores
Nunc decus hortorum, menta: at, ſi vera loquuntur
Nympharum quondam pulcherrima Grajugenarum.
Tum juvat & frondes apii, & ſiſymbria læta,
Intubaque, & toto florentes frigore ſonchos
Incolere, atque hortis Aquilonem arcere nocentem.

XVIII.

ALIUD.

NOX venit, & paſtæ redeunt ad tecta capellæ.
Præ caper it, cui barba jubat, cui cornua pendent
Intorta, & grandes olido de corpore ſetæ.
Pone gregem reliquum compellit arundine virgo
Upilio, multo armantur cui baltea fuſo.
At mater longæva, igni dum braſſica fervet,
Mulctra effert, gravidoque recens lac ubere mulget.
Ruſticus intereà pinguis collector olivæ,
Interea & validus prima de nocte bubulcus
Advenere domum: congeſta tum focus orno
Ingenti, aut fago, vel fragmine roboris, ardet.
Tolluntur lætæ flammæ, lateque relucent.

XIX.

XIX.

ALIUD INCIDENS AD EUMDEM.

AT nemora, & liquidis manantia fontibus arva,
Et placidus myrteta inter, laurosque virentes
Vicinus nitido Benacus labitur amne.
At focus, & circum pueri, vernæque canentes,
Dum cœna undanti coquitur silvestris aheno,
Grandiaque exurunt crepitantes robora flammæ.
Suspensæ e summis pendent laquearibus uvæ,
Malaque, castaneæque, & passo fistula ventre.
Hiberna de nocte, boum stabula alta petuntur.
Una omnes matresque, virique, omnisque juventus
Insomnem exercent noctem: pars pensa fatigat:
Pars texit teneros Amerino vimine qualos:
Atque anus hic aliqua interea, dum vellera carpit,
Et teretem tremulo propellit pollice fusum,
Languentes oculos fabella fallit inani.

XX.

ALIUD.

MAne domi validos pluvia ut conclusit agrestes,
Cæditur iliceo distenta sagimine porca.
Læta domus; tum sollicita in farcimine mater
Pingue suis niveum, & dissecti frusta cerebri,
Et niveum lac purpureo cum sanguine miscet.
Tum semen marathri, atque arentis gramina thymbræ,
Adjicit, & coli insperso sale concava complet.

XXI.

IN NATALEM DIEM

JANI FREGOSII, CÆSARIS F.

SAcrorum si plena Deo sunt pectora vatum,
Si norunt triplices fata futura Deæ.
Fortunate Infans, verus tibi gloria vates,
Grandia concordes concinuere Deæ.
Ecce tuo felix nasci novus annus ab ortu
Incipit, atque omen nomine habere tuo.
Cresce cito, magnique Patris mirarier acta
Incipe, & invicti CÆSARIS arma sequi.
Tempus erit, tibi quum partis jam mille trophæis,

Et

Et fessi rebus compositis Latii,
Barbaricis captis opibus, Ducibusque subactis
Multa tibi circum tempora laurus eat.
Tum læta ante tuum stabit Victoria templum,
Claudet & ærata limina ahena sera.

XXII.

DE PARTU VICTORIÆ FARNESIÆ GUIDI UBALDI FERETRII,

Urbini Ducis Conjugis.

LUCINÆ Junonis opem VICTORIA supplex
Quum peteret, placido sic ait ore Dea:
Sis licet Æneadum & Veneris de sanguine avito
Nata, Puella, tamen digna favore meo es.
Quam Charites tanto junctæ comitantur honore,
Grandia quam Parcæ fata manere canunt.
Quippe ubi Junonis flos & Saturnia quercus
Junguntur, faustis currere Isauron aquis,
Promittique tibi sobolem, qua pristina virtus
Italiæ, & priscus restituatur honos.
Nascere, magne Puer, Patremque imitatus Avosque,
Magna aude; non vos Umbria magna capit.
Et jam Infans sanctasque manus Divamque secutus
Optati in lumen ætheris exierat.
Ergo quod potuit risu agnovitque Parentem,
Præsentisque dedit nuntia signa Deæ.

XXIII.

TUMULUS FRANCISCI MARII MOLSÆ

MUTINENSIS.

QUod MOLSÆ fuerat mortale, hac conditur urna,
Exstruxere suis quam Aonides manibus.
Cœtibus at Superùm fruitur nitidissimus almis,
Itque comes magno spiritus HIPPOLITO,
Quem MEDICA de gente satum pulcherrima Virtus
Extulit, & cæli templa tenere dedit.
Quemque unum ante omnes coluit dum fata sinebant,
Atque oculis vates prætulit ipse suis.

XXIV.

AD JOANNEM LIPOMANUM

Ex Veronensi Prætura decedentem.

HAdriacum, LIPOMANE, Athesis dum curret in æquor,
Dum meritis reddetur honos, & gratia, semper
Prætori tibi debebit Verona, patrique
Linquenti monumenta annos mansura per omnes.
Illa tibi semper divinos solvet honores,
Et condet tua perpetuis annalibus acta.
I, spes o Venetûm, & quem jam moderamina parva
Non capiunt, i, te majoribus insere sceptris:
Et lacrimas, & vota, quibus comitamur euntem,
Accipe, discessusque tui dona ultima porta.

XXV.

IN MORTEM JOANNIS BAPTISTÆ MONTANI

MEDICI VERONENSIS.

DUM medica, MONTANE, doces ope vincere fata,
Et Lachesi invita vivere posse diu,
Lethæo indignans pressit te Parca sopore,
Et secuit vitæ grandia fila tuæ.
Sic, animas, & tu, Asclepi, dum subtrahis Orco,
Te quoque sævorum perdidit ira Deûm.

XXVI.

AD JO. MATTHÆUM GIBERTUM

EPISCOPUM VERONENSEM.

MELSINEÆ rupes, subjectaque littora Tusci,
Quæ suprema sonans alluis unda lacus,
Annuite: agrestem dum, votum pauperis, aram
E vivo Thyrsis cespite tollit humo.
Nunc herba struit, atque hederis & floribus ornat:
Et, GIBERTE, tibi rustica sacra facit.
At olim auratam niveus tibi taurus ad aram
Cornibus auratis victima magna cadet.

XXVII.

XXVII.

AD EUMDEM.

NAjades hoc, GIBERTE, tibi Benacides antrum,
Et qui muscoso fons cadit e lapide,
Sacravere, tibi sit cura & fontis & antri:
Et quandoque Deus ad tua sacra veni.
Et sacer est, & habet spirantes suaviter auras
Hortus: & est nullo gratior umbra loco:
Et nusquam est longæva mage, & felicior arbos,
Pulcher Adoni, tua; pulcher Apollo, tua.
Hic canere, & tenuem posse exercere Camœnam
Ille dedit: sanctus qui mihi semper erit.
Hic herbas, succosque tuos, artemque relinquo,
Phœbe: soles Musas tu quoque amare magis.

XXVIII.

AD EUMDEM.

IPsa tibi, GIBERTE Deus, lego lychnida Leuce
Melsineis Leuce cognita littoribus.
Et pulchram cyanum, & canentia lilia necto:
Illa colore magis, hæc & odore placent.
Roma caput sacro decoret tibi magna galero:
Non tamen & Leuce, non sua serta dabit.

XXIX.

AD EUMDEM.

ET laurum, & citrum hanc teneram de matre revulsam
GIBERTO sacram Thyrsis utramque serit.
Hanc, Venus, ast illam Juveni servabis, Apollo,
Ne noceant æstus, ne noceatve gelu.
Tu quoque Benaci vicino, Nais, ab amne
Clam gelidas teneris frondibus affer aquas:
Dumque feres, dic: Sancte, humili tibi nunc Dea rivo,
Quum venies, toto serviet amne tibi.

XXX.

DE MARSANGO FLUVIOLO,

PROPE VILLAM

JOANNIS BAPTISTÆ RHAMNUSII,

In Agro Patavino.

QUI te populea cingit, MARSANGE, corona,
Dulce ut in umbrosis cornibus aura sonet:
Ac ne umquam inficiat lutulenti sordida plaustri
Te rota, sub firmo dat tibi ponte viam,
Vicinæ cultor villæ, RHAMNUSIUS, horti,
Agrique, & dominus ripæ utriusque rogat;
Lenis vere flue, atque nivali providus undæ
Arida in æstivi sidera parce Canis.
Sic tibi grata Nape geminabit serta quotannis,
Et tua par magnis amnibus ibit aqua.

XXXI.

DE EODEM.

QUI modo fons, MARSANGE, humilis, modo cornibus ingens,
Per salicum rapido laberis amne nemus.
Vere novo, MARSANGE, mihi flue lenior undis,
Uberior, sitiens quum coquit arva Canis.
Frigentes æstate tibi RHAMNUSIUS umbras
Sparget, & ad gelidas ipse sedebit aquas.
Vere rosam violasque feret: pictasque corollas
Pulchra tibi hinc Nais, hinc Galatea dabit.

Quæ sequuntur, sumta sunt de libris, quos FRACASTORIUS soluta oratione conscripsit.

In calce Homocentricorum.

Sed jam me rapidi diversa volumina cæli
Dimensum satis, & numquam requieta secutum
Sidera, per varios cursus variosque recursus,
Hac juvet insudasse tenus: nunc ultima fessum
Accipiat, finemque meo det meta labori.
Vos æterni orbes, æternique ætheris ignes,
Qui tacito circum labentes tempora cursu

Duci-

Ducitis, & longum per sæcula volvitis ævum,
Si non æternum (neque enim fas poscere tantum)
At saltem durare diu, & producere vitam
Hoc concedite opus, videant ut vestra nepotes
Sæcula, & æternis vos admirentur ab annis.
Mirenturque vias, quum jam non tramite sueto
Curret iter solitum Titan, sed purpureum ver
Et juvenem signis conversis invehet annum.
Tuque etiam, seu te tua tanta inventa, novosque
Admirantem orbes, puro fulgentia cælo
Templa tenent, seu Threiciæ testudinis audens
Tangere ebur plectris, numeros & carmina dictas,
Qua via sidereo candescit lactea cælo,
TURRI, ades, inventisque tuis, nostroque labori
Da, sancte, augurium, atque optatis annue nostris.

Postremo Capite Libri Primi de Contagione, & Contagiosis Morbis.

Sæpe exiguus mus
Augurium tibi triste dabit, tellure sub ima
Quem non ullus amor tenuit, sed in aera apertum
Erupit scrobibus, vitæque, atque immemor usus,
Et parvos natos, & dulcia tecta reliquit.
Ipsa etiam tellus ceu non ignara futuri,
Quum tremit, atque intus gravida suspirat ab alvo,
Signa dabit: tremuere urbes, & vertice toto
Formidavit Athos, timuitque sub æquore Nereus.

Capite Septimo Libri Tertii de iisdem.

Proderit & latos stipularum incendere campos,
Et nemora intacta, & sanctos exurere lucos.

Dialogo de Poetica.

Huc ades, o Thelayra: quid ah quid grandia farra
Æstivo sub sole teris, medioque sub æstu,
Nec parcis tibi, sæva? ah te ne immitis adurat
Seirius: ah teneras ne rumpat pustula palmas.
Demens, o Thelayra, patri concede laborem,
Cui Cereris cura est: melior te cura Diones
Sollicitet; tu, dum fervet tritura sub æstu,
Dum crepitat seges, & multo sonat area pulsu,
Clam te operi furare, & aquas effinge ferendas.
Hic nitidus fons est: hic plurima populus umbram
Sufficit, & gelidæ summittit frigora ripæ.
Vos auræ, Alpinis placidæ de montibus auræ,
Hæc illi portate: aut, si pater obstat eunti,
Saltem æstum lenite, gravem lenite laborem.

Libro Primo de Intellectione.

Natalem, Thelayra, tuum lux craſtina reddet.
Craſtina lux mihi ſancta; tuos age Lucifer, ortus
Profer, & Auroram propero dux evehe curru:
Evehe, ſed ſero tardus cede, Heſpere, cælo
Longa ut eat, felixque dies; lege lychnida, Leuce,
Et viridem violis intexito amaracon albis.
Serta duo mihi necte: unum, quod poſtibus ipſe
Appendam, Thelayra, tuis, mea maxima dona
Nota tibi: aſt aliud, quod feſta luce laborum
Immunes decoret plena ad præſepia tauros.
Tu Vulgo Venerique palam formoſa videnda
Comtaque, ſed clam pulchra tuo, ſed comta Myconi
Incedes, tacitiſque Deam venerabere votis,
Ut mea tu, tuus ipſe ut ſim: Dea maxima votis
Annuet; at tu omnem, Thelayra, abrumpe pudorem
Tum, quum exſpectatum diffiabit tibia cantum,
Ardenteſque ſono in choreas accendet amantes.
Tum dextram lævamque manus jungamus amicas,
Invideantque omnes, neque enim te doctior uſquam
Ulla ſalit, non ipſa Jole, non nata Lycotæ.
Me vero quales in cælum tollere ſaltus
Aſpicies, Thelayra! modo & te flectere in orbem,
Et modo te contra ſtantem mira arte movere
Ante retroque pedes, ſpatio nec cedere ab uno!
Ipſa Venus cælo ridens ſpectabit ab alto.

Eodem Libro Primo.

Ollis divina ſuper mens
Afflat, magna, micans: cujus radiata nitore,
Quæ fuerant obſcura prius ſimulacra, repente
Fiunt coram anima, claraque in luce refulgent.
Non aliter, quam quæ cæca ſub nocte tenentur,
Si feriat rutilum Solis jubar, omnia late
Splendeſcunt, pulchraque petunt in luce videri.

In calce ejuſdem Libri.

Lyncas nec acres advehe, neu gere
Thyrſos, venuſtum nec tege caſſide
Horrente vultum, ſed tenero veni
Cinctus tempora pampino:
Tuiſque mitis & placidus ſacris
Adeſto, qualem te memorant jugo,
Bactris ſubactis, in medio Deûm
Convivam Jove cum patre

Sediſ-

Sediſſe, circum Diis reſonantibus
Evoe: pharétra quum poſita tuas
Laudes eburna grandiloquus lyra
Latona cecinit ſatus.
Ereptus igne ut fulmineo Jovi
Bis natus infans duceris ad Deos,
At tibi magnis plauſibus omnium ad-
riſit Cælicolùm cohors.
Namque ore pulchro talis erat color,
Rubente qualis enitet in roſa.
Tum prominebat exſilientibus
Sacrum corniculis caput.
Tyrrhenus ut te navita deprecans
Sero, furoris, numinis & tui
Expertus iras ſquammeus in mare
Piſcis deſiliit rate.
Senſit Lycurgus vitibus impiam
Auſus ſecurim immittere; ſenſit &
Cohors Gigantum trudere tum rata
Alto Cælicolas polo.
Tu Gange victo miles ab ultimis
Indis triumphos victor io refers:
Et redeunti Suſa & Achæmenes
Aras conſtituunt tibi.
Fremunt in altis orgia montibus
Euoë: ſolutæ per juga Thyades
Crines in auras, rauciſonis repleñt
Altum cornibus æthera.

Libro Secundo de Intellectione.

Carpe fugam, Galatea; ferus petit æquora Cyclops:
Carpe fugam, pelagoque procul ſpeculator ab alto,
Te qui amat, dignumque tuo ſe cenſet amore.
Humano primum rorantem ſanguine barbam,
Et fœdum os, oculumque unum, quem fronte patentem
Ipſe gerit media, multo lavere æquore cernes.
Pectere dein raſtro crines, apioque virenti
Aſſimiles, laudare: ſilens tum conſulere æquor,
Et ſe ſpectatis formoſum dicere ab undis.
Te vero, Galatea, quod hunc contemnis amantem,
Nec pecoris numerum, nec avenæ ſibila curas,
Crudelem, & piſtri natam Scyllaque vocare:
Crudeleſque Deos: ſi Dii tamen æthere in alto
Vel mare ſunt aliqui; neque enim ſe poſſe putare
Ullos eſſe Deos; demum tibi dira minari.
Nam fore, ut ictu uno magno cum fragmine montis
Teque tuumque Acim medium diſperdat in æquor.

At tu tuta mari magno, Cyclopis amores
Despiciens, ridensque minas, & inania verba,
In, nostros Galatea, sinus, formosa, recurre:
Ille inter pecudes & amore uratur, & Ætna.

Eodem Libro.

Telamonius Ajax
Arma rapit, Superosque furens in prælia poscit.
Jamque hominum hos nunc insequitur, nunc percutit illos.
At tacitus mœrensque hominum consortia vitans
Bellerophon solos errat male sanus in agros:
Bellerophon, quem Martis honos, quem gloria curruum
Per deserta fugit, nec amor comitatur equorum.

[Dialogo de Anima, non procul ab initio.

Ne timeas, Trojane Puer, quod in ardua tantum
Tolleris a terra: quod rostro, atque unguibus uncis
Te complexa ferox volucris per inania portat.
Audistine umquam sublimis nomen Olympi?
Audistine Jovis tonitru, qui fulmina torquet,
Qui pluit in terras, cui templa arasque dicatis
Vos homines, taurosque tua mactatis in Ida,
Quique etiam vestri est, si nescis, sanguinis auctor?
Ille ego sum; non te hæc volucris, sed Juppiter est, qui
Haud præda captus, cari sed amore Nepotis
In summum amplexu innocuo te portat Olympum:
Astra ubi tot spectare soles, ubi pulcher obit Sol
Ortusque occasusque suos, ubi candida noctes
Currit Luna nitens, Auroram Lucifer anteit.
Hic ego te in numero Superùm, domibusque Deorum,
Ver ubi perpetuum, felix ubi degitur ætas,
Æterna & semper viridis florensque juventa,
Consistam: æqualemque annis pubentibus Heben,
Officioque dabo comitem, qui pocula nobis
Læta ministretis, reliquum cælestibus una
Astragalis choreisque diem exercere licebit.
Pone metum, dilecte Jovi, melioraque longe
Prospiciens, caram, Puer, oblivisce re Trojam.
Neve Deum te jam, & Divorum regna petentem
Ulla canum, aut Idæ nemorosæ cura sequatur.

Eodem

Eodem Dialogo.

PSYCHE.

Huc, Amor o dilecte, ades o dilecte Cupido:
Formosum tua te PSYCHE formosa requirit,
Et poscit te Dia Deum, puerumque puella.
O tibi tam similis si te peramatque cupitque,
Nonne & amabis Amor illam, cupiesque Cupido?
Est eadem nobis patria: est cælestis origo
Ab Jove: nos terris pariter, nos æthere in alto
Versamur pariter, conjunctaque munera obimus.
Ipsa bonum pulchrumque modis in pectora miris
Insinuo, tu corda feris, tu suggeris ignes,
Accendisque ardore novo: genus unde animantum
Concipitur, crescitque, sua & connubia jungit.
Me miseram, quod & ipsa meis in me artibus usa
Ah nimium tenera, & pulchro nimis apta moveri,
Ut te conspexi, ut novi, pulcherrime rerum,
Continuo facibusque tuis, & amoris amore
Exarsi; juvat hoc, paribus si & tu ignibus ardes.
Tolle, Puer, vittas, atque in me lumina solve,
Nempe & amabis Amor pulchram, cupiesque Cupido.
Ipsa tibi tenuem, qua cingas tempora, vittam
Intertextam auro, & molli bombyce laboro:
Pictus ubi Narcissus hiat, Mæander oberrat.
Hic ego te latas terras, atque alta volatu
Nubila tranantem fingo, & maria uda secantem:
Cuncta tibi imperio subdentem, hominesque, ferasque
Et pictas volucres, &, quæ nant æquore, monstra.
Diis quoque nec parcis: curru rex Juppiter aureo
Invehitur, cinctus humeros & brachia ferro.
Quos inter tua PSYCHE etiam religata catenis
It mœrens, sequiturque tuos captiva triumphos.

Vetus Epigramma, in calce Sententiæ de Vini temperatura.

Infantem Nymphæ Bacchum, quo tempore ab igne
Prodiit, inventum sub cinere abluerant.
Ex illo Nymphis cum Baccho gratia multa est,
Sejunctus quod sit ignis, & urat adhuc.

HIERONYMI FRACASTORII

Carminum Finis.

ILLUSTRIUM ALIQUOT POETARUM

C A R M I N A

AD FRACASTORIUM, ET DE FRACASTORIO.

ANTONII MARII VISDOMINI.

FRASTORI venerande, anima mihi carior ipsa,
Ut valeas, quidnam juncto pede, quidve soluto
Scribas, scire velim, dum te Marpesia celso
Colle tenet, placidi sectantem commoda ruris.
An medicas herbas Phœbo monstrante per agros
Colligis, ut caros cives a funere serves?
An Dryadum mistus choreis, Faunisque jocosis
Agresti ludis calamo: quæ Tytirus olim
Cantet, & umbroso miretur Nais ab antro?
An potius volucri raptus super æthera mente,
Colloquio frueris TURRII, secumque vagaris,
Ignotasque vias stellarum, orbesque tueris
Ignotos, veterumque palam commenta refutas?
Felix, quem populi de tempestatibus atris
Ereptum, claro sistit Sapientia cælo.
At nos indoctæ sequimur vestigia turbæ,
Parvaque miramur, quia numquam cernere magna
Contigit, hinc vana deludit imagine mentem
Aut spes, aut metus: invadit nunc falsa voluptas,
Nunc falsus dolor, in primis me torva feroci
Pauperies vultu terret, ceu tristis Erinnys,
Quum pavidum flammis ultricibus urget Orestem.
Sæpe loquor mecum, tacitusque hæc corde voluto:
Incipe sorte tua contentus vivere, teque
Liber, & impavidus fortunæ oppone superbæ.
Nemo pauperie miser est, aurove beatus.
Oppressum morbo Cromilum de paupere lecto
Transfer in auratos thalamos, & stragula picta;
Non tamen ægroto decedet corpore febris.
Impatiens, æstuque amens vigilabit, at idem,
Quum validus silvis apros venatur, in alta
Hibernas noctes nive dormit suaviter, ægrum
Sic animum nec divitiæ sanare valebunt,

Nec

Nec mentem sanam vel magna offendere egestas.
Quare age, si carus Superis, si carus amicis
Esse velis, animum semper cole: cetera mitte.
Cuncta potest sprevisse aliquis, nemo omnia habere.
Ille opibus vincet Crœsos, illi fluet Hermus,
Cui licuit contemnere opes, sunt denique certæ
Divitiæ, Virtus, Sapientia, quas neque bellum,
Nec mors suprema potis est rapuisse favilla.
Hæc mecum. Sed cuncta fluunt animo, simulatque
Tabentes artus, & commoda multa volentem
Aspicio miseram juvenili in flore senectam.
Crudeles Parcæ, dulcis nec dona juventæ
Carpere, nec lentos finitis finire dolores.
Non mea vos pietas, tremuli non vota parentis,
Non lacrimæ vestras potuerunt flectere mentes.
At tu, quem Phœbus letales pellere morbos
Edocuit, citharaque amnes cantuque morari,
Huc ades, o FRASTORI, aversaque Numina flecte!
Carminibus, tabemque meo de corpore pelle.

JOANNIS BAPTISTÆ AMALTHEI,

IN OBITUM

HIERONYMI FRACASTORII.

NEC Sol ab ortu pulchrior aureum
Ostendit axem, nec magis Hesperus,
Quum pura nox invexit astra,
Sidereos micat inter ignes,
Quam vera virtus munere Cœlitum
Terris refulsit, quam neque fulminis
Exterret ictus, nec minaces
Martis equi, nec iniqua bella.
Sed Ditis atri, quem semel horridis
Adjecit umbris dura necessitas,
Non dia Virtus, non Camœnæ
Ætherias revocant ad auras.
Nec Musa quondam restituit parens
Fatis ademtum Threicium Orphea,
Quamquam ille dudum corda molli
Flexerat Eumenidum querela,
Ausus profundos flebilibus modis
Excire Manes, nigraque Tartara,
Noctemque damnatam subire,
Dum miseram Eurydicen reposcit.
Nec morte functum candida Pieris
Ad lucis oras, ad nitidum diem

FRASTORIUM vatem reducit
Sæpe Deos precibus fatigans:
Seu flexuoso Tethyos e sinu
Phœbus recurrens explicat aureas
Equis habenas, & rubente
Exhilarat sua regna curru:
Seu noctis udæ prævius Hesperus
Sacros reliquit Nereidum choros,
Et Luna rorantes aperto
Extulit Oceano jugales.
Illum gementes Aonio in specu
Flevere Musæ; nec mel apes, neque
Dulcem dederunt astra rorem, &
Flumina destituere cycni.
Nunc plena luctus omnia: nunc humi
Phœbea laurus, nunc hederæ jacent;
Nunc cæca nubes sidus urget
Pierium Stygia sub unda:
Sic puppis atro mergitur æquore,
Quæ bella nullis gentibus inferens
Fulgebat insignis Sabeis
Muneribus, Phariaque merce.
Declivis alto Sol ruit æthere
Fessas reclinans Oceano rotas:
Sed luce terras vestit idem
Purpureo rediens Eoo.
Nos ut severa turbidus alluit
Cocytus unda, fataque Gnossius
Judex ahena movit urna,
Ad superos via nulla ducit.
Quis victa morbis, victa doloribus
Firmabit herbis membra potentibus?
Quis verba devolvet rotata
Ambrosio nivis instar ore?
Tardasque nectet fluminibus moras
Carmen decoro pectine temperans?
Carmen, quod argutis ab antris
Sæpe loquax iterabat Echo?
Tu, Phœbe, testis quum tibi fervida
Sacrabat alto pectora numine
Oracula edoctus Pelasgum,
Sanctaque templa animi recludens,
Sive ille facti præpetis obvias
Tardaret alas Pœonis artibus,
Seu voce mallet, seu canoris
Pronum Athesim fidibus morari,
Qua pulchra labens per vada libero
Amnis natatu Naiadum sacros

Ter.

Pertentat amplexus, & udam
Mordet aqua fugiente ripam.
Sed pone luctus, anxia Pieri:
Non ille magni cultor Apollinis
Urgetur obductus perenni
Nocte oculos, gelidoque somno:
Qui sempiternæ mensus iter plagæ,
Et se beatis sedibus inserens
Accessit astris, & nitescit
Altior invidiæ tenebris.

ADAMI FUMANI VERONENSIS

LONGE Vir unus omnium doctissimus,
Verona per quem non Marones Mantuæ,
Nec nostra priscis invident jam secula,
Virtute summam consecutus gloriam
Jam grandis ævo hic conditur FRASTORIUS.
Ad tristem acerbæ mortis ejus nuntium
Vicina flevit ora, flerunt ultimæ
Gentes, perisse musicorum candidum
Florem, optimarum & lumen artium omnium.

LUDOVICI NOGAROLÆ

COMITIS,

Ad Paullum Rhamnusium Venetum.

FRASTORII monumenta hoc tu dum, PAULLE, libello
Colligis, e cæcis eripiens tenebris,
Scilicet ut Vates, Medicaque excelluit arte,
Percurritque domos ætherias animo,
Ingentes VERONA refert tibi nunc mea grates
Cum Baldo, Benacoque suo, atque Athesi.
Qui tanto assurgent plausu, quantum ipsa labore
Fama sui civis se efferet aucta tuo.

JULII CÆSARIS SCALIGERI,

Cujus etiam inter Poemata libellus exstat, quem inscripsit:

ARÆ FRACASTOREÆ.

OS FRACASTORIO nascenti defuit ergo,
Sedulus attenta finxit Apollo manu.

Inde

Inde hauri, Medicusque ingens, ingensque Poeta;
Et magno facies omnia plena Deo.

JOANNIS MATTHÆI TOSCANI

DE FRACASTORIO,

Poetarum sui sæculi vere Principe.

QUI FRACASTORIUM titulo fortasse negabit,
Quem Vati tribuit pagina nostra, parem,
Aut non Pieriam gustaverit ille, Marone
Quæ demto nulli vena secunda fluit:
Aut si gustarit, nec mecum sentiat, ille
Jam penitus gustu judicioque caret.

E J U S D E M.

ANTE suo quamvis tumuit Verona Catullo,
Et fuit e claris urbibus una diu:
Attamen invidit primam tibi, Mantua, palmam
Hæc non læta satis proximiore gradu.
Atque aliquem, possit quem magno æquare Maroni,
Sollicita Phœbum det sibi voce rogat.
At FRACASTORIUM lætis excepit ut ulnis,
Plus aliquid votis dat mihi Phœbus, ait.

F I N I S.

M. ANTONII FLAMINII CARMINUM

LIBER PRIMUS.

AD FRANCISCUM TURRIANUM PATRICIUM VERONENSEM.

I.

Ecce Flaminii tui libellum,
Candidissime Turriane, quem nos
Donamus tibi jure, quando nemo
Tantum nos amat, aut amavit umquam
Neque hoc munere, quod mihi dederunt
Formosæ manibus suis Camœnæ,
Dum colo Aonios puer recessus,
Potest dignior ullus esse, quam tu,
Quem Phœbus pater, & novem sorores
Amant non minus ac suos ocellos.
At vos, numina cara, Turriani
Famam cum lepido meo libello
Servate incolumem perenne in ævum.

II.

HYMNUS IN PANA.

Jam satis cecini fera
Regum prælia: nunc age,
Mater Pieri, quem Deum,
Quem dulci Æoliæ fidis
Plectro rite canemus?
An te, lanigeri gregis
Silvarumque virentium
Custos, cui nigra Mœnali
Terga, cui gelidi placent
Summa templa Lycæi?
Nymphæ, semiferam Jovis
Prolem dicite, dicite

Pana

Pana capripedem, leves
Suetum cum Dryadis choros
Silvis ducere in altis.
En ut grata silentia
Cantu noctivago Deus
Rumpit; cernite, io, venit,
En venit capitis feri
Serta pinea quassans.
Huc concurrite, virgines
Intactæ, & pueri integri:
At quibus scelera impia
Mentem sollicitant, procul
Hinc abeste, profani.
Absint & querimoniæ,
Et mixtus lacrimis dolor:
Hic lætis choreis dies
Ducenda, hic leve tinnula
Carmen voce sonandum.
O Pan Najadum pater,
Qui per devia montium
Valliumque reconditarum
Agrestes agitas, canum
Cinctus agmine, lyncas:
Te divum, atque hominum sator
Silvarum dominum dedit
Esse, qua roseus dies
Surgit, quaque cadens rubris
Ponti mergitur undis.
Tu fontes liquidos gregi, &
Læta pabula sufficis:
Tu custos ovium potens
Dictus, mollia candidis
Exples vellera lanis.
Quos tu, sancte, pio semel
Agnos lumine videris,
Illos nec stabulis lupus
Infestus rapiet, mala
Nec contagia lædent.
Felices nemorum comæ,
Quæ te, cum vaga roscidus
Vesper sidera protulit,
Dulci carmina fistula
Audivere canentem;
Tunc puræ melius nitent
Noctis conscia sidera:
Tunc auræ Zephyri tacent:
Tunc lætas croceis humus
Spargit floribus herbas.

Non

Non tam dulce sonat cadens
Udo in gramine cycnus, aut
Veris tempore floridi
Ales sub silvæ querens
Densis Daulias umbris.
Ergo Hamadryades deæ,
Limpidis ubi procubat
Umbra saxea fontibus,
Ludunt in numerum, & levi
Campos ter pede pulsant.
Tu vero choream regens,
Cantus ingeminas: sonant
Lætis omnia plausibus,
Et cultrix nemorum gemit
Imis vallibus Echo.
Mox fessa Dryadum agmina
Propter gramineam sedent
Ripam fluminis, hic ubi
Dulcem mollis amaracus
Late spirat odorem.
Et dum suave rubentia
Carpunt mala, vel aureos
Crines frigidulis aquis
Immergunt, liquida simul
Voce carmina dicunt.
Ut fulgentia sidera
Et magnas superum domos
Linquens, ad vaga flumina
Paverit niveas oves
Majæ clara propago,
Qua Cyllenia verticem
Rupes umbriferum nigris
Late fontibus irrigat,
Et gratas pecori vago
Semper sufficit herbas.
Hic flavæ Dryopes sinu
In molli recubans Deus
Cælo frondiferum nemus
Præfert, heu nimium gravi
Victus vulnere amoris.
At felix Dryope, novem
Post fastidia mensium,
Optatum ex utero dedit
Pondus. Vix puer hauserat
Dias ætheris oras,
Fugerunt Dryades, parens
Fugit territa, nam inguinum
Tenus hircus olens erat

Infans,

Infans, binaque flammea
Stabant cornua fronte.
Tunc illum genitor ferens
Albis pellibus abditum,
Ad magni solium Jovis
Venit: nec mora, risit im-
mensi rector Olympi:
Riserunt superi: at Venus
In sinu puerum tenens,
Visus pascit amabili
Monstro, grataque turgidæ
Libat oscula fronti.
Salve o Naïadum potens,
Salve, & hinc lacrimabilès
Morbos, & miseram famem in
Extremas Arabum domos,
Et feros age Turcas.

III.

HYMNUS

In Bonam Valetudinem.

DIva funestis inimica morbis,
Cui vigor mentis, solidumque robur,
Et joci dulces, animique semper
Gaudia cordi:
Te voluptatis canimus Parentem,
Candidam blandæ Veneris sodalem,
Unicum vitæ decus, & malorum
Dulce levamen;
Quam colunt sancte juvenes, senesque,
Quam sibi cuncti cupiant, suisque;
Nam simul cœtus hominum caducos
Alma revisis,
Ilicet Morbi fugiunt protervi;
Occidit Febris truculenta, dirus
Occidit Pallor, fera Mors profundo
Exulat Orco:
At domus florent pueris, senesque
Induunt fortem virides juventam.
Et Venus terras colit, & Lyæus,
Et bonus Hymen.
O quies rerum, o hominum benigna
Mater, o cunctis veneranda; namque
Quid potest gratum sine te, quid nisi
Dulce videri?

Huc

Huc ades noſtrum miſerans laborem,
Sive te cæli tenet aula, ſive
Inſulis molles choreas beatis
Læta frequentas.
Huc ades tandem, bona Diva, & artus
Languidos aura refove ſalubri,
Ne meam tabes edat immerentis
Atra juventam,

IV.

HYMNUS

In Dianam.

AT te quis tacitam ſinat,
O caſtiſſima cælitum,
Cultrix o Erymanthii,
Cynthiique receſſus?
Te chori, & citharæ juvant,
Te, juvat ſtrepitus canum
Audire, & celeres feras
Acri figere cornu.
At cum Sol abit aureus,
Tu perfuſa liquentibus
Undis Oceani, vago
Luſtras æthera curru.
Currum lucida ſidera
Sectantur pede candido,
Laſcivas meditantia
Pura nocte choreas.
Tunc ſilvæ memor, aureos
Flores, & violaria,
Et parvas ſegetes levi
Nutris humida rore.
Tu ferum mare temperas,
Tu noti, & pluviæ potens,
Tu partus aperis prece
Ter vocata puellæ.
Salve, dux bona ſiderum;
Altorum dea montium,
Salve, votaque virginum
Audi rite precantum.

V.

H Y M N U S

In Auroram.

ECce ab extremo veniens Eoo
Roſcidas Aurora refert quadrigas,
Et ſinu lucem roſeo nitentem
Candida portat.
Ite, pallentes tenebræ, ſub Orcum,
Ite, quæ tota mihi nocte diros
Manium vultus, mihi dira ſemper
Somnia fertis.
Da lyram vati, puer, ipſe flores
Sparge, dum canto: Bona Diva, ſalve,
Quæ tuo furvas radiante terras
Lumine luſtras.
En tibi ſuaves violas, crocumque,
En odorati calathos amomi
Surgit, & noſtros tibi dulcis aura
Portat odores.
Deferat laudes utinam preceſque,
Quas tibi ſupplex mea Muſa fundit,
Jam pio ſanctos bene docta Divos
Tollere cantu.
Quis tuam digne celebrare lucem
Poſſit, o almæ genitrix diei?
Quis tuam formam, o Dea ante divas
Pulchrior omnes?
Ut genas cælo roſeas, comamque
Auream profers, tibi fulva cedunt
Aſtra, decedit rutilante victa
Luna decore.
Te ſine æterna jaceant ſepulti
Nocte mortales: ſine te nec ullus
Sit color rebus, neque vita doctas
Culta per artes.
Tu gravem pigris oculis ſoporem
Excutis; (leti ſopor eſt imago)
Evocans tectis ſua quemque lætum ad
Munia mittis.
Exſilit ſtratis rapidus viator,
Ad jugum fortes redeunt juvenci,
Lætus in ſilvas properat citato
Cum grege paſtor.
Aſt amans caræ thalamum puellæ

Deſe-

Deserit flens, & tibi verba dicit
Aspera, amplexu teneræ cupito a-
vulsus amicæ.
Ipse amet noctis latebras dolosæ,
Me juvet semper bona lux; nitentem
Da mihi lucem, Dea magna, longos
Cernere in annos.

VI.

DE DELIA.

O Fons Melioli sacer,
Lympha splendide vitrea,
In quo virgineum mea
Lavit Delia corpus;
Tuque lenibus enitens
Arbor florida ramulis,
Qua latus niveum, & caput
Fulsit illa decorum;
Et vos prata recentia,
Quæ vestem nitidam, & sinum
Fovistis tenerum uvida
Læti graminis herba;
Vosque auræ liquidi ætheris,
Nostri consciæ amoris, ad-
este, dum queror, atque vos
Suprema alloquor hora.
Si sic fata volunt fera,
Si sic est placitum deis,
Ut nobis amor impia
Morte lumina condat,
Saltem pro pietate mea
Hoc concedite, frigidum
Ut corpus liceat mihi
Vestra ponere terra.
Sic fatis moriar libens,
Si spes hæc veniat simul:
Quod nullo melius loco hos
Linquet spiritus artus.
O si tempus erit modo,
Cum suetum huc aditum ferat,
Quæ nos ante diem nigros
Cogit visere manes,
Et locum aspiciens, ubi
Illo purpureo die
Me vidit, miserum suis
Multum quærat ocellis!

Sed

Sed jam frigida pulverem
  Inter saxa videns, statim
  Pectore ardeat intimo, &
  Me sic fata reposcat,
Ut vitæ veniam impetrer,
  Et cogat superos suum
  In votum, humida candido
  Tergens lumina velo.
Pulchris undique ramulis
  Instar imbris in aureum
  Manabant dominæ sinum
  Flores suave rubentes.
Talis Idalia Venus
  Silva, sub viridi jacet
  Myrto, puniceo hinc & hinc
  Nimbo tecta rosarum.
Hic flos purpureas super
  Vestes, hic super aureos
  Crines, hic rosei super
  Oris labra cadebat:
Ille gramine roscido
  Insterni, hic vitrea super
  Lympha nare, alius cito in
  Gyrum turbine verti.
Leni murmure candidum
  Audisses Zephyrum tibi
  Palam dicere, Regnat hic
  Blandi mater Amoris.
Tunc mecum ter, & amplius
  Dixi: Aut venit ab æthere
  Hæc alto, vel Oreadum
  Certe sanguinis una est.
Sic & blanda protervitas,
  Sic & virgineum decus
  Oris, verbaque dulcia
  Memet abstulerant mihi,
Ut suspiria ab intimo
  Fundens pectore, sæpius
  Dicerem: Huc ego qua via,
  Quove tempore veni?
Nam super nitidum æthera
  Evectus volucri pede, &
  Magni concilio Jovis
  Interesse videbar.
Illo ex tempore frigerans
  Fons, & prata recentia, &
  Arbor florida sic mihi
  Mentem amore revinxit,

Ut

Ut ſeu nox tenebris diem
Pellit, ſeu rapidum fugit
Solem, non alia miſer
Umquam ſede quieſcam.

VII.

DE SACELLO CORYCIANO.

DI, quibus tam Corycius venuſta
Signa, tam dives poſuit ſacellum,
Ulla ſi veſtros animos piorum
Gratia tangit,
Vos jocos riſuſque ſenis faceti
Soſpites ſervate diu, ſenectam
Vos date, & ſemper viridem, & Falerno
Uſque madentem.
At ſimul longo ſatiatus ævo
Liquerit terras, dapibus deorum
Lætus interſit, potiore mutans
Nectare Bacchum.

VIII.

PAULLI TERTII

PONTIFICATUS MAXIMUS.

JAM nox ſidera Tethyos
Undis cæruleis condere cœperat,
Cum lætæ volucres diem
Venturum vario carmine nuntiant;
Argutæ fidicen lyræ
Alcon, auricomo gratus Apollini
Alcon, in viridi ſedens
Ripa Tybridis hæc dulcia fundere
Cœpit carmina, Lesbium
Aurato feriens pectine barbiton.
Jam Sol Oceano diem
Ducet purpureis, Roma parens, equis,
Quo Farneſius incliti
Heros imperii ſceptra potentia
Sumens auſpicio Deum
Felici, Auſoniis attulit urbibus
Pacis gaudia candidæ;
Et belli furias alpibus, & mari
Arcens, triſtia dulcibus
Mutavit litui murmura canticis

Ex

Ex illo nitidis viret
  Arvis tuta Ceres, Bacchus & exteris
Crefcit liber ab hoftibus,
  Nec noftros abigit miles atrox greges,
Nec paffim pila ferrea
  Iftu fulmineo mœnia concutit,
Nec difcordia civium
  Cognato maculans fanguine dexteras
Mifcet prælia; quo nihil
  Sol, qui cunfta videt, fpeftat acerbius.
PAULLO denique tertio
  Rerum præfide, vis & furor impius,
Et triftes fuperùm minæ
  Exceffere procul finibus Italis,
Illuxitque beata diu
  Optato veniens tempore Fanftitas;
Ut quondam medio in mari
  Jaftatis validi turbinis impetu
Nautis Tyndaridæ ferunt
  Fratres auxilium fidere dextero.
Ergo jam novus incipit
  Rerum ordo, facies jam nova cernitur:
Antiquum revocat decus
  Divûm Roma domus, & caput urbium,
Et magnis legionibus
  Turcam, & Danubii flumina territat.
Fortuna per oppida
  Cornu fundit opes Copia divite:
Virtuti fuus eft honos,
  Et legum timor, & prifca redit fides.
Sed jam purpureum bonæ
  Oftendit Veneris ftella oriens diem.
Salve, lux nitidiffima,
  Natali proprio carior omnibus,
Quos pulcherrima fuftinet
  Regnis Hefperiæ terra feracibus,
Te nec Juppiter horridis
  Infufcet nebulis, nec malus invida
Contriftet pluvia Notus,
  Nec lux Oceano pulchrior exeat.
Fœcundi aura Favonii
  Pingat cæruleis gramina liliis:
Stillent mella virentibus
  Ramis; lafte mero, Tybri pater, fluas.
Tum læti choreas Joci
  Ducant, nec geminis junfta fororibus
Abfit Gratia, nec Pudor
  Sanftus, nec Pietas, almaque Veritas.

At

At tu, nobilis imperi
  Vertex, magnanimum Roma Quiritium
Mater, surge cadentibus
  Astris, & superûm dona fer omnibus
Templis: incipe debitas
  Prima luce Deis reddere gratias
Cantu, ac turis honoribus,
  Et PAULLO Pylii tempora Nestoris
Ora, qui tibi sæcula
  Saturni veteris rettulit aurea.

IX.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM CARDINALEM.

PULCHRÆ Najades, bonique Fauni,
  Dilectum juvenem vocate ad istas
Mecum delicias. Ades, Quiritum
Alexander ocelle; sat tulisti
Dura frigora, sat graves calores,
Et casus varios periculorum.
Te vidit Tagus aurifer citatis
Equis currere, te rapacis unda
Rheni, te Liger, & Garumna vidit
Iratos properantem adire reges,
Et componere bella, fœderumque
Leges dicere: te feras per alpes
Nuper terrificis euntem in armis
Faunique stupuere Oreadesque,
Dum cinctus legionibus Latinis
Petis Vindelicas tremendus oras,
Et magnum Carolum tuo labentem
Firmas præsidio, trucesque nostris
Agris Teutonicas minas repellis.
Sed jam desine, jam satis laborum
Pro cara Italia subisti: omitte
Curas Urbis, & Orbis, æstuosa
Dum Canicula sævit, otiumque
Præfer dulce negotiis, ut alti
Virtus Scipiadæ solebat olim
Factitare, tumultuosa Romæ
Linquens mœnia ter, quaterque in anno.
Hic quiesce parumper, hic molestis
Te furare laboribus, licebit
Horas fallere fervidas legendo
Musæ versiculos Horatianæ,

Et quæ Mæonides facer, facerque
Canit Vergilius, licebit antra,
Et fontes gelidos adire; risus,
Et joci comites procul fugabunt
Curas, tristitiamque, nec pudebit
Modo incompositos videre motus
Saltantis Pholoes: modo assidere
Canenti Meliboeo; aves tenaci
Visco fallere, piscibus juvabit
Dolos tendere vitreis sub undis.
Nec cervi, leporesve, capræve
Absunt; accipiterque copiosas
Hic prædas agit: omnibus venusta
Rura denique gaudiis redundant.
Ergo mœnia Romuli, & severa
Cuncta desere: sed cavebis illas
Turmas innumerabiles clientum
Tecum ducere, sit comes Mapheus,
Et Mirandula, Romulusque docti
In primis homines bonique; ad illos
Addantur alii viri elegantes,
Sed pauci tamen, haud beata gustes
Ruris commoda, ni superfluentes
Pompas Urbis in Urbe derelinquas.

X.

AD AGELLUM SUUM.

Formosa silva, vosque lucidi fontes,
Et candidarum templa sancta Nympharum,
Quam me beatum, quamque dis putem acceptum,
Si vivere, & mori in sinu queam vestro!
Nunc me necessitas acerba longinquas
Adire terras cogit, & peregrinis
Corpusculum laboribus fatigare.
At tu Diana, montis istius custos,
Si sæpe dulci fistula tuas laudes
Cantavi, & arma floribus coronavi,
Da cito, dea, ad tuos redire secessus.
Sed seu redibo, seu negaverint Parcæ,
Dum meminero mei, tui memor vivam,
Formosa silva, vosque lucidi fontes,
Et candidarum templa sancta Nympharum.

XI.

X I.

AD LITAVIUM SPERANTIUM.

NON semper rapido Cynthia belluas
Cursu persequitur, nec miseris solet
Semper letiferum Delius impiger
Arcum tendere gentibus,
Aut regina suum Calliope melos
Noctes, atque dies continuat, neque
Ipsis perpetuo saevit in ignibus
Infestus Veneris puer:
Tu numquam studiis otia tristibus
Interponere amas: sed magis in dies
Pallentem sequitur cura scientiam,
Atque alti labor ingeni.
At contra sapiens quam bene Socrates
Doctus cum pueris ludere! sic gravis
Olim Panthoides seria mollibus
Condibat citharae modis;
Quin & Scipiadae Laelius abdito
Lucrini varias littore conchulas
Certabat legere, ut grandia publicae
Curae tedia poneret.
Jam mittas, Litavi, quaerere, quae Dei,
Quae natura animae, cur Jovis optima
Sit lux, curve senex falcifer invido
Terras lumine fascinet.
Indulge potius, dum licet, otio,
Et solare levi Flaminium lyra
Moerentem ob dominae dissidium Chloes,
Et Lygdae nova praelia.

X I I.

AD SE IPSUM DE ADVENTU HIEMIS.

JAM bruma veniente praeterivit
Aestas mollior, & cadunt ab altis
Frondes arboribus: tepor Favoni
Immanes Boreae furentis iras
Formidans abiit: illum agri voluptas
Canorae volucres sequuntur; ergo
Et nos dulcia rura deseramus,
Dum Ver purpurea coma decorum
Reducat Zephyri tepentis auram.
Horti deliciae meae valete,
Fontes lucidulí valete, salve

F 2 Mihi

Mihi villula carior superbis
Regum liminibus; recedo, sensum
Sede meum hic animumque derelinquo.

XIII.

DE LAUDIBUS LAURI.

Laure, conspicuo nitens
Semper tegmine frondium,
Quas nec bruma gelu rigens,
Nec sævi rabies Noti
Læto privat honore,
Te canam, nemorum decus
Arborumque virentium,
Inter quas ita gloria
Præstas, ut teneras super
Vites tollitur alnus.
Iratæ fugiens minas
Junonis, celeri ut pede
Latona Ortygiam attigit,
Te visa, gemini statim
Solvit pondera fœtus.
Hinc tantis meritis parem
Phœbus reddere gratiam
Quærens, horrificum neci
Ut Pythona dedit, tua
Cinxit tempora fronde.
Te in vocalibus Aonum
Silvis inseruit, te ubi
Lactis fluminibus leves
Nymphæ, & capripedes rigant
Dulci nectare Fauni.
Nec colles Heliconios
Dextro contigerit pede
Te quisquam sine, nam prius
Ex Lauro capiunt sua
Sancti præmia vates.
Quin & limina Cæsarum,
Victoremque etiam tuis
Exornas foliis ducem,
Cum Victoria nobili
Plena pulvere venit.
Cum primum hæc dea præpete
Penna fortia Romuli
Intrat mœnia, poneris
Tarpeii in gremio Jovis
Lætæ nuntia pacis.

Quam-

Quamvis ipse Diespiter
Crebris fulminibus Deum
Templa concutiat, tamen
Nullis ipsa tonitribus
Igni tacta corusco es.
Quis te laudibus efferat
Dignis, Laure? nocentium
Tu purgamina sordibus
Præbes, veraque cornea
Mittis somnia porta..
Te pulcherrima sospitet
Latona, & cohibens levi
Arcu Cynthia belluas:
Te Phœbus viridem tuus
Omne servet in ævum.

XIV.

AD BACCHUM.

AGE, Bacche, quis furor me rabidum occupat? io io
Rapior, & alta cursu volucri in nemora feror
Ubi sacra Mænades cum trieterica celebrant,
Furibunda solent vagantes agitare tripudia.
Audire videor alto reboantia strepitu
Ubique æra: jam choris, jam videor nemorivagis.
Celer interesse turmis; evoe mihi sola sub
Pedibus tremunt, nubes evoe pulverea diem
Mihi tollit; adest, adest jam Semeleja propius
Soboles: io venit, tinnula cymbala resonant,
Phrygis recurva stridet grave tibia calamis.
Evoe evagus abit animus, evoe tremula flagris
Mihi terga quatit furor: parce precor, precor, animum
Stimulis citare tantis: alios rape celeres
Per opaca Thraciæ rura, alii capita rotent
Hinc & hinc reflexa, thyrsisque feras hederigeris
Lanient; in otiosis ego sacra latibulis
Faciam, aureisque Bacchi pia numina fidibus
Referam novus sacerdos; tua, Liber, initia
Cantabo, & ista, donec mihi vita supererit,
Habitabo nemora, semper tuus, Evie, famulus.
Quod si bene, pater, Evantum me inferere choris
Animo est, & altæ furibundum per juga Rhodopes
Agitare, tuo mihi saltem munere liceat
Rabidi furorem amoris compescere, pater, &
Da servitio gravi dominæ vivere vacuum.

XV.

AD AGELLUM SUUM.

Umbræ frigidulæ, arborum susurri,
Antra roscida, discolore picta
Tellus gramine, fontium loquaces
Lymphæ, garrulæ aves, amica Musis
Otia, o mihi si volare vestrum
In sinum superi annuant benigni,
Si dulci liceat frui recessu,
Et nunc ludere versibus jocosis,
Nunc somnum virides sequi per umbras,
Nunc mulgere mea manu capellam,
Lacteoque liquore membra sicca
Irrigare per æstum, & æstuosis
Curis dicere plurimam salutem;
O quæ tunc mihi vita, quam beata,
Quam vitæ similis foret deorum!
At vos, o Heliconiæ puellæ,
Queis fontes & amœna rura cordi,
Si cara mihi luce cariores
Estis, jam miserescite obsecrantis,
Meque, urbis strepitu tumultuosæ
Ereptum in placido locate agello.

XVI.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM CARDINALEM.

Jam diem gyro breviore claudens
Phœbus insani rabiem Leonis
Sedat, Autumnumque refert decorum
Mollior æstas.
Ille maturis redimitus uvis
Lætus incedit per amœna rura:
Ejus aspectu exhilarata ducunt
Poma colorem.
At puer flavæ Semeles sodalem
Candidum gaudens rediisse, prodit
Obviam longe: socias choreas
Jungit uterque.
Saltat hos circum thiasus, jocosi
Panes, & passo Dryades capillo,
Fistulis mixtum resonat suavis
Tibia carmen.

Ipsa

Ipſa pomoſos Cytherea in agros
Migrat, & pulcher Jocus, & Voluptas:
Tu tamen durus potes in moleſta
Urbe morari,
Semper & magnum celeri per orbem
Mente, Farneſi, volitas, quid acer
Turca, quid Rhenus paret, ac remota in
Parte Britannus,
Providens longe: ſed omitte curam
Imperi paucis vacuus diebus:
Te magis tantos vegetum ad labores
Rura remittent.

XVII.

AD AGELLUM SUUM.

Venuſte agelle, tuque pulchra villula,
Mei parentis optimi
Olim voluptas, & quies gratiſſima
Fuiſtis: at ſimul ſenex
Terras reliquit, & beatas cælitum
Petivit oras, incola
Vos alter occupavit, atque ferreus
Amabili veſtro ſinu
Me lacrimantem ejecit, & caris procul
Abire juſſit finibus.
At nunc, amica rura, vos reddit mihi
Farneſii benignitas.
Jam vos reviſam, jam juvabit arbores
Manu paterna conſitas
Videre, jam libebit in cubiculo
Molles inire ſomnulos,
Ubi ſenex ſolebat artus languidos
Molli fovere lectulo
Gaudete, fontes, rivulique limpidi;
Heri vetuſti filius
Jam jam propinquat, voſque dulci fiſtula
Mulcebit, illa fiſtula,
Quam vero Iolæ donat Alcoa Maximus,
Ut inclyti Farneſii
Laudes canentem Naidum pulcher chorus
Miretur, & Pan capripes.

XVIII.

AD MUSAM DE PHILIPPO OBERMAIRO.

Collis Aonii puella cultrix,
Una ex virginibus novem tenellis,
Quam nec bella cruenta, nec labores
Solis dicere, sed puellularum
Amores, querimonias, jocosque
Lascivis elegis juvat referre;
Hanc myrtum tibi dedicat Philippus
Natus Vindelicis Philippus oris,
Sed tam cultus, & elegans poeta,
Tam dulcis lepidusque, ut Italorum
Nemo sit propior tuo Tibullo.
Hanc ille irrigua fovebit unda,
Hanc perfundet odoribus, tuasque
Laudes assidue sub hujus umbra,
Molli carmine concinet; puella
Pulchra, tu juveni fave, tuæque
Fac sit deliciæ, tuique amores.

XIX.

AD VETURIAM MATREM, ET JULIUM, ET FAUSTUM

Fratres mortuos.

Mater candida, candidique fratres,
Qui me funere rapti acerbo, in atris
Lugentem tenebris videtis & cum
Sol terras hilarat nitente luce,
Et cum nox placidum refert soporem,
Jam mei miserescite, & deorum
Supplicate parenti, ut exuens me
Vinclis corporeis, volare vestros
Ad manes sinat; est enim relictum
Nihil dulce mihi, nihil, quod ægrum,
Et mærentem animum levare possit,
Præterquam lacrimæ, & querelæ, ab imo
Et suspiria corde tracta; quod ni
Timeret mea mens adire, dum vos
Urget, ne, procul a piis repulsa,
Vobis perpetuo careret, ipsum
Ferrum jam mihi corpus exuisset.

XX.

X X.

AD JOANNEM ANTONIUM FLAMINIUM

Patrem morientem.

Vixisti, genitor, bene, ac beate,
Nec pauper, neque dives, eruditus
Satis, & satis eloquens, valente
Semper corpore, mente sana, amicis
Jucundus, pietate singulari.
Nunc lustris bene sexdecim peractis
Ad divûm proficisceris beatas
Oras; i, genitor, tuumque natum
Olympi cito siste tecum in arce.

X X I.

AD ANTONIUM MIRANDULAM.

Antoni venerande, anima mihi carior ipsa,
Romanine semper incoles?
Te neque avaritiæ morbus, nec fervida honorum
In Urbe detinet sitis.
Vis igitur properemus, ubi Dovadula Masis
Amica præbet otia?
Hunc agrum dat habere tibi Farnesius heros,
Quo nil amœnius, n que
Fertilius Baccho, & Cereri gratissima tellus
Togata cernit Gallia.
Has age delicias, & dulcia rura petamus,
Quo pulcher Autumnus vocat,
Et Bacchus pater, & virides Pomona per herbas
Cum Gratiis ducens choros.
Jam videor tecum patula projectus in umbra
Ad lucidi fontis caput,
Discere, nubigenam quæ mille coloribus Irim
Vis pingat imbris nuntiam;
Cur cadat æstivo glacialis sidere grando;
Quis tantus excitet furor
Ventos, horrisonas curvato gurgite ut undas
Ad alta mittant sidera;
Altera cur auro tellus fluat, altera ferro,
At illa gemmis splendeat.
Felix, qui rerum causas, Mirandula, nosti,
Et eleganter explicas.
Tu docti pridem male culta vireta Lycæi
Post longa primus sæcula

Efficis, ut prisco revirescant more, quod omnis
  Miretur ætas postera,
Teque parem dicat magnis heroibus illis,
  Quos ipsa Pallas artibus
Erudiens claris dat adhuc splendere per orbem,
  Ut pulchra cæli lumina.

XXII.

AD APOLLINEM.

Cynthii cultor nemoris, beatas
  Voce qui Nymphas, citharaque mulces,
  Phœbe, supremi Jovis, & deorum
      Blanda voluptas,
Si tibi semper mea mens ab annis
  Serviit primis, neque dulce cordi
  Est meo quidquam sine te, precanti
      Annue dexter.
Ut mihi optatum dat habere agellum
  Clara Farnesi pietas, gravique
  Liberans cura, jubet otiosam
      Ducere vitam.
Sic tuo vati liceat, perenni
  Nomen illius celebrare cantu;
  Et viri in nostris vireat libellis
      Gloria semper,
Myrtus ut luco viret in latenti,
  Fonte quam nutrit liquido decora
  Nais, & sævas hiemes, & æstus
      Arcet iniquos.

XXIII.

NÆNIA IN MORTEM FRANCISCÆ SFORTIÆ SORORIS GUIDI ASCANII CARD.

Puella delicatior
  Molli columba, pulchrior
Rosæ rubentis flosculo,
Cur immerentem candidis
Te sæva Parca fratribus,
Et conjugi dulcissimo,
Prima juventa sustulit?
Sic florem hiantem mollibus

Tel-

Telluris almæ amplexibus
Vellens procella turbinis
Leves in auras diſſipat.
Franciſca, acerbo funere
Cæli relinquens lumina,
Tuæ domus, & patriæ
Cuncta abſtuliſti gaudia.
Te mollis unda Tybridis
Flens crevit, ipſæ crinibus
Paſſis puellæ Naides
Flevere; ſeptem collium
Queſtus ad alta ſidera
Ivere: lucidum caput
Sol lugubri ferrugine
Velavit, atra civitas
Cum te ſepulcro poneret,
Pudor, Venuſtas, Gratiæ
Sunt hoc ſepulcro conditæ.
Crudelis, implacabilis,
Iniqua Mors, cornicibus
Tam longa parcis ſæcula,
Et huic puellæ tam cito
Manus rapaces injicis,
Quæ debuit Amphryſiæ
Viciſſe vatis tempora.
Nec te rogantis dulcia
Flexere verba, ferream
Quæ vim valebant frangere,
Nec oris illa dignitas,
Cui Pallas ipſa ceſſerat,
Tui furoris impetum
Tardare quivit, impia.
Nil fratris Aſcani favor,
Quem magna Roma ſuſpicit,
Caræ ſorori profuit:
Nil vota PAULLI Tertii,
Quo terra nil majus videt,
Juvere neptem candidam.
At ſævias licet, fera
Mors, vivet ipſa funeri
Suo ſuperſtes, omnium
Volans per ora gentium
Franciſca, magnæ gloria, &
Dolor perennis patriæ.

XXIV.

EPITAPHIUM FRANCISCÆ SFORTIÆ.

FRANCISCÆ tumulo teguntur isto
Ossa Sfortiadis, viator: Illa
Et forma memorabili puella,
Et sancti specimen fuit pudoris,
Digna vivere ad ultimam senectam:
Sed mors, optima quæque prima tollit.
Ipsam Romula gens, avusque PAULLUS
Tertius lacrimis piis honorant:
At deùm genitor, deique gaudent
Esse concilio suo receptam.

XXV.

EPITAPHIUM JOANNIS MATTHÆI GIBERTI, *PONTIFICIS VERONENSIS*.

Giberti venerator hic sepulcrum,
Quem Ligur genuit Panormi in urbe,
Roma nutrit, & diu regendi
Orbis participem beata vidit,
Dein Verona recepit, & magistrum
Sinceræ pietatis, & parentem
Mirata est; nihil ille, quod beatam
Posset reddere civitatem, omisit:
Nunc cælo fruitur beatus ipse.

XXVI.

AD SUAVISSIMUM SODALEM SUUM.

SEnex plaustribus loquacior ranis,
Turbaque semper garrula cicadarum,
Tu nunc relictis villulis Capenatum,
Sinu Bononiæ educaris in dulci,
Qua civitate delicatior nulla est;
Vitamque lætam vivis atque felicem
Fruens Morono, strenuoque Cervino,
Quos publicarum cura nobilis rerum,
Ardensque ad alta sidera evehit virtus.
At cum reversus ad tuos agros, tristi
Silentio miser, otioque marcesces,
O quam vicem tuam dolebis: & cæli

Lu-

Lucem nitentem quam videbis invitus,
Cum vita morte jam videbitur pejor!
Senex dicacule, & facete nugator,
Festivitatis magne amator urbanæ,
Dic, caprimulgos inter atque fossores,
Et senticosa rura gentis insulsæ.
Quid dulce poterit esse, quidve jucundum?
Cum quo jocando tunc dabitur ineptire?
Quis elegantes ventitabit ad cœnas?
Cui post Falerna vina de malo, & sacro
Lino venena versuum propinabis?
Megæra, non Camœna, quos tibi dictat,
Ut sic acerba pestilentior peste
Tuos sodales eneces, quibus centum
Abesse millia passuum, nihil prodest:
Nam charta tetro infecta carminum tabo,
Quam sæpe doni maximi loco mittis,
Modis legentum corda polluit miris,
Ut liberare languidos suis succis
Nec ipse Phœbus, ipsa nec Salus possit.
At tu poeta letifer, tuos, quæso,
Amiculos ne perde peste tam dira,
Sed pessimis jam pone versibus finem,
Savire vel si pergis, hostibus sævi.

XXVII.

DE VERSIBUS PHILIPPI OBERMAIRI.

Dulces versiculi, meo Philippo
Quos dulcissima Musa molli in umbra
Dictat Castaliæ, suo lepore
Sic sensum afficiunt meum, meumque
Sic cor exhilarant, ut iis legendis
Curæ sollicitæ, anxii timores,
Et suspiria, lacrimæque amaræ
Confestim fugiant; velut, suaves
Cum spirant Zephyri tepente vere,
Cælo nubila, candidæ pruinæ
Terris diffugiunt; novique flores
Pingunt gramina gemmeo colore.
Dulces versiculi, tenelli, Amorem
Spirantes, Veneremque, Gratiasque,
Semper vivite, semper irrigate
Vestro nectareo liquore sensus,
Et mentes hominum venustiorum.

XXVIII.

XXVIII.

AD PHILIPPUM BEROALDUM JUNIOREM.

Scribes Bentivoli fortia Principis
Tu facta, & Ligurem sanguine Julium
Gaudentem Latio, infestaque Galliæ
Nostris agmina finibus.
Nec parco referes carmine, quam fera
Atrox in Selinum bella gerat Sophis,
Dum Turcas odio persequitur gravi
Regnis pellere patriis.
Nos diva, Idalium quæ nemus incolit,
Et miscere simul dulcia tristibus:
Gaudet, Mæonia non patitur tuba
Regum dicere prœlia,
Nec Thebas veteres, primave Romuli
Sceptra, ausamve Deûm tecta refringere
Telluris sobolem, aut excidio datum
Grajis Ilion ignibus.
Nos heu Hierophiles cogit amor male
Cervicem laqueo subdere dispari,
Quem nec Thessalico murmure saga, nec
Duræ gramen Iberiæ,
Nec Circeja queat solvere nænia.
Tu non visa canes prælia: nos gravem
Experti dominæ sævitiam, levi
Curas eluimus fide.

XXIX.

AD GRATIAS.

GRATIÆ, pulchræ Veneris sodales,
Queis sine gratum nihil aut venustum est;
Non Amor, non ipsa Venus, jocive,
Blanditiæve;
Tres fero vobis violæ coronas
Flore fulgentes, ego terna vobis
Candidi lactis, totidemque libo
Cymbia mellis:
Vos meis dulcem numeris leporem
Addite, ut semper bene docti ad aures
Grata Farnesi veniant Iolæ
Carmina vestri.

XXX.

XXX.

DE LAUDIBUS MANTUÆ.

Felix Mantua, civitatum ocelle,
Quam Mars Palladi certat usque & usque
Claram reddere gentibus, probisque
Ornare ingeniis virorum, & armis!
Te frugum facilis, potensque rerum
Tellus, te celebrem facit virente
Qui ripa, calamisque flexuosus
Leni flumine Mincius susurrat,
Et qui te lacus intrat, advenisque
Dites mercibus invehit carinas.
Quid palatia culta, quid deorum
Templa, quid memorem vias, & urbis
Moles nubibus arduis propinquas?
Pax secura loco, quiesque nullis
Turbata exsiliis, frequensque rerum
Semper copia, & artium bonarum.
Felix Mantua, centiesque felix,
Tantis Mantua dotibus beata:
Sed felix magis, & magis beata,
Quod his temporibus, rudique sæclo
Magnum Castaliona protulisti!

XXXI.

AD CÆSAREM FLAMINIUM.

CÆSAR æterno mihi juncte amoris
Vinculo, immites aditure mecum
Non modo Hyrcanos, Erebi sed atra
Regna profundi,
Ne mihi pulchros Ligurum recessus,
Neve Campani memores venusta
Rura Sebethi, aut placidas amœni
Tiburis arces.
Ipse nil docti patriæ Catulli
Comparo; hic vivam, & moriar beatus:
Hac mihi toto nihil est in orbe
Gratius urbe.
Tu ferax vatum generosa tellus,
Hospitum nutrix, & amica, vatem
Hospitem se se tibi dedicantem
Candida nutri.
Vos lares dulcis patriæ valete;
Non enim possum miseras videre

Civium

Civium pugnas, gladiosque fratrum
Sanguine tinctos.
Vos tamen semper mea mens amabit,
Me licet Parcæ rapiant ad orbem,
Zona quem Solis dirimit corusco
Torrida ab igni.

XXXII.

DE FONTE BAGNAJÆ.

HUnc fontem amœnum, qui vireta limpidis
Et ornat, & fœcundat ista rivulis,
Magni Rodulphi magna liberalitas
Cæsis medullis montium Canalia
Per longa duxit; hoc tibi, terra optima,
Dans munus omni præferendum muneri.
Nam quod vetusto polliceris nomine,
Præstare nunc primum incipis uberrima
Lympha; vocari scilicet BAGNAIA,
Vocabulo jam patrio dignissima.

XXXIII.

AD VILLAM MARIANAM.

De Victoria Columna.

SAlve magna domus, meæ Columnæ
Natalis, domus o beata salve.
Hic ne vagiit illa Musa, doctis
Quam Phœbus decimam addidit Camœnis?
Cæli lumina vidit hicne primum
Cælo femina digna? digna celsis
Nasci, & vivere in ædibus deorum:
Supra sidera sidus ipsa clarum.
O felix domus! hic Minerva pulchras
Artes edocuit meam Columnam:
Hic illi citharam dedit canorus
Apollo; Superaque, dixit, omnes,
O Victoria, feminas canendo,
Quotquot magna tulit, feretque tellus;
At te ne superent novem sorores,
Jovis progenies novem sorores.
Fortunata domus, domus beata!
Audisti toties meæ Columnæ
Illa carmina, quæ movere mentes,
Quæ vim sistere fluminum solebant.

Tibi

Tibi Cynthia silva sæpe, sæpe
Invidit tibi Cirrha, & antra Pindi,
Et fontes Heliconii recessus.
Jactat Creta Jovem, suam Dianam
Delos inclyta: tu tua Columna
Gloriare domus beata; pace
Et Jovis liceat loqui & Dianæ,
Non Delo minor es, minorve Creta.

XXXIV.

AD DIANAM.

CAsta Latonæ soboles Jovisque,
Quæ pharetratis comitata Nymphis,
Cynthium collem peragras, nigrique
Silvam Erymanthi;
Bocchius, linguæ decus utriusque,
Doctus errantes agitare cervos,
Hanc tibi villa media locatam
Dedicat ulmum;
Unde veloci domitæ sagitta
Pendeant lynces, timidique damæ,
Atque vivacis tibi consecrata
Cornua cervi.

XXXV.

CATELLA AD REGINALDUM POLUM.

CUR me, Pole, tua venire ad urbem,
Lectica prohibes? tuæ quid, oro,
Summæ participem benignitatis
Esse non pateris? Canes bonorum
Heroum comites fuere semper;
Et cælum Canis incolit supremum
Inter sidera; nec polus, beata
Sedes cælicolùm, suam Catellam
Dedignatur habere secum: at ipsa
Sum despecta tibi, nec unum apud te
Angulum valeo impetrare; verum,
Si nostram vacet æstimare formam,
Non indigna tuo favore credar.
Est pilus mihi lucidus, venustæ
Pendent auriculæ; nigris ocellis,
Et caudæ placeo jubis comatæ.
Nec sum corpore vasta, nec figura
Tam brevi, ut videar puellularum

Comes dignior esse, quàm virorum.
Nec turpi scabie laboro; nec sunt
Invisi pulices mihi molesti.
Nec sum prorsus mutilis futura,
Si lassam recreas, vehisque tecum;
Nam pedes tibi suaviter foveo,
Qui jam frigoribus rigent acutis,
Nec vero timeas, luto referta
Quod via assidue ambularim; amicus,
Et cliens tuus optimus, Morilla
Me suis manibus pie, ac benigne
Puro flumine ter quaterque lavit,
Et munda dedit esse mundiorem
Sponsa, quam bona mater ad maritum
Vult deducere nuptiis paratis.
Quod si non satis hæc videntur esse
Ad flectendum animum tuum; catelli
(Ah nimis miseri mei catelli!)
Te, precor, moveant, tenella pleno
Quos gestans utero, pedes movere
Vix queo amplius: & tamen necesse est,
Milliaria singulis diebus
Multa conficiam misella, ni te
Volo linquere. Sed prius vel istis
Optem filiolis meis sepulcrum
Fiant viscera matris; ipsa præda
Optarim prius esse vel luporum,
Quam te, maxime Pole, derelinquam.

XXXVI.

CATELLA IN MADIUM.

Quid, efferate, quid, Madi nequissime,
  Catella feci blandula,
  Cur me meosque liberos crudeliter
Lingua proterva perderes?
Per te, scelesle, factum, ut asperas quoque
  Polus benignus in feras,
In me foret crudelis, ac meas preces
  Ventis ferendas traderet;
Et quæ reliqui patriam, & dulces lares,
  Ne stulta vos relinquerem,
Afflicta, mœrens, semimortua cum meis
  Linquor catellis in via,
Futura præda mox lupis rapacibus,
  Turpive corvorum gregi,
Nec forma rara, nec mihi fidelitas
  Favore digna profuit;

Nec

Nec pulchra proles, ventre quam gero, saxea
 Mollire quivit pectora.
Proles misella, matre cum miserrima,
 Eheu tenebras horridas
Adibis Orci, antequam nata haurias
 Jucunda cæli lumina!
Hoc urit anxium cor, hoc multo mea
 Me morte pejus enecat.
At tu catellam amabilem, & mitissimam
 Qui cæde perdis impia,
Madi, in molossum pessimum incidas, precor,
 Qui te Deos inanibus
Votis vocantem laceret, ac membra omnia
 Dente cruento differat.

XXXVII.

AD AURAM DE REGINALDO POLO CARD.

AUra, quæ lucum viridem pererrans
 Nos levi blande recreas susurro,
I, citis, quæso, pete Reginaldum
  Candida pennis;
Tempera & suavi rapidum calorem
Spiritu, circum volitans, nec æstus
Igneus frangat sine delicati
  Corporis artus.
Sic ferum semper Boream sonoro
Æolus clausum teneat sub antro:
Sic tibi numquam noceat furentis
  Impetus Austri.

XXXVIII.

DE LIBELLIS ANDREÆ NAUGERII.

QUot bruma creat albicans pruinas,
Quot tellus Zephyro soluta flores,
Quot spicæ Libycis calent in agris,
Quot vindemia porrigit racemos,
Quot vastis mare fluctuat procellis,
Cum nascens pluvias reportat Hœdus,
Quot Ceraunia frondibus teguntur,
Quot cælum facibus micat serenum,
Quot sunt millia multa basiorum,
Quæ dari sibi postulat Catullus,
Quotque sunt atomi Lucretianæ,
Tot menses, bone Naugeri, tot annos
Vivent aureoli tui libelli.

XXXIX.

XXXIX.

AD MUSAS DE HORATIO GUALTERUTIO CAROLI FILIO.

NYMPHÆ progenies Jovis supremi,
Cultrices Heliconii recessus,
Quas cantus juvat & leves choreæ,
Vobis se famulum dicat tenellus
Hic puer citharam ferens eburnam,
Et stylum, & tabulas, puer disertus,
Et dicaculus, & nitens; novella
Ut myrtus viridi hortulo: Puellæ
Pulchræ, illum finite ad vireta vestra
Lætum accedere; nec juventa molli
Flore vestiat os ei, poeta
Dum factus culicem Maronis æquet,
Aut vincat potius, venustiora
Ludens carmina roscidis sub antris.

XL.

AD HORATIUM GUALTERUTIUM CAROLI FILIUM.

ALumne Musarum puer, tibi Thalia dulcis
Ab urbium frequentia remoto in antra Pindi,
Frondis corona myrteæ caput decorum inumbrat,
Lyramque eburneam aureo docet ferire plectro;
Docet sonare vocula dulci melos suaves,
Quo fluminum volubiles moratur illa cursus.
Non plus Marone parvulo canorus olim Apollo
Gaudebat: Orpheum parens non plus tenellum amabat.
O digne vita cælitùm, tibi neant Sibyllæ
Vivacis ævum innoxiæ manus trium sororum.

XLI.

DE GASPARE CONTARENO.

DEscripsit ille maximus quondam Plato
Longis suorum ambagibus voluminum,
Quis civitatis optimus foret status:
Sed hunc ab ipsa sæculorum origine
Nec ulla vidit, nec videbit civitas.

At

At Contarenus optimam Rempublicam
Parvi libelli disputationibus
Illam probavit esse, plus millesima
Quam cernit æstas Adriatico in mari
Florere pace, litteris, pecunia.

XLII.

AD RODULPHUM PIUM CARD.

DE MORTE CONSTANTINI FRATRIS.

JAM modum figas nimio dolori,
Magne Rodulphe, & pueri quietam
Desinas umbram miseris querelis
Sollicitare.
Occidit frater tibi jure dulci
Carior vita; tamen ille justis
Non reviviscet lacrimis; nec ipsa
Parca movetur
Questibus; nec te pietas juvabit
Hic tua; Obscuras potuit deorum
Manium sedes penetrare quondam
Thracius Orpheus,
Visus & blandæ citharæ canoris
Vocibus sævas Furias movere,
Conjugem caram superas ad auras
Ducere tendens.
Pene jam lucem miser hauriebat;
Ditis impulsu stetit, & sequentem
Respicit: retro fuit illa venti
Ocyor alis:
Hanc Charon putri revehit phaselo,
At procul ripa minitans, maritum
Arcet incassum repetentem avari
Munera Ditis:
Scilicet leges superùm refringat
Nemo; mortalis pereat, necesse est:
Ut libet, vitam pater ipse divùm
Donat, & aufert.
Mors rapit cunis cita vagientem:
Flore sub primo cadit alter ævi;
Hic nimis vivax queritur caducæ
Damna senectæ.
Sic Jovi magno placitum. Quid ergo
Nitimur contra? miserique semper
Vivimus? quanto satius, libenter
Ferre, quod æqua

Mente

Mente ni suffers, tamen est ferendum,
Quo reluctantes trahere obstinata
Vis solet stultos, sapienter ipsi
Ibimus ultro.

XLIII.

AD ACHILLEM BOCCHIUM.

ERgo (proh superùm fidem !)
Isto contegitur marmore Julia,
Clarum Felsineæ decus
Urbis ? sic igitur, sic periit bona
Nostri mater Achillei ?
Nec quidquam pietas sollicita in Deos,
Nec quidquam integra profuit
Et mens, atque animi candor amabilis ?
En quisquam, juvenum optime,
Consolando tuis ponere lacrimis
Finem cogitet ? hic, miser,
Hic flendum, hic querulis omnia cantibus
Imple ; haud aspera nunc suis
Intrantem pepulit te foribus Chloe:
Non non candidior nive
Fastidit tua nunc carmina Tyndaris.
Et collo dare brachia
Orantis refugit : sed miser, ah miser,
Mater Julia, Julia
Heu mater, propriis luminibus tibi, &
Vita carior occidit !
Quid laudare sacris usque pium juvat
Vatem numina cantibus ?
Lesboumque agili tangere barbiton
Plectro ? ah carmina, barbitos,
Surdorum ah valeant numina cælitum.
Sed quid irrita fundimus
Lamenta ? immeritos invidia Deos
Quid pulsamus inutili ?
Omnes una eadem mors manet ; ibimus
Omnes ad tenebras nigri
Plutonis ; sed enim cum semel occidis,
Non forma, aut decor ingeni,
Nec te cana Fides eripiet feri
Ex Orci manibus ; pius
Frustra, parce mihi proficientibus
Jam, Bocchi, querimoniis.
Maternas, aliquis si manet Inferis
Sensus, credibile est tuo
Lædi umbras gemitu ; desine, desine ;

Et

Et conftanti animo feras,
  Quod mutare nequit dura neceffitas.

XLIV.

AD CÆSAREM FLAMINIUM.

NE Midæ ingentes ftupeas acervos,
  Cæfar, aut fultam Pariis columnis
  Regiam, aut regis nitido micantes
    Ære catervas:
Ifta fed vulgus feriant inane.
  Tu piam mentem fuperos domumque
  Parvulam, & quantum fatis eft agelli
    Fertilis ora.
Ille thefauros Arabum, & fuperbas
  Indiæ gazas habet: has, & illos,
  Mente qui celfa, populique vanos
    Spernit honores.
Tu licet regno potiare, dives
  Quod tenet Medus, tamen ufque fervis,
  Imperat donec tibi plus habendi
    Dira cupido.
Trifte portentum, macieque femper
  Lurida pallens; nihil hac ab Orco
  Sævius mifit fuperas ad auras
    Ira deorum.
Cautus hanc vita; fugit hora curis,
  Et fimul vitæ pofitura finem,
  Poft rogum diftat nihil ipfe nudo
    Crœfus ab Iro.

XLV.

GRATULATUR,

ALEXANDRUM FARNESIUM

Gravi morbo liberatum effe.

DA vati citharam, puer,
  Et mecum fuperis incipe debitas
Cantu folvere gratias,
  Qui nobis juvenem reftituunt facrum.
Jam triftes querimoniæ
  Ceffent, jam lacrimis, optima civitas,
Tandem pone modum piis;
  Jam Dî, Roma, tuas audierunt preces.

En

En Farnesius inclytus
  Vivit, nec miseram funere patriam
Fœdat; dicite, virgines,
  Dis laudes, pueri dicite candidi:
Ludis, lætitia, jocis,
  Et faustis resonent omnia plausibus.
Cælo nubila Juppiter
  Pellat. Sol, nitidum jam caput exsere.
Urna fundere limpidas
  Undas incipiat jam Tyberis pater,
Et septem geminos tegant
  Montes purpureis lilia cum rosis.
At tu, Romuleæ parens
  Urbis, certa salus, & decus Italæ
Gentis, maxime PAULLE, jam
  Divis solve bonis vota; nepos valet;
Invictoque animo feret
  Tecum una imperii pondera maximi;
Alcides velut impiger
  Fulsit supposito sidera vertice.

XLVI.

AD BACCHUM.

HAnc vitem tibi dedico racemis
Gravem purpureis, pater Lyæe;
Pro qua tu mihi vineam tuere
Non dico a Satyrisve, capreisve,
Non a grandinis impetu, vel Austri,
Sed a Pygmalione Formiano,
Qui sua horribili voratione
Plus nocere queat duabus horis,
Quam grando, Satyrique, capreæque,
Et venti rabies duobus annis.

XLVII.

JOCATUR IN PYGMALIONEM FORMIANUM.

SI villam mihi læserit pusillam
Pagus, surripiens favos, merumve,
Aut pernas, oleumve, fictilesve
Urnas, haud equidem deos rogabo,
Furum ut grandine rura verberentur,
Dum fruges gravidis tument aristis,

Nec

Nec lupi ut rapiant oves, sed unum hoc
Vindicem scelerum Jovem precabor,
Ut cum ducere cœperit colorem
Uva livida, mittat horum in agros
Dirum Pygmaliona, vinearum
Pestem, & Tartareo cane, & Charybdis
Hiatu horribili voraciorem.

XLVIII.

AD VICINOS.

VIcini, moneo, procul fugate
Istum Pygmaliona, vinearum
Diram perniciem; canum frequentes
Adsint excubiæ: diem, atque noctem
Sagittæ, & lapides minentur; & cum
Isthæc omnia feceritis, ipse
Vias inveniet tamen vorandi.

XLIX.

VINEA.

ILla ego innumeris onusta nuper
Racemis, decus inclytum coloni,
Omnes vinea vineas propinquas
Vincens fertilitate, nunc nec unum
Quidem servo acinum misella, quæris,
Unde hæc pernicies mihi, viator?
Venit Pygmalion silente nocte,
Et una minus hic moratus hora
Me, quis crederet? integram voravit.

L.

VINITORES.

PRætor optime, vineas tueri
Ab hoc Pygmalione jam nequimus,
Quo vorat magis, in dies, & horas
Augescit magis & magis vorandi
Libido furiosa, nec Charybdis
Hujus viscera quidquid est ubique
Uvarum saturare possit; ergo
Rogámus miseri coloni, ut ista
Tempestas, barathrumque vinearum
Pellatur procul hinc malas in oras,

Dum vindemia pendet: aut bibemus
Lympham pro mero, & omnium labores
Obſcœna ingluvie unius peribunt.

LI.

AD PYGMALIONEM.

CEdat, Pygmalion, tibi Celæno,
Harpyæque aliæ malæ, & rapaces,
Cedat horribilis Chimæra: cedat
Et Scyllæ rabies tremenda; & illa
Cedat inſatiabilis vorago,
Quam Graji veteres vocant Charybdim:
Cedat tergeminus canis, laborque
Cedat Herculis Hydra; vincit omnes
Tua inſignis edacitas; nec illam
Jam queat ſaturare vinearum
Quidquid maximo in orbe Sol tuetur.

LII.

AD EUMDEM.

UVÆ pernicies nefanda, ſi quam
Pro tua ingluvie fera, & tremenda
Pœna judicio meo mereris,
Hanc jus exigat: optimas ad uvas
Relegere, manus, pedeſque vinctus:
Et ſemper capiti tuo imminentes
Racemos habeas eoſque numquam
Poſſis tangere. Non mehercule orbis
Rotæ Ixioneæ, vel unda fallens
Parentem Pelopis, vel omne in ævum
Renaſcens Tityi jecur, vel ingens
Saxum Siſyphi, & omnium impiorum
Pœnæ omnes ſimul huic tuo, miſelle,
Queant ſupplicio pares vocari.

LIII.

AD BACCHUM.

TU, qui centimanum potes gigantem
Cælo trudere, Pentheumque regem
Leto mittis & impium Lycurgum;
Et Gangem ſuperas, & ultimum Indum,
Invictiſſime Bacche; non furentem

Iſtum

Iſtum Pygmaliona jam coerces ?
Qui fera ingluvie incitatus omnes
Vineas vorat, & tuum liquorem,
Qui ſervandus erat cadis in annos
Plures, mittere ventris in cloacam
Totum pergit, & annuos labores
Abſumit male pauculis diebus.
O monſtrum horribile ultimas in oras
Pellendum, aut magis Inferos ad imos!

L I V.

AD EUMDEM.

QUod noſtras, bone, vineas, Lyæe,
Servaſti incolumes, & integellas
Diro Pygmalione ceterorum
Vineta ingluvie fera, & nefanda
Vaſtante, hoc tibi ponimus facellum;
Quod pro tempore ſit quidem puſillum
Acerna ex trabe, ſed tamen venuſtum eſt,
At ſi ſuſtuleris ferum, & tremendum
Hoc monſtrum, populus tibi merenti
Ædem marmoream, pater, ſacrabit.

L V.

DE HORTIS BLOSII PALLADII.

BLOSI villula ter quaterque felix,
Feliciſſimi hortuli poetæ
Venuſti, teneri mei ſodalis,
Quo vivente, ſales, joci, lepores
Vivent: ac pereunte, diſperibunt:
Ille molliculam ſuam Turundam
Vos docet reſonare, vos jocoſis
Ludentem hendecaſyllabis odoro
Fovetis gremio: relicta Apollo
Cirrha, Pierideſque vos frequentant,
Ex quo deliciæ ſuæ, ſuique
Amores Bloſius vireta veſtra
Cirrhæ prætulit, Aonique monti.
Quid mirum, bona rura, ſi feratis
Dulci nectare poma dulciora?
Has dulciſſimus omnium poeta
Plantulas manibus ſuis feraces
Sevit, inſerit, & colit, ſuoque
Muſæo aſſidue rigat lepore.

Hoc perfusa lepore tam venustos
Flores, tam varios benigna tellus
Passim fundit humo: hoc lepore eodem
Fontes lucidulі, antra opaca, amœnum
Nemus, tectaque pulchra condiuntur,
Ut omnes Veneresque, Gratiasque
Hortis omnibus, omnibusque villis
Omnino videamini abstulisse:
Hortuli nimis, & nimis beati,
Tuque villula ter quaterque felix.

L V I.

AD BLOSIUM PALLADIUM.

Qualis susurrus arboris, cum florido
Jam vere ludit aura primis frondibus:
Vesanientis quale per Caniculæ
Æstum jacere in discolore gramine,
Sub umbra amoena, fontis ad lympham sacri;
Tales mihi, poeta jucundissime,
Lusus tui, quibus Turundam carmine
Tam bello, amabili, & faceto concinis;
Ut illa carior Catulli passere
Jam sit mihi, sive est quid illo carius.

L V I I.

DE TURUNDA BLOSII PALLADII.

Turunda, turdis esca solis cognita,
Venusta cum te Musa non cognosceret,
Nunc es lepore versuum dulcissimo
Condita sic a Blosio meo, ut cibus
Sis facta mensis principum gratissimus.

L V I I I.

D E E A D E M.

Turunda, turdos sueta edaces pascere,
Postquam faceti Musa culta Blosii
Dulcem leporem carminis tibi addidit,
Non amplius turdos agris, sed urbibus
Mentes virorum pascis elegantium.

LIX.

TURUNDA.

CUM domos humiles Turunda ruris
Ignota incolerem, dolosque turdis
Hic parare solerem, amore captus
Mei Blosius, omnium poeta
Urbanissimus, ad suos penates,
Et palatia celsa Vaticani
Montis ducere rusticam, rudemque
Haudquaquam erubuit, suæque Musæ
Jocis, & numeris, leporibusque
Condiens, ita amabilem saporem
Addidit mihi, ut ire non vererer
Ad mensas hominum elegantiorum.
Quin Farnesius ipse, flos Quiritum,
Cœnas magnificas sua Turunda
Ornat cotidie. Hæc ego ipsa mecum
Non semel reputans, satis superque
Fortunata mihi videbar esse,
Ut quod præterea Deos rogarem,
In mentem hercule nil venire posset.
At nunc maximus ille rex Olympi,
Qui terras tonitru quatit sonoro,
Misit alipedem Deum venusta
Forma, pileolo comas tegentem
Flavas, anguibus implicata virga
Cui gestamen erat manus decoræ;
Ardebant oculi, & genas rubentes
Pingebat niveus color, novoque
Malas flore juventa vestiebat.
Is me purpureo ore ter quaterque
Tentans corripuit, volansque summum
In cælum ad teneram tulit puellam,
Pulchram, Juppiter! & decentem, aitque:
Quam gentes Italæ vocant Turundam
Servato, soror, usque dum parata
Jam cœna pater accubet: petenti
Tunc dato hanc; etenim poeta summus,
Cui nomen Blosio est, eam canendo
Tantis laudibus extulit, comesse
Ut ipsam cupiat pater deorum;
Et quidem meritissimo, sapore
Hæc enim ambrosiæ mihi videtur
Longe suavior, omnibusque rebus
Mortales quibus, & quibus beati

Pascuntur superi ; hæc locutus ille
Abit : me nivea puella dextra
In cella bene olente collocavit ,
Ubi sunt epulæ deùm repostæ .
Sic ego auspiciis bonis ab agro
Ad urbem veniens , ab urbe summum
In cælum penetro , cibus supremo
Jovi , & cælitibus futura magnis .

L X.

T U R U N D A.

QUis hoc credat ? ego illa , quam comesse
Nec dites , neque pauperes solebant ,
Quæ solis avibus parabar esca ,
Nunc lautis superum Turunda mensis
Acceptissima sum ; nec ullus est jam
Qui non ambrosiæ meum saporem
Longe præferat ; ore quisque divùm
Me vorat cupido , & canistra plena
Mensis terque quaterque fert Juventa ;
Nec tamen satis est . Quid erudito ,
Dicat forte aliquis , deùm palato
Te gratam facit , o Turunda ? nempe
Blosi dædala Musa me lepore
Suo condit ita apte , & eleganter ,
Ut quo plus edor , hoc magis magisque
Augescat studiumque , amorque edendi .
Quod ni cælicolas pudor vetaret ,
Ab iis manderer usque & usque & usque :
Junonique , Jovique , ceterisque
Dîs magnis , mediocribus , pusillis ,
In manu forem , & ore continenter .

L X I.

T U R U N D A.

QUam sim cælitibus Turunda grata ,
Blosi , disce simul , simulque ride .
Formosus Veneris puer , puerque
Idens Jovis inclyti minister ,
Me semper manibus gerunt , vorantque ,
Seu domi libeat manere , sive
Per cæli varias vias vagentur .
Hos quidam e superis senex , opacam
Qui barbam gerit , intuens ocellis

Obli-

Obliquis gemuit, dolensque dixit:
Felices pueri, quibus Turundam
Per annos licet esse continenter,
Et domi, & platea quoque frequenti;
Quod idem ut liceat mihi, libenter
Sim trimus puer. At tibi senectus
Sit semper viridis, poeta magne,
Cujus munere præferor beatis
A dìs ambrosiæque, nectarique,
Seu quid suavius est, magisve dulce.

LXII.

TURUNDA.

ILla ego, illa Turunda, rusticorum
Quæ spurca fieri manu solebam,
Ut turdos caperem, cibus dolosus,
Nunc domum Jovis incolo supremi,
Ad cælum hendecasyllabis vocata
Blosi, candidi, & optimi poetæ.
Hinc me pulchra Juventa delicatis
Confectam manibus suis, deorum
Ad mensam aureolo ferens canistro
Omnes exhilarat; vorat jocosa
Ore purpureo Venus Turundam:
Implet Juppiter os suum Turunda:
Turundam ambrosiæque, nectarique
Præfert Mercurius: Deûm palato
Nil est denique gratius Turunda.
Immo dique, deæque cum Turunda
Nil dulcedine posse comparari
Arbitrantur; & omnium Turunda
Præstantissima judicor ciborum.
At tu, culte poeta, qui facetis
Tuis versibus evehens ad astra,
Me misces dapibus deorum, amicos
Illos experiare semper, & cum
Terras liqueris, ad tuam Turundam
Fruendam venias, receptus almi
Jovis concilio, sacraque mensa.

LXIII.

TURUNDA.

QUod orta in agro, & educata rusticis
Casis, Quirini mœnia, & celsas domos

Mensasque principum virorum maxima
Cum laude adivi, & inde campos aeris
Erecta supra, Solis aureum jubar,
Et clara Lunæ cerno sub me lumina;
Quod me Juventa pulchra delicatulis
Formare palmis gaudet, & quod infimis
Terris cibus volucrum, at alto in æthere
Cibus deorum nominor gratissimus;
Quod denique ille rex Olympi maximus,
Suprema rerum cui potestas omnium?
Me dulciorem affirmat ipso nectare.
Tuæ Camœnæ, Blosi, id omne debeo;
Tuæ Camœnæ, qua nec ulla dulcior,
Nec ulla cœtu dignior cælestium.

LXIV.

TURUNDA.

Pater deorum, vosque magni cælites,
Si quid Turundæ vota supplicis valent,
Si dulce vobis extitit quidquam meum
Meo poetæ digna, quæso, præmia
Pro liberalitate vestra solvite.
Ut ipse dulci dulciorem nectare
Vobis Turundam reddidit, sic illius
Vos integratis viribus concedite,
Forti juventa ut sic senecta fortior,
Cunctisque rebus, ut cupit, fluentibus,
Tantis dies noctesque abundet gaudiis,
Ut semper ipsi læta portet somnia
Quies profunda, dulcis, & facillima.
Tum quos paravit delicatos hortulos,
Pomona semper incolat, nec arbores
Æstu sinat, durove lædi frigore,
Notive flatu, aut verberante grandine.
Hic uva Cretam vincat; & Phæaciam
Malus, pyrusque, Mediamque citrius:
Hic prata semper floribus lætissima,
Hic sint Favoni grata semper murmura,
Semper volucrum silva cantus audiat,
Nec manet ullo fonte lympha purior,
Loquaciorve; cumque vis Caniculæ
Furens hiulcat arva, siccat uberes
Aquas, abundet hic amœnus fontium
Liquor, gelu, nivisque vincens frigora.
Senex facetus, sub virente pampino
Projectus alta in herba ad undas vitreas

Suam Turundam cantet: illum Naides
Insitato carminis tactæ sono
Lustrent choreis: serta canis crinibus
E fronde myrti nectat alma Cypria.
Sic ille centum lætus annos exigat,
Nunc civitatis deserens frequentiam,
Nunc infrequentes urbe mutans hortulos.
At cum peractis cursibus vitæ seni
Jam fila Parcæ legerint novissima,
Illique placida mors ocellos clauserit,
Blandi soporis more sensus auferens,
Suam Turundam visat alto in æthere
Poeta cœtu cælitum dignissimus.

L X V.

AD BLOSIUM PALLADIUM.

Poeta docte, culte, amabilissime,
Ipsa Turunda dulcior, quod audeo
Tuæ Camœnæ candidæ facetias
Laudare turpi & infaceto carmine,
Ecquid perinde ineptio, ac si condiam
Absinthio mel? aut lutosa dextera
Velim polire virginem pulcherrimam?
Sed contra habeto sic, & animum advertito;
Ut pulchra turpi comparata pulchrior
Puella fit, sic & Poetæ non bono
Bonus poeta copulatus, optimi
Nomen lucratur; ipse, qui jure optimo
Poeta passim nominaris optimus,
Quid ergo non lucraberis, si plumbeas
Nugas meas, tuosque versus aureos
Uno atque eodem junxeris volumine?
Sed serio tandem ut loquar, quæ carmina
Scripsi jocando de Turunda, hæc nemini,
Si quid tuum sodalem amas, ostenderis;
Nam tecum ineptus esse, & insulsissimus
Impune possum, ceteris sim fabula.

M. ANTONII FLAMINII CARMINUM

LIBER SECUNDUS.

AD STEPHANUM SAULIUM.

I.

PONE metum, Sauli, longas jam pone querelas;
Flaminius valet, ac lætus tibi carmina dictat.
Scilicet ut Romæ corruptas fugimus auras,
Et riguos patriæ montes, saltusque salubres
Venimus, effœtos venit quoque robur in artus.
Diffugit macies, diffugit corpore pallor,
Et somnus vigiles irrepsit blandus ocellos;
Quem neque desiliens crepitanti rivulus unda,
Nec Lethea mihi duxere papavera quondam.
Jam valeat Romana meo cum Principe tellus,
Certum est, in patriis ævum consumere silvis.
Si lætus pomis, & vili pascor oliva,
Et juvat angusto vitam traducere tecto
Ignotum, duplici pellentem frigora panno,
Quid Regum turres, ac limina magna potentum
Persequor, & dulcem dimitto stultus agellum?
At tu, quem virtus, generis quem antiqua superbi
Ad summos jam nobilitas tollebat honores,
Vitasti sapiens urbana negotia: nunc te
Lauricomas inter silvas, citriosque nitentes
Musarum placidæ traducunt otia vitæ.
Tu gelidam stratus formosi fontis ad undam,
Qua leviter cultis immurmurat aura viretis,
Occultas rerum caussas, cælique meatus,
Quid deceat, quæ sint fugienda, sequendave, tractas.
Tum magni eloquium Tulli, numerosque secutus,
Condis perpetuis mansura volumina chartis.
Nec tamen irriguos hortos ornare colendo,
Nec citrium serere, aut buxum tondere comantem
Negligis, aut sedes apibus aptare quietas;
Dulcia divini decerpens gaudia ruris.
Te, juvenis venerande, sequar; quantumque benigni
Di dederint vitæ, contentus paupere tecto
Jam vivam mihi secretis inglorius arvis.

II. IAN.

II.

IANTHIS.

VEniſti tandem, tandem mea ſola voluptas,
 Veniſti, & lucem miſeræ vitamque tuliſti.
Quantum vere novo gaudet laſciva capella,
Æſtivis quantum ſitientes imbribus horti,
Tantum, Mopſe, tuo reditu lætatur Ianthis.
Te ſine, care puer, leto mihi triſtior ipſo
Vita fuit, tardoque dies mihi tardior anno.
Seu tenebras Veſper, ſeu lucem ferret Eous,
Me flentem Veſper, flentem cernebat Eous.
Lugebant ſilvæ, lugebant mollia prata,
Formoſoſque ſuos amiſerat hortus honores;
Et deſiderio domini pecus omne peribat.
Dulcia nunc tecum redierunt gaudia cunctis.
Aſpice, te læta pinus complectitur umbra;
Arguto properans te murmure lympha ſalutat,
Albaque purpureum tibi ducunt poma colorem;
Ipſa ego nunc dulci ſaturabo lumina vultu:
Diſcedet macies, diſcedet corpore pallor,
Et tecum longos peragam feliciter annos.
Seu teneras ſolito paſces in monte capellas,
Seu patrios fines linques, & pabula nota,
Quidquid ages, formoſe puer, tua cara puella
Tecum ſemper erit, terras comes ibit in omnes.
Jam didici, quid ſit juvenem expectare morantem;
Exſpectans una vel nocte puella ſeneſcit.

III.

AD NYMPHAS DE FONTE PHILALETHIS.

NAjades pulchræ, pulchris e fontibus ortæ,
 Hanc lympham vobis Philalethes dedicat; illa
Nec fons frigidior quiſquam, nec purior: at vos
Arenti veſtram lympham defendite ab æſtu,
Neu ſitiant myrti, neu deſit floribus humor;
Et domino ruris viridem ſervate ſenectam.

IV.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM CARDINALEM.

Farnesi, vatum decus, & spes unica, nostri
Solus principium, & finis tu carminis esto:
Utque optata mihi dexter facis otia, sic te
Mansuro liceat cantu celebrare, meisque
Floreat æternum tua virtus inclyta chartis;
Quod spondent Musæ, & cultus mihi semper Apollo.
Nam qui nec vates, nec dulcia carmina curat,
Ille licet gazas Arabum, Crœsique talenta
Congerat, & prisco sit regum a sanguine cretus,
Attigit infelix ubi metam ignobilis ævi,
Despectum jacet in tenebris sine nomine corpus,
Villicus occulto moriens ut pauper agello.
Quæque pio vati prudens si dona dedisset,
Viveret exequiis invita morte superstes:
Illa meretrici dabit hæres. O male sani,
Discite, divitiis uti sapienter. Avâris
Obruit hic aurum terris, cæcoque furore
In mediis opibus vivit rerum omnium egenus:
Alter avaritiam sæva plus morte perosus,
Rem patriam stulte vetitos effundit in usus,
Ingentemque auri scurræ populantur acervum.
At sapiens recte dispensat dona deorum;
Dat partem patriæ; reficit labentia templa;
Et Musas fovet, & sacros ante omnia vates.
Ergo illum dulci tollunt super æthera cantu,
Mortalemque vetant invisæ occumbere morti.
Sic Mœcenatis quo Tuscia gaudet alumno,
Usque feret nomen diversas fama per oras,
Dum rapidus circum terras volvetur Olympus.
Ille quidem magnos reges æquaverat auro,
Cumque ipso curas partiri & gaudia fuerat
Augustus Cæsar, rerum cui prima potestas.
Sed nihil Augustus, nil pondera divitis auri
Profuerunt, vitæ legeret cum fila suprema
Parcarum manus; obscura caligine leti
Consitus inferna semper latuisset in umbra,
Ni miserata virum divini Musa Maronis,
Ipsius ad clarum famam evexisset Olympum.
Scilicet ingeniis varia est vis insita; rerum
Invigilant alii caussas aperire latentes;
Et convexa poli penetrant, manesque sub imos.

Hic

Hic jura imperiis describit: at ille rotundo
Attentum ore tenet populum magnumque senatum.
At si quem placidis nascentem vidit ocellis
Castalii regina chori, & formosus Apollo,
Ille urbis strepitum fugit; & viridantia silvis
Rura colens, gaudet longos extendere in annos
Magnanimum heroum divino carmine laudes.
Ergo age virtutem, juvenum flos candide, solam
Mirare, & doctos tua semper cura poetas
Ornet alatque; tuum ut vivat per sæcula nomen.

V.

DE SE ÆGROTANTE.

Ergo adeo cœptum peraget Mors impia cursum,
  Ut post eversæ tristia fata domus,
Me quoque surripiat primo vix flore juventæ?
  Et nostra exiguus jam tegat ossa lapis?
Dî, quorum auspicio communes hausimus auras
  Parcite nunc vitæ rumpere fila meæ:
Parcite, si vestros suspexi semper honores,
  Si nullo infecta est candida mens scelere.
Non prius ac cæli cursum confecit, Ibero
  Tingit anhelantes gurgite Phœbus equos:
At nunc perpetuam nobis Mors pallida noctem
  Portat, & Infernos cogit adire lacus.
Et nondum est rugis facies mihi languida, necdum
  Infecit nigras alba senecta comas.
Sic rosa vix lætum calathi pandebat honorem,
  Cum cadit, & rutilo murice pingit humum.
Jane pater, nostræ quondam spes una juventæ,
  Jam condes manibus lumina nostra tuis.
Jam me postremo tumuli donabis honore;
  Et cupies tantis non superesse malis.
Ast ego secura nequidquam mente parabam
  Grandia mox Umbri dicere facta Ducis.
Ut validas olim bello devicerit urbes;
  Quem tremuit victis pulcher Isaurus aquis:
Ut nunc indomitos certet contundere Iberos,
  Italiæque gravi solvere colla jugo.
Hæc heu Persephone, supremi nuntia luctus,
  Vota dedit levibus diripienda Notis.
Sæpe salutifero morbum depellere succo
  Tentavi: at nulla cesserat arte dolor.
Sæpe Deûm supplex clamavi numina: sed non
  Audierunt nostras numina surda preces.
Quod si tanta sitis, nostræ si tanta cupido est
Mor-

Mortis, & effugii spes mihi nulla manet
Ah liceat saltem Elysios invisere campos,
Et fortunatæ regna beata plagæ;
Hic ubi cum molli Nemesis formosa Tibullo
Ludit; & est vati Lesbia juncta suo.
Et mihi, qualis erit teneris comitata puellis,
Occurret celeri candida Lygda pede:
Et dulces dabit amplexus, & basia junget,
Junget & optati gaudia conjugii.

VI.

DE HERCULE, ET HYLA.

Quid mirare, tuo si regnat corde Lycinna,
Nec cessat tantis te cruciare malis?
Crede mihi, non solus amas; Veneris puer omnium
Est divùm, atque hominum maxima pernicies.
Audisti ne, humeris cælum qui sustulit altis,
Ausus & inferni regna subire Dei?
Ille idem tanto puerum dilexit amore,
Ut, seu nox alto surgeret Oceano,
Seu roseo terras vestiret lumine Titan,
Hercule cum magno candidus esset Hylas.
Nulla dies miserum puero sine vidit amantem,
Nec cum tergemini corpora Geryonis
Sterneret, atque alios invictus mille labores
Imperio duri susciperet domini.
Quin etiam Colchos peteret cum pulcher Iason,
Amphytrioniadæ tunc comes ibat Hylas,
Ibat Hylas, clavamque gerens, Lybicamque pharetram,
Qualis cum molli parthenice pluvia
Stat gravis, ac Phœbi radiis aspersa nitentem
Dat lucem, Paphiæ rarus honos Veneris.
Et jam Pleiades cælo caput attollentes
Linquebant sacras Nereidum choreas,
Cum Pagasæ curvis e littoribus digressi
Currebant celeri per vada salsa rate;
Quos comitabantur cinctæ fulgentibus armis
Pallas, & ipsa potens cælicolùm domina.
Jamque volans undis Nerei mirantibus, Argo
Mysorum claris urbibus appulerat.
Hic juvenes pictis e puppibus egredientes,
Deponunt altis membra sub arboribus,
Et molles sibi quisque toros bene olentibus herbis
Exstruit: intonso creverat herba solo.
At formosus Hylas taciti per devia montis
Ibat lucidulí sumere fontis aquam.

Fons

Fons erat in silva puris argenteus undis,
Quem bicolore tegit populus alta coma.
Ac circum Paphiæ densant umbracula myrtus,
Et parit assiduas aura benigna rosas,
Narcissumque, crocumque, immortalemque amarantum,
Et te flebilibus scriptum, hyacinthe, notis.
In medio faciles nudato corpore Nymphæ
Ludebant sparsis per rosea ora comis;
Quæ puerum cupido miratæ lumine cum vix
Illius molles tingeret unda pedes,
Arreptum subito vitreum traxere sub amnem;
Ut quondam veris tempore purpurei
Stella volans, cælo noctis delapsa per umbram
Emicat, inque alto conditur Oceano.
Tunc lætus clamat summa de puppe magister,
Candida felici pandite vela Noto,
Pandite; nam cælo superi bona signa dedere.
Sic ait, & placidis per mare fertur aquis.
At miser Alcides casu perculsus acerbo
Amissum toto littore clamat Hylam;
Littore Hylam, furibundus Hylam per devia quærit,
Qualis turicremas parva juvenca deùm
Concidit ante aras: sed fati nescia mater
Non jam frondifero pascitur in nemore;
Nec dulcem puri libavit fluminis undam,
Sed fertur celeri per nemora alta pede.
Omnia mugitu complens, si forte veniret
Bucula maternis obvia luminibus.
Sic heros, Hyla ingeminans, Hyla omnia replens
Errabat dubio per loca sola pede.
Quantas ille fero profundit corde querelas!
Pallenti quantas ore dedit lacrimas!
Cum sæpe optaret scopulo se mittere ab alto,
Aut vitam rapidis ponere fluminibus.
Interea curvo solvens de littore funem,
Colchorum fines iverat Æsonides;
Quem desiderio pueri confectus inani
Mox sequitur lacrimans Amphytrioniades.
Hos tu sollicitos heroum doctus amores,
Disce libens duræ ferre jugum dominæ;
Nec te jam pigeat quemvis perferre laborem.
Omnis amor longo vincitur obsequio.

VII.

DE SE PROFICISCENTE NEAPOLIM.

PAUSILYPI colles, & candida Mergillina,
Et myrteta sacris consita littoribus,
Si mihi post tantos terræque marisque labores
Contigerit vestræ limina adire DEÆ;
Limina, quæ vates specula fundavit in alta
Actius, Eois clarus & Hesperiis;
His ego pileolum figam, & calcaria, & ensem,
Et quæcumque vagus arma viator habet.
Nec mihi jam quisquam vel prudentissimus ullas
Aut pelagi, aut terræ suaserit ire vias;
Non mihi Persarum si detur regia gaza;
Non mihi si rubri serviat unda maris.
Quis furor est, nullis umquam requiescere terris,
Atque alia ex aliis semper adire loca?
Nec vitare graves æstus, nec frigora sæva,
Nec timuisse vagæ mille pericla viæ?
Felix, qui parvo contentus vivit agello,
Nec linquit patriæ dulcia tecta domus.
Quem versare juvat fœcunda ligonibus arva,
Et nitidam vitis fingere falce comam,
Aut gelidam summo lympham deducere clivo,
Æstibus ut mediis arida prata bibant.
Aut tondere gregem lucenti vellere amictum,
Et tonsum liquidis mergere fluminibus.
Hic laribus certis, certisque sodalibus utens
Magnorum vita cælicolûm potitur.
Nec violentus eum crudeli vulnere latro,
Nec fera cæruleo perdidit unda mari.
Ille suis moriens suprema dat oscula natis
Deficiens casto conjugis in gremio.
Illa viri fugientem animam dulci excipit ore,
Et claudit tenera lumina clara manu:
Dehinc tumulum viridi componit margine fontis,
Qua vetus arboreis decidit umbra comis.
Huc madefacta piis lacrimis fert liba quotannis
Cum pueris veniens mœsta puella suis:
Et magna manes compellat voce mariti,
Spargens fictilibus lac niveum calathis:
Nec potis est dulci tumulo se avellere, donec
Hesperus invitam cogit abire domum.
O fortunati cineres, umbræque beatæ,
Morte obita si quem talia fata manent!
At me, dum terras, & vasta per æquora curro,
Si vocet in Stygiam pallidus Orcus aquam,
Quis

Quis tumulum faciet? tumulo quis tristia libans
  Dona, peregrinas flebit ad inferias?
Jam valeant Alpes, & nimbifer Apenninus,
  Tuque maris nostri littus utrumque vale.
Me juvat umbrosis vitam nunc degere in hortis,
  Et Phœbo, & musis otia digna sequi.
Tum rerum caussas, eventaque dicere: qua sint
  Lege colenda homini numina sancta Deum;
Qui deceant mores, faciat quæ vita beatum:
  Quid verum falsis distet imaginibus.
In primis celebrare Patrem fidibus juvat, a quo
  Ex nihilo Vates omnia facta canunt,
Cælicolæ quem Tergeminum venerantur & Unum;
  Qui mare, qui terras, qui supera alta regit.
O utinam ille suo me sistat numine sancto
  Ad fortunati littora Pausilypi!
Littora divino quondam celebrata Maroni,
  Et patrio Minci flumine cara magis,
Littora, quæ toties viderunt Calliopeam
  Dictantem vati carmina docta suo.
Sirenes illis stupuerunt versibus: illis
  Carminibus omnis Nereis obstupuit.
Ipse pater Tegeæus amœna vireta Lycæi
  Linquens insolitis cantibus intererat:
Quem comitabantur silvarum numina Fauni,
  Et Nonacrinæ maxima turba deæ.
Ille coronatus viridanti tempora myrto
  Dicebat laudes, candide Daphni, tuas;
Et quæ Mænalius dulci cantarat avena,
  Dum pascit niveas Alphesibœus oves.
Tum miseros Galli consolabatur amores,
  Duritiam incusans, pulchra Lycori, tuam.
Hinc lætas segetes, & Bacchi dona canebat,
  Et pecus, & liquidis dulcia mella favis.
Mox se se attollens, numero graviore sonabat,
  Trojani referens horrida bella ducis;
Erroresque vagos, & diruta Pergama flammis,
  Visaque Tartarei pallida regna Dei;
Tum patri celebrata prius certamina, pene
  Femina cum Phrygias perdidit una rates.
In primis fatum miseræ deflebat Elisæ,
  Quam tulit heu diro vulnere sævus amor.
Siste ratem, Ænea, properas quid funus amanti?
  Per Veneris quæso numina siste ratem.
Quod si forte tuæ mors est tibi cara puellæ,
  Ah saltem in gremio concidat illa tuo.
Vos, o cæruleæ formosa Doride natæ,
  Vos dominum ad littus, quæso, referte meum.

Sic

Sic vestro nulli veniant in amore dolores:
  Sic vobis semper mutuus adsit amor.
Ille canit: celso properant de vertice lauri,
  Et prata omnigeno flore colorat humus.
Tu ne sacrum felix aluisti terra Maronem?
  Tu ne pio celas ossa beata sinu?
Anne etiam, ut fama est, Vatis placidissima saepe
  Inter odoratum cernitur umbra nemus?
Felices oculi, fortunatissima silva,
  Et quidquid sancto nascitur in nemore!
Cui non sit dulci patria tua dulcior ora?
  Quis non te lucis praeferat Elysiis?
Jam mihi Benaci laetissima littora sordent,
  Jam formosus aquis Mesulus irriguis.
Me tibi, terra beata, dico; tu meta laborum,
  Jamque senescentis grata quies animi.
Tu, dum fata sinunt, lucemque, auramque ministra;
  Tu, precor, exstincti corporis ossa tege.

VIII.

DE ALEXANDRO FARNESIO CARDINALI.

DUM puer aerias superat Farnesius Alpes,
  Et permutato currit anhelus equo,
Illius crines flavos, corpusque decorum
  Ambrosiae liquido sparsit odore Venus;
Ne teneros pueri Sol igneus ureret artus,
  Frangeret aut nimius mollia membra labor.
Tum mirans ait, O divûm pulcherrima cura,
  Progenies claris edita semideis,
Tu ne per alpinas cautes, & inhospita saxa
  Tam tener admisso currere pergis equo?
Et rapido cursu noctemque diemque fatigas?
  Ut natus Maja pulcher Atlantiades,
Cum celeres patris defert mandata per auras,
  Et pennis terras transvolat, & maria.
Macte puer virtute, puer dignissime caelo,
  Caesaris ad magni colloquium propera;
Ut tua miretur jam dicta, animumque virilem
  Romani custos maximus imperii.
Et te jam primis venerari discat in annis
  Paullatim, donec fulserit illa dies,
Cum genibus minor ipse tuis, spectante senatu,
  Procumbet sanctis oscula dans pedibus.
Nam simul aucta suum ver dulce peregerit aetas,
  Et te maturum fecerit illa virum,
Auspicio divûm regno praefectus avito

Aurea

Aurea Romanis tempora restitues.
Fortunate puer! per te felicia deget
Otia pacatis hostibus Italia.
Illa tibi centum ponet de marmore templa,
Illa tibi supplex annua sacra feret.
Hæc Venus, & puerum divinum amplexa recessit:
Ille deæ lætus munere currit iter.

IX.

AD ANTONIUM GIBERTUM.

Docte puer, magni pulcherrima cura Giberti,
Progenies silvis edita Pieriis,
Te dulces oras in luminis egredientem
Excepit tenero Calliopea sinu:
Et capiti imposita lauri de fronde corona,
Formosa Aoniis ora rigavit aquis.
Cui puero favet illa, is firma ætate poetas
Antiquos doctis versibus æquiparat:
Ipsum admirantur populi; juvenesque, senesque
Attoniti pendent vatis ab ore sacro.
Seu vexat miseras discordia flebilis urbes,
Ille suis mulcet pectora carminibus.
Seu gravis ira deum morbos exasperat, iras
Condonant vati numina magna pio.
Sic divos cithara placabat Thracius Orpheus,
Sic hominum cultus molliit ille feros.
Fortunate puer! tanto dignatus honore,
Despicito quidquid mobile vulgus amat.
Est patruus tibi præstanti virtute Gibertus,
Quem tellus magnæ suspicit Hesperiæ.
Hoc duce relligio multos neglecta per annos
Jam rediit: pulsa est vana superstitio.
Ipsius pare sanctis hortatibus: ipsum,
Care puer, magni numinis instar habe.
Hoc duce Sirenum cantus, & pocula Circes,
Et Veneris sævas effuge blanditias.
Qui sequitur Venerem, fugit illum candida Musa,
Ah miser ille puer, quem dea docta fugit!
Blanda Venus pueros nigrum deducit ad Orcum
Insidians; cælo candida Musa beat.
Incautas juvenum mentes in monstra ferarum
Vertebat Solis filia blanditiis.
Blanditiis captus, qui dextra vicerat Hydram,
Hac eadem nevit Lydia pensa manu.
Alcide infelix, ubi sunt Erymanthia monstra,
Victaque tergemini corpora Geryonis?

Et

Et tremefacta tua pallentia Tartara clava,
  Fultaque cum magnis sidera numinibus?
Alcide infelix, tantis de laudibus istis,
  O pudor! exuvias una puella capit.
Nos vero capiant Musarum gaudia sancta,
  Gaudia dìs etiam cognita cælitibus:
Quos teneræ muleent jucunda voce sorores,
  Et citharæ cantus suavis Apollineæ,
Cum pater auratis celebrat convivia tectis,
  Et dapibus mensas pulchra Juventa onerat.
At puer Idæus niveo succinctus amictu
  Miscet supremo dulcia vina Jovi.
Hunc puerum virtus tanto præfecit honori:
  Huic puero pietas munera tanta dedit.
Ille colens centum salientem fontibus Idam,
  Sive vagas arcu sollicitaret aves,
Sive sub umbrosa captaret frigora quercu,
  Qua fugiens liquido murmurat unda pede;
Pieridas, Phœbumque patrem, divosque canebat,
  Qui virides silvas, qui supera alta tenent.
Dum canit, inclusum fulvis Jovis armiger alis
  In sedes illum transtulit ætherias,
Felices superum sedes, quas candida vestit
  Purpureo semper lumine Lætitia.
Tu quoque Musarum veneratus numina, dignum
  Cælesti puero te, bone, finge, puer.

X.

DE DONO BENEDICTI ACCOLTI CARD.

HAnc pateram Chio spumantem, auroque nitentem
  Accoltus vati donat habere suo.
Ipse meri partem libo tibi, candide Liber:
  Et partem libo, pulcher Apollo, tibi.
Vos pateram contra Musarum nectare dulci
  Implete, & large proluite ora mihi,
Accolto dignas ut solvam carmine grates,
  Carmine, quod possit nulla abolere dies.

X I.

DE FAMA IDMONIS PERICLITANTE.

INtemerata Fides, sancti germana Pudoris,
  Tuque Honor, & nudæ simplicitatis Amor,
Si teneris Idmon coluit vos semper ab annis,
  Et mens a turpi crimine pura nitet;

Vos

Vos juvenis famam præfenti arcete periclo,
Et facite illa magis fplendeat atque magis.

XII.

DE LEUCIPPE.

CAndida Leucippe, gratiffimus ardor amantum,
Mille fibi matres quam cupiere nurum,
Se, dea Clara, tuis fecretis fedibus abdit,
Seque tibi famulam tempus in omne dicat;
Pro crinali auro, tenui circumdata velo,
Flaventefque facra forcipe tonfa comas,
Ut quæ non cafto mortales uffit amore,
Nunc cafto fanctos urat amore Deos.

XIII.

DE FONTE RODULPHI PII CARDINALIS.

DElicìæ ruris fons formofiffime, tuque
Spelunca irriguis frigida pumicibus,
Qui vos egregia magnus Pius arte creavit,
Hanc vobis eadem condidit arte domum.
Vos lenite æftum curarum, feffus ab urbe
In veftrum quoties fugerit ille finum.

XIV.

DE HIERONYMO SAVONAROLA.

DUM fera flamma tuos, Hieronyme, pafcitur artus,
Relligio fanctas dilaniata comas
Flevit, & O, dixit, crudeles parcite flammæ.
Parcite; funt ifto vifcera noftra rogo.

XV.

AD STEPHANUM SAULIUM.

NE tibi fim carus, Sauli cariffime, ni te
Plus amo, quam natum mater amare folet.
Et merito; quis enim te dignior alter amari?
Aut quid amore tuo dulcius effe poteft?
Quærat opes alius, magnos fibi quærat honores:
Tecum dulce mihi vivere, dulce mori.

XXVI.

DE BALTHASSARE CASTILIONO.

SI truculenta ferox irrumpis in agmina, Marte
 Diceris invicto, Castilione, satus:
At molli cithara si condis amabile carmen,
 Castalia natus diceris esse dea.

XXVII.

DE EODEM.

HOrrida terribilis cum tractas arma, Maronis,
 Castilione, tui carmine digna facis:
Idem cum molli vacuus requiescis in umbra
 Castaliæ, æterno digna Marone canis.

XXVIII.

DE JOANNE COTTA.

SI fas cuique sui sensus expromere cordis,
 Hoc equidem dicam pace, Catulle, tua:
Est tua Musa quidem dulcissima, Musa videtur
 Ipsa tamen Cottæ dulcior esse mihi.

XXIX.

AD ACHILLEM PHILEROTEM BOCCHIUM.

ACHILLE, pater elegantiarum,
 Si Marcum tibi vis suos ocellos,
Seu quid carius est suis ocellis,
Debere, ut decet optimum sodalem,
Noli subripere, obsecro, quod illi
Multo carius est suis ocellis.
Sed quid carius est suis ocellis?

XXX.

XXX.

AD PHŒBUM,

Ut nos de Peſte liberet.

EX CODICE MS.

GABRIELIS FLAMINII,

M. Ant. Fratris Filii.

Hunc tibi, Phœbe pater, lunata fronte juvencum,
  Tybris, qua undoſo largius amne fluit,
Alcimedon jactata alte poſt terga ſecuri
  Mactat, & in ſacros porrigit exta focos.
Tu ſi ſævitum eſt ſatis, & ſi cædis abunde eſt,
  Pœnarum exſolvit ſi tibi Roma ſatis,
Illuviem hanc expelle, inimicaque tela reconde,
  Et melius Turcas mitte perire feros,
Qui cinxiſſe Rhodum perſtant nunc fortibus armis
  Dilectam, & cives perdere claſſe tuos.

XXXI.

AD BEATRICEM DE COMA ABSCISSA.

Ex Codice Mſ. Gabrielis Flaminii Forocornelienſis,

M. Antonii Flaminii Fratris Filii.

Quid fles abſciſſi toties diſpendia crinis,
  Qui tibi mox circum largius ora fluat?
Iſta iterum fuſos argentea colla capillos
  Accipient: reduces nec mora longa dabit.
Interea nitidos fletu corrumpere ocellos
  Deſine: & aureolis, lux mea, parce genis.
Non deerunt laquei, miſeros queis perdere amantes
  Poſſis, & evinctos in tua jura trahas.
Tu male nota tibi ſic es fortaſſe, Beatrix,
  Crinibus ut tantum poſſe placere putes?
Semper erit noſtris cur ſis prælata puellis;
  Mille adſunt cauſſæ, mille decenter erunt.
Ipſe aderam, exuvias capitis cum ſtringeret ægre
  Dira manus, ferro demeteretque comam.
Aura cæſaries terram ſpargebat, & ille
  Qui poterat phœbum ſæpe decere nitor.

Dicebam mecum, Tali se Juppiter imbre
  Optatum Danaes contulit in gremium.
Tum cordis subiit, fulvo quod vertice captum
  Sævus amor densis crinibus implicuit.
Accessi quæsitum amens si forte rediret,
  Actius at miserum vincierant oculi.
Cum tibi non desint tot retia, culta Beatrix,
  Invidiam superis parce movere Deis.
Et mecum abreptos potius tu collige crines,
  Vernabant capiti qui modo, pulchra, tuo.
Et venerare Deum, medicæ qui præsidet arti,
  Castaque cum multa carmina funde prece.
Primitiasque offer capitis: dabit ille fluentes,
  Illudant quæ humeris, involitentque, comas.
Ergo iterum Zephyro spargent radiantia fila;
  Apta novum Solis vincere fila jubar:
Atque iterum accensis flavescet crinibus æquor,
  Et capiti raptæ restituentur opes:
Sic offensa stupet frondator vimina silvis
  Tam cito florentes explicuisse comas:
Sufficiunt sic prata novos in serta colores,
  Vidimus hiberna quæ violata nive.
Tunc lævi molles quærens in fronte capillos,
  Vix cupies tantis non caruisse malis.
O tibi tum quales vario de flore corollæ
  Ornabunt postes, Phœbe superbe, tuos!
Ipse ego votivam feriam de more juvencam,
  Et spargam viola versicolore solum:
Atque addam incisam multo mox carmine laurum,
  Obtendat templi quæ tibi sacra fores:
Formosæ optatos crines quod, Phœbe, puellæ
  Restituis, laurum hanc dedicat illa tibi.
Nos viridem interea juvet exercere Juventam,
  Non intellecto dum fugit hora pede.

M. AN-

M. ANTONII FLAMINII CARMINUM

LIBER TERTIUS.

LUSUS PASTORALES CONTINENS.

I.

PAN pater, & Silvane senex, Faunique bicornes,
  Tuque pharetratæ candida turba deæ,
  Si mea vos dulci delectat fistula cantu,
  Si semper vobis annua dona fero,
Parcite purpureos, quæso, violare racemos,
  Neu tangant avidæ lutea pruna manus.
Hunc agrum dat habere mihi Farnesius heros:
  Gratus ego hæc illi munera prima dico.

II.

CUM facies iter hac, Farnesi candide, Iolam
  Ne pudeat, quæso, semper adire tuum.
Te vocat arguto viridissima silva susurro,
  Te liquidi fontis garrula lympha vocat,
Villula pulchra, tui memorabile munus amoris,
  Jamdudum gestit ora videre tua.
Magne puer, ne parva, precor, fuge limina: sæpe
  Pastorum subiit Juppiter ipse casas.

III.

HEU quid ago? moritur mi animus, mellita Nigella,
  Ni tibi quamprimum basiolum rapio.
At si basiolum rapio, vereor, tibi mecum
  Ne sint æternæ post inimicitiæ,
Quæ me non morti modo dent, sed post quoque mortem
  Perpetuo pœnis tristibus excrucient.
Sed rapiam; immo non; utrum, o anime, efficiam vis?
  Nescio, sed tantum sentio, quod pereo.

IV.

INtonsi colles, & densæ in collibus umbræ,
Et qui vos placida fons rigat ortus aqua,
Si teneros umquam Fauni celastis amores,
Si vos Nympharum dulcia furta juvant,
Este boni, tutasque mihi præbete latebras,
Dum sedet in gremio cara Nigella meo.

V.

FUgit hiems, nitidis vestitur frondibus arbor,
Jamque novos ducit candida Flora choros:
Et cedit Boreas Zephyri genitalibus auris,
Et victum pecori sufficit almus ager.
Nunc, Amarylli, gregem secreta pascere silva,
Nunc dabitur Veneris dulcia furta sequi.
Tu venerare deam, sertisque recentibus orna,
Illius & sanctos, imbuat agna focos,
Jucundam ut nobis inter nos ducere vitam
Annuat, & tuto semper amore frui.

VI.

JAM fugat humentes formosus Lucifer umbras,
Et dulci Auroram voce salutat avis;
Surge, Amarylli, greges niveos in pascua pelle,
Frigida dum cano gramina rore madent.
Ipse meas hodie nemorosa in valle capellas
Pasco, namque hodie maximus æstus erit.
Scis ne Menandræi fontem, & vineta Galesi?
Et quæ formosus rura Lycambus habet?
Hos inter colles recubat viridissima silva,
Quam pulcher liquido Mesulus amne secat.
Nec gelidi fontes absunt, nec pabula læta,
Et varios flores aura benigna parit.
Illic te maneo solus, carissima Nympha:
Si tibi sum carus, tu quoque sola veni.

VII.

DUM sonat argutis late vicinia gryllis,
Tu, Pholoe, dulci pressa sopore jaces.
Ipse vagor media solus de nocte, tuosque
Ad caros postes florida serta fero;
Quæque teris nuda calcando limina planta
Osculor, & lacrimis tristibus illa rigo.

Tu,

Tu, precor, aut nostri miserere, aut si tibi tantum
 Displiceo, hic animam ponere dura jube.

VIII.

ET tonat, & vento ingenti nemus omne remugit,
 Et cadit effusa plurimus imber aqua:
Noxque soporiferis alis circumdata, cæcam
 Horrenti latebra nubis opacat humum.
Ipse tamen Veneris crudeli compede vinctus
 Ad dominæ cogor pervigilare fores.
Sævit hiems, Auster densissimus aere sævit,
 Sed gravius nostro pectore sævit Amor.

IX.

SIc tibi perpetuam donet Venus alma juventam,
 Nec faciem nitidam ruga senilis aret,
Post cœnam cum matre tua, dulcique Lycinna
 Ad matrem, Pholoe cara, venito meam.
Hic simul ad magnum læti vigilabimus ignem:
 Candidior pulchra nox erit ista die.
Fabellas vetulæ referent; nos læta canemus
 Carmina: castaneas parva Lycinna coquet.
Sic noctem tenerisque jocis, risuque trahemus,
 Dum gravet incumbens lumina nostra sopor.

X.

JAm rapidus torret mediis Sol æstibus agros;
 Ad vallem niveum duc, Ligurina, gregem:
Hic avium cantus, hic fons nitidissimus antro
 Prosilit, hic densis quercubus umbra cadit:
Et circum flores examina læta susurrant,
 Et Zephyri blando murmurat aura sono.
Hic laudes, formosa, tuas mea fistula dicet:
 Tu Dryadum calamo dulcia furta canes.

XI.

NAscitur, & nostro Vesper crudelis amori
 Jam caulis saturas ducere mandat oves.
Deliciæ Ligurine meæ, te linquere cogor,
 Sed tecum remanet mens, animusque meus.
Quod superest, ubi jam tenebris Aurora fugatis
 In silvam croceo mane reducet oves,
Hic illas, mea vita, iterum cogamus in unum,
 Hic iterum dulcis me tibi jungat amor.

XII.

Esto magna Ceres, & Pan mihi testis, amantum
Et quæ firma facit fœdera, sancta Venus;
Nulla dies, Ligurina, tuo me solvet amore,
Non si me Dryadum sanguinis una petat.
Ut rupem hanc validis impellunt flatibus Euri,
Sed nullo rupes verbere pulsa labat,
Sic semper mea magna fides immota manebit,
Et mea mens uni serviet usque tibi.
Dii faciant, in amore pares vivamus, & uno
Ambos una tegat funeris hora loco.

XIII.

Quo te venturam dixti, cum mater ad urbem
Iverit, hoc furtim, lux mea, primus eo.
Dumque venis, longo brevis hora videbitur anno
Longior; ulla igitur si tibi cura mei,
Tolle moras omnes, timor omnis & absit; amanti
Et comes, atque viæ dux erit ipsa Venus.

XIV.

Si Lignrina meos hodie non ludit amores,
Amplexus hodie si petit illa meos;
Hoc tibi muscoso lætus, Citherea, sub antro,
Aram de viridi cæspite constituam:
Lætus ego spumante novo tria cymbia lacte,
Et totidem fundam cymbia plena mero:
Tum late variis halantem floribus aram
Imbuet effuso lecta cruore bidens.
Saltabit Ligurina; tuas mea tibia laudes
Cantabit, dulces fundere docta modos.
Hæc tibi, sancta Venus, solemnia sacra quotannis
Et faciam, & magno semper honore colam.
Tu fac, diva, tuum supplex dum numen adoro,
Currat in amplexus cara puella meos.

XV.

Hos tibi purpureos in serta nitentia flores,
Dum Sol exoritur, Thestyli cara, lego.
Dumque lego, crebra ingeminans suspiria dico,
O utinam fieri vos, mea dona, queam!

XVI.

THeſtyli cara, favis Hyblæis dulcior, ecquid
  Munera pulchra vides, quæ tibi ab urbe fero?
Aſpice flaventem pallam, roſeoſque cothurnos,
  Et mitram, & bullis cingula clara ſuis.
Hæc ego dum porto, vidit pulcherrima Phyllis,
  Atque ait, Hæc dederis ſi mihi dona, puer,
Et Venerem, & Cereris ſanctiſſima numina teſtor,
  Te præter nullus Phyliida habebit amans.
Aſt ego per Phœbum, & Muſas, mea Theſtyli, juro,
  (Si fallo, ſemper ſis inimica mihi)
Nulla puella meos te præter habebit amores:
  Dum vivam, ſemper tu meus ardor eris.

XVII.

THeſtyli, ſi qua tui ſuperat tibi cara Myconis,
  Craſtina cum cælo fulſerit orta dies,
Ad Cereris vallem niveas compelle capellas,
  Nec longam pigeat te, precor, ire viam.
Inde graves æſtus ubi Sol accenderit, antro
  Succede, ar uteis quod tegit umbra comis.
Hoc ego furtivo ingrediar pede munera portans,
  Quæ jampridem orat Phyllis habere ſibi,
Munera vel Nymphis digniſſima; ſi ſapis ergo,
  Ad dulces latebras incomitata veni.

XVIII.

DIc age, quid tecum faciebat, perfida, Thyrſis,
  Sub corylo matrem dum ſopor altus habet?
Ah ego te pueri circumdare brachia collo,
  Ah ego te vidi; ſed pudet illa loqui.
Theſtyli, te ne meo quemquam præponere amori?
  Amplexus alii te ne dediſſe meos?
At neque me Phyllis, nec formoſiſſima Gorgo,
  Nec movit roſeis candida Niſa genis.
Ipſa mihi furtiva tulit munuſcula ſæpe,
  Sed lacrimans ſemper rettulit illa domum.
At tibi cur placuit tantum puer iſte? quid oro,
  Quid tantum egregii poſſidet iſte puer?
Hic domini cuſtodit oves, ego mille capellas
  Paſco, quas moriens tradidit ipſe pater.
Hic Dorylæ indocto ceſſit cantando: peritus
  Et voce, & calamis ceſſit Agyrta mihi.
Nec pede, nec jaculo valet hic, nec viribus: ipſe

Audeo vel magnas sollicitare feras.
Sunt mihi flaventes tenera lanugine malæ;
Sunt nitidi crines, sunt rosea ora mihi.
Ipsa meos oculos tua sidera sæpe vocasti,
Ipse tibi quondam pulcher Adonis eram.
Nunc ego despectus; nec te, male sana puella,
Nescio quem præ me Thyrsin amare pudet?
Jam fugiat leporem canis, accipiterque columbam,
Incultique ferant dulcia poma rubi.
Jam sperent, metuantque simul miseri omnia amantes:
Credite, nulla fidem servat amica viro.

XIX.

HUC ades, o mea Lygda; parum decede calori,
Dum medio cæli Sol gravis orbe furit.
Nonne vides, ut tota fluas sudoribus? utque
Jam lassæ nequeant stringere farra manus?
Hic patulæ ramis sociant umbracula fagi,
Quas circum irriguis Mesulus errat aquis.
Nec salsæ desunt oleæ, nec olentia cæpe,
Nec liba, aut veteri cymbia plena mero.
Huc ades: ardenti maneat sub Sole Nigella,
Te molles umbræ, candida Nympha, decent.

XX.

IRrigui fontes, & fontibus addita vallis,
Cinctaque piniferis silva cacuminibus,
Phyllis ubi formosa dedit mihi basia prima,
Primaque cantando parta corona mihi.
Vivite felices, nec vobis aut gravis æstas,
Aut noceat sævo frigore tristis hiems.
Nec lympham quadrupes, nec silvam dura bipennis,
Nec violet teneras hic lupus acer oves:
Et nymphæ lætis celebrent loca sancta choreis,
Et Pan Arcadiæ præferat illa suæ.

XXI.

RIvule, frigidulis Nympharum e fontibus orte,
Qui properas liquido per nemora alta pede,
Si, formose, venis formosum ad Phyllidis hortum,
Arentique levas aurea mala siti,
Illa tibi centum dabit oscula, queis tua fiet
Dulcior Hyblæis unda beata favis.

XXII.

XXII.

CUM ver purpureum tepidi fert aura Favoni,
Ornatur variis floribus almus ager;
Formosæ rident silvæ, sunt omnia læta,
Et cantu volucrum dulcia rura sonant.
At mihi tristis hiems formosior, & mihi Vere
Lætior adveniet, si, mea Lygda, redis.

XXIII.

CUM Boreas læto silvam spoliavit honore,
Squalet ager, mixto nix jacet alta gelu:
Non liquidi currunt amnes, stat nubibus aer
Obscurus, volucrum garrula turba silet.
Tale facis ver, cara, tuo, Ligurina, recessu,
Te sine formosum, te sine dulce nihil.

XXIV.

UT quondam nivei correpta cupidine tauri
Mugitu resonat bucula mœsta nemus,
Illius caros si forte abducit amores
Pastor: non miseram gramina læta juvant,
Non liquidi fontes; talis mea vita, paterno
Postquam rure procul me sine, Lygda, fugis.

XXV.

UT formosa suo felix est bucula tauro,
Nec latos querulis vocibus implet agros,
Si dulci reditu caram solatur amantem
Carus amans, talis candida vita mea.
Meque prius miserum fecit Venus alma beatum,
Ex quo restituit te, Ligurina, mihi.

XXVI.

ASpicis ut læti surgunt per gramina flores?
Explicat ut virides arbor ubique comas?
Ut melius fulgent soles, ut nubila cælo
Diffugiunt? terris diffugiuntque nives?
Hæc facies, hæc est Lygdæ ridentis imago;
Tristitiam vultu sic fugat illa suo.

XXVII.

Vidisti nitidas per candida lilia guttas
 Ludere, cum tenui decidit imber aqua?
Et rorem de puniceis stillare rosetis,
 Cum spirat nascens frigora blanda dies?
Hæc facies, hæc est Ligurinæ flentis imago;
 Illius lacrimis me ferus urit Amor.

XXVIII.

HÆc, Cytherea, suo dulci cum compare turtur
 Cæditur ante tuos victima grata focos.
Unus amor caros felici copula amantes
 Junxerat: unanimes abstulit una dies.
Talis amor pulchram tenero cum Daphnide Nisam
 Vinciat æterno fœdere, sancta, precor;
Et dum longa dies senio consumpserit ambos,
 Alter in alterius corpore vivat amans.

XXIX.

LUna decus cæli, astrorum regina bicornis,
 Quæ medio raptim laberis alta polo,
Ad dominam propero, qua nec formosior umquam
 Pavit, nec pascet ulla puella gregem.
Tu, mea ne quisquam valeat deprehendere furta,
 Conde precor lucem, candida diva, tuam.
Sic tibi sit proprio splendescere lumine: sic par,
 Et magni radiis æmula Solis eas.

M. AN-

M. ANTONII FLAMINII CARMINUM

LIBER QUARTUS.

RELIQUOS LUSUS PASTORALES CONTINENS.

I.

O Quæ venusta Sirmionis littora
Colis, Catulli candida
Musa, & beatam citri silvam doces
Pulchram sonare Lesbiam.
En nos Taburni in valle florida tibi
Aram virenti e cæspite,
Et terna melle, terna lacte ponimus
Spumante plena cymbia,
Et te vocamus voce supplici, dea,
Ad sacra parva, sed pia,
Ut nostram Hyellam fistula dulci canas;
Qua nulla rure pulchrior
Vixit, nec ulla vivet ullo tempore
Cani puella dignior.
At tu vireta amœna, & undas limpidi
Relinque Benaci libens.
Et hic Favoni lenis aura murmurat:
Et hic avium dulci sono
Mulcetur aer; prata floribus nitent;
Purique fontes vitreis
Lymphis decentes frigerant nemorum deas,
Cum fessa damarum nece,
Et ista luce fervida Solis, redit
Pudica Dianæ cohors.
Quare, o puella candida, huc aditum feras,
Nobisque versus dicito,
Per quos Hyella vivat, usque dum tua
Formosa vivet Lesbia.

II.

CAper, Capella cælitum beatior,
Quem tam venusta, tam puella candida,
Stipante maximo capellarum grege,

Agit per alta montium cacumina,
Cum sol recludit splendido cælum die
Albentque læta rore cano gramina.
At cum furentis excitatus ictibus
Solis siticulosus ignescit calor,
Nec aura pulchris arborum instrepit comis,
Te ducit illa fontis ad lympham sacri,
Qui prosilit virente murmurans specu;
Domus choreis Naidum gratissima,
Et semicapri dulce lenimen Dei,
Cum fessus a labore montivago redit.
Hinc te reductis vallium cubilibus
Sistens, tenello lassulum sinu fovet,
Cingitque carum floreis sertis caput,
Suadetque blandos sensim inire somnulos;
Nunc mollicella barbulam mulceas manu,
Nunc dulciora melle fundens carmina,
Canente garrulo simul avium choro,
Exin cadente Sole cum Nox extulit
Micantibus stellis coronatum caput,
Et prata grillis personant argutulis,
Te bella Hyella cum tuis uxoribus
Domum reducit mollia ad præsepia,
Vobisque falsas frondium dapes parat.
Cui vita capro contigit jucundior?
Quam capripes Pan, aut potens pecorum Pales
Benigniore vidit umquam lumine,
Caper, Capella cælitum beatior?

III.

Caper, capellis ire dux ad pascua
Suetus, quid ægros ultimus trahis pedes?
Tu primus alta montium cacumina,
Cum Sol quadrigis aureis portat diem,
Primus reposta vallium cubilia,
Quo fons loquace limpidus lympha vocat,
Primus petebas nocte cum prima domum
Magnis capellas antecedens passibus:
Nunc mœstus, æger, ultimus prodis domo.
Caper misselle, num requiris candidam
Hyellam? & illa absente nec thyma dulcia,
Nec umbra dulcis, nec tibi est dulcis liquor?
Caper miselle, Hyella bella est mortua:
Luge, miselle, bella Hyella est mortua;
Aliumque valle pascit Elysia gregem,
Videtque puro lacte fontes currere,
Auraque longe dulciore vescitur:

Neque

Neque amplius redire, si velit, huc queat,
Neque si queat, redire jam amplius velit.
At tu morere, dominamque vise trans Styga:
Aut vive posthac omnium miserrimus,
Caper miselle, omnium miserrime.

IV.

ADeste o Satyri, bonique Fauni, &
Quidquid capripedum est ubique divum,
Mecum, numina sancta, lacrimate.
Vestra mortua bella caprimulga est.
Illa candida bella caprimulga,
Quæ vobis bona liba factitabat:
Quæ dulcem mihi caseum premebat:
Quæ tam carmina bella cantitabat.
Tecum delicias, Hyella, ruris,
Tecum gaudia ruris abstulisti.
Te formosulus hortus ille, quem tu
Lætum virginea manu rigabas;
Te fons prosiliens specu e virenti,
Quem illo floridulo ore basiabas,
Te lugent nemora, atque vallis, in qua
Pascebas niveas tuas capellas,
Nunc pictas Dryadis legens corollas,
Nunc dulci resonans avena in antro.
At tu, si sapis, o puella Ditis,
Huic dato nitidas tuas capellas.
Hac pascente, domum tuæ capellæ
Ferent ubera tentiora: lacque
Longe dulcius effluet papillis.
Nullam rura tulere doctiorem
Aut miscere coagula, aut decoras
Molli texere fiscinas hibisco:
Aut per florida prata cum puellis
Choros ducere, obstupente pago.

V.

CUR subito, fons turbidule, tuus humor abundat,
Dic age, lucidulam quis tibi turbat aquam?
Ah miser! exstinctæ turbat te casus Hyellæ:
Ipse tuis crescis, perdite, de lacrimis.
Infelix! non jam tanges rosea illa labella:
Candida nec liquidis membra lavabis aquis:
Non fessam, atque tuo crepitanti murmure captam,
Aspicies somnos carpere languidulos;
D.m niveas inter ludit lasciva papillas,

Et

Et simul aureolam ventilat aura comam:
Ac leviter motans myrtos super impendentes,
Spargit odoratos flore cadente sinus.
Ut fulvum nitidumque aurum nitidissimus ipse
Ornat sidereo lumine chrysolithus:
Ut laurum decorat croceis hedera alba corymbis,
Nectens formosis brachia brachiolis;
Sic formosa tuas lymphas decorabat imago,
Se vitreo quoties viderat illa lacu.
Tunc, o frigidule, blando urebaris amore;
Vos liquidæ melius tunc nituistis aquæ.
O quoties, dulci cum vos libaverat ore,
Facta est Hyblæis dulcior unda favis!
O quoties vestros requievit carmine cursus,
Cum modulans calamis luderet imparibus?
Nunc te, sancta Pales; nunc te, Latonia virgo,
Nunc referens laudes, Pan Tegee, tuas.
Illa canit: tremula respondent voce capellæ,
Saltat & oblitis hædulus uberibus:
At circum volitans pictis avium chorus alis
Discit, & arguto gutture cuncta iterat.
Mirantur Satyri, Nimphæ mirantur & ipsæ,
Et Faunus ramis abditus arbuteis.
Ipse etiam vocemque, & formosissima mirans
Ora, suas in se vertit Amor faculas.
Ardet Amor, pulchrisque genis, roseisque labellis
Incubat, ut myrti floridæ avis foliis,
Quæ solem dulci nascentem voce salutat,
Et patulo rorem lucidulum ore bibit.
Sic Amor ore haurit dulcem dominæ halitum hiulco,
Carmina sic avida candidus aure bibit.
Talia populeis Minci cantabat in umbris,
Dum pascit niveas pulchra Amaryllis oves;
Talia cantabas viridi, Galatea, sub antro,
Formosi recubans Acidis in gremio.
Cantabas: puer impatiens sæpe intermixtis
Mollia rumpebat carmina basiolis.
Ah miser! ah male caute puer! tua gaudia Cyclops
In nebulas jam jam dissipat aerias.
Ille tuæ demens correptus amore puellæ,
Ah miserum infando perdidit exitio!
Fleverunt nemora, & fontes, & Oreades altis
Montibus, & magni candida turba maris:
Ipsa comas Galatea scidit, mæstoque ululatu
Implevit scopulos, cærula Dori, tuos;
Optavitque mori subito potuisse, suisque
Amissis lucem linquere deliciis.
Non illam sociæ longo post tempore Nimphæ

Vide

Viderunt lætis ferre pedem choreis ;
Non thalamo picta palla procedere ; cinctam
Candida puniceis tempora coralliis .
Illa vel undisoni pelagi latet abdita fundo ,
Vel repetit furtis littora nota suis .
Hic fletum misera ingeminat , fletu omnia complet ,
Et verti in fluidas tota cupit lacrimas .
Hic miserum querulis compellat vocibus Acin :
Antra sonant Acin , cæruleæ Acin aquæ .
Tu quoque , fons miserande , tuæ post dura puellæ
Fata , tuis numquam pone modum lacrimis .
Quis tibi nunc texet viridanti umbracula myrto ?
Quis sepem tremulis texet arundinibus ?
Quis sparget niveis onerata canistra hyacinthis ,
Pictaque purpureis serta papaveribus ?
Luge igitur miser , & confracta turbidus urna
Semper cresce novis , fons bone , lacrimulis .
Cumque tumens ripa exieris vagus, haud pete florem
Ridentis calthæ , puniceamve rosam ,
Sed nigras violas , & cæruleos hyacinthos :
Ipsa bibat mæstam mæsta cupressus aquam .
Quod si pulchra puella lavatum huc venerit ulla ,
Candida seu Nais , candida sive Dryas ,
Dic lacrimans : Ne me , quæso , pulcherrima, tange ,
Neve meis corpus commacula lacrimis .
Hæ limphæ non sunt lymphæ , sed flebilis humor ,
Quem caræ dominæ mittimus inferias .

VI.

SIC tibi perpetuam donet Pomona juventam ,
Hortule , dic , tanti quæ tibi caussa mali ?
Ille tuus decor in tenues evanuit auras ,
Ut riget informi cum fera bruma gelu .
Non rosa formosum calathi jam pandit honorem ,
Non violæ ridet purpura lucidulæ .
Aruit ille suo viridi cum gramine rivus ,
Dædala nec dulci voce susurrat apis .
Quæque decora albis candebat floribus , ipsa
Ponit odoratas citria silva comas .
Ah nivei subito cur nigrescunt hyacinthi ?
Atque notis implent flebilibus folia ?
Cur vivax apium moritur , croceumque papaver ?
Et panace fusis roscida lacrimulis ?
Hortule , num luges fatum infelicis Hyellæ ,
Et piget exstinctam vivere post dominam ?
Illa quidem fuerat vivens tibi caussa decoris :
Illa tibi moriens abstulit omne decus .

VII.

VII.

CUM pater invitum Nisæ fociaffet Iolam,
  Veniffetque viri jam nova nupta domum,
Non potuit tantos pulcherrima Hyella dolores
  Ferre, nec erepto vivere conjugio.
Sed veluti flos virgineo decerptus ab ungue,
  Cum vita dulcis tabuit ille decor.
Tabuit ille decor, quo nil formofius ulla
  Ætas, nil umquam vidit amabilius.
Occidis, infelix, primo fub flore juventæ:
  Occidis, heu nullo tempore digna mori!
Sed tua fama fuperftes erit; quotiefque viator
  Præteriens tumulum viderit, & titulum,
Ille tuo lecto fufpirans nomine dicet:
  Pulchrior in terris nulla puella fuit.

VIII.

CUM pulchra infelicem animam exhalaret Hyella,
  Talia cum multis dicta dedit lacrimis:
Duritia, formofe puer, mihi durior ipfa,
  Idem luce mihi carior, atque anima:
Tu licet ipfe meam crudeli morte juventam
  Crudelis lympham miferis ad Stygiam,
Non tamen ulla mihi vis carum nomen Iolæ
  Oblivifcenti deleat ex animo.
Seu Cytherea meam campis lugentibus umbram
  Siftet, feu campis fiftet in Elyfiis,
Semper ero memor ipfa tui, quamvis laticem omnem
  Lethæum aridulis faucibus ebiberem.
At tu, care puer, pro tanto gratus amore,
  Tranfibis quoties heu miferos cineres,
Dic lacrimans, Heu cara puella, malus tibi vitam
  Abftulit, & diro funere merfit amans.
Ah nunc faltem in morte quiefcas: hoc tibi Iolæ,
  Qui potuit miferam perdere, mandat amor.

IX.

QUifquis es, upiliove bonus, bona vel caprimulga,
  Sifte gregem, & facro munera fer cineri:
  Da violas tumulo; fundat dulciffima vina
Cantharus, & tepido lacte madefcat humus.
Dehinc lacrimans fic fare: Cinis cariffime nobis,
  Nunc cinis, aft olim candida Hyella, vale.

X. Sic

X.

SIC Pan bicornis, & Pales vitam tuam,
Tuumque sospitent gregem,
Parum resiste, pastor, & pictis sacrum
Lapidem corona floribus.
Hic est Hyella, qua nec ulla pulchrior
Pavit capellas femina,
Nec pastor ullus garrulam unquam fistulam
Inflavit ore dulcius.
Nondum misella terna lustra clauserat,
Cum vidit ultimum diem.
Ut flos apricus, terra quem mater suo
Dulci educabat in sinu,
Tunc primum hiare cœperat, cum tabuit
Calore tactus fervido;
Sic pulchram Hyellam flore sub primo impotens
Amoris æstus perdidit.
At tu, viator sic faveat Amor tibi,
Precare terram, ut pulveri
Sacro puellæ sit levis, dehinc floribus
Hanc spargito, & felix abi.

XI.

PAstores, teneras procul hinc arcete capellas,
Et sacram nigris spargite humum violis.
Neu veteris bacchi, neu dulcis copia lactis,
Neu desit numeris tibia flebilibus.
Hic bona Hyella jacet, pecoris formosa magistra
Junctaque cum domina fida capella sua.
Illam sævus amor nimium infelicis Iolæ
Perdidit: hanc caræ perdit amor dominæ.
Nam simul exhalantem animam conspexit Hyellam,
Ipsius ante pedes concidit exanima.
Fortunata capella! polo fulgere supremo
Dignior, Icariæ quam canis Erigones;
Si tua magna fides dominæ comes ire sub umbras
Audet, & ante diem reddere dulcem animam.
At florens tua fama viget, semperque vigebit
Exemplum sanctæ maximum amicitiæ,
Dum silva gaudebit aper, dum monte capella,
Dum patulis ulmi decidet umbra comis.

XII.

DElicíæ ruris cum pulchra periret Hyella,
Cum domina periit fida capella sua.

Non

Non ipsam violenta lues, non aspera febris,
Sed dominæ subita morte peremit amor.
I nunc, & Pyladas, & amoris nomine Orestas,
Et jacta fidos, Græcia, Pirithoos.

XIII.

CUM misera ante diem fida comitata capella,
Iret ad infernas candida Hyella domos,
Ille malus sævis redimitus colla colubris
Cerberus, invisas qui cubat ante fores,
Non pavidam horribili tremefecit voce puellam,
Nec rabidis illam dentibus appetiit:
Sed tremulo blandæ gannitu vocis adulans,
Et lingua lambens crura pedesque fera,
Ætherias voluisset eam remeare sub auras,
Et tam formosæ virginis ire comes.
Quique tot heroum magnas latraverat umbras,
Optavit parvi nunc gregis esse canis.

XIV.

CUM nemorum decus, & culti solatia ruris
Venit ad Elysias candida Hyella domos,
Obstupuere omnes, fixoque in virgine vultu,
Spectabat pro se quisque oculis avidis
Ardentes oculos, suraſque, humeroſque nitentes,
Brachiaque, & flavas per rosea ora comas.
Atque aliquis juratus ait: Non pulchrior umquam
Venit ad Elysios ulla puella choros.

XV.

HAnc fistulam, hospes, quam vides pinu sacra,
Pendere, Pani, Hyella posuit maximo,
Cum jam misella Solis aureum jubar
Linquens, beatos ferret ad manes suum.
Hac illa pulchra fistula cum luderet
Nymphas canens, & furta earum dulcia,
Non aura lætis insonabat frondibus,
Non murmurantes obstrepebant rivuli,
Non picta garrulo avis canebat gutture.
Quin ipse dulci carminum captus sono
Inter greges jacebat innocens lupus,
Himella florida, & Taburne pinifer
Tu testis; ipse es sæpe miratus tuas
Motare pinus horridas cacumina.
Tunc fistula hæc beatior calamis fuit,

Quicumque labra docta pastorum terunt.
At nunc misella fistula aut semper tacet,
Aut si loquaci ventus illam sibilo,
Inflavit, usque flebiles edit sonos,
Acerba dominæ fata deplorans suæ,
Et ore caro basiari expetens:
Quo nulla pulchrius, neque umquam dulcius
Puella gessit os, neque ulla umquam geret.

XVI.

QUod nulla nec formosior, nec fistulam
Inflare dulcem doctior, niveos greges
Umquam Taburni pavit inter horrida
Pineta, pastores tuis hunc manibus
Dicant, Hiella, lucum opacum, & hos duos
Fontes amœnos, qui levi cum murmure
E rupe muscosa alter, alter e specu
Pendente decidunt; at in medio jacens
Tua ossa fictilis urna habet, opulentior
Quam dives Hermus, undaque aurifera Tagi.
Hanc nos quotannis, cum Favonï candida
Fert aura ver insignes floreis comis,
Dulci lyæo, & lacte, & agni sanguine
Rigabimus, tum virgines circum integræ
Ducent choreas, & tuas laudes canent,
Hyella mons, Hyella vallis garrula
Sonabit, & cum Sol diem face aurea
Illustrat, & cum nox polum umbra condidit.
At magnus Alcon fistula, quam capripes
Ille dedit Pan, triste carmen ordiens
Narrabit, ut te crinibus passis deæ
Oreades defleverint, cum pallidum
Videre vultum; ut arborum tonsis comis
Te silva mœsta luxerit, te limpidi
Fontes, Hyella, te Taburni horridæ
Flevere cautes: cærula se condidit
Sol nube, dira ne videret funera.
Quin sævus ille lacrimis mortalium
Gaudens Cupido flexilem arcum, & igneas
Fregit sagittas. Quantum hiems gelu aspero
Concreta Veri floreo cedit, rubus
Quantum virenti acantho, agris tantum omnibus
Tibi puellæ cesserant. Ut ramulis
In valle myrtus avia nitentibus
Crescit, quam amico rore fontis educant
Nymphæ decentes; sic amabilis tua
Juventa surgens enitebat, nec rosa

Ruben-

Rubente mane lucidum calathi sui
Pandens honorem est pulchrior, nec pulchrior
Aurora, croceo cum gerit idem sinu
Coma refulgens aurea. Quis simplices
Mores, & artes Cypria dignas dea
Æquare possit laudibus? seu fiscinam
Virente hibisco texeres, formosius
Jurabat esse nil Pales: seu duceres
Choros sub altis arborum comantium
Ramis, Napeæ candidæ, & Phœbi soror
Stabant stupentes: seu levi nemorum Deos
Calamo canebas, silva dulci carmine
Gaudebat, ipse Mænalus quantum sui
Fauni sonora fistula. Salve o bona
Hyella, salve, & montibus nostris ades.
Tu Pana maximum, & sorores Naidas
Pastoribus, beata, concilia tuis:
Morbosque lacrimabiles precibus piis
Averte, lucum & vise sæpius tuum.

XVII.

DUM te flebilibus numeris moriturus Iolas
  Cantat, ades vati, candida Hyella, tuo.
Tale mea carmen moduler tibi arundine, quale
  Deficiens dulci gutture cantat olor;
Ut tua pastorum volitet vaga fama per ora,
  Dum lætas segetes pinguia rura dabunt,
Dum flores apis, & rivos dum gramen amabit,
  Dum metuet celerem tarda capella lupum.
Digna quidem fueras, quam maximus ille Menalcas
  Diceret argutis semper arundinibus:
Et quam posthabita Neptunine Galatea
  Cantaret Siculi clara Thalia senis.
Et facerent, si te natam felicibus annis
  Vidissent oculis, candida Nympha, meis.
Te juga Parnassi resonarent, te juga Pindi:
  Notior Arcadiæ nulla puella foret.
Per nemora, & silvas incisum cortice lævi
  Mille tuum nomen viveret arboribus.
Tu quoque par esses Amphionio Aracyntho,
  Et par Mænaliis, care Taburne, jugis.
Magne pater, tali fortunatissime alumna,
  Tu viridi servas ossa beata sinu:
At misera ante diem crudeli funere rapta
  Ivit ad infernas non reditura domos.
O mihi Threiciam citharam si Musa dedisset,
  Quæ potuit silvas ducere montivagas,

Per

Per tenebras Orci, per pallida regna silentum
  Quæsissem manes, cara puella, tuos:
Nec me tergemino terreret Cerberus ore,
  Nec torvæ anguineis crinibus Eumenides.
Vel mecum vitæ repetisses lumina, vel me
  Obrueret Stygio mors violenta lacu.
Sed citharæ si nil prodessent fila canoræ,
  Movissem fletu numina dura pio.
Vidissent umbræ tenues regemque superbum,
  Tisiphonemque malis illacrimare meis.
Sit licet ille fero crudelior angue Tyrannus,
  Non vacuum blandi pectus amoris habet.
Ipsum etiam, qui cuncta domat, Cythereius ales
  Vicit, & invito lenia corda dedit,
Tempore quo magnæ Cereris pulcherrima nata
  Ad nigras Erebi candida venit aquas.
Illa quidem caris Nymphis comitata legebat
  Purpureos flores saltibus, Ætna, tuis.
Jamque parans in lucidulo se fonte lavare,
  Traxerat e niveo mollia vincla pede,
Cum pavidam, & matrem queribunda voce vocantem
  Abstulit infernis luridus Orcus equis.
Nec veritus natam Jovis est violare supremi,
  Tantum forma potest, & violentus amor.
Cur igitur caram mihi non donaret Hyellam?
  Cur lacrimis flecti nollet amantis amans?
O qui pallentes Erebi me ducat ad umbras,
  Et genibus sistat me, pater Orce, tuis!
O quales tibi manarent mea lumina fletus!
  Funderet o quantas lingua diserta preces!
Me certe facerent pietasque, dolorque disertum:
  Verba ministraret dulcia dulcis Amor.
Quid loquor infelix? nulla est revocabilis arte,
  Cum semel extincto lumine vita fugit.
Non revocat Syringa suam Pan magnus ad auras,
  Non Phœbus revocat te, Cyparisse, tuus.
Ipse foret quamvis Cybelle gratissimus Attis,
  Liquerat infernas non tamen Attis aquas.
Ah quoties nato mater Berecynthia dixit,
  Per lac, quod dederunt ubera nostra tibi,
Perque uteri tolerata decem fastidia menses,
  Redde oro puerum, Dis, mihi, care, meum.
Non ego, felices superum translatus in oras
  Tithoni vivat sæcula longa, peto.
Auroræ liceat carum servare maritum,
  Æqualemque Deis reddere cælitibus.
At mihi cum paucos Attis serviverit annos,
  Ad tenebras redeat debilis umbra tuas.

Nunc

Nunc pia templa colens divis operetur, & omnes
 Per populos ritus, & mea sacra ferat.
Dulcia purpureæ nunc carpat dona juventæ,
 Nunc decoret silvas candida forma meas.
An magnum est, animam si de tot millibus unam
 Des matri, vitam quæ dedit ipsa tibi?
Sic lacrimans ait: ille suis immanior umbris
 Maternas dura respuit aure preces.
Vix licuit miseræ manes descendere ad imos,
 Atque umbræ dulci basia vana dare.
Crudelis Pluto, nimium crudelia fata,
 Quæ vitæ nullas heu posuere moras!
Cum silvam glacialis hiems spoliavit honore,
 Vere novo silvæ læta juventa redit:
Occidit Oceani cum Sol demersus in undas,
 Nascitur abducto pulchrior ille die:
At nobis nec læta suo cum vere juventa,
 Nec mersa immiti funere vita redit.
Ultima cum Parcæ legerunt fila severæ,
 Urget perpetuus lumina clausa sopor.
Quem tamen æterno celebrarint carmine musæ,
 Ille vel invita morte superstes erit.
Sic vivis, vivesque æternum, pulcher Alexi;
 Et tu cum Gallo nota Lycori tuo.
Pan nemorum decus, & Satyri, Nymphæque decentes,
 Quæ blando agrestes uritis igne Deos,
Si formosa pie coluit vos semper Hyella,
 Si mea vos semper dulcis avena canit,
Vos facite, ut longum vivant mea carmina in ævum,
 Et cum carminibus candida Hyella meis.

XVIII.

HAS lacrimas, atque hæc imo suspiria corde
 Tracta gemens libo, candida Hyella, tibi.
Hæc tibi nunc, mox vitam ipsam libabo, animamque,
 Cumque tuis miscebo ossibus ossa mea.
Quosque maritali non junxit tæda Hymenæus,
 Funerea junget Mors violenta face.
Quod si nupta meum conscendit Nisa cubile;
 Non tamen umquam animum ceperat illa meum:
Sed mea me pietas patri parere coegit
 Impia, me durus perdidit ipse pater.
Si fallo, haud ambo terra tumulemur in una,
 Nec tua sit felix manibus umbra meis.

XIX.

CUR, ah cur ullo placui tibi tempore? mortis
 Si, mea vita, tibi caussa futurus eram.
Cur me tam pulchrum cari gennere parentes?
 Cur calamos dono Pan dedit ipse suos?
Queis ego formosas possem mollire puellas
 Cantando, & duris lenia corda dare.
Quid formam queror, aut calamos nocuisse canoros?
 Perfidia periit cara puella mea.
An ne meis potui thalamis admittere Nisam?
 Vim ne preces duri tantam habuere patris?
Fugissem durumque patrem, patriamque, priusque
 Fudissem multo sanguine dulcem animam.
Sed fundam, pœnasque dabo tibi, candida Hyella.
 O cari manes, o, precor, este boni,
Vos puerum vestra linquentem lumina caussa
 Optatum læti suscipite in gremium,
Et qui me nimio sponsum cupiistis amore,
 Jungite nunc dulcis gaudia conjugii.
Sancta, veni, nostrisque fave, Proserpina, tædis;
 Faustaque purpureus carmina cantet Hymen:
Quique olim valida conjunxit utrumque catena,
 Vivat in Elysia valle perennis amor.

XX.

PAN pater, & veneranda Pales, Faunique valete;
 Tuque mihi quondam care Taburne vale:
Vos mihi, vos misero, silvæ, placuistis, opacæ,
 Dum niveum in vobis pavit Hyella gregem,
Et mecum tenera furtim ludebat in herba
 Ludere cum magno digna puella Jove.
Tunc mihi purpureo fulserunt lumine soles,
 Tunc fuit heu nimium candida vita mea.
Nunc nemora, & fontes, & cæli lumen, & umbræ,
 Nunc ingrata meis omnia sunt oculis.
Mors mihi sola placet: mors o dulcissima rerum,
 Huc ades, & vitam, mors bona, redde mihi.
Illa meam vitam rupes habet, illa sepulcro,
 Servat delicias terra beata meas;
Pastores, illa dominæ me jungite in urna,
 Taliaque inscriptis addite verba notis:
Formosam tuus ardor, Iola, absumsit Hyellam,
 Te miserum leto perdidit illa suo.

XXI.

XXI.

INgrate Sol, ortum quid approperas tuum?
Quo lux mihi, si luce non datur frui?
Redis ne, grex ut redeat in silvam meus?
At hunc Hyellæ mors acerba perdidit.
Redis, magis, magisque tabescam ut miser?
Et te fatigem questibus semper novis,
Dominæ revisens pulverem sacrum meæ?
An tu quadrigas aureas tuas refers,
Ut luminibus aliquam afferas lucem meis?
At illa lacrimis, tenebrisque horridis
Assueta lucem odere, nec radiis tuis
Imbres suos siccari amant; quibus genas
Rigant, & ora amoris usta incendio.
Sed fulgeas licebit, & radiantibus
Terras, maria cælumque lustres ignibus,
Tamen omnia tenebris inhorrescunt mihi,
Ex quo meus Sol mihi suam lucem abstulit,
Deisque manibus occidens eam tulit.

XXII.

FOrmosa myrte, roscido imminens antro,
Antrum loquaci suave murmurans fonte;
Fons care, fletu facte amare de nostro;
O quam beate viximus, quoad vixit
Hyella vestra! quoad puella formosa
Mecum jacere ista solebat in ripa!
Hic illa cum meo in sinu recumbebat,
Mihique in aurem ludibunda cantabat,
Tunc, tunc beatam viximus Deûm vitam:
Tunc invidebat ipse Juppiter nobis.
Nunc quis miserior Solis aspicit lucem?
Quem sæviore Tartarus premit pœna?
Seu vestit alma luce Sol agros, seu nox
Placida rigat gratis soporibus terras,
Numquam remittit anxius dolor, numquam
Meos ocellos recreat quies dulcis.
Ut pinguem olivam lentus ignis absumit,
Sic cor misellum est cura sæva, mœrorque.
Quo dulcis abiit, hei mihi, decor vultus?
Quo niveus ille purpura color pictus,
Hyella quem suo anteire jurabat?
Jam lacrimæ exsangues genas peredere,
Modis & ora pallor inficit miris;
Et illa pulchrior hyacinthino flore

In-

Inculta, squalens, hispidula coma horrescit.
Miser, ah miser Iola, tamen mori cessas?
Vitæ, ac dolori pone jam, miser, finem,
Et illa vise regna, quæ colunt sancti
Manes, ubi beata degitur vita
Sub arborum semper virentium ramis,
Queis insusurrat dulce frigerans aura,
Quam Tethyos circumfluæ parit lympha;
At ipsa passim lucidos parit flores,
Quos lacte puro candidi educant rivi.
Illic puellæ dulcibus jocis noctem,
Diemque cum suis amantibus ducunt,
Croceis amictæ carbasis, pedes nudæ,
Omnesque ramis myrteis coronatæ;
Semper choreis, cantibusque jucundis,
Semper cachinnis tinnulis sonant silvæ.
Has nec protervus Auster imbribus fœtus,
Nec cana nix, nec æstus impotens tangit:
Sed Ver beatas semper incolit sedes,
Flavas corollis mollibus comas cinctum,
Lætosque Flora cum sua choros ducit,
Ningens rosarum suave olentibus nimbis.
Huc te vocat puella maximis votis,
Tuasque lentas increpat moras sæpe.
Valete silvæ, tuque fons mihi care
Vale, vale antrum, myrte floridula salve.
Moritur Iolas ille notus in silvis,
Peritus ore, fistulaque cantare;
Moritur, suoque vos cruore respergit,
Qui lacteo vos ante rore spargebat,
Qui vos amœnis floribus coronabat,
Docens Hyellam vos sonare formosam.
At tu puella luce carior cara,
Qua mortua misero mihi mori est dulce,
Ades, tuisque manibus meos manes
Amore junge, Hyella candida, æterno.

XXIII.

HOS calamos, Pan silvipotens, tibi pulcher Iolas;
  Sæpe quibus cecinit dulcia furta tua,
Dum Cytherea potens, & cara sinebat Hyella;
  Quæ postquam dira tabe peresa jacet,
Pro dulci Musa, pro carminibus jucundis,
  Flebilibus complet vocibus ille nemus,
Et dominam cupiens imas invisere ad umbras,
  Non somnos oculis, non capit ore cibum.
At tu fortunam pueri miseratus acerbam,

Æternos pietas si movet ulla Deos,
Aut misero tantos aufer, bone dive, dolores,
Aut illum silvas transfer in Elysias.
Sed potius longum vivat formosus in ævum,
Et cantet laudes semper, Hyella, tuas.
Dignior haud ullus talem celebrare puellam,
Ulla nec est tali dignior ore cani.

XXIV.

HAnc laurum, formosa, tibi formosus Iolas
Sevit, & hanc madidis irrigat usque genis.
Seu tenebras Vesper, seu lucem portat Eous,
Et laurum lacrimis irrigat, & tumulum.
Hinc tumulus violas, & laurus protulit umbras:
Umbræ iisdem crescunt, & violæ lacrimis.
Cumque umbris, violisque amor infelicis Iolæ
Crescit, cumque ipso crescit amore dolor.
Hic dolor heu miserum leto dabit: hic, bona Hyella,
Mox pueri apponet ossibus ossa tuis.
Et quos felici conjunxit fœdere quondam,
Nunc infelici funere junget amor.

XXV.

HÆC, dulcissime Turriane, lusi
Molli carmine, nec laborioso,
Dum ver florida lætum agebat ætas
Quam jocus decet, ac leves cachinni.
Nunc Musas vocor ad feveriores,
Nunc rerum juvat explicare caussas,
Et cælum memorare, cælitesque,
Et qui cælitibus præest beatis.
O molles elegi, lyræque dulces,
O & myrtea serta, fistulæque,
Faunique, Dryadesque, jam valete,
Et cum frondiferis, Hyella, silvis.
At tu, Progenies Jovis supremi,
Patris deliciæ, deumque amores,
Per quam magna canunt sacri poetæ,
Felix Uranie, mihi benigno
Ades numine, supplicemque tolle
Me tuo rutilante curru ad astra.

M. AN-

M. ANTONII
FLAMINII
CARMINUM
LIBER QUINTUS,
EPISTOLAS CONTINENS
AD ALEXANDRUM FARNESIUM
CARDINALEM.

I.

FARNESI, pater omnium leporum,
Hos tibi lepidissimos poetas
Dono, tempora quos tulere nostra,
Fortunata nimis, nimis beata
Nostra tempora, quæ suos Catullos,
Tibullos, & Horatios, suosque
Marones genuere. Quis putasset,
Post tot sæcula tam tenebricosa,
Et tot Ausoniæ graves ruinas,
Tanta lumina tempore uno in una
Tam brevi regione Transpadana
Oriri potuisse? quæ vel ipsa
Sola, barbarie queant fugata
Suum reddere litteris Latinis
Splendorem, veteremque dignitatem.
Salvete, o decus, o perennis ævi,
Nostri gloria, candidi poetæ,
Quos novem in tenero suo sorores
Nutrivere sinu, suoque digna
Choro Castalio loqui dedere.
Vos, & carmina vestra sempiterno
Urbes Italiæ colent honore.
Vos & Gallus, Iberque bellicosus,
Et Germania docta, Sarmatæque
Mirabuntur, & ultimi Britanni;
Erit dum Latiis honor Camœnis.
Quin ultra Oceanum, alteroque in orbe
Vos discent populi, quibus redit lux
Aurora exoriente, cum nigrescit
Aer jam tenebris sub axe nostro;

Nam (mirabile dictu!) in iis quoque oris
Nunc linguæ studium viget Latinæ.
At tu, flosculę Romuli nepotum,
Quem Phœbus pater, & Minerva doctis
Certatim artibus expolire gaudent,
Alexander, habe tibi hunc libellum
Venustum, lepidum; tuasque laudes,
Istis quæ celebrantur a poetis,
Æternas fore scito; nam manebit
Æterno aureolus libellus ævo.

II.

AD UBALDINUM BANDINELLUM

De Liberalitate

GUIDI ASCANII SFORTIÆ CARD.

UBALDINE, tuo sodali amate,
Potest quantum ab amico amari amicus,
Munus hoc mihi da, tui ut patroni
Divini juvenis manum osculeris
Meo nomine, maximasque grates
Agas, quod decumas mihi quotannis
Pro sua eximia benignitate
Remittit, licet ipse nec salutem
Eum more clientium bonorum,
Nec quidquam faciam, queat quod ipsum
Admonere, meam ut velit benigna
Mente pauperiem juvare; nempe hoc
Magnus Sfortiades movetur uno,
Quod me nec putat improbum, nec esse
A musis alienum, amore quarum
Ardet maximo, ut omnium est amator
Ardentissimus elegantiarum.
Quare cum nequeam invenire verba
Infantissimus omnium poeta,
Quæ tantis meritis rependam; amice
Disertissime, quod supra rogavi,
Id quæso facito, tuique vive
Semper Flaminii memor, valeque.

III.

AD LÆLIUM TORELLUM.

QUod me diligis, & soles libenter
Adjuvare tuos, Torelle, amicos,

Quid

Quid per te cupiam impetrare, dicam.
Est consanguineus mihi peritus
Legum, nec senio gravis, nec idem
Admodum juvenis, disertus autem,
Et forma egregia: ter ille jura
Galliæ populis dedit Togatæ,
Cum prætor foret, optimamque famam
Collegit sibi rem optime administrans.
Quod si nunc opera tua licebit
Ipsi dicere jus in urbe vestra,
Et me perpetuo tibi obligaris,
Et tua pariter benignitate
Rem dignam facies, facillimamque
Illam mehercule; quando consecutus
Id virtutibus es tuis, ut amplum
Jampridem imperium tibi regendum
Cosmus tradiderit, decus perenne
Cosmus Tusciæ, & omnium Italorum,
Quo regnante fides, bonique mores,
Et doctæ rediere Musæ ad Arnum.

I V.

AD HIERONYMUM TURRIANUM

De Morte Victoriæ Columnæ.

Cur desiderio modum, & dolori
Me vis ponere, Turriane? acerbo
Cui Victoria fato ademta, quæ me
Non minus quam oculos suos amabat:
Qua nihil veniens ab ultimo Indo
Clarius, meliusve Sol videbat:
Cui mens candida, candidique mores,
Virtus vivida, comitasque sancta,
Cæleste ingenium, eruditioque
Rara, nectare dulciora verba,
Summa nobilitas, decora vultus
Majestas, opulenta, sed bonorum
Et res, & domus usque aperta ad usus.
Illa carminibus suis poetas,
Quotquot sæcula multa protulerunt,
Longe vicerat; illa vincit omnes,
Sive flebilibus modis maritum
Exstinctum decorans sepulcro ab imo
Summa ducit in astra, sive regi
Cælitum, Unigenæve Regis hymnos
Filio canit: illa vel canendo

Ventos sistere, fluminum morari
Impetus, poteratque leniores
Tigres reddere mitibus columbis.
At tu, surdior Hadriæ procellis,
Immitissima Mors, manum rapacem
Illi es injicere ausa: Mors acerba,
Tu Solem Italiæ suum abstulisti.
Sed nil proficis; en meæ Columnæ
Fama sidere clarior refulget;
En Victoria, cælitum beata
Vita nunc potitur, vagique Solis
Sub se lumina cernit, ipsa Sole
Multo splendidiorque, pulchriorque.
Ergo flebilibus modum querelis
Jam jam, candide Turriane, pono,
Ne plorem mihi inique amicus illam,
Quæ læto celebranda versu, & ipsi
Addenda est numero beata divûm.

V.

AD GREGORIUM CORTESIUM CARD.

CORTESI Venerande, si quid unquam
Incensæ officio rogationes
Apud te valuere, ne recusa
Gregi adscribere candido tuorum
Robertum, unanimem meum sodalem,
Florentem ingenio, fide, pudore,
Et Græce optime, & optime Latine
Scientem, juvenem pium, elegantem,
Seu juncto pede, seu velis soluto
Doctum scribere, tam tui colentem,
Quam qui maxime, & omnium bonorum
Dignum amicitia; ergo, mi patrone
Magne, quod petimus, sine impetrare.
Sic tibi Deus optimus senectam
Concedat viridem, diuque lætum
Servet; sic homines tuæ supremæ
Virtuti tribuant pares honores.

VI.

AD STEPHANUM SAULIUM.

CAndidissime Gratiarum alumne,
Ne carus tibi sim, nec ulla signa
Amoris mihi mutui rependas,

Ni te plus amo, quam solet tenella
Unicam genitrix amare natam.
Nec mirum; quid enim potest amore
Tuo dulcius esse? vel quis ullo,
Fuit tempore dignus æque amari?
Honores alius sequatur, auri
Acervum cumulet nitentis: ipse
Sim beatior omnibus beatis,
Annuant modo cælites, ut una
Tecum vivere, tecum obire possim,
Jucundissime Sauli, honore, & auro,
Et cara mihi carior salute.

VII.

AD ULISSEM BASSIANUM.

ULYSSI, mea Musa, dic salutem:
Non illi, dea quem Calypso amavit,
Sed quem Pierides amant amore,
Quo jam tum lepidum Catullum amabant,
Cum tenellulus Aonas petivit
Montes, & meditans opaco in antro
Mentes virginei chori tenebat.
Dic incredibili ipsius videndi
Me desiderio peruri, acerba
Ut non acrius intimas medullas
Mihi febris adurat; ipse quando
Viset languidulum? suaque dulci
Me solabitur allocutione?
Nec eum lupa nutriit, nec ursa,
Sed comis pater, & puella mitis;
Cur ergo rigida æsculo, Hadriæque
Durior scopulis, meique morbi
Tam securus abest? an ille nondum
Rescivit, mea lectulo cubare
Membra torrida? sic profecto, sic est.
Quare dic juveni, Camœna, caro,
Confestim veniat, fidesque secum
Afferat; volo leniat furentem
Febrim, ut Orphea belluas, & iram
Cerberi, Eumenidasque sævientes
Mollivisse ferunt lyra canendo.

VIII.

AD GALEATIUM FLORIMONTIUM

PHILALETHEM.

HUC ades, Galatee; quid moraris?
Est brevis via, sæpiusque dicis
Cras ad vos veniam, boni sodales,
Nec venis tamen: an putas licere
Amicis dare verba? nos pudendum,
Et contra officium, tuoque bello
Id cognomine prorsus arbitramur
Indignum: hoc nisi vis inepte abuti;
Huc ades, Galatee, quid moraris?
Remiges Ithaci vagantis olim
Lotos detinuit Libyssa in ora.
Ut mulctralibus hæret usque & usque
Musca lactis amore: te, beate
Senex, quæ retinet domi voluptas?
Ecquid delicias tuæ Suessæ
Præfers deliciis meæ Casertæ?
Deliras, Galatee; nam Suessa
Longe pulchrior est amœniorque.
Campanæ regionis hic ocellus;
Quem Jocis comitata, Gratiisque
Venus posthabita Gnido, Paphoque,
Semper incolit, & suos amores,
Suas delicias fatetur; ergo
Huc ades, Galatee; quid moraris?
Hic Sol splendidius nitet, Favonî
Spirat mollius aura, suaviorem
Fert rosam, & violam benigna tellus:
Hic est dulcior uva, dulciores
Ficus, & pepones: oliva bacas
Non solum patriæ tuæ, sed ipsum
Venafrum superare gaudet; ergo
Huc ades, Galatee; quid moraris?
Ecce caseolos tibi recentes,
Atque hœdos geminos Hyella donat
Formosissima caprimulga, Pani
Non impar caprimulga, sive cantat,
Seu levi calamo terit labellum.
Huc ades, Galatee; quid moraris?
En hospes meus, optimus Caserta,
Quo Campania terra gloriatur,
Jam desiderium tui morantis

Ne-

Nequit ferre; puellam sic amantem
Votis, ominibusque, lacrimisque
Absentem vocat, ah tuum Casertam
Ne, quæso, cruciare perge; sed jam
Huc ades, Galatee; quid moraris?
Is quidem impatiens moræ molestæ.
Ad te jam properasset, ægra membra
Ni vis debilitaret ipsa morbi:
Et tu tam diu abesse sustinebis?
Qui sola potes allocutione
Febrim pellere candido sodali.
Huc ades, Galatee; quid moraris?
Non Phœbus, mihi crede, filiusve
Phœbi cantibus hunc levarit; herbis
Aut salubribus, æque ut ipse vultu
Jucundo, & lepida dicacitate.
Ergo si tibi cura cari amici est,
Huc ades, Galatee; quid moraris?
Te vocat domus ipsa, quam solebas
Jocis, & salibus, facetiisque
Tuis exhilarare: te loquaces
Lymphæ, te vocat hortulus venustus,
Tuæ tam memor irrigationis,
Quam lactis memor est tenellus infans.
Huc ades, Galatee; quid moraris?
Non pandunt nitidæ rosæ per agrum
Formosos calathos, hiare tardant
Flores luteolique, cærulique, &
Albi, & purpurei; suos honores
Agellus tibi scilicet reservat.
Huc ades, Galatee; quid moraris?
Si venis cito, carminum libellum
Ostendam tibi, quem legens putabis
Te vesci ambrosia, & tibi repleri
Ora nectare; sin mea procellæ
Ferunt irrita verba, mox jambos
Exspecta horribiles, amariores
Felle, absinthio, & omnibus venenis,
Quotquot Thessala nutrit ora, quotquot
Ponti terra creat; sed eja age eja
Huc ades, Galatee; quid moraris?

IX.

AD BERNARDINUM MAPHÆUM, ET ANTONIUM MIRANDULAM DE ALEXANDRO FARNESIO CARD.

Gaudete, o lepidi mei sodales,
Omni jam posito timore; venit
Tandem nuntius optimus, patronum
Salvum, & incolumem redire nostrum,
Quem rumor malus Italas per urbes
Divulgaverat esse jam dolore
Confectum lateris, malaque febri,
Dum cinctus legionibus Latinis
Petit Vindelicas tremendus oras.
At tibi male sit, moleste rumor,
Qui nos sollicito diu timore
Vexasti; en cito patriam revifet
Alexander, & omnium Quiritum
Plausus, gaudia, gratulationes
Lætus excipiet, manusque caras
Nobis jam dabitur deosculari.
O pulcherrime Sol, tuo nitente
Curru fer cito mœnibus Quirini
Hunc diem niveum, & nimis beatum.

X.

AD HIERONYMUM SERIPANDUM.

Commendo tibi, Seripande magne,
Gulielmum, hominem pium, eruditum,
Et candore animi parem columbæ,
Doctum præterea utriusque linguæ;
Quodque existimo pluris æstimandum,
Pauperem juvenes tamen docentem
Gratis pauperie mala gravatos.
Illum Græcia magna procreavit
Antiqua probitate, moribusque
Dignis Pythagora, virum tuaque
Dignum amicitia: idque ita esse, certo
Sciens, hunc tibi, magne amice, dono,
Virtutique tuæ dico; nec alter
Cliens aptior est tibi, nec ipse
Patronum inveniat sibi aptiorem,

XI.

XI.

AD JOANNEM CASAM.

Disertissime Casa, quem libellum
Legendum dederas mihi, relegi
Sæpe, ac sæpius, & tamen legendi
Is desiderium mihi reliquit:
Nec mirum; siquidem tuus libellus
Tam doctus, numerosus, elegansque est,
Ut scriptus videatur aureo illo
Sæculo Ciceronis, atque ab ipso
Divino Cicerone, nec profecto
Vivet iste minus diu libellus,
Quam libri Ciceronis; ergo, Casa
Disertissime, perge, sæculumque
Nostrum orna aureolis tuis libellis.

XII.

AD MATTHÆUM DANDULUM.

O Brumæ mihi Vere amœniores,
Quibus, Dandule care, te fruebar,
Antequam Latium petissem, & Urbem:
Cum subit mihi candidarum imago
Illa noctium, & ille prope ignem
Sermo dulcis, & Attico lepore
Conditus, lacrimæ effluunt ocellis,
Ut rivus pluvia frequenti abundans;
Nec quidquam mihi suave jam videtur,
Aut videbitur, usque dum redire
Ad carum hospitium tuum licebit,
Quod Phœbus pater, & novem sorores,
Et virtus celebrant, fidesque, honorque.
At donec procul a tuis ocellis
Me tenent superi parum faventes,
Ne, quæso, pigeat meum dolorem
Te jocis relevare litterarum.
Quamquam te patriæ, imperïque magni
Cura distinet, est tamen laborum
Quies, ingenuoque sunt (opinor)
Isthæc seria temperanda lusu.

XIII.

AD ALOYSIUM PRIULUM.

DUM Canicula fervidis fatigat
Vos caloribus, ipse valle opaca
Sedens propter aquam nitentem amoeni
Mesuli, placido fruor tepore
Veris: attamen hoc, Priule, dicam,
Et dicam fine fraude, malim aduri
Ardenti Libyæ, Indiæve ab æstu,
Quam magni alloquiis carere Poli,
Qui virtute sua, suoque miro
Cepit sic animum meum lepore,
Ut illo sine mella amara, Soles
Obscuri, nivea atra, ver amoenum
Horridum mihi sit, diesque longo
Anno longior; ergo sic habeto,
Ut primum potero explicare, quæ nunc
Me negotia distinent, redibo
Ad vos Pegaseo ocyor volatu.
Quod negotia si mihi facessent
Hæc negotium, & expedire nodos
Istos non dabitur brevi, relictis
Nodis, atque negotiis revertar;
Nam tanti nihil est, velim ut carere,
Frater optime, te, meoque Polo.

XIV.

AD DONATUM RULLUM.

RULLE candide, & omnium virorum
Humanissime, quos abhinc trecentos
Annos Appula terra procrearit,
Quod me perpetuis, meosque amicos
Juvas officiis, tuæque semper
Domus hospitium mihi est apertum,
In hoc eximiæ benignitatis
Clarum das specimen; tibique grates
Ago, maxime, maximas, amice,
Tantis pro meritis, agamque semper,
Atque habebo; referre namque, ut opto,
Nec licet modo, nec licebit unquam.
At quod nuper amore nostri es ausus
Tentare, & facere æque amanter, ac si
Tibi filius, aut pater fuissem,

Id vero & mihi, & omnibus videtur
Tam magnum, ut tibi debitas referre
Non possim, aut agere, aut habere grates;
Non si quidquid ubique gratiarum est,
Habere, atque agere, & referre possim.

XV.

AD JACOBUM PEREGRINUM.

JUcundissime amice, cras Tridento
Discedam cupidus tui videndi:
Verum ut commodius loquamur, & ne
Interpellet amicus hic, & ille,
In tuo volo te Povilliano
Convenire: videbis ipse, ne quis,
Linum præter, ibi adsit: hunc adesse
Non solum, Peregrine, non recuso,
Sed summe cupio; est enim modestus,
Et doctus juvenis, mihique amicus
Quam qui maxime; item cavebis illud,
Ne convivia sint Apiciana.
Adsint pullus, & hædus, & recentia
Ova, illique sales tui, quibus nil
Usquam salsius, elegantiusve est.
Hæc si, inquam, affuerint, tuum sodalem
Jucunde accipies, nimisque laute:
Nam convivia sumtuosa pejus
Morte vito; jocos, facetiasque
Sector mirifice; tuasque regum
Verbis præfero collocutiones.
Hæc ex tempore carmina exaravi,
Cum Morilla repente, si quid ad te
Vellem, quæreret: at brevi, favente
Deo, plurima seria, & jocosa
Coram; nunc vale, & optimam sororem
Meo nomine plurimum saluta.

XVI.

AD FERANDUM BRANCATIUM.

TU ne Flaminii putas, Ferande,
Effluxisse animo tuum leporem,
Carumque hospitium? ante vel propinquo
Nabit Pausilypus mari, vel unda
Sebethi refluens suos adibit
Fontes, pectore quam meo recedat

Ima-

Imago tua dulcis; atra sensus
Cum mors abstulerit mihi, manebit
Illa infixa animo; tuamque semper
Virtutem meminisse me juvabit,
Quod si vota mea audiunt benigni
Cælites, adero brevi: nec ulla
Jam res Flaminium hospiti benigno
Avellet: domus una, & una mensa
Copulabit utrumque, dum suprema
Dies separet; interim valebis,
Nil plane dubitans, Ferande, rebus
Me tuum omnibus anteferre amorem.

XVII.

AD PETRUM CARNESECUM.

O Dulce hospitium, o lares beati,
O mores faciles, o Atticorum
Conditæ sale collocutiones,
Quam vos ægro animo, & laborioso,
Quantum cum lacrimis miser relinquo?
Cur me sæva necessitas abire,
Cur vultum, atque oculos, jocosque suaves
Cogit linquere tam venusti amici?
Ah reges valeant, opesque regum,
Et quisquis potuit domos potentum
Anteponere candidi sodalis
Blandis alloquiis, facetiisque.
Sed quamquam procul a tuis ocellis,
Jucundissime Carnesece, abibo
Regis imperium mei secutus,
Non loci tamen ulla, temporisve
Intervalla tuos mihi lepores,
Non mors ipsa adimet; manebo tecum,
Tecum semper ero, tibique semper
Magnam partem animæ meæ relinquam,
Mellite, optime, mi venuste amice.

XVIII.

AD UBERTUM FOLIETAM.

IBis ad patriæ lares beatos,
Et desiderium tui relinques
Maximum unanimi tuo sodali.
Nam quo tempore nostra cara cœpta
Est amicitia, ex eo medullis

Mi-

Mihi carior es meis, erisque,
Sensus dum mihi erit amoris ullus,
Propter ingenium tuum, tuosque
Mores, & studia artium bonarum;
Et stylum Cicerone pene dignum,
Et plane Cicerone mox futurum,
Vitalis modo sis, Uberte, dignum.
Ibis tu procul, & tamen manebis
Meo in pectore fixus, & juvabit
Idem credere de tuo in me amore.
Quod te per lacrimas, amice, amaras,
Quæ fluunt oculis tuis, meisque,
Per, si qua est tibi cura nostri, id oro,
Cito Urbem repete, & tui misselli
Sodalis miserere, quem relinquis
In luctu, & tenebris tuo recessu.

XIX.

AD MARIUM BANDINUM.

Quod sum pollicitus tibi, futurum
Me tecum cito, id exsequar diebus
Paucis, si mihi faverint benigni
Cælites: reliquum est, ut ipse in urbe
Interim maneas, agellulumque
Tuas delicias sinas valere,
Usque dum veniam, tuoque dulci
Fruar colloquio, facetiisque.
Nec Germanicus absit, ille bellus,
Et doctus puer, optimoque patre
Dignus filius: hic mihi trecentos
Versus Mæonidæ volo Maronis
Explanet varia locutione.
Tu Germanica bella, Cæsarisque
Narrabis mihi clara facta, quorum
Ipse non quotacumque pars fuisti:
A me carmina Davidis, Tridenti
Expressa accipietis, & juvabit
Hymnos dicere versibus Latinis.
Decem continuos dies manere
Tecum cogito; eaque lege tantum
Utar hospitio tuo, morari
Ne plus quam volo, sit mihi necesse;
Quod jam præmoneo, satis superque
Amoris violentiam, impetumque
Tui cognitum habens; sed audi, amice,
Quam bona hospitibus bonis Homerus

Le-

Legem sanciat: Hospitem caveto,
Hospes, neve manere, neve abire
Cogas: in vitio pari est uterque.
Urgentem remorans, morantem adurgens.
Hoc viros decet elegantiores
Præceptum memori tenere mente,
Nec umquam violare; tu, venuste
Mari, dum venio, vale meoque
Fratrem nomine candidum saluta.

XX.

AD LUDOVICUM STROZZAM.

STrozzam Flaminius suum salutat
Benaci liquidam jacens ad undam
Sub myrto beneolente, dum superba
Terit limina principum misellus
Strozza; tu ne molesta in Urbe semper
Inclusus, variis agri beati
Numquam deliciis fruere? numquam
Ruris gaudia noveris? miselle,
Rumpe obstantia claustra, rumpe lentas
Moras, si sapis, optimumque amicum
Vise; hic Virgilium tuum, meumque
Catullum vacui legemus; hic tu
Cultis versiculis canes amœnos
Hortos, & vitrei lacus decentes
Nymphas: me cithara bonum Gibertum
Juvat dicere, cujus hic agellus
Mihi munere partus; hunc agellum
Ille donat habere, quo nec alter
Baccho, & Palladi gratior, nec alter
Musis otia, & abditos recessus
Præbet commodius; modo hæc benigni
Faxint propria dona dî, talenta
Crœsi despicio, Midæque acervos.

XXI.

AD PETRUM VICTORIUM.

VIctori, tibi plurimum fatemur
Nos debere, quibus tuo labore
Hic Aristotelis libellus artem,
Et mysteria rhetorum recludens
Explanatur ita apte, & eleganter,
Ut quem ægre unus, & alter eruditus

In-

Intellexerat ante, ineruditi
Te docente queant labore nullo
Nunc intelligere; ergo jure cuncti
Indocti simul, atque docti amamus
Te de hoc munere, maximasque semper
Labori tuo, & eruditioni,
Rhetor maxime, gratias agemus.

XXII.

AD ANTONIUM MASSAM.

ETsi Sulpiciis, Catonibusque
Non cedis gravitate, nec patroni
Ullius celebrat domum, perinde
Ac tuam populus, tamen caveto,
Ne supercilio nimis severo
Lusus molliculos meæ Camœnæ
Spernas, optime Massa; nam Platonis,
Quo nemo gravior fuisse fertur,
Exstant carmina melle dulciora,
Quæ summa faciebat is senecta,
Non semper studiis vacans severis.
Et noster quoque Tullius solebat
E foro rediens laborioso
Versus scribere delicatiores,
Ut curis animum gravem levaret.
His auctoribus, ut reor, licebit
Nugas Flaminii legas ad ignem,
Cum te garrula turba liberorum
Dicendi nimio labore fessum
Ad jocos vocat, & leves cachinnos.

XXIII.

AD CAROLUM GUALTERUTIUM.

QUas agam tibi gratias, quibusque
Verbis, Carole? qui mei negoti,
Duri, Juppiter! & laboriosi,
Procurator, ad exitus secundos
Rem tam commode, & apte, & expedite
Duxisti, ut videare par agendis
Rebus Mercurio Jovis ministro,
Quem Deum ingenio, eloquentiaque
Omnes vincere, prædicant poetæ.
Ergo, candide amice, dum laboras
Pro me quotidie, otio ipse dulci,

Cupi-

Cupitoque fruor Casertæ in agro,
Qui pulcherrimus omnium locorum
Jure dicitur; hic bonas precabor
Musas, ut faciant tibi poema,
In quo nomen, honos, tuæque laudes
Vivant innumerabiles per annos.

XXIV.

AD BASILIUM ZANCHUM.

JUdex candide carminum meorum,
Quamquam gratulor, & tibi, & faceto
Arcellæ, quod amore juncti, & una
Domo, vivitis optime, ac beate;
Tamen, si licet intimo sodali
Verum dicere, nec tacere quidquam:
Quod absis, doleo, tuique ferre
Vix desiderium queo; nec illo
Torquetur minus optimus Priulus;
Nam dulcis tua Musa, comitasque
Et rara probitas, fidesque utrumque,
Sic incendit amore, vita acerba
Te sine ut videatur, olim utrique
Jucundissima quæ solebat esse
Te præsente; quid ergo, care Zanche,
Agendum? an tibi suadeam, relicto
Arcella ut redeas? meum ne tanti
Commodum faciam? & Priulum, ut illi
Cui plus debeo pene quam Priulo,
Sic incommodem iniquus? immo, amice,
Arcellam cole, ama, nec unguem ab ipso
Latum, quæso, recede; quippe inani
Nos desiderio, tui atque amore
Vel tabescere malo, quam carere
Suis deliciis venustum amicum.

XXV.

AD FRANCISCUM TURRIANUM.

PER tui Ciceronis, & Terenti
Scripta te rogo, Turriane docte,
Ut postridie adhuc rubente mane,
Cum fœcundat humum decorus almo
Rore Lucifer, exiens Giberti
Domo ad me venias equo citato,
Ne tibi igneus antevertat æstus.

Hic

Hic fontem prope vitreum sub umbra
Formosi nemoris tibi parabo
Prandium Jove dignum; habebis & lac
Dulce, & caseolum recentem, & ova;
Et suaves pepones, novaque cera
Magis lutea pruna; delicatos
Addam pisciculos, nitens salubri
Quos alit mihi rivulus sub unda.
Ad mensam vetulus canet colonus
Jocosissima carmina, & coloni
Quinque filiolæ simul choreas
Plaudent virgineo pede; inde ocellos
Ut primum sopor incubans gravabit,
Jucundissime amice, te sub antrum
Ducam, quod croceis secum corymbis
Serpentes hederæ, imminensque laurus
Suaviter foliis susurrat: at tu
Ne febrim metuas, gravedinemve;
Est enim locus innocens; ubi ergo
Hic satis requieveris, legentur
Lusus Virgilii, & Syracusani
Vatis, quo nihil est magis venustum,
Nihil dulcius, ut mihi videtur.
Cum se fregerit æstus, in virenti
Convalle spatiabimur; sequetur
Brevis cœna; redibis inde ad urbem.

XXVI.

AD ROMULUM AMASÆUM.

Sic te, Romule, copia beata
Fandi, & omnigena eruditione
Vincat Pompilius tuus; benignus
Sic te sospitet inter arma, divûm
Rex, oro, mihi mitte crebriores
Posthac litterulas; nec ullus umquam
Tabellarius huc equis citatis
Currat Vindelica profectus ora,
Quin epistolium tuo sodali
Afferat; neque tu, quid ipse Cæsar,
Quid Germania Cæsari resistens
Castris oppositis gerat, labora
Mihi scribere; nec quid ipse Cæsar,
Nec Germania quid gerat, labora
Scire: unum hoc mihi nosse, amice, sordi est,
Ut Farnesius inclytus laborem
Duræ militiæ ferat; valere
Ipsum dic; nihil amplius requiro.

XXVII.

XXVII.

AD ADAMUM FUMANUM.

CUM, Fumane, tuus, meusque nuper
Scripsisset mihi Turrianus, omnes
De tua medicos salute parvam
Jam spem habere, dolor meam occupavit
Sic mentem, ut fugeret quies ocellis,
Nec flendi modus ullus esset; ergo
Tam bonum mihi mors acerba amicum,
Prima surripiet juventa? amicum
Quo nec candidior fuit, nec alter
Erit; cui dederat loqui rotundo
Ore pulcher Apollo, sive Græcos
Versus conderet ille, seu Latinos.
Hæc, & quæ dolor improbus querenti
Suggerebat, amice, sum locutus,
Vix parcens superis; sed ecce læta
Venit littera nunc, tuæ salutis
Felix nuntia, qua meum revixit
Cor, ut flosculus igne semiustus
Solis, quem reficit benigna Luna
Rore frigidulo; nec ulla mater
Natum depositum videns deorum
Dono restitui, magis triumphat
Gaudio. Bone Juppiter, benigno
Quem tu numine janua rapacis
Nunc Orci eripuisti, eumdem eodem
Serva numine plurimos in annos.

XXVIII.

AD BONIFACIUM BIVILAQUAM.

DE me ne male sentias, amice,
Quod te visere proximis diebus
Cum proclive foret facillimumque,
Id tamen minime egerim; per agros
Tuos, & medios quidem ambulavi
Ad Camillum adiens meum; sed oro,
Qua possem ratione suspicari,
Agros esse tuos, tuamque villam,
Quam vidi procul eminentem? amice
Candidissime, tale si quid umquam
In mentem mihi venit, aut venire
Quivit, mente tua effluam, meique

Fiat

Fias nominis immemor, nec umquam
Jucunda amplius allocutione
Digneris tenerum tuum sodalem;
Quod foret mihi acerbius vel ipsa
Morte, sive quid esse morte acerba
Potest sævius; est enim leporis
Tanta vis tui, & intimas medullas
Ita incendit amore, ut ardeam æque
Totus, ac juvenis decore capta
Virgo candida suscitantis imo
Flammam in pectore, quam nec imber alto
Cælo præcipitans, nec ulla jam quit
Unda exstinguere; non si amara Tethys
Ardentem Oceani obruat procellis.

XXIX.

AD CHRISTOPHORUM LONGOLIUM.

DUM tu Naugerio, optimoque Bembo,
Longoli, frueris, tuique Tulli
Laudes æquiparare tendis, ipse,
Ubi molibus arduis ad astra
Se tollit Genua, hortulis amœnis
Abditus Stephani mei tuique,
Nunc Aristotelis lego libellos,
Cælestem sapientiam, virique
Mirans ingenium: modo ad Catulli
Dulces versiculos relapsus, inter
Argutas volucres cano sub umbra
Silvæ lauricomæ jacens: modo ipse
Ludo carmina, qualia in Lycei
Nigris saltibus Arcades canebant,
Antequam fera gens profecta ab oris
Incultæ Scythiæ procul Menalcas,
Tityrosque fugaret; ipse vero
Saulius, tua dum laborat ire
Per vestigia, Tullium urget, uno
In illo stupet, & nimis beatum,
Longoli, putat esse te, benignus
Cui dat Juppiter esse tam propinquum
Scriptori egregio. Ast ubi remisit
Æstus, nec querulis sonant cicadis
Arbusta amplius, igneusque jam Sol
Abit; nos pelagi propinqui ad undam
Imus; hic scopulo sedens uterque
Pisces captat arundine, & videre
Cymbas purpureo mari volantes

Ju-

Juvat. Flaminii tui, tuique
Sauli, candide amice, vita qualis
Sit, vides: ea si placet, venito,
Et vitæ cumulum addito beatæ
Tui Flaminii, tuique Sauli.

XXX.

AD DOMINICUM SAULIUM.

QUod virtus tua maxima invidorum
Telis objicitur, dolere, Sauli,
Numquam desino pro meo vetusto
In te amore, tuaque perpolita
Doctrina, & bonitate singulari:
Idem gratulor intuens tumultu
In tanto placidam tuam quietem,
Dum mente intrepida impetum furentis
Fortunæ toleras; sed ipsa tandem
Innocentia vincet, & repulsis
Cernes criminibus tuam micare
Famam, ut nubibus hinc & hinc fugatis
Sol ardet radians nitente luce.

XXXI.

AD PETRUM CARNESECUM

DE EMANUELE CHIO MEDICO.

DÎ boni tua vota, Carnesece,
Audivere, fugit siticulosa
Febris, & redit ad meos ocellos
Quies, & cibus incipit juvare,
Et Bacchi minus est latex amarus;
Et, quod lætitias meas adauget,
Me Chius medicus fricatione,
Et victu tenui levat, remotis
Omnium medicaminum venenis,
Queis languentia membra deteruntur.
Ipse utrum melior, peritiorve,
Sit plane dubites: benigniorem
Non certe invenias, pecuniamve
Curantem minus, & suis medetur
Ægrotis ita amanter, ut parentes
Aut nati, aut videantur esse fratres.
O Chium medicum bonum, atque suavem,
Et tibi, inclyte Coe, comparandum!

XXXII.

XXXII.

AD PHILIPPUM GERIUM.

Quid rerum geris, o venuste Geri?
Num cessas? tibi nil minus profecto
Convenit, bona quem Talia parvum
In sinu erudiit suo, deditque
Vatum florea prata pervagantem
Versus fingere melle dulciores.
Quod si scribis, ut arbitror, tuumque
Maronem celebras, ad astra justis
Ferens laudibus, aureosque mores,
Virtutesque viri paras in ævum
Æternare, facis quidem, quod est te,
Et tua pietate dignum: at illud
Indignum nimis, & nimis molestum,
Quod celas, neque me, ut soles, amice,
Oblectas lepida tua Camœna.
Quare per tuum Apollinem, tuamque
Musam, & Mœonidem sacrum, & Maronem
Oro, si quid habes, bono sodali
Mitte, nil mihi gratius, magisve
Nostro feceris hercle amore dignum.

XXXIII.

AD OCTAVIUM COGNOMENTO PATREM.

Octavi Pater, ad Viterbiensem
Secessum venias, rogamus omnes;
Polus, Parpalias, Priulus, ipse
Tuus Flaminius; nec esse Romæ
Tutum est, cum rapidus caniculari
Æstu Sol furit, & Viterbi in urbe
Jucundo fruimur tepore veris
Æstate in media, nec ulla certe
Est salubrior ora, nec sodales
Tui habes, mihi crede, amantiores
Usquam; te licet elegantiorum
Nemo non amet unice, colatque.
Cur ergo, Pater, huc venire cessas?
Num te illa innumerabilis librorum
Tenet copia curiosum? habebis
Et hic Græca volumina, & Latina,

Qua

Quæ lassare valent decem otiosos
Plinios ; licet usque , & usque & usque
Noctes , atque dies legas , ut hercle
Facis , (ne dubita) tamen novorum
Haud te deficiet librorum acervus .
Ergo rumpe moras , Pater venuste ,
Mellite , optime , nec tuos sodales
Contemtos habe ; amore vinci ab ullo
In primis tibi turpe , quem fatentur
Exemplum memorandum amoris omnes .

XXXIV.

AD LUDOVICUM BECCATELLUM .

SI recte tibi , Ludovice care , est ,
Gratias ago dis , at esse recte
Qui potest ? brevis hora si quieti
Vix umquam datur , & bonis libellis ,
Quibus nil tibi carius , salutem
Multam dicere cogeris , nec agri
Licet delicias tui videre .
Sed dic , optime amice , quis laborum
Tandem finis erit ! vides capillum
Jam canescere , jam senecta frontem
Rugis incipit exarare , nec tu
Vivere incipis ? an manum rapacem
Dum Mors injiciat tibi repente
Exspectas ? miser , ah miser , fugaci
Vitæ consule , & Urbe derelicta ,
In tuo requiesce tandem agello .

XXXV.

AD NICOLAUM ORMANETUM .

QUid , o candide amice , semper ista
Juvat vivere in Urbe , cursitando
Nunc per limina principum superba ,
Nunc subsellia judicum terendo ?
Ormanete , fugit levis juventa
Ventis ocyor , & subit senectus
Curva , quam sequitur ferox tenebris
Mors operta ; nec illius furorem
Arcet nobilium favor : clientem , &
Patronum rapit illa ; amice , quæso ,
Vive , dum licet , otioque dulci
Ruris elue amara civitatis .

Si

Si gustare mei semel quietem
Agelli potes, & periclitari;
Quam sit suave, tumultuosa ab Urbe
Semotum sibi vivere, otiosa
Numquam sit mihi vita, ni potentum
Fortunasque, domosque, gratiamque
Arbitrabere vix pili æstimandas.
Tunc dices, Nihil est profecto mirum,
Meus Flaminius quod esse lætus
Fortuna exigua, brevique censu
Audet, nil populi leves honores
Curans, nil rutilos Midarum acervos.

XXXVI.

AD RAYMUNDUM TURRIANUM

De Francisco Fratris ejus Filio.

VEnimus, bone Turriane, ad Urbem
Salvi, & incolumes, nec ulla passi
Viæ incommoda; verum in Urbe posthac
Salvi, & incolumes utrum futuri
Simus, nescio; nam tremit tumultu
Tellus Romula maximo: propinquat
Miles barbarus, & ferox minatur
Cædem, incendia, nec satis videmus
Tantorum effugium periculorum.
Sed cum multa animo meo recursent
Molestissima, nil ita ad dolorem
Accidit grave, ut hic videre fratris
Tui filium; acerba sic ne fata
Tulisse, ut puer hic ad Urbem adiret
Isto tempore tam periculoso?
Me ne, quod nimis ingravat dolorem,
Exstitisse profectionis hujus
Auctorem? bone Juppiter, malorum,
Quidquid huic puero imminet, redundet
In meum caput, obsecro, quid iste
Puer commeruit? puer bonarum
Cura Pieridum; puer Catullo
Suo municipi futurus olim
Par, aut major; & hunc, Apollo sancte,
Sines ludibrium esse barbarorum?
Huc ades, bone dive, seu fluenta
Xanthi, seu retinent amœna Cinthi
Te juga; huc ades, o pharetra & arcu
Insignis; fera fata si Quirini

Urbem evertere destinant, misellum
Ah saltem puerum tuum, tuumque,
Oro, Flaminium tuere; uterque
Est tuus famulus; uterque se se
A primis tibi dedicavit annis.

XXXVII.

AD HONORATUM FASCITELLUM.

FAscitelle, quid otio in beato
Dictavit tibi roscidis sub antris
Musa candida? nil soles profecto
Umquam scribere laurea corona
Non dignum. Ipse miser tumultuosa
Urbe detineor: tibi benignus
Dedit Juppiter in remoto agello
Latentem placida frui quiete,
Inter Socraticos libros, & inter
Nymphas, & Satyros, nihil profani
Curantem populi leves honores.
Verum, sive aliquid Marone dignum
Pangis, sive modis Horatianis
Juvat ludere, quidquid est, sodali
Tuo mitte, alii sibi, atque Musis
Scribant: tu cave, carmina occulas, quæ
Digna sunt medio legi theatro.

XXXVIII.

AD BLOSIUM PALLADIUM.

PLurimam Blosio suo salutem
Dicit Flaminius malus poeta
Omnium lepidissimo poetæ.
Quæ tu carmina per jocum, atque lusum
Scripsisti ad Jovium bonum sodalem
Jucunde, lepide, facete, amanter,
Non sunt Flaminio malo poeta
Digna carmina, sed tuo Catullo,
Quo nil salsius, elegantiusve.
Nam nec tam similem suo gemello
Gamellum peperit venusta Leda,
Es tu quam similis tuo Catullo.

XXXIX.

XXXIX.

AD JOANNEM FRANCISCUM BINUM.

Quid Horto, bone Bine, qui solebat
Plura carmina quam rosas, & herbas
Olim fundere, contigisse dicam?
Cur ex garrulo, & eloquente factus
Jam sit Harpocrates; tamen nec illi
Desunt lilia, nec rosæ: ille grandes
Lactucas habet, ocymumque: tortus
Abundat cucumis, rubent ubique
Fraga: quin & apis levi susurro
Illum provocat ad canendum; at ipse,
Quasi grandine verberatus esset,
Aut fur omnia sustulisset, odit
Jocum, & carmina; scilicet sequuntur
Mores & domini instituta servi.
Dum tu carmina, Bine, amasti, & Hortus
Ipse carmina amavit, at simul tu
Lucrum versibus esse præferendum
Putasti, Hortus item studet lucello,
Et se divitibus locat, merasque
Nugas carmina, ineptiasque ducit.
At tibi male sit, malum lucellum,
Musæ pernicies, malum lucellum;
Tua certe opera bonis, facetisque
Horti carminibus diu caremus.

X L.

AD BERNARDINUM MAPHÆUM.

MAphæe unanimis mihi sodalis,
Si quid de domini tui, meique
Salute est tibi nuntiatum, amabo
Fac me participem; malamque curam,
Quæ affixa interioribus medullis
Noctes, atque dies edit misellum,
Aufer. Vindelicis enim feruntur
Nuntii lacrimabiles ab oris
De febri assidua, & periculosa
Farnesi; o nimium mihi molesti
Nuntii, mala tanta qui minantur!
Quod si quid melius tuæ cupitæ
Ferent litterulæ, metumque tristi
Absterges animo, tibi rependent

 Cen-

Centum verficulos meæ Camœnæ,
Qui teftentur ubique, dum licebit
Ipfis vivere, nil fuiffe magni
Farnefi mihi carius falute.

XLI.

AD PETRUM VIPERAM.

Fortunate fenex, fenex beate,
Quo te carmine prædicare poffim?
Eft domus tibi parva, fed fupellex
Munda, lectulus elegans, tabellæ
Quæ fuis oculos vel eruditos
Figuris teneant; cubiculumque
Ornatum fatis, & fatis librorum
Magna copia, qui bene, ac beate
Docent vivere, menfa pura, victus
Simpliciffimus; eft tibi fidelis
Minifter, vetulus fodalis idem,
Qui cum fallere tempus, & jocari
Soles fuaviter; eft enim facetus
Senex, blandus, amabilis, difertus.
Hæc ad commoda tam beata magnum
Adjungit cumulum hortulus venuftus,
Quem vir Corycius fenex agello
Suo præferat, omniumque dicat
Pater Naufica æ hortulorum ocellum.
Adde, quod viridis tibi fenectus,
Quod mens candida, candidique mores:
Quod feftertia quinque ab Urbe miffa
Sunt fatis tibi fingulos per annos.
Abeft ambitio, timorque leti,
Et quidquid miferam facit fenectam;
Nam Deo pietas amica, vitæ,
Et morti bona cuncta pollicetur.
Fortunate fenex, fenex beate,
Quo te carmine prædicare poffim?

XLII.

AD HIERONYMUM BAGIUM,

Cum tot fuftineas, Bagi, labores,
Tot negotia noftri amore, quidnam
Pro tantis meritis tibi rependam?
Unum hoc fcilicet, elegantiarum
Ut patrem omnium, & omnium leporum

Domi

Domi convenias, eique dicas
Meo nomine plurimam salutem.
Quis Iste, unde, ubi sit, requiris? hic est
Optimus Galeatius; Suessa
Quem ferax genuit, tenent Penates
Nunc tuæ patriæ, & domum frequentat
Moroni egregii; ille te benigne
Amplexabitur ut meum sodalem:
Id primo; ast ubi vir bonus venustos
Et mores faciles tuos parumper
Gustarit, geret in suis ocellis
Tuo nomine te; nec alter illi
Erit carior; hinc senex habebit
Maximam mihi gratiam, ipse, quidquid
Tibi debeo, persolutum abunde
Arbitraberis, & simul putabis
Me tuum insuper esse creditorem.

XLIII.

AD MARIUM GALEOTAM.

TU ne, docte Mari, tuo sodali
Potes consulere, ut suas ineptas
Nugas edat, & ora per virorum
Vagari sinat? Actio ne vestro
Me contendere vis? ego, inquam, amice,
Postquam is carmina tam venusta, tamque
Polita edidit, audeam libellos
Meos edere? nonne, quæso, id esset,
Olori obstrepere anserem? sit ergo
Satis, si tibi, candidisque amicis
Lusus putidulæ meæ Camœnæ
Ostendo, nihil est mihi timendum,
Dum sese mea continet Camœna
Istis finibus: at venire in ora
Si vulgi audeat, ah nimis misellum
Tuum Flaminium! boni poetæ
Quem Aquinum, Bavium, & sui venenum
Sæcli, atque opprobrium esse prædicabunt.

XLIV.

AD BLOSIUM PALLADIUM.

LEporum pater & facetiarum,
Blosi candide, cernis, ut profundum
Tuis hendecasyllabis jocosis

Veternum excutias meæ Camœnæ ?
Quæ jam dedidicit loqui Latine ;
Et pedes reperire, queis venusti
Currunt versiculi, sonosque dulces
Portant auribus eruditiorum.
At tu quidquid id est ineptiarum,
Quod mitto tibi, per tuam Turundam,
Per sales, joca, tinnulos cachinnos
Festivæ comites dicacitatis,
Per tuos, precor, Atticos lepores,
Ne prodire sinas in ora vulgi,
Jucunde, unanimis, venuste amice.

XLV.

AD LUDOVICUM CANOSSAM.

Rogas ut veniam, Canossa, ad agri
Tui delicias, & eleganter
Describis mihi prata, villam, & hortos,
Et fontem, & fluvium, nemusque opacum.
Hæc sunt maxima, maximeque possint
Quemvis allicere: at nihil profecto
Me tuo magis allicit lepore,
Et tua bonitate singulari;
Queis ita afficior, patrone magne,
Ut tunc denique vita cara, dulcis,
Vitalis mihi sit, tuis adesse,
Cum possum alloquiis, daturque tecum
Cœnare, & legere, & deambulare.
Ergo, si mihi Dî favent, omissis
Curis omnibus ad tuum volabo
Garzianum, ubi primum amabilis lux
Rebus reddere cœperit colorem
Die postero; interim valebis.

XLVI.

AD FABRITIUM BRANCUTIUM.

Fabriti optime, qui manu eleganti
Scribis carmina, quæ Camœna dictat
Singulis mihi noctibus, quietem
Dum terris sopor irrigat, quid ipse
Quid pro te faciam? Deos rogabo,
Ut qui carior est tuis ocellis
Tibi Tullius, is suum in loquendo
Leporem, ingeniumque, copiamque
Inspiret tibi, nobilemque, & illam

Scri-

Scribendi variam optimamque formam
Det effingere sic ut esse cunctis
Tullius videare, Tullianus
Qui jure omnibus esse nunc videris.

XLVII.

AD HIERONYMUM PONTANUM.

Quod, Hieronyme, patriis ab oris
Corneliique Foro procul remotus,
Nunc urbem maris incolo Hadriani
Reginam, modo Romuli superbas
Arces præfero, vel venusta rura
Casertæ, nihil est profecto, cur me
Amantem patriæ parum arbitrere.
Ante urbes alias, & ante me ipsum
Illam semper amavi, & usque amabo,
Dum sensum mihi cælites amandi
Concedent; itaque ipsa magnitudo
Amoris facit, ut carere malim
Optata genitrice, quam videre
Illam armis, odiisque sævientum
Natorum laniatam; Acerba fata
Cives præcipites agunt, nec ulla
Tangit cura parentis efferatas
Mentes; cur igitur colam paternos
Lares? num ut videam meis ocellis
Vias sanguine civium meorum
Manantes, & ubique tecta sævo
Igne ardentia? quin meas ad aures
Nefanda hæc scelera impiaque cædes
Quando perveniunt, abire ad Indos,
Et ultra Oceanum opto, quo nec ipsum
Nomen dulce mihi, simulque amarum
Corneli penetret Fori, nec ulla
Ruentis patriæ venire possit
Fama, quæ mihi sic acerba, sic est
Tetra, atque horribilis, Deos ut hercle
Noctes, atque dies rogare pergam,
Vel servent patriam meam, vel ipsi
Dent mihi subita perire morte.

XLVIII.

AD VINCENTIUM GERIUM.

Ergo, candide Geri, abire certum est?
Tu ne, quem mihi luce cariorem

Fecerunt lepidi, bonique mores,
Abibis procul, & procul manebis
Semper? o mihi rem gravem, atque acerbam!
Cur, ah cur, superi, meos amicos
Aut exstinguitis, aut meis ocellis
Vivos surripitis? perire malim
Profecto, mala quam videre tanta.
I felix tamen, i, venuste Geri,
Et solare tuam bonam parentem,
Quæ desiderio tui misella
Tabescit; nimium diu misella
Caret deliciis suis, facitque
Vota vix numeranda pro cupito
Filii reditu; Sed, o tenella
Mater, flebilibus modum querelis
Pone; jam venit, en venit venustus
Ad te filius, atque cum venustæ
Virgini sociabis, & venustam
Videbis sobolem brevi, & juvabit
Sæpe dicere balba verba parvis
Anum cum pueris, puellulisque;
Et cum venerit hora jam suprema,
In nati gremio beatam vitam
Finies, satis & super nepotum
In turba numerosa adhuc superstes.

XLIX.

AD M. ANTONIUM FAITAM

De Morte Victoriæ Columnæ.

MARCE, cui citharam dedit canorus
Apollo, citharam cape, aureumque
Plectrum, & Flaminii tui dolorem
Leva, quem capit ex suæ Columnæ
Acerbo interitu. Hei mihi, Columna,
Omnes lætitias meas ad unam
Exstinxti moriens! Columna, morte
Tua, reddita vita leto amaro
Mihi tristior est; nec ulla cordi
Jam quies datur, ex quo acerba fata
Te mihi eripuere; o mearum
Curarum requies, tuo licebat
Dum sermone frui, tuisque sanctis
Ægram colloquiis levare mentem!
At tu, candide Marce, si qua nostri
Tangit cura animum tuum, experire,

Num

Num cantu citharæ tuæ sonoræ
Infandos animi mei dolores
Temperare queas; amice dulcis,
Paullisper recrea misellum amicum:
Sic Phœbus pater, & novem sorores
Ament te mage quam suos ocellos:
Sic cedat tibi magnus ille Arion,
Omni Nereidum choro stupente,
Quem pisces placido tulere ponto
Curva ad littora Tænari canentem
Lyra carmina eburnea, furentes
Quæ maris requiescere procellas,
Et duros scopulos movere possent.

L.

AD TRIPHONEM BENTIUM.

O Dentatior & lupis, & apris,
Et setosior hirco olente, & idem
Tamen deliciæ novem dearum,
Quæ silvam Aoniam colunt, & idem
Amores boni Apollinis, quot, oro,
Epigrammata post meum recessum
Dictarunt, bone Benti, & iste, & illæ
Suis deliciis, amoribusque?
Nam quidam meus, & tuus sodalis
Tridento veniens, ait trecenta
Te vel plura Epigrammata incitatum
Plusquam Pierio furore nuper
Effudisse, quibus vel ipse cedat
Meus Naugerius, meusque Bembus.
Quæ si sunt mihi nuntiata vere,
Plurimum tibi gratulor: sed idem
Irascor tibi non minus, quod isthæc
Celas Flaminium; sed heus amice
Num reddit furor iste te superbum? &
Nos vates minimi videmur esse
Indigni, quibus hæc legenda mittas?
Sed contra, furiose, sic habeto:
Musarum furor haud facit superbum,
Sed comem, & facilem: vide ergo, Benti,
Ne tuus furor iste sit cerebri,
Qui feros facit & malos poetas.

LI.

AD HIERONYMUM FRACASTORIUM.

FRaſtori venerande, cui medendi
Uſum pulcher Apollo, carminiſque
Artem donat habere, nonne cernis,
Tuum Flaminium perire dira
Tabe? non recreat cibus miſellum;
Non grata vigiles quiete ocelli
Teguntur; macie vides ſuprema
Corpus confici, ut umbra inanis eſſe
Jam plane videar; modiſque miris
Pallor occupat ora; languidoſque
Artus vix traho; nec juvare poſſunt
Dulci carmine candidæ Camœnæ,
Nec blando alloquio boni ſodales:
Ipſa ſed mihi lux amara, & atræ
Noctis tempora ſunt amariora
Felle, & Theſſaliæ malis venenis.
At tu, candide amice, vel ſodali
Fer tuo auxilium, vel ipſa morbi
Si vis tabifici recepta venis,
Humanis opibus, magiſtræ & arti
Neſcit cedere, carminum tuorum
Lepore advoca Apollinem, rogaque,
Ne prima miſerum ſinat juventa
Tam crudeliter interire: cur ah
Cultorem patitur ſuum ſub ipſo
Flore ætatis abire mœſtum ad umbras
Pallentes Erebi? quid ergo prodeſt
Ipſi, & Aoniis ſuis puellis
Cuncta poſthabuiſſe? quidve prodeſt
Vita puriter acta? nunc miſello
Nunc o ſubvenias, Apollo ſancte,
Et preces teneri tui poetæ
Audi dexter; opaca ſive Cynthi
Umbra, ſive Heliconii receſſus
Te teneat nemora aureo ſonantem
Plectro carmina, quæ beata lauri
Diſcit ſilva, ades o Deum voluptas,
Ades numine dextro, & imminentem
Orcum jam capiti meo repelle;
Ut Fraſtorius ob ſuum ſodalem
Salvum, & incolumem tibi rependat
Mille carmina, te canens, tuamque
Matrem; & virgineos tuæ ſororis

Mores,

Mores, & studia, & pharetram, & arcum, &
Currum noctivagum aurea inter astra,
Quo se candida diva fert Olympi
Per campos, lavis ipse cum rubente
Fessas Oceano tuas quadrigas.

LII.

AD HIPPOLYTUM ATESTINUM

CARDINALEM.

CLara semideûm propago avorum,
Romani decus inclytum Senatus,
O si præteritam mihi juventam
Dî magni referant, oloris instar
Cum vox dulce sonans fluebat ore
Gaudens Æolio sacrare versu
Heroum benefacta, non mehercle
Indictas sinerem tuas canendo
Laudes; te mea Musa dulcis omnes
Ferret per populos, tuumque nomen
Astris insereret; sed alba utrisque
Serpens temporibus senecta cantum
Abstulit mihi, spiritumque, Phœbi
Munus, in vacuas fugavit auras.
Quare ne tenuem tuos honores
Jam factus nimium malus poeta,
Illos suspiciam, pater, silendo.

LIII.

AD LÆLIUM, ET HIPPOLYTUM

FRATRES CAPILUPÓS.

FRatres optimi, & optimi poetæ,
Nec minus boni amici, & iidem amati
Ob mores lepidos, & elegantes
Amicis mage, quam suas puellas
Lascivi juvenes amant, quid, oro,
Quidnam consilii datis? solemus,
Ut fit, ludere versibus, remisso
Nonnumquam studio severiore.
Hos versus alii probant, eosdem
Improbant alii: ipse, utris habenda
Fides, nescio; sed fidele vestrum
Sequar consilium, boni sodales,

Quos docti merito hujus eruditi
Ævi Quintilios solent vocare.
Ergo mitto mearum ineptiarum
Partem: vos legite, atque utrum relinquam
Hoc ludi genus, an sequar, monete.

M. ANTONII

FLAMINII

CARMINUM

LIBER SEXTUS.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM

CARDINALEM.

I.

FARNESI inclite, forsitan videbor
Jure stultus, ineptus, impudensque
Ausim qui tibi semper occupato
Meis versiculis molestus esse.
Verum ad jugera multa, quæ dedisti
Agri fertilis, id mihi, patrone
Magne, addas, rogo, munus, ut pusillum
Hoc meæ pietatis, atque amoris
Pignus accipias; neque esse possum
Ingratus, neque dî boni dederunt,
Ut possem meliusve, apertiusve
Id ostendere, quam tibi libellum
Hunc si mitterem; id ipse ne recusa
Boni consulere, & tuum clientem
Perge, ut hactenus, obsecro, tueri.

II.

AD MUSAS.

UNde hic tam novus advenit
Ardor? quove mihi mens trepidans abit?
Jam jam mœnia Romuli,
Et cœtus hominum linquere gestio.

En

En dulcis Polyhymnia
  Pheboeos iterum me rapit ad specus,
Et pulsare jubet diu
  Desuetam Æolio pectine barbiton.
Ut fontes mihi Thespios,
  Et Cirrhea libet antra revisere,
Silvamque Aoniam, pater
  Quam Phœbus tenet, ac virgineus chorus
Nympharum, citharæ quibus,
  Et permixta placent carmina tibiis!
O dextro mihi numine
  Adsitis, superûm deliciæ! haud ego
Iram fortis Achillei,
  Vel Grajis jaculantem Hectora puppibus
Ignem, aut terrigenum impia
  Titanum cupio dicere prælia:
Farnesi decus inclyti
  Alis Pindarici tollere carminis
Ad cæli vaga sidera
  Fas sit, Pierides; tunc licet ultima
Parcæ fila legant mihi,
  Vivet nemo mea sorte beatior.

III.

AD STEPHANUM SAULIUM,

ET ULISSEM BASSIANUM.

SAULI candide, tuque Bassiane
Mi dulcissime, numquid, oro scitis
Vestrum Flaminium repente factum
Ditem, jugera magna possidere
Agri fertilis, & domum venustam
Divini juvenis benignitate?
Me Farnesius inclytus beavit,
Et musas colere otiumque dulce
Jussit; quas igitur referre grates
Dignas, quas agere, aut habere possim?
Nullas scilicet; at licebit hercle
Virtutesque tuas, tuasque laudes,
Farnesi venerande, prædicare.
Quod si det mihi spiritum benignus
Pater Castalii chori, & canenti
Vires sufficiant, profecto vives
Semper in lepidis meis libellis,
Dum vivent monumenta litterarum.

IV.

IV.

DE SAXIS ROMÆ NUPER REFERTIS.

Hæc ſaxa publicis notata litteris,
Quibus triumphi conſuleſque origine
Ab ultima indicantur ad noviſſimam
Octaviani Cæſaris diem, tibi
Farneſius Alexander e Fori eruta,
Altis ruinis, magna Roma, dedicat,
Ut ſint decuſque, civiumque acerrima
Ad æmulandam gloriam incitatio.

V.

DE LIBERALITATE

ALEXANDRI FARNESII CARDINALIS.

Dilectus Phœbo, & Muſis, ſed pauper Iolas,
Et ſemper domini paſcere ſuetus oves,
Nunc dives pecoris Farneſi munere factus,
Factus & illius munere dives agri,
Divino juveni meritis pro talibus ipſam
Et vocem, & calamos, ingeniumque dicat.

VI.

AD AGELLUM SUUM.

Umbriferæ platani, & formoſæ cypariſſi,
Antraque muſcoſis roſcida pumicibus,
Non mea vos Nymphas reſonare docebit avena
Amplius: ad cantum me vocat alter amor.
Farneſi virtus mihi dulcem in pectore flammam
Suſcitat: hunc ignem dulcis avena canet.
Vos nomen juvenis divini diſcite: laudes
Semper & illius, pulcher agelle, ſona.

VII.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM.

Farneſi, nomenque tuum, laudeſque ſonabit
Hoc nemus, & culti vallis amœna ſoli,
Dum potero meminiſſe, tuo quod munere dives
Muſas, & Muſis otia grata colo.

VIII.

VIII.

AD EUMDEM.

HAs tibi odoratas, Farnesi magne, corollas
  Mittit ab Aonio candida Musa jugo,
Quod carum Nymphis tua virtus ditat Iolam
  Restituens patrii dulcia rura soli.
Hæc cape nunc, majora dehinc habiturus: Iolæ
  Tu modo præsenti numine semper ades.

IX.

AD EUMDEM.

PAuperies, hominum fera pestis, & ira deorum
  Excruciare malos nata, bonosque simul,
Quære alias sedes; nam te Farnesius heros
  Amplius in nostra non sinit esse domo.
Ecce venit properans pleno lætissima cornu
  Copia, quam sequitur dulcis & alma Quies.
Illa timere famem diram vetat: altera mandat,
  Ut Phœbo, & Musis otia digna colam.
Magnus Alexander, magna hæc qui donat habere,
  Jure mihi magni numinis instar erit.

X.

AD EUMDEM.

NE mea, Farnesi, properent ad carmina Nymphæ,
  Neve meas curet Pan Tegeæus oves,
Si mea te præter cantabit fistula quemquam,
  Si mihi non magni numinis instar eris.
Et merito; mihi solus enim facis otia, solus
  Tristitiam longe, pauperiemque fugas.

XI.

AD BERNARDINUM MAPHÆUM.

POne modum, Maphæe, tuis hortatibus, & me
  Scribendi finem jam finito facere.
Non ego sum Musis inimicus: semper amavi
  Hæc studia, & magno semper amore colam;
Sed veluti solitus cursu prævertere ventos,
  Atque referre domum præmia fortis equus
                                                Deficit,

Deficit, infirmæ cum sensit damna senectæ,
Et genua amissis viribus ægra trahit:
Sic ego, qui doctis solitus certare poetis
Dulcia Musarum præmia sæpe tuli.
Nunc fessus jaceo morbo gravis, & gravis annis:
Ad bona nec vires carmina sufficiunt.
Hæc est ingrati justissima caussa silenti,
Hoc, Maphæe, mihi nomine danda quies.

XII.

AD HIERONYMUM SAULIUM

Pontificem Bari.

SI quid de Stephano tuo, patrone
Dulcis, est tibi nuntiatum, id oro
Ne celaveris; an febri laborat
Ille, ut rumor ait, procul paterna
Domo, affinibus, & bonis amicis?
O Deus mihi si quis addat alas,
Ut volem citus ultimas ad oras
Galliæ, quibus is jacere fertur,
Ipsi ego omnia fratris, & parentis
Præstarem officia; & juvaret una
Mori & vivere; nam quid esse gratum
Queat te sine, amice amate nobis,
Quantum vix Pylades Orestem amavit?
Sed quidquid metuo, ferant procellæ
Ad Parthos, Arabasque; tuque Sauli
Alterum Genuæ decus, clientem
Bonum si quid amas, tuis jubeto,
Quidquid de patruele nuntiatur,
Id dicant mihi: sic superba Roma
Jam solvat tibi debitos honores.

XIII.

AD MATTHÆUM DANDULUM.

CAre Dandule, quid moraris? æstas
Maturare jubet propinqua: verum
Ni fallor, tibi Paulla dulcis uxor
Has moras facit; heu misella! solam
Domi te ne manere? te videbis
Numquam Sol oriens cadensve lætam,
Dum conjux aberit cupitus; & cum
Lassulam excipiet torus, doloris

Non

Non lenimen erit, sed usque amaris
Ille lacrimulis tuis madescet.
Sic flet turtur, acuta cui tenellum
Comparem abstulit aucupis sagitta.
Sed tu desine flere; non maritus
Trans alpes graditur feras, ut olim,
Sed Tuscum Tiberim, & beata Romæ
Viset mœnia missus a potente
Orator patria; hic salubre cælum,
Hic est maxima civium suorum
Semper copia, & hinc tribus diebus
Ad te, si velit, is redire possit.
Quare sis animo bono, atque euntem
Fausto prosequere omine, & rogato
Votis assiduis Deum, benignus
Ut salvum tibi conjugem reducat.

XIV.

AD DONATUM RULLUM.

Quid, o Rulle, sodalium tuorum
Spem ludis toties? ego, Priulus,
Stella, Parpaliasque, Madiusque,
Omnes denique te putaveramus
Danduli comitem esse, ut ambo eratis
Nuper polliciti: sed ille cum te
Non adduxerit, haud profecto scimus,
Plus ne lætitiæ, an doloris ejus
Adventus ferat; illum adesse multum
Lætamur, sed abesse te dolemus
Tantum, ut gaudia diluantur ipsa
Valde tristitia; veni ergo tandem,
Rulle care, cupite, nosque amicos
Mœrentes hilara tuo lepore;
Quodque ab officio lucratus es jam
Cognomen tibi pluris æstimandum
Thesauris Arabum, Indiæque gemmis,
Id tu si retinere vis, amice,
Cave, durus, & asper esse pergas.

XV.

AD ULYSSEM BASSIANUM.

Ergo, candide Bassiane, vivis?
O cara mihi carior salute,
Jucundissime Bassiane, vivis?

Dulcis littera, litteris notanda
Aureis, mihi nuntias ne vere
Meum vivere Baſſianum? at illum
Rumor dixerat eſſe jam ſepultum.
Rumor peſſime, pœne me ſepulcro
Dediſti mala tanta nuntiando.
O factum bene! Baſſianus ille
Phœbi deliciæ, perire numquam
Dignus, en ſuperum benignitate
Vivit; Flaminio tuo ſuperſtes
Vivas o utinam, venuſte amice;
Nec de te mihi fama tale quidquam
Poſthac nuntiet; ipſe vitam in iſtam
Veni te prius, hinc prius recedam.
Te ſpectem moriens; meos tu ocellos
Cara claude manu; piis ſepulcrum
Humecta lacrimis; diuque vive
Te ſuperſtite, Baſſiane care,
Non omnis moriar, meique magna
Pars vivet, mihi crede, adhuc ſuperſtes.

X V I.

AD JOANNEM BAPTISTAM PHILIARCUM.

DIc oro, Philiarche mi, virorum,
Quotquot Tuſcia vel tulit, feretve
Candidiſſime, num domus paterna,
Et domeſtica gaudia, & tuorum
Aſpectus tibi profuere tantum,
Ut illa aſſidua, & periculoſa
Deſtillatio ceſſerit? fuerunt
Sæpe lætitiæ fugare morbos
Longe fortius arte, quam ſaluber
Phœbus inſtituiſſe, filiuſque
Phœbi dicitur; hoc tibi ſecundus
Si Deus dedit, o nimis beatum
Sodalem tuum, & o nimis benignum
Tuo Flaminio Deum! profecto
Nil mihi poterat mage expetitum
Votis omnibus evenire; non ſi
Frater deliciæ meæ relicto
Sepulcro ad ſuperas rediſſet auras.

X V I I.

AD LUDOVICUM BECCATELLUM.

NE vivam, bone Ludovice, ni me
Et mei miſerer tuique; nam quis

Deus,

Deus, vel mala fors utrumque semper;
Captivum tenet Urbis in tumultu?
Si nos ambitio, pecuniæve
Augendæ premeret sitis: tacerem:
Sed cum divitiis honoribusque
Magnis otia præferamus, ah cur
Romam præferimus meo Lavino,
Albinoque tuo? O venusti agelli
Musarum domus, & quies laborum,
Tam longe mihi vita num manebit,
Ut meos satiare possim ocellos
Vestro dulci, & amabili decore?
O tandem placida, & beata rura,
Nos carum accipite in sinum; nec ulla
Vis avellere possit; hic & hœdo,
Et pomis, oleaque, pensilique
Uva nos alite, & simul supremum
Tempus venerit, ossa sub virenti
Lauru condite, qua fugit per herbas
Suavem rivulus excitans susurrum.

XVIII.

AD HERCULEM SEVEROLUM.

Herculi, mea musa, fer sodali
Hæc bono bona dicta, quod Favonî
Jam tepor rediit, tulitque secum
Dulcis tempora veris; urbe Roma
Tuus Flaminius relicta agellos
Suos visere cogitat, paterna
Quos domus tua cernit: ipse vero
Quid tandem facies? tumultu in isto
Nimirum remanebis, & clientum
Magnis agminibus premere semper.
O tandem sapias tibi, tuæque
Vitæ consule; non vides, ut ætas
Labitur fluvii rapacis instar,
Quem nives aluere? quid laboras
Ergo divitias parare inanes?
Cum tantum patrimonii relictum
A tuo tibi sit parente, quantum
Est satis; sine vulgus imperitum
Falsa imagine ludi: at ipse, mentem
Cui Deus dedit expolire pulchris
Artibus, patriam revise caram,
Fratremque unanimem, bonosque amicos:
Et dulci fruere otio, libellis

Parvis

Parvis Virgiliique, Tulliique
Mutans magna volumina illa legum,
Quæ lassare valent feros gigantes,
Et vires adamante firmiores.

XIX.

AD FABRITIUM BRANCUTIUM.

O Diem niveum, & nimis beatum,
Quo tam suaviter, atque delicate
Simul viximus, o venuste amice,
Dum curis procul omnibus fugatis
Dulci colloquio, facetiisque
Horas fallimus! hoc modo poetæ
Ferunt Elysiis pios viretis
Ævum degere, Dî boni, ac benigni,
Vos opes aliis date atque honores:
Nobis assidue videre lucem
Hesternæ similem, est satis, superque.

XX.

AD JO. FRANCISCUM CASERTAM

De Urbis Casertæ agro.

QUid tantis precibus, Caserta, carum
Vocas Flaminium Casertæ ad agros?
Te desiderium quidem fruendi
Mei sollicitat; sed ipse tanto
Magis te cupio videre, quanto
Es me amabilior; quid? ista vestra
Tam felicia, tam venusta rura
Quem non alliciant suo lepore?
Adde quod mihi reddidere vitam,
Cum vis tabifica intimis medullis
Serpens, lurida membra devoraret.
Istic & mihi Musa tam benigno
Semper numine favit, ut canentem
Stuperent Dryades, meumque pictis
Ornarent Satyri caput corollis.
Quæ tellus igitur tuo sodali
Queat gratior esse? nulla certe.
Nec tamen venio, negotiorum
Dura compede vinctus: at venire
Cum primum dabitur, volabo, teque
Revisam & tua rura, amice dulcis,
Non minus cupide, suam puellam
Quam visit juvenis, locum in remotum

Quem

Quem coegerat ire vis paterna,
Si qua forte revinctam amore mentem
Posset solvere filii furentis.

XXI.

AD SEBASTIANUM CORADUM.

JAmpridem Stephanus Columna, princeps
Clarus militiæ, domique, doctum
Quærit filiolis suis magistrum,
Nec doctum modo, sed pium, & venustis
Cultum moribus; hic labore parvo
Non parvum faciet lucrum; quotannis
Nam sestertia quina consequetur,
Patronumque sibi parabit auri
Magno pondere pluris æstimandum.
Hunc tu si potes invenire, ad Urbem
Statim mitte; peritus, elegansque,
Et vir non malus ille sit, necesse est,
Quem tu judicio tuo polito,
Vir doctissime & optime, approbaris.

XXII.

AD LAURENTIUM GAMMARUM.

QUod numen male amicum, amice care,
Hanc mentem tibi misit, ut relicta
Roma, frigore sæviente adires
Ad gentem horribilem, trucemque? tu ne
Vates candide, cui Marone digna
Phœbus scribere donat, efferata
Ista in Barbaria morare? quis jam
Neget sidera celsa posse Olympo
Labi Tartara in ima? at inscientem
Ne malus male perdat error; audi
Quid Phœbus pater, & novem Camœnæ
Prædicant tibi: Si manere pergis
Istic, ex lepido, & bono poeta
Fies Mævius, & tuos libellos
Vitabit lue pejus & veneno
Quidquid est hominum elegantiorum.

XXIII.

AD BARTHOLOMÆUM RICCIUM.

AH jam rumpe silentium, jocose
Olim, nunc nimium severe Ricci.

Num

Num tu sic veterum flagras amore,
Ut Tulli puto Cæsarisque, vivos
Ut jam pro nihilo putes amicos?
At hoc Tullius improbat, jubetque
Te sui cupidos habere caros,
Nec solum cupidos sui, sed omnes
Quos virtus aliqua, probique mores
Adjunxere tibi. Sed heus, amice,
Quid rerum geritur? notare pergin
Quidquid ad proprie, eleganter, apte
Loquendum valet? id beare lingua
Nos prædivite, id est Latinitati
Suos reddere pristinos honores.
Quare per Ciceronis, & Terenti
Manes te rogo, perge, finibusque
Pelle barbariem Italis, Latinæ
Linguæ te veneremur ut patronum.

XXIV.

AD PETRUM MYRTEUM.

TE consanguineum meum esse jactas,
Et hoc nomine gratiam aucuparis
Per urbes Italas; meique amici
Dant tibi hospitium, pecuniamque,
Quam statim male dissipas, sed audi,
Mendax Myrtee, cujus & parentes
Ignoro, & patriam, genusque; si tu
Vir frugi incipis esse temperansque,
Quin fias mihi filius, nepósve
Non recuso equidem: sed esse pergis
Si nequam, & balatro impudens, caveto,
Ausis dicere te meum propinquum,
Ne læsa patientia furentem
Camœnam experiare; num ferendum est,
Falso nomine te propinquitatis
Meæ ad flagitia, & dolos abuti?

XXV.

AD ALEXANDRUM PICCOLOMINEUM.

O Si dent mihi cælites, ut, ante
Hora quam veniat suprema, vere
Fiam talis, amice, qualis a te
Pulchro carmine pingor! esse talis
Et certe cupio, & laboro: verum

Ad

Ad hanc usque diem meo labore
Nihil proficio, timor, cupido,
Cordis gaudia vana, itemque vani
Dolores magis in dies, & horas
Mentem sollicitant misellam: in alto
Sic Notus, Boreasque sæva quondam
Miscent prælia. At ipse fluctuantem
Tranquilla, sapientiæ serenans
Cor meum monitis, quibus Lycei
Magister nitidi tuum replevit
Ob id pectus, ut ipse mente sana
Ægrotis animis queas mederi.

XXVI.

AD AUGUSTUM COCCEJANUM.

SIC te, candide amice, nullus umquam
Cælesti Sophiæ, patrique Phœbo
Possit carior esse, dic amabo
Num vere mihi dixit Hadrianus,
Te describere, quidquid ipse ludo
Molli carmine per jocum, atque risum?
Hoc tu si facis, o nimis beatam
Musam Flaminii? graves, protervi,
Mordaces critici, venena dentis
Vestri nil metuo; quod approbarit
Augustus meus, id probent, necesse est,
Et Phœbus pater, & novem Camœnæ.

XXVII.

AD FERNANDUM TORREM.

FErnande optime, noster hic libellus
Jamdudum cupit ad tuos penates
Ire, quod soleat favere nemo,
Ut tu, versiculis meis, eosque
Tantis tollere laudibus: sed hercle
Si rem judicio tuo eleganti
Aptam vis gerere, arrogantis hujus
Spem falles, calami notans littura
Severe omnia, quæ minus Latine,
Aut garrire putabis infacete
Musam putidulam tui sodalis,
Qui te non minus ac suas medullas
Propter eximium tuum leporem
Amat; sed tamen addet huic amori

In-

Ingentem cumulum, suum libellum
Si tractaveris ut supra rogavit.

XXVIII.

AD CAMILLUM RASTELLUM.

Quis hæc carmina tam venusta donat
Tibi scribere? non magistra certe
Ars tantum valet; & juventa molli
Vix lanugine vestit ora. Phœbus
Ergo Phœbus, amabili lepore
Tuo captus, habere dat poetæ
Nomen, numine te, Camille, dulci
Afflans; sic Maro, sic tuus Tibullus
Ludebant pueri suis Camœnis
Olim carmina digna: sic & Orpheus
Vix primam attigerat tener juventam,
Cum docta fide rivulos morantem
Viderunt Dryades, simulque myrtos
Formosi pueri lyram sequentes;
Qua post & rigidas agebat ornos,
Et fugam volucris tenebat Hebri.
Ergo tu quoque perge; crescet ætas,
Phœbi crescet amor, bonique vires
Crescent ingenii, tuumque fama
Nomen inseret optimis poetis.

XXIX.

AD FRANCISCUM ROBERTELLUM.

Gratulor, tua vota liberales
Audivisse Deos: in urbe vives,
Qua nullam neque terra pulchriorem
Nec latum mare fert: docebis illic
Prolem nobilium, vetusta quidquid
Servant Græca volumina, & Latina
Scriptum puriter, eleganter, apte.
At Canicula cum furit, relicta
Urbe quam mare cingit, ad liquentem
Mesulum properabis, ut tepore
Veris perpetuo fruare. Sicus,
Elegans juvenis, domo venusta
Te lætum excipiet libens; sed ædes
Tui Flaminii simul videbis,
Flens dices, Mihi carior medullis
Meis candide Marce, quid morar

Gaudes

Gaudes tam procul a domo paterna ?
Non te nutriit hic tenella mater ?
Non hanc ludere per viam solebas
Puer cum pueris ; quid ergo dura
Caute durior hinc abes tot annos ?
Si quis te Deus huc repente sistat,
O quæ gaudia, qui forent utrimque
Sermones ! age mitte jam querelas,
Robertelli ; aderit volens, nec a te
Latum Flaminius recedet unguem,
Dum frui poterit tuo lepore.

XXX.

AD ADAMUM FUMANUM.

De obitu Violantillæ uxoris Romuli Amasæi.

INvitus tibi dico, Adame, nostri
Romuli periit pudica conjux,
Tam pudica, domusque tam regendæ
Sciens, tam sobolis ferax venustæ,
Quam facundus, & artium est bonarum
Doctus, qui fuit illius maritus.
Hoc docente bonus poeta factus,
Oratorque bonus, bonum magistrum
Consoleris oportet & soluto,
Et juncto pede ; sic levabis ægram
Mentem illius, & eloquentis ipse
Et pii simul assequere nomen.

XXXI.

AD MARIUM SAVORNIANUM.

MArtis deliciæ, Minervæ amores,
Mari candide, pessimus poeta,
Sed vir sat bonus, ut reor, tuoque
Non indignus amore, amoris ardens
Flamma ob mirificum tuum leporem,
Cui cedunt reliqui omnium lepores,
A tua petit hoc benignitate,
Non parem ut tribuas amorem amanti,
Sed ut te patiare amari ab ipso,
Quanto maximo amore ab ullo amari
Potest, qui sit amore summo amandus.

XXXII.

AD FRANCISCUM TORELLUM.

O Flos candide Galliæ Togatæ,
Ante annos animum gerens virilem,
Quid, ah quid juvat Urbe abesse? qua Sol
Nihil nobilius videbat olim,
Nec idem videt, aut videbit umquam,
Toto quod queat orbe comparari.
Hæc te nutriit, hæc domo paterna
Tibi carior esse debet; ipsa
Nam te sola capit, tuæque gestit
Virtuti dare debitos honores.
Quare, si sapis, advola, & cupito
Nos omnes hilara, Torelle, vultu.

XXXIII.

AD MARCELLUM CERVINUM, ET FRANCISCUM SFONDRATUM *CARDINALES*.

QUod Faernum, hominem bonum, atque doctum
Amo non secus atque memetipsum,
Ejus gaudeo commodis perinde
Ac meis propriis: quod ergo per vos
Summo a principe consecutus ille est
Quidquid ad bene, commodeque agendam
Vitam optabat, id hercule obligavit
Me vobis ita, candidi patroni,
Ut devinctior esse nemo possit.
At vos qua pietate jam tueri
Cœpistis lepidum meum sodalem,
Eadem pietate, firma ut hæc sint
Et perennia dona, providete.

XXXIV.

AD BERNARDINUM MAPHÆUM *CARDINALEM*.

QUantum gaudet amans, suæ puellæ
Casto conjugio potitus; æger

Quan-

Quantum gestit ab imminente fato
Ereptus subita medentis arte ;
Tantum Flaminius cliens galero
Gaudet purpureo, Maphæe, summa
Quem virtus tibi tradidit ; Deumque
Votis omnibus orat, ampliorem
Ut tibi ferat hic honos honorem.

XXXV.

AD PETRUM CARNESECUM,

DE MARGARITA HENRICI

Gallorum Regis Sorore.

O Felix mea ter, quaterque Musa,
Cujus versiculos puella Regis
Maximi soror, utriusque linguæ
Peritissima, cantat! hoc beato
Nuntio super alta sustulisti
Cæli sidera, Carnesece, carum,
Vetustum, unanimem tuum sodalem.
I nunc, pessime livor, i, libellos
Meos carpere perge ; Margarita
Dum me judicio suo tuetur,
Vos tantum & maledicta vestra curo,
Mordaces critici, Libyssa quantum
Latrantis catuli leæna vocem.

XXXVI.

AD ALBERTUM LINUM.

QUod petis, Line mi venuste, carmen,
Id feci lateris dolore pressus;
Non captans hominum eruditiorum
Plausus, sed venerans Deum, eleganter
Qui dictum putat esse, quidquid ore
Pio dicitur ; hoc tibi sequendum
Prudens judicium: at sequi superbos
Si mavis criticos, inelegantes
Versus, quos tibi mitto, non legendi.

XXXVII.

AD ALOYSIUM PRIULUM.

AH cur me lacrimis tuis, Priule
Care, conficis hoc tuo dolore

Mors mihi fit amara, quam benigno
Deus numine donat esse dulcem.
Una viximus arcto amore juncti,
Qualem Sol radians ab ultimo Indo
Vix cernebat ad ultimum Britannum:
Nos unum studium, una nos voluntas
Fecit unanimes; nihil placebat
Uni, quin idem amaret alter; una
Nos domus tenuit, alebat una
Mensa; lætitiæ, dolor, secunda,
Adversa unius alterum movebant;
Ut numquam minus hic doleret illo,
Gauderetve; sed hæc prius fuere:
Nunc cæli vocor ad domos beatas,
Ubi me vario labore functum
Manent gaudia sempiterna; quare,
Si cordi tuus est tibi sodalis,
Pone flebilibus modum querelis,
Et plausu æthereas euntem ad arces
Læto prosequere, & piam labora
Vitam vivere, mox simul futurus.

XXXVIII.

AD RANUTIUM FARNESIUM CARD.

TU ne, Romula quem colit juventus,
Paulli maxima Tertii voluptas,
Et Grajis simul, & simul Latinis
Musis care, meam salutem amore
Tanto amplecteris, ut periculosa
Febris, & lateris mei dolores
Te semper crucient? misella nato
Sic parens timet unico, fatigans
Fletu numina cuncta pro salute
Dulcis filioli periclitante.
Hoc pium officium, tuasque laudes,
Si mors abstineat manum rapacem,
Et Phœbus faveat, tegent tenebris
Nulla sæcla; micabit omne in ævum
Farnesi decus inclytum Ranuti,
Ut pulchro radians Eous igni.

XXXIX.

AD PHILIPPUM BONUM

Pontificem Famagustæ.

O Qui nomine, mente, moribusque
Es bonus, mihi quam venis cupitus!
Ut te conspicio libenter! ut me
Morbo letifero diu gravatum
Aspectu recreas tuo, tuisque
Gratis alloquiis! tenella virgo
Sic florem aridulum imminente morte
Liberat, gelidum irrigans liquorem:
Sic gaudet patula viator umbra
Aquosi nemoris, siticulosa
Terra iter faciens Canis sub ortum.
O quid carius est beatiusve
Dulci amicitia? mihi periclo
Tanto evadere si dabunt benigni
Cælites, erit ipsa vita cara,
Ut frui liceat bonis amicis.

XL.

AD HIERONYMUM TURRIANUM

De Jo. Petro Carapha Card.

QUid piæ valeant preces, benignas
Ut Dei penetrent supremi ad aures,
Disce, candide Turriane; febris,
Et sævus lateris dolor misellum
Tuum Flaminium furore tanto
Invasere, magistra ut ars medendi,
Et quisquis levat ægra membra succus
Cederent; capiti meo imminebat
Mors nigris tenebris operta: honorem
Supremum mihi funeris parabant;
Infandum veteris sui clientis
Cum casum miseratus ille magnus
Carapha, Italiæ decus Carapha,
Ad cælum geminas manus tetendit
Multis cum lacrimis Deum salute
Orans de mea; & ecce acerba fugit
Febris, & lateris dolor; refectæ
Vires; & teneri mei sodales

Cantu, & lætitia graves querelas
Mutarunt lacrimasque. Amice dulcis,
Dic laudes superum benignitati
Pro vita mihi restituta; & aura
Quod vescor placita, quod alma pulchri
Solis lumina cerno, id omne magni
Acceptum precibus refer Caraphæ.

X L I.

AD SODALES SUOS.

Gaudetis, teneri mei sodales,
Me febri, & lateris dolore summo
Emersisse; Dei sed ipse lætor
In primis bonitate singulari,
Qui mentem dederit mihi paratam
Corpus linquere, ne suo rebellis
Pugnarem imperio. Pater supreme,
Tua incepta secunda, & usque eamdem
Da mentem mihi, nil velim, quod ipse
Nolis; nil renuam, quod ipse mandes.
Hoc unum, unanimes mei sodales,
Hoc unum ex misero facit beatum.

XLII.

AD RODULPHUM PIUM CARDINALEM.

Hoc est, magne Rodulphe, liberalem
Esse; dum prope januam rapacis
Orci demoror, & salus miselli
Desperata jacet, benignitate
Summa das mihi fertiles agellos,
Ut lætus moriar, meis relinquens
Tanta munera dulcibus propinquis,
Non non temporis hujus ista virtus;
Virtus Mæonio canenda versu,
Non meis ita deterenda nugis.

XLIII.

AD MICHAELEM SILVIUM CARDINALEM.

O Quantum tibi debeo, benigne,
Dulcis, candide Silvi, amabilisque,
Quantum quis pote amari! acerba cum me
Febris ureret, & dolor sinistri

Vexa-

Vexaret lateris, meo dolore
Dolebas: meus ignis in medullis
Ingentem tibi fuſcitabat ignem.
Nec cordi data pax miſello, amara
Peſtis dum requiem mihi negavit.
O amor, pietaſque digna dici
Tuis carminibus, poeta ſumme!
Nam mihi tenuem nimis dederunt
Muſæ ſpiritum: at eſſe mente grata
Et poſſum, & volo; quare in omne tempus
Me totum tibi dedo, magne Silvi.

XLIV.

AD FRANCISCUM SFONDRATUM CARD.

CUM noſter mihi Carolus referret,
Te dolor lateris meus dolore
Quanto affecerit; & ſalus deorum
Mihi munere reſtituta quantum
Rurſus lætitiæ ferat; profecto
Hæc tui manifeſta ſigna amoris
Tam meo cecidere grata cordi,
Ut jam letifero fuiſſe morbo
Vexatum, juvet, & recepta vita
Sit mi carior, eſſe quam ſolebat;
Nam virtus tua rara, comitaſque
Et Muſis animus dicatus almis,
Nec rebus minus acer in gerendis
Sic mentem afficiunt meoſque ſenſus,
Ut plane videar beatus eſſe,
Si tuo videor favore dignus.

XLV.

AD NICOLAUM RODULPHUM CARD.

RODULPHI, decus omnium bonarum
Artium, tibi gratias habere
Dignas Flaminius nequiret umquam;
Qui cum depoſitus jaceret, & jam
Mortis cuncta nigreſcerent tenebris,
Agri jugera magna cum venuſta
Domo ab eximia benignitate
Tua tam facile impetravit; ergo,
Quod poteſt, tibi ſe ſuamque Muſam
Servitute, pater, dicat perenni.

XLVI.

AD ANDREAM CORNELIUM CARD.

Ecce Flaminium, tuum clientem,
Salvum, & incolumem, perire quem tu
Dolebas nimis intimo dolore,
Ut jam nec lacrimas tenere posses,
Nec dulcis tegeret quies ocellos;
Quæ tanti facio, graves labores
Ut non pœniteat subisse morbi.
Nimirum tibi sic placere, laus est
Longe maxima, quem genus superbum
Ornat Scipiadum, probique mores,
Et fervens amor artium bonarum, &
Sacri purpura nobilis galeri.

XLVII.

AD NINUM AMERINUM.

Quod Musis, & Apollini venusto
Agis carmine grátias, amice,
Pro vita mihi reddita, nec alter
Est te lætior, haud mihi videtur
Mirum; nam pereunte me necesse est
Bonam partem animæ tuæ perire.

XLVIII.

AD BARTHOLOMÆUM CAVALCANTEM.

Magna pars animæ meæ, benignus
Tibi vivere ad ultimam senectam
Sic donet Deus, ut perire dulci
Tuo Flaminio magis molestum
Erat ob nimium tuum dolorem,
Quam dulcedine vitæ: & esse mortis
Cæco a limine restitutum ad alma
Solis lumina, id est mihi suave
In primis tui amore, luce cara
Cui sum carior. Hæc, amice rerum
Jucundissime, veri amoris expers
Verba dixeris esse blandientis:
At tu nil magis credis esse verum,
Omnes qui superas amore amantes.

XLIX.

XLIX.

AD LUDOVICUM BECCATELLUM.

JAM jam desine mollibus querelis
Fatigare Deos, amice dulcis;
Nam victi citharæ tuæ canoræ
Modis flebilibus mihi negatam
Vitam restituere, quæ sub imas
Jam terras fugiebat: ergo vincis
Docta Calliope fatum, misellam
Qui frustra Euridicem profundo ab Orco
Ad cæli placidas vocavit oras;
Quamvis & volucres teneret Euros
Canendo, Eumenidasque mitiores
Posset reddere bimulis puellis.

L.

AD DAMIANUM DAMIANIUM.

O Lux Trinacriæ feracis, ægros
Qui jam depositos rapacis Orci
Eripis manibus, diuque sanos
Jubes vivere, si mihi dedisset
Musa, pro meritis tuas canendo
Laudes dicere, me beatiorem
Nullum Roma videret; & recepta
Tuo munere vita cara, longe
Mihi carior esset: at merenti
Cum dignas nequeam referre grates,
Quod unum superest, Deum rogabo,
Ut sicut tibi prorogare vitam
Humano generi, unica est voluptas,
Sic te conjuge cum bona valentem
Sinat vivere plurimos in annos.

L I.

AD EMANUELEM CHIUM.

NEC te, candide Chie, præteribo,
Qui rursum mihi das habere vitam
Arte Pæonia, salubribusque
Succis, officioque singulari.
Ut Pastor rabidi lupi cruento
Agnum deripit ore, sic voracis

Orci faucibus extrahis misellum
Tuum Flaminium Deo juvante.
Quare dum mihi vita, quam dedisti,
Suppetet, nihilo minori amore
Te colam, optimus optimum parentem
Quam natus colit; & suprema quando
Rursus venerit hora, quamquam amara
Potem oblivia, non tamen licebit
Tuæ non memorem esse comitatis.

L I I.

AD FEDERICUM DONATUM.

Quod spiro, Federice, quod tueri
Datur lumina cara cæli, id omne
Haud parte ex minima tibi libenter
Acceptum refero; febris furebat;
Necabat lateris dolor: supremam
Horam jam mihi cuncta nuntiabant,
Cum tu, quam dedit ipse Phœbus, arte
Morbum letiferum fugas, ut acer
Spiritus Boreæ tenebricosa
Cælo nubila pellit: ergo vitam,
Quam mihi superum benignitate
Donasti, tibi dono, meque totum
Grata mente dico, meosque ad unum
Omnes, qui pereunte me perissent.

L I I I.

AD HIERONYMUM PONTANUM.

Quo te nomine dicam, amice care?
An senex juvenem vocem parentem?
Qui febri, & lateris dolore pressum
Numquam deseris, assidens jacenti,
Ut pullis avis: an vocem salubris
Phœbi sanguinem? ab imminente fato
Qui me surripis, & valere donas.
Sis quocumque tibi placet, virorum
Humanissime, nomine; esse nullum
In terris modo judices parentem,
Qui plus filiolum sibi suprema
Natum diligat unicum senecta,
Quam te Flaminius suæ salutis
Patrem diligit: hoc, amice dulcis
Non verum minus est, nitere Solis

Quam

Quam lucem, aut tenebris diem fugari,
Cum Nox cæruleo revecta curru
Ocellis hominum irrigat soporem.

LIV.

AD JULIUM SAULIUM.

O Quantum gemui, venuste Juli,
Cum febris tua membra pasceretur,
Nec finem faceret, diem supremum
Intentans media tibi juventa!
Me tui miserebat & parentis
Caræ, qua mulier nec ulla vivit,
Nec vivit melior: Misella quantos
Angores tulit audiens jacere
Natum depositum! Sed ecce vestram
Dum vicem doleo, dolor finistrum
Invasit latus, & fiticulosa
Febris incubuit mihi per artus
Furens, ut fera flamma cum vetustam
Silvam corripuit semel, vagatur
Vorans omnia; nec tamen periclum
Sic me perculerat meum, pericli
Quin tui meminissem; acerbus ergo
Me dolor geminatus enecasset,
Ni Deus miserans utrumque leto
Præsenti eripuisset; ille nobis
Donat vivere: nos patri benigno
Vitam, & omnia nostra consecremus.

L V.

AD FEDERICUM ELEPHANTUTIUM.

QUod solet, Federice docte, fama
Mali nuncia latius vagari,
Illam suspicor ad tuas tulisse
Aures Flaminium jacere febri
Confectum & lateris dolore, nec jam
Ullam spem reliquam saluti esse;
Quo tuo mage nil acerbum amori
Posset accidere; ergo, mens misella
Ut omnem abjiciat metum, sodali
De tuo accipe nuntium, quod optas:
Et vivo, & valeo bene, profundo
Leti a limine restitutus, & jam
Meas delicias Bononienses

Paro visere, scilicet Lavinum,
Amœnum, nitidum, salubrem agellum;
Ubi te fruar, & diu cupito
Tuo dulci, & amabili lepore,
Quo sic afficior, beatus esse
Ut plane videar; videre caros
Cum vultus datur, & tua morantes
Soles condere collocutione.
Quare mi hospitium para diebus
Paucis, & simul osculationes
Centum, quæ mihi erunt suaviores,
Quam matri teneræ puella pulchra
Quæ dat suavia, cum remota ab urbe,
In qua nupta fuit, suos revisit.

LVI.

AD FRANCISCUM BOLOGNETUM.

I, Quæso, mea Musa dulcis, agrum
Citis cursibus ad Bononiensem,
Nuntiumque feras bonum, ac beatum
Uni ex unanimis meis amicis
Francisco lepidissimo poetæ,
Quem dolor lateris meus dolore
Tanto conficit, ut cibum misellus
Non possit capere, aut soporem ocellis:
Sed semper jaciat graves querelas
In Deos, medicosque. Dic, dolore
Pulso letifero, suum valere
Carum Flaminium, ergo & ipse luctu
Tradat Æoliis Notis ferendum
Trans alpes, Hadriamve: tum benignis
Qui vitam mihi reddidere, divis,
Dic, laudes cithara canat Etrusca;
Laudes, quas stupeat gens amica
Illi Tuscia plurimos in annos.

LVII.

AD JACOBUM PACTUM.

PActe, candidus ille Bassianus,
Qui te diligit ut bonum parentem,
Rettulit mihi, te dolore tanto
Affectum ob lateris meum dolorem,
Ut, si vel tibi filius, paterve
Forem, non gravius dolere posses:

Hæc

Hæc dulcissimus ille Bassianus
Cum narraret, amoris excitavit
Tantum ignem mihi in intimis medullis,
Ut qui te prius unice colebam
Propter ingenium bonum, bonosque
Mores, addiderim meo huic amori
Ingentem cumulum, velut pusillus
Ignis cum excidit alto in æsculeto
Pastori, frutices, rubosque primum
Pascitur, fera deinde flamma crescit
Vagans arboribus, perosa donec
Silva magna resedit in favillas.
Ergo tum probitate me licebit
Vincas, tum varia eruditione;
At vero superare amando, amice,
Profecto tibi non licebit umquam.

LVIII.

AD MARIANUM VICTORIUM.

SI qua te, Mariane, cura tangit
Tui dulcis amiculi, fidele
Da mi consilium; cavebis autem,
Ne te fallat amor mei videndi:
Ecquid tu veniendum ab Urbe censes
Istuc Flaminio? hic habemus hædos,
Pullos, optima vina, habemus umbras
Hortorum, & medicos bonos, meique
Amantes: domus hic salubris, ampla,
Et est hic hominum elegantiorum
Valde copia magna, qui libenter
Me visant male firmum, adhuc atrocis
Morbi relliquiis gravatum; amice
Hac tu commoda compares, necesse est,
Cum vestris: mihi deinde, quid gerendum,
Præscribes, maneam ne in Urbe, ubi ægre,
Nec satis bene convalesco; præstet
An vestras latebras adire, qua vix
Humano pede semitam esse tritam
Affirmant aliqui, tamen quod ipse
Ad me scripseris, id putabo vatis
Ore veridici fuisse dictum.

LIX.

AD VINCENTIUM PARPALIAM.

CRas, o Parpalia, ut soles, parabis
Elegans mihi prandium, tuisque

Con-

Conditum salibus, facetiisque;
Nam quo tempore me febris, malusque
Tentavit lateris dolor, misello
Nil primoribus ex eo labellis
Fas fuit tetigisse, quod palato
Gratumve accideret, foretve alendis
Aptum viribus: hinc eas, & ipsum
Corpus perdidi, & umbra inanis esse
Jam mei videor; tuo labore
Si tamen dabitur frui, tuisque
Interesse epulis frequenter, æstas
Antequam veniat propinqua, fiam
Ex macro, invalidoque fortis, atque
Turdo obesior, uva quem voracem
Diu nutriit, aut oliva pinguis.

L X.

AD DAMIANUM DAMIANIUM.

O Vinum tenue, aureum, suave
Instar nectaris! o merum deorum,
Vitæ præsidium meæ fugacis!
Cedant Pœonii tibi liquores,
Et quidquid remedii salubrioris
Ostendit medicæ repertor artis.
Jacebant lateris dolore membra
Semimortua; febris æstuabat,
Ut fornacibus ignis; ipse plantas
Leti limina dura transferebam;
Cum tu languidulos fluens in artus,
Cælestis liquor, & levas dolorem,
Et vitam mihi reddis; ergo, docte
Damiane, tuum merum, tuamque
Vineam aureoli mei parentem
Dulci carmine concinam, recepta
Vita dum superat mihi; & rogabo
Votis assiduis Deum quotannis,
Ne venti, pluviæve, siccitasve,
Aut vis grandinis, improbive fures
Lædant aureoli mei parentem.

L X I.

AD SUAVISSIMUM SODALEM SUUM.

TU ne versiculos tuos sepulcro
Meo scalpere, amice, cogitabas?

Me

Me vivum potius vorent rapaces
Lupi, quam mea mortui graventur
Tuis verſibus oſſa; non Typhœum
Sic vaſtum Inarime premit, nec Ætna
Furentem Enceladum, mei miſelli
Manes ut premerentur a tuarum
Pondere intolerando ineptiarum.
Quare dìs ago gratias, dederunt
Qui, vita mihi reddita, periclo
Tanto evadere; teque per vetuſtum
Noſtri fœdus amoris oro, amice,
Si quid acciderit mihi, priuſquam
Ipſe mortem obeas, tuis moleſtis
Nugis peſtiferiſque, putidiſque
Ne vexes miſerum meum ſepulcrum

LXII.

AD BASILIUM ZANCHUM.

Judex candide carminum meorum,
Alterum tibi mitto nunc libellum,
Lectum nemini adhuc: ſed ipſe amorem
Per noſtrum veterem rogatus illum
Et leges, relegeſque diligenter,
Notans quidquid ineſſe judicabis
Aut dictum illepide, aut parum Latine.
Quin igni dabis omnia, igne digna
Si luſiſſe putabimur; nec illa
Vel aſſis facio, tibi videntur
Si delenda; nec ulla criticorum
Formido maledicta, ſi probantur
Tuo judicio; vides, ſodalis
Bonus quam tibi fidat: ipſe contra
Verba ſingula ponderabis; idque
Non ſolum mei amore, ſed quod error
Quiſquis commacularit hunc libellum,
Famam æque violabit utriuſque
Judex candide carminum meorum.

LXIII.

AD SOMNUM.

Huc ades, o bone Somne: veni dulciſſime Somne,
Et mea furtiva lumina claude manu.
Somne, veni; en volucres tibi dulcia carmina dicunt;
Invitat placido te vaga lympha ſono:

Te

Te violæ, & lilia pulchra, tuumque papaver,
  Teque vocant plenis Cressia vina cadis.
Nec tamen ipse venis; quidnam, mitissime rerum,
  Jam surdum precibus te facit esse meis?
Non ego vel fœdo maculavi crimine vitam,
  Vel populi mores, & malefacta sequor.
Si nescis, ego sum Musarum, Somne, sacerdos;
  Nutriit in tenero me pia Musa sinu,
Et citharam dedit; hos dulces tibi condere versus
  Jam meditor; propere tu modo, Somne, veni.
Ni properas, leti sopor ingruit, & mea sævus
  Lumina perpetua fundere nocte parat.
Ergo age, Somne, gradum celera, ne fama vagetur;
  Immeritum culpa me periisse tua.
Nam si nulla meæ tangit te cura salutis,
  At parcas famæ, si sapis, ipse tuæ.

LXIV.

AD MARCUM QUEMDAM.

JAM luculenta, Marce, pecunia
  Tumultuosum per mare cursitans
  Quam comparasti, disce tandem
  Disce, precor, sapienter uti.
Nam congruendis divitiis modus
  Hic esse debet, pauperiem ut tibi
  Tuisque liberis repellens,
  Lætus agas superest quod ævi.
Ergo relictis navibus & mari
  Ad tuta ruris te refer otia:
  Insanientis & procellæ
  Dirum alii paveant furorem.
Quis non benignæ culta nitentia
  Terræ minaci præferat Hadriæ?
  Quis candido gregi catervas
  Comparet horribiles natantum?
Quod si lucellum te capit; & sua
  Sunt lucra gnavis agricolis; pecus,
  Saltusque, & arva diligenti
  Sunt domino bene fructuosa.
Nam terra mater reddere diligit
  Magno colenti semina fœnore,
  Ni tu recusas illam aratro
  Assiduisque juvare rastris.
Est hic agellus, villaque collibus
  Fundata amœnis, quam liquidi ambiunt
  Fontes, & arcens umbra opaca
  Silva Canis orientis æstum.

His

His tu coemtis incipe tempora
  Poſt longa tandem vivere, conjugis
  In dulcis amplexu daturus
  Lætam animam veniente leto.

LXV.

AD STEPHANUM SAULIUM.

NE tu beatum dixeris, optime
  Sauli, ſuperbo limine civium
  Qui prodit hinc, & hinc caterva
  Nobilium comitante cinctus;
Non ſi feracis occupet Africæ
  Quidquid præaltis conditur horreis,
  Gemmaſque lucentes, & auri
  Poſſideat rutilos acervos.
Nec ille felix, qui valet omnium
  Cauſſas latentes cernere, ſidera
  Notare doctus, & profundas
  Ingenio penetrare terras.
Sed tu beatum jure vocaveris,
  Qui mente pura rite Deum colit,
  Ejuſque juſſa ducit amplis
  Divitiis pretioſiora.
Non ille vulgi gaudet honoribus,
  Sed carus ipſi Numinis eſt honos;
  Pro quo tuendo non recuſat
  Dedecorum genus omne ferre.
Quin & relictis cœtibus urbium
  Mens ejus altum tranſvolat æthera,
  Deique ſummi, cælitumque
  Colloquio fruitur beato.
Cæleſtis ergo jam ſapientiæ
  Plenus, periclis altior omnibus
  Quieſcit in Deo, furentum
  Deſpiciens hominum tumultus.
Sic præliantes æquore turgido
  Ventos reducto montis in angulo
  Miratur, & gaudet procella
  Terribili procul eſſe paſtor.

LXVI.

AD DONATUM RULLUM.

QUis cuncta poſſit, Rulle, pericula
  Motuſque mentis dicere turbidos,

Qui

Qui sævientis instar undæ
Nos variis agitant procellis?
Hinc præliatur sollicitus timor,
Hinc spes bonorum credula: gaudium
Nunc tollit alte, nunc doloris
Dejicimur furibundo ab æstu.
Non sic benignus cælicolum pater
Humana finxit corda; sed insolens
Nos fastus ad tumultuosa
Hæc freta præcipites adegit.
Cum vita nullis ante laboribus
Turbata cunctis affiueret bonis,
Nec mortis occurrens imago
Cor trepido quateret tumultu.
Quod ergo tantis auxilium est malis?
Ecquid Platonis docta volumina,
Cultrique præceptor Lycei
Sollicitam recreare mentem,
Modumque curis figere tristibus
Possunt? vel auri perpetuo fluens
Rivus? vel in sublime tollens
Per titulos popularis aura?
Fomenta sunt hæc prorsus inania,
Luduntque falsa vulgus imagine,
Vulgique primores, acuti
Viribus ingenii tumentes.
At tu, beatam ducere si cupis
Vitam periclis liber ab omnibus,
Adhæreas Deo, piaque
Mente sacrum venerare Numen.
Hinc hauries veram & sapientiam,
Verumque honorem, & divitias, ferus
Quas nec tyrannus, nec tremendi
Vis rapiat truculenta belli.
Quidquid bonorum cernitur uspiam
Hoc fonte manat; quo sine, quis, licet
Terrasque, cælitumque regna
Possideat, miser usque vivet.

DE DAVIDE JUDÆORUM REGE.

ERam paterna abjectus in domo puer,
Cunctisque fratribus meis
Minor pusillum in monte pascebam gregem.
Hic ego sub umbris arborum,
Dum læta tondet gramina pecus, maximi
Laudes canebam Numinis,

So-

Sonora tangens fila citharæ, quam meæ
  Parvæ laborarant manus.
At ille sanctus cælitum rex, & pater,
  Qui summa tangit fulmine
Corusco; humoque gaudet ima tollere,
  Suum repente nuntium
Ad parva misit tecta, qui meum sacro
  Liniret unguento caput.
Abjecit ille viribus præstantia
  Fratrum meorum corpora:
Nec forma quidquam profuit, nec asperis
  Spectata virtus præliis.
At ego pusilli parvulus custos gregis
  Ad regium decus efferor.

M. ANTONII

FLAMINII

CARMINUM

LIBER SEPTIMUS

CONTINENS PARAPHRASIM

IN TRIGINTA PSALMOS,

In quibus Hebræorum numerationem sequitur.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM

CARDINALEM.

DUM nigra jucundos per languida membra sopores
  Nox irrigat mortalium,
Tu mecum tacitis Hymnos meditare sub umbris
  Cantu Latino, barbite
Jesseo quondam Heroi modulate; tyranno
  Qui sive pulsus a fero
Montibus in solis erraret, sive reversus
  In patriam ditissimas
Urbes, & latos populos ditione teneret,
  Noctes, diesque maximo

Cæ-

Cælicolum regi laudes cantare solebat.
  At vos, beati cælites,
Est tutela quibus vatum commissa piorum,
  Adeste, quæso, dexteri;
Et quæcumque Syros docuit rex optimus olim,
  Per Italas urbes lyra
Dum memorare juvat, facilem concedite cantum,
  Rebusque dignum maximis.

ARGUMENTUM PSALMI PRIMI.

Docet, pios, ac legum divinarum studiosos & amantes beatos exsistere; contraque omnes improbos, & Dei contemtores miseros esse.

PSALMUS I.

BEatus ille, qui nec audit impios,
  Nec perseverat improbus
Peccare, nec lætatur irrisoribus
  Se pessimis adjungere:
Sed mente pura diligit leges Dei,
  Illasque semper cogitat,
Seu nox sopore amabili, seu lumine
  Sol candido terram irrigat.
Qualis perennes orta propter rivulos
  Arbor feraces ramulos
Ornat quotannis fructuum lætissima
  Pulcherrimorum copia,
Suumque honorem servat omni tempore
  Densis amicta frondibus;
Talis piorum est vita, talis omnium
  Colentium leges Dei.
Hi quidquid umquam molientur, exitus
  Illo favente prosperos
Habebit; haud sic improbi, sed pulverem
  Ut turbo late disjicit,
Sic jactat illos impetus libidinum,
  Nulloque consistunt loco.
Ergo supremi judicis cum venerint
  Tribunal ad justissimum,
Caussa cadentes, a bonorum candida
  Turba procul, miserrimi
Trudentur ima in Tartara; quoniam Deus
  Mores piorum diligit:
At turpiter qui vitam agit, cruciatibus
  Hunc sempiternis afficit.

ARG. PSALMI III.

Quæritur de rebellione populi ; & spe divini auxilii animum suum confirmat.

PAter beate ; quid esse caussæ existimem ,
  Cur impio bello furens
Me persequatur immerentem civitas ?
  Meam salutem perditam ,
Et derelictam populus a tua , pater ,
  Benignitate prædicat.
Sed quisque quod lubet loquatur , tu decus
  Certumque præsidium meum es .
Numquam fidem tuam pia invoco prece ,
  Quin vocibus dexter meis
Aures benignas præbeas , & supplici
  Optata dones omnia .
Ergo quieta mente utramvis dormiam
  In aurem , & hostium minas
Ridebo vanas : nullus ullo tempore
  Belli tumultus , aut ferox
Me præliorum territabit impetus ;
  Non si trecentis militum
Me vallet hostis millibus , & undique
  Mortem minentur omnia .
Exsurge , vindex scelerum , & hostium feram
  Compesce vim crudelium ,
Qui sæpe sæpiusque me gravissimis
  Jam liberasti casibus .
Tu perdidisti Saulem , & omnes impios ,
  Qui belluarum immanium
Instar , salutem , & sanguinem meum hiantibus
  Sævi appetebant faucibus .
Solus salutem , solus , o dulcissime
  Pater , bona omnia sufficis :
Solus colentibus pie numen tuum
  Æterna donas gaudia .

ARG. PSALMI VI.

Existimant , Davidem fecisse hos versus , cum in morbum , & gravissimas calamitates incidisset ob stuprum Bersabeæ illatum , & maritum ejus crudeliter interemtum .

NE , quæso , Domine , me tuus furor opprimat ,
  Neve ira sæviat tua :

Sed

ARGUM. PSALMI XII.

Queritur de moribus sæculi sui depravatis; Deo supplicat pro salute piorum, qui ab improbis vexantur, ipsum Deum inducit loquentem, & opem suam pollicentem.

BEnigne cælitum pater, serva, obsecro,
 Opemque fer; paucissimi
Nam sunt, quibus confidere, ac possim meam
 Tuto salutem credere.
Mendacio jam pulsa turpi veritas
 Recessit alma ab urbibus,
Fidesque, sanctusque pudor, & soror illius
 Sinceritas amabilis.
Quod si quis umquam blandiatur, & omnia
 Loquatur ore dulcia,
Tu vero ab illo tibi potissimum cave,
 Te, lingua blanda, ab improbo
Avellat ore præpotens rerum Deus:
 Tu, magna qui semper loqui
Gaudes, eum iratum, tuæque vindicem
 Linguæ protervæ sentias;
Tu qui furore percitus, Lingua mea
 Opes mihi, & potentiam,
Dicis, parabo; liberum os gero, & geram
 Semper; quis imperat mihi?
At hæc nefandus dum nefaria evomit,
 Cælestium rex maximus
Orationis impiæ superbia
 Commotus, Exsurgo jam, ait,
Exsurgo, jamque opem salutarem affero
 Benignus afflictis: mihi,
Qui vexat illos, impius pœnas dabit.
 Sincera verba Numinis,
Auroque puriora sunt purissimo,
 Quod igne sæpe ac sæpius
Purgavit artifex, monile regio
 Sponso laborans nobile.
Tu gente nos ab impia, rex optime,
 Servabis, & clementiæ
Scuto tuæ firmissimo tela hostium
 Longe repelles omnia.
Tuti vagantur improbi, & bonis malam
 Pestem, dolosque comparant,
Contaminata mente cum vir urbibus,
 Servire dignus, imperat.

AR-

ARGUM. PSALMI XIII.

Vir sanctus magnis ac diuturnis calamitatibus vexatus vicem suam miseratur, & auxilium Dei queribundus implorat.

QUousque, Domine, linquor in tantis malis?
O columen, & salus mea,
Quousque pergis esse non memor mei?
Dic, oro, quamdiu dies,
Noctesque lacrimis madebo, & anxius
Deliberando distrahar?
Quousque supplicem tuæ clementiæ
Crudelis hostis opprimet?
Aures tuæ satis diu, pater, a meis
Abhorruere questibus:
Satis superque vultus aversus tuus
Omnem mihi lucem abstulit.
Jam, quæso, jam candorem luminis sacri
Meas tenebras dissipa,
Ne forte durus mortis obrepat sopor,
Dum nulla donatur quies.
Ne, quæso, ne amplius in mala insultans mea
Triumphet hostis gaudio.
Sed quamquam ab omnibus misera salus mea
Projecta sit mortalibus,
Bonam tamen spem non ego abjiciam, tuæ
Nitens opis fiducia.
Pater beate, maximas tibi gratias
Ago, tuum qui supplicem
Tam dexter audis, & malorum fluctibus
Tantis benignus eripis.
Jam jam querelas flebiles, suspiria
Jam pono lætus tristia,
Et fonte quidquid carminis fluet meo,
Pater, tibi omne consecro.

ARGUM. PSALMI XV.

Præcipit genti suæ, quam vivendi rationem sequi debeant, ut Deo cari sint, & sublato omni exterorum metu in finibus patriæ securi conquiescant.

PAter supreme, quis tuum templum incolet? David
Dic, oro, monte quis acquiescet in tuo?
Qui purus omni a labe justitiam colit, Deus
Qui diligenter curat, ut mentem mala

A cogitatione servet integram,
Nec immerentes ore vexat improbo,
Nec alteri nocere solummodo cavet;
Sed si quis ullum lædat, auxilio venit,
Injuriamque prohibet; hic malum, licet
Ditissimum, licet potentem, negligit;
At quos amantes viderit Deum, colit,
Veretur, observat, loco quamquam infimo
Jacere cernat rerum egentes omnium.
Nec, si quid umquam juret, umquam pejerat.
Non ille fœnori pecuniam daret,
Illamve reciperet, licet pauperrimus,
Ut innocentes opprimat, vel maximam.
Qui servat hæc, immobilis semper manet,
Deoque carus vivit, & mortalibus.

ARGUM. PSALMI XXIII.

Gloriatur, se, ac sua omnia Deo curæ esse: & demonstrat, quam beati sint ii, qui juste cum fide, ac pietate vitam degunt, & sese in servitutem Deo dicant.

REx cælitum est pastor meus;
Nihil boni deerit mihi.
Uberrimus in pascuis,
Amœna propter flumina
Me spiritus sanctissimi
Aura beata recreat,
Dulcique mentem pabulo
Nutrit suæ scientiæ.
Miserrimus animus meus
Dum longius abit a Deo,
Erraverat procul a via,
Quæ ducit ad cælestium
Oras beatas; at Deus
Meæ misertus miseriæ,
Benignitate maxima
Quæsivit illum ultro, & sui
Reduxit ad caulas gregis.
Si sola solus per loca
Inermis eam, ubi plurima
Imago mortis territat,
Interritus perrexero,
Custode securus Deo.
Me virga, pastor optime,
Coercet errantem tua:
Ne gravius offendar cadens,

Tuo

Tuo bacillo fulcior.
Me menſa roborat tua,
Me dulcis exhilarat calix
Tuus: oleo foveor tuo.
Nec me, pater dulciſſime,
Per has inexplicabiles
Vias euntem deſeres
Unquam, ſed ad tuam domum
Duces, ubi vita fruar
Et ſempiterno gaudio.

ARGUM. PSALMI XXX.

Gratias agit Deo, graviſſimo morbo liberatus.

TE ſemper efferam, pater ſanctiſſime,
 Cantu meorum carminum,
Qui me tenebris inferorum, & horridâ
 Leti extuliſti janua.
Tua benignitate perfectum eſt, meis
 Ne riſus hoſtibus forem.
Domine, pia prece invocatus tabido
 Morbum expuliſti corpore.
Jam jam ſub imas ire terras cœperat
 Mœrens anima, jam nexibus
Soluta cari corporis dulciſſimas
 Linquebat oras ætheris;
Cum reſtituta vivere, & juſſa eſt frui
 Lucis cupito munere.
Adeſte, caſtæ virgines, homines pii,
 Adeſte, mecum laudibus,
Deum benignum tollite, agite gratias,
 Quantas poteſtis maximas,
Incomparabili illius clementiæ.
 Ut vere nimbus uvido
Vix ortus evaneſcit, Aquilonis feri
 Si ſpiritus ſupervenit;
Sic ira ſancti Numinis breviſſima eſt:
 At illius benignitas
Semper ſalutem, ſemper hominibus piis
 Sincera præbet gaudia.
Quod ſi quid umquam incommodi intervenerit,
 Deo favente celeriter
Multiplicatis commodis rependitur.
 Verum ipſe victis hoſtibus,
Et conſtituta pace, cum mihi omnia
 Feliciter ſuccederent,
Demens ad hunc modum loquebar: Nulla vis
 Me, nulla jam potentia

M 2 Deji-

Dejicere poterit hoc ſtatu rerum optimo.
Tu ſcilicet regnum meum,
Meaſque fortunas ita ſtabiliveras,
Ut montis inſtar omnibus
Habere viſa ſint, at hoc nulla mihi
Virtute contigerat mea,
Sed liberalitate maxima tua:
Quod ne mihi ignotum foret,
Illamque ſtultam opinionem ut ponerem,
Paullisper averſus mihi
Memet reliquiſti, Domine; ſuntque illico
Mutata, verſaque omnia.
Tum lacrimans, voceſque lamentabiles
Fundens, Quid, inquam, maxime
Rex cælitum, quid vita proficiet mea
Reſtincta morte tam cita?
Ecquid ſepulcro lingua condita poterit
Cantare nominis tui
Laudes? tibive docta dextra pſallere?
Ne, quæſo, ſupplicis tui
Noviſſimo in caſu precem contemtam habe,
Sed peſtilentem corpore
Depelle morbum de meo. Sic lacrimans
Orabam: at ipſe triſtibus
Aurem querelis admovens; pro lugubri
Mœrore læta gaudia,
Pro fœditate veſtium ſqualentium
Veſtem dediſti candidam.
Itaque tibi ingenium meum; & ſtudia mea,
Meamque vocem conſecro:
Semper tibi laudes cithara dicet mea,
Semper tuam clementiam
Cantabo, ſemper gratias tibi maximas
Agam, pater ſanctiſſime.

ARGUM. PSALMI XLII.

Exponit, in quanta ſollicitudine, ac dolore eſſet, cum Hieroſolymis ejectus a Saule, neque templum auguſtiſſimum cum reliquis civibus celebrare, neque ſacrificiis ſollemnibus intereſſe poſſet.

UT cerva fontem anhela quærit anxie,
Quam vis canum ſagacium
Vexavit, urit arva dum Sol igneus;
Sic te, pater dulciſſime,
Deſiderat anima mea, cor meum tuam
Sic expetit præſentiam.

O ſi

O si nivea lux illa fulgeat mihi,
  Cum liceat ad templum Dei
Adire, & hymnos Numini augustissimo
  Cum gente sancta dicere!
Noctes, diesque lacrimæ tristissimæ
  Fuere pro cibo mihi,
Dum continenter sciscitantur impiæ
  Gentes, Deus meus ubi sit.
Cur ille, dicunt, exsulem servum suum
  Tantis relinquit in malis?
Jam fracta virtus ponderi succumberet
  Rerum asperarum, nisi bona
Fulciret illam spes; & animum reficeret
  Jucunda cogitatio,
Nimirum adhuc tempus fore, cum ad amabilem
  Redibo lætus patriam.
Tunc me meorum multitudo civium
  Immensa gratulantium
Templum Dei deducet ad sanctissimum:
  Tunc civitas clamoribus
Faustissimis sonabit, omnia tinnulis
  Late sonabunt plausibus.
Ergo bona tibi tanta, o anima mea, a tuo
  Promissa cum scias Deo,
Cur non dolori jam modum figis? mihi
  Cur omne tollis gaudium?
Committe jam, committe præsentissimo
  Tuam salutem Numini;
Nam liberari ab omnibus malis adhuc
  Agemus illi gratias.
Hæc sæpe mecum colloquor: sed intimis
  Resurgit in præcordiis
Quandoque tanta vis doloris anxii,
  Vix ut queam resistere.
Quapropter ad tui memoriam nominis
  Amabilem sæpissime
Recurram, o unica spes mea, o lux, & salus,
  Carumque solamen meum;
Dulcescet illa amaror omnis; & animo
  Illa eluet curas meo.
Quamquam paterna sum fugatus a domo,
  Vastasque solitudines
Jordanis, aviosque saltus Hermonï,
  Inhospitalem & Mizarum
Exsul peragro, rerum egenus omnium:
  Numquam tamen tui, pater,
Non meminero, numquam effluet animo meo
  Dulcissimum nomen tuum.

Eheu dolorem urget dolor, neque ulla fit
  Laboris intermiffio.
Ut denfus imber, vifque fæva grandinis
  Ingente glomerati agmine
Cum turbulento decidunt ex æthere,
  Magnis & omne motibus
Cælum quatit tonitruum horrifonus fragor,
  Sternuntur agri, fternitur
Seges virefcens, rura plenis omnia
  Natare foffis rufticus
Miratur; heu tali, pater, miferum agmine
  Gravium malorum ufque obruis.
Sed tu ferena placidus intueberis
  Me fronte tandem, & candida
Lux pellet horridas tenebras: interim
  Manente nocte definam
Laudes tibi nunquam canere, numen tuum
  Nunquam precari definam.
Dicam tibi flens, O falus, o lux mea,
  Cur tamdiu immemor es mei?
Cur lacrimis, dolore, luctu maceror,
  Dum vexat hoftis barbarus?
In frufta corpus omne concidunt meum,
  Et me miferrime enecant,
Dum continenter fcifcitantur impiæ
  Gentes, Deus meus ubi fit.
Cur triftis es, anima mea? cur nunquam mihi
  Per te licet quiefcere?
Committe jam, committe præfentiffimo
  Tuam falutem Numini;
Nam liberati ab omnibus malis adhuc
  Agemus illi gratias.

ARGUM. PSALMI C.

Hortatur omnes mortales, & præcipue Judæos, ut memores fint beneficiorum Dei, qui nos creavit, regit, ac tuetur; ut numquam intermittendæ fint gratiarum actiones.

URbes, & agri, cantibus
  Sonate, læta maximo
Servite mente Numini:
Lætis adite plaufibus
Ad atria ejus aurea.
Ipfe, ipfe verus eft Deus,
Terræ, polique conditor;
At ceterarum gentium

Non

Non dii, sed aurum, & marmora,
Tu nos, pater sanctissime,
Tua benignus dextera
Finxisti: oviculæ nos tuæ
Sumus tuæ scientiæ
Dulcissimo nos pabulo,
O pastor optime, nutriens
Æterna donas sæcula
Vitam beatam ducere.
Ergo Deum canamus, o
Viri, & pudicæ feminæ:
Viri, & pudicæ feminæ,
Adite sancti januas
Templi sonantes dulcia
Carmina; sonent late omnia
Nomen Dei sanctissimum;
Nam dulcis, & rerum omnium
Amabilissimus est Deus,
Absumet ignis sidera,
Tellus peribit; at Dei
Mirabilis clementia,
Et veritas semper manent.

ARGUM. PSALMI CXIII.

Hortatur ad hymnos canendos Deo, prædicans ejus potentiam, & providentiam misericordiæ plenam.

Adeste, castæ virgines, pueri integri,
  Adeste, mecum laudibus
Efferte nomen Numinis sanctissimi.
  Dum Sol per oras ætheris
Cursu volubili rotabitur, diem
  Ægris ferens mortalibus;
Minora dum micabit inter sidera
  Luna occidente jam die,
Ab Indo ad ultima Britanni littora
  Illustre sit nomen Dei.
Non universis ille tantum gentibus
  Sua imperat potentia;
Sed cælites, cælique suprà maximum
  Se tollit altus verticem.
Hinc pater acuto cuncta lustrat lumine:
  Non stellifer quidquam polus,
Non alma quidquam terra continet, neque
  Pontus eam circumvagus,
Nil pandit aer liquidus, occultat nihil
  Crassa inferorum obscuritas,

Mortalis ullus denique nihil pectore
 Servat profundo conditum,
Quod ille rector maximus cælestium
 Non cernat omni tempore.
Ipse & potentes, mente inani lucida
 Perambulantes sidera,
Vindex ad imos usque trudit inferos;
 Et pauperes in infimo
Gradu jacentes principum in solio locat
 Sua benignus dextera;
Ipse & pudicam liberorum garrulo
 Hilarat puellam examine,
Quæ prole sine dulci diu in tristissimo
 Mœrore vitam traxerat.

ARGUM. PSALMI CXIV.

Hymnus est elegantissimus, in quo celebrat prodigia, quæ Deus edidit, cum Hebræos ab Ægypto traduceret in regna Cananæorum.

CUM liberata servitute barbara
 Judæa gens Ægyptiorum finibus
Exiret, illamque Deus ipse duceret,
Fugere fluctus æquoris perterriti,
Jordanis unda retro fugit; & stupens
Gens illa vidit exsilire maximos
Montes ut agni prata per virentia
Saliunt novelli, lacte dulci ebrii.
Quid accidit, mare, tibi, cur perterritum
Fugeres? ocelle fluminum, quid accidit,
Cur pavidus ad fontem recurreres tuum?
Vos, quæso, montes maximi, quid impulit
Insuetatis exsilire motibus?
Sensere magni Numinis præsentiam
Montes, & unda fluminis, & altum mare;
Sensere dura saxa solitudinum,
Cum bis ea fontes verteret in uberes.

DE INSCRIPTIONE

QUINDECIM HYMNORUM,

Qui sequuntur.

TEr quinque, qui sequuntur, Hymni, Cantica
 Graduum vocantur; istiusque nominis
Quæ vis in isto sit loco, jam plurimi

Inter-

Interpretantes protulere plurima;
Sed illa sic incerta, fabulosaque,
Ut ipse malim confiteri libere,
Nescire me, quod nescio; tu, candide
Lector, quod istis continetur Canticis,
Dum diligenter explicamus, obsecro,
Attentum animum adhibe, tametsi inscriptio
Quid ipsa sibi velit, explicare non datur.
Nam totque tantaque poteris cognoscere
In his poetæ versibus sanctissimi,
Vitam beatam maxime attingentia,
Ut curiosus sis licet, animo tamen
Æquo ferendum sit, quod unum hoc nescias.

ARGUM. PSALMI CXX.

Queritur vir sanctus, se patria pulsum inter homines improbos, & fraudulentos vitam agere.

Oppugnat hostis impius caput meum,
  Measque fortunas: ego
Contra piarum me tegam scuto precum;
  Nam vocibus dexter meis
Aures amicas admovet semper Deus,
  Ut filio dulcis pater.
A viperino dente, acerbo a vulnere
  Oris dolosi, Domine, me
Defende, sæva lingua ne vitam mihi
  Suis venenis auferat.
Dolosa lingua quem tibi fructum feret!
  Quid turpibus mendaciis
Lucrabere præter odium Dei, miser,
  Et omnium mortalium?
Qualis sagitta milite a fortissimo
  Contorta, qualis ignea
Nutrita vis juniperi olentis caudice,
  Talis venenata impii
Lingua est. Miser, miser ego jam nimium diu
  Cum gente vivo barbara.
Me pax juvat, & mutui concordia
  Amoris ardens ignibus:
At ista gens, de pace cum loquor, nihil
  Crepat nisi necem, & sanguinem.

ARGUM. PSALMI CXXI.

Docet, in periculis ad misericordiam Dei confugiendum esse, qui solus & possit, & velit nos incolumes conservare, & omnibus bonis augere, & cumulare.

DUM me cruentus urget hostis, lumina
  Montes ad altos sustuli,
Unde ille rerum præpotens pater omnium,
  Terræ, polique conditor,
Frustratus hostem barbarum, mittet mihi
  Opem benigno numine.
Numquam ille sævis impiorum incursibus
  Tuam sinet constantiam
Labare victam, dormiet numquam tuæ
  Salutis ille negligens:
Qui civitati præsidet sanctissimæ,
  Numquam profecto dormiet:
Hærebit ille semper ad dextrum latus
  Fidissimus comes tuum,
Umbraculique tecum amabilis vice
  Fungetur optimus pater,
Ne fervidus te tangat aut Sol, aut gravi
  Luna insalubris lumine.
Quodcumque ages, ubicumque eris, domi, foris,
  In urbe, in agro, tecum erit
Semper beatus cælitum rex, & pater,
  Fortunet ut tibi omnia.
Suasque tandem ducet ad domos, ubi
  Æterna vives sæcula.

ARGUM. PSALMI CXXII.

Solebant omnes tribus Hierosolyma convenire ter in singulis annis ad agendos dies festos, & solemnes: inducit igitur homines pios gratulantes, venisse tempus ejusmodi conventus, & urbem sanctam laudibus celebrantes, illique omnia bona precantes.

O Quale cepi gaudium,
  Cum dicerent, Adibimus
Templum Dei sanctissimum!
Te, magna, visam, civitas,
Tectis, viis, & mœnibus,
Et civium concordia
Florentem, & almi Numinis

Tu-

Tutela; agris ex omnibus,
Et oppidis gens plurima
In te piorum ſingulis
Annis ter ad feſtos dies,
Et ſacra ſancta convenit;
Ut legibus mandat ſuis
Rector ſupremus cælitum.
Tu jura claris urbibus
Legeſque das; tu maximos
Reges alis; te Davidis
Proles frequentat inclyta,
Stipata ſemper nobili
Turba ducum; precamini,
Cives boni, bona omnia
Huic civitati; ſit bene,
Feliciterque amantibus
Te, mater alma; nec tuis
Umquam recedat finibus
Pax, & beata Fauſtitas.
Salus meorum civium
Tua ſalute nititur:
Templum Dei ſanctiſſimum
Te reddit omnibus piis
Amabilem; igitur uſque dum
Ego vixero, ſemper tibi
Bona precabor omnia.

ARGUM. PSALMI CXXIII.

Homines pii ab impiis oppreſſi miſericordiam Domini implorant.

AD te, beatas qui beatus incolis
  Oras nitentis ætheris,
Attollo lumina lacrimis manantia,
  Vitæ meæ ſpes unica.
Injurioſa verberatus ut manu
  Manus heriles aſpicit
Flens ſervus, implorans opem domini ſui;
  Ut ſerva ſervi dextera
Pulſata, dominæ dexteram aſpicit ſuæ;
  Sic te, pater ſanctiſſime,
Nos intuemur maxima fiducia,
  Donec querelis triſtibus
Aures benignas applicans adſis tuo
  Nobis ſecundo numine.
Jam, quæſo, jam tuere ſupplices tuos
  Vultu ſereno; iſta quoniam

Abominata gens sua superbia
Nos enecat miserrime ;
Miserrime nos enecat gens impia
Irrisione, & jurgiis.

ARGUM. PSALMI CXXIV.

Gens sancta præsenti periculo liberata gratias agit Deo.

NIsi nos benigni Numinis
Tutela servasset, piæ
Nunc dicar urbis incola,
Nisi nos benigni Numinis
Tutela servasset, feri
Invaderent cum barbari,
Instar leonum, hiantibus
Nos devorassent faucibus.
Cum gens veniret impia
Furens, minasque, & sanguinem
Spirans, malorum altissimo
Nos obruisset gurgite.
Torrens malorum maximus
Agros, & urbem, & omnia
Jam perdidisset funditus.
Supreme cælitum pater,
Te sempiternis laudibus
Servata tollet civitas,
Quam noluisti immanibus
Patere prædam bellnis.
Ut implicata vinculo
Pudica turtur, aucupis
Crudelis effugit manum,
Si forte laqueus frangitur ;
Sic impiorum e dextera
Spem præter ipsi evasimus.
In posterum anxius timor
Nostris facessat finibus,
Quando omnium rerum potens,
Terræ, polique conditor
Suo benigno numine
Nostræ saluti consulit.

AR.

ARGUM. PSALMI CXXV.

Describit securitatem eorum, qui omnes suas spes collocant in Deo.

QUicumque vere spes suas locat in Deo,
Immobilis semper manet,
Sionis instar, nulla quem suo potest
Mutare vis umquam loco.
Ut sancta vallo montium circumdata
Est undecumque civitas,
Sic ipse rector cælitum dextro pios
Vallabit usque numine,
Illosque nullis improborum viribus
Premi diutius sinet;
Ne forte virtus fracta rebus asperis
Deo recedat a suo.
Fac affluenter manet ad bonos tua,
Quæso, benignitas, pater:
At qui, secutus impiorum pessima
Consilia, deserit viam
Legum tuarum perditus, illum, precor,
Ultrice puni dextera,
Utinam Quies, & alma Pax nostros agros,
Nostras & urbes incolat.

ARGUM. PSALMI CXXVI.

Describit lætitiam gentis Hebrææ e Babylone domum redeuntis.

CUM liberati barbaræ gentis jugo
Dulcem rediremus domum,
Se somniare quisque, non vero frui
Existimabat gaudio.
O quæ voluptas, quanta nobis commoda
Tuo favente numine
Tum contigere, cælitum rex maxime!
Tum barbarus mirans ait,
En quanta pro salute gentis istius
Pater deorum conficit!
Et magna certa fecit; haud injuria
Tanto exsilimus gaudio.
Ut Auster udus imbrium vim maximam
Fundens, jugisque collium
Nivem albicantium liquans, suas super
Ripas alit torrentia

Flu-

Flumina; vagantur illa, lateque omnia
  Tenent; ita, pater optime,
Fac, ut tuorum multitudo civium
  Plenis viis ad Patriæ
Dulces fluat agros, omniaque passim occupet,
  Lætoque plausu repleat.
Ut glareoso tristis arvo semina
  Mandans colonus, uberem
Si forte messem percipit, gaudet magis,
  Quam cultor agri fertilis;
Sic nos per annos septies denos gravem
  Et servitutem, & cetera
Passi mala omnia, cum lares amabilis
  Reviseremus patriæ,
Cunctis vicissim gaudiis incessimus;
  Tuæque, rex sanctissime,
Benignitati gratias semper agimus,
  Semperque habemus maximas.

ARGUM. PSALMI CXXVII.

Docet, & domus, & familiæ, & ipsius civitatis salutem, & custodiam in unius Dei providentis constitutam esse, & ab eodem victum, & cultum omnibus suppeditari.

Nisi conjugem Deus bonam, & agrum fertilem,
  Dulcesque donet liberos,
Frustra laborat, si quis hæc studio suo
  Sese paraturum putat.
Nisi civitatem & civium concordiam
  Defendat optimus pater,
Et civitatem, & civium concordiam
  Frustra tuentur principes.
Frustra ad labores ante lucem surgitis;
  Frustra laboratis diem
Totum, labores nisi Deus vestros suo
  Fortunet ipse numine.
Ipse & parabilem facit victum, & piis
  Præbet quietem civibus:
Ipse & frequentat liberis domum, & ipsius
  Uxor pudica munere
Contingit, ac decora, & optimis simul
  Ornata proles moribus,
Talisque robore, qualis a fortissimo
  Sagitta torta milite.
Beatus ille, qui pharetram talibus
  Implet sagittis! non ei

Erit

Erit timendum, si quod umquam evenerit
  Certamen: illum judices,
Et cuncta civitas, suis cum filiis
  Bonum, & beatum prædicant.

ARGUM. PSALMI CXXVIII.

Prædicat, in summa rerum prosperitate vitam actu-rum quicumque Deum pie, sancteque coluerit.

BEatus ille, qui piam sese Deo
  In servitutem dedicat,
Semper paratus exsequi, sanctissimis
  Quod ille verbis imperat.
Non is paterna rura inaniter colit:
  Sed quæ feraci semina
Sinu recepit fundus, illa maximo
  Reddit colenti fœnore.
Uxor pudica bene regit domum, & optimis
  Exornat ipsam liberis,
Fœcunda vitis instar, apta diligens
  Quam curat arte vinitor.
Proles novella crescit, ut virentibus
  Oliva pulchra ramulis;
Et mensa turba garrula circumdata
  Cumulat parentes gaudio.
Hæc est piorum vita; eosque talibus
  Remuneratur præmiis
Summi benignitas patris, quem si coles
  Urbis sacratæ commodis
Lætus frueris; usquedum vivas, tuæ
  Prolis beatæ liberos
Florere cernes; patriis felicitas
  Regnabit alma finibus.

ARGUM. PSALMI CXXIX.

Gratias agit Deo, quod populum suum ab impiis semper oppugnatum, salvum, incolumemque semper conservaverit.

ME barbarorum sæpe vexavit furor,
  Nunc sancta dicat civitas;
Me barbarorum sæpe vexavit furor
  Ab ultima usque origine;
Sed nulla vis, nec ullus hostium dolus
  Me quivit umquam exstinguere.
Aravit heu mea terga longis verberum

Sulcis

Sulcis nefandus barbarus ;
Laboribus me , vinculisque asperrimis ,
Duraque vexavit fame :
Sed vincla rupit ferrea , & tandem mihi
Dulcem quietem præbuit ,
Uberrimoque me locavit in solo
Cælestium summus pater .
Qui civitatem Numinis sanctissimi
Vult perditam , pereat male .
Ut herba tectis orta summis ædium
Humore vitali caret ,
Nec quit profundiore radices humo
Agere ; itaque ante exaruit
Percussa sole fervido , quam dextera
Vellatur alicujus ; neque
Manum replevit ea metens , suum neque
Sinum , manipulos colligens ;
Nec qui viator præterit , verbis ei
Bene precatur optimis ;
Talis sit impius hostis , & quisquis pios
Odit , Deus quos diligit .

ARGUM. PSALMI CXXX.

Precatio est hominis conscientia peccatorum gravissime cruciati , seque misericordiæ divinæ fiducia consolantis .

MAlis profundis obrutus
Tuam , pater , fidem invoco .
Ne , quæso , supplicis tui
Audire vocem respue .
Si vindicaris omnia
Peccata , cunctaque exigas .
Quæ jure debentur tibi ,
Quis sustinebit , o pater ,
Quis tam pie , tam puriter
Vitam colit , quin sit tibi
Pœnas daturus maximas ?
Incomparabilis tua
Certe benignitas facit ,
Ut numen a mortalibus
Tuum colatur ; hac ego
Confisus , auxilium tuum
Exspecto certum : animus meus
Et lenitate tua , & tua
Promissione nititur .
Non sic morantem languidus

Ex-

Exspectat Auroram vigil,
Qui nocte tota sedulus
Ambivit urbis mœnia,
Votis ut omnibus expeto
Ego te morantem, o refugium
Meæ salutis unicum,
Judæa gens, Deo tuo
Confide; nam Deus tuus
Benignus & placabilis
Et promtus est ignoscere,
Tua ipse peccata omnia
Delebit, & maculas sua
Absterget omnes dextera.

ARGUM. PSALMI CXXXI.

Monet nos exemplo suo, fugiendam esse superbiam, & importunitatem, atque in sola misericordia spem ponendam esse.

Supreme rector cælitum,
Non ipse regium ob decus
Inflatus efferor, neque
Perambulans sublimia
Mentis superbæ somniis,
Majora viribus meis
Tribuo, tribuere quam decet
Hominem caducum, inanis &
Imaginis simillimum.
Si non modestiam colo,
Si sumo magnos spiritus
Turpissimæ arrogantiæ,
Pœnas gravissimas luam.
Qualis pusillus est puer,
Quem lacte dulci blandula
Vix alere desiit parens,
Talis animus, & mens mea est.
Ut ille totus optima
Matre acquiescit in sua,
Sic ipse toto pectore
Ex caritate pendeo
Cælestis optimi patris.
O te beatum, quisquis es,
Qui spem tuam in Deo locas!

AR-

ARGUM. PSALMI CXXXII.

Describit studium Davidis in parando loco, ubi templum ædificaret. Inducitur etiam Deus loquens ac promittens, familiam Davidis sempiterno regno potituram; quod quidem perfectum est CHRISTO rege cælitum, atque hominum constituto.

SIS memor usque pii, Rex maxime, Davidis, & quam
  Cives in omnes mitis exstiterit suos.
Ille tui sancto incensus juravit amore,
  Votumque lingua nuncupavit hoc modo:
Ne tibi sim carus, vita mihi carior ipsa,
  Neu verba posthac supplicantis audias,
Ante meæ si cara domus ad limina adibo,
  Oculosve somnus ante clauserit meos,
Quam præclara tuo fuerit, pater optime, templo,
  Tuisque dedicata sacris area.
Sic ait, & parvo post tempore dedicat illam,
  Qua se beatis silva campis porrigit,
Cum tu clara prius Bethleemi signa dedisses,
  Tuam introibimus, pater, domum, tua
Perpetuo castis venerantes numina sacris.
  Tu mansionem dexter ad certam veni,
Mysticaque arca vagans stabili jam sede quiescat:
  Fac, ut sacerdos mente pura te colat,
Et sua cuique pio da gaudia, neve tueri
  Omitte prolem Davidis tui inclytam,
Quam patris aurato in solio tu, sancte, locasti.
  Juravit ille, pejerare qui nequit,
Omnipotens dulci affatus sic Davidem amore:
  Tua sedebunt sede liberi tui;
Qui si constantes in religione manebunt,
  Quam Mosis ore sanximus, neque inclyta
Fœderis antiqui violarint jura, nepotum
  Serie propago nobilis longissima
Dulci pace fruens solio regnabit avito.
  Sionis arcem præfero cunctis locis.
Hic ego longa libenti animo per sæcula degam:
  Hic supplicantium preces ego civium
Audiam, & optanti mea sancta oracula pandam.
  Florebit agris fructuum lætissima
Omnigenum ubertas, atque hinc procul omne fugata
  Per ævum egestas exsulabit horrida.
Casta sacerdotes ornabit vita, colentque
  Domos piorum pura semper gaudia.
Ac veluti lauro pulchræ densissima silva

Radic●

Radice ab ima pullulat, sic Davidi
Candida succrescet proles, quæ splendida facta
Parentis augeat optimi: neque hostium
Ulla domum poterit vis hanc evertere, non si
Conjuret omnis impiarum gentium
Barbaries latas per terras didita: cunctis
Optatus ille piis fluet ab origine
Ista, qui populos omnes, & maxima ponti
Æquora, globosque siderum micantium,
Et divos supra cæli convexa morantes
Mecum gubernet sempiterna ad sæcula.

ARGUM. PSALMI CXXXIII.

Commendat concordiam, & sanctam animorum inter se conjunctionem.

O Quam beatum est pacis insolubili
Fratres ligari vinculo!
O qualia bona, & quanta secum gaudia
Apportat alma Caritas!
Quales odores spirat unguenti liquor
Stillans Aaronis sacro
E vertice aureas ad oras vestium:
Tales odores candida
Pax, atque amoris mutui concordia
Afflant piorum mentibus.
Ut ros Sionis decidens jugum, & avia
Hermonis alti pascua
Fœcundat; ita quas incolit domos pia
Pax, ditat omnibus bonis.
Nam degit ubi Pax, & beata Caritas,
Ibi cœlitum degit pater.

ARGUM. PSALMI CXXXIV.

Hortatur Levitas, & alios viros religiosos, qui noctu vigilias agebant in templo, ut precibus, atque hymnis Deum venerentur.

DUM nox favet, suoque nos silentio
Invitat, agite laudibus
Deum efferamus, ædis o sanctissimæ
Casti, beatique incolæ.
Tollamus agite supplices simul manus,
Adytisque in intimis Deum
Aures amicas applicantem plurima
Prece invocemus, ut sua

Ope

Ope sospitet cives, bonaque det omnia
Larga benignus dextera.

ARGUM. PSALMI CXXXVII.

Gens Hebræa in Babylonem abducta commemorat hoc dulcissimo carmine luctum, & mœrorem suum, & prædicit excisionem imperii Chaldæorum.

DUM nos ferarum gentium crudelitas
Desideratæ patriæ dulci solo
Exterminatos detinet, juvat procul
A civitatis barbara frequentia
Sedere solos sola propter littora
Euphratis; hic comantium nostras lyras
Suspendimus ramo salicum, & uberrimam
Vim lacrimarum fundimus, tui, Sion
Dulcis, recordantes, tuamque, maxime
Rex cælitum, orantes opem ore supplici.
At interim adiens pastor errantis gregis
Cantate nobis, ait, aliqua de canticis
Vestris: quid istæ pendulæ tacent lyræ?
Qui nos queamus, obsecro, animum inducere,
Ut canticum sanctissimum nostri Dei
Cantemus istis exsulantes in locis?
Si oblitus unquam fuero, sancta civitas,
Tui, mea quoque oblita dextra psallere
Amabiles numquam lyra eliciat sonos.
Adhæreat lingua mea faucibus meis,
Ne canere possim, nisi ego meminero tui,
Nisi cuncta acerba erunt mihi, & amarissimo
Amariora felle, donec mœnia,
Tuumque templum restituta videro.
At tu, nefanda facta qui mortalium
Ultrice punis dextera, teterrimi
Idumæorum sceleris usque sis memor:
Qui, dum periret civitas tua, impios
Hostes furentes vocibus nefariis
Sic incitabant: Pergite agedum, & omnia
Vastate; ferro, & igne cuncta evertite.
Babylon superba, & omnium miserrima,
Beatus is, qui talibus pro injuriis
Te digna solvet præmia, atque idem tibi
Large reponet, parvulos a pectore
Natos revellens matrum, & illos aspera
Ad saxa frangens, teque funditus eruens.

AR-

ARGUM. PSALMI CXLIV.

Gratias agit Deo, cujus benignitate hostes bello superare soleat, & ipsius auxilium implorat adversus impias nationes.

Æterne mundi Domine, quas grates tuæ
Clementiæ possim agere? vel tuum quibus
Efferre nomen laudibus sanctissimum?
Tu præliari dexteram meam doces,
Et omnium discriminum fidissimus
Comes per hostes obvios, & horrida
Per arma tutum ruere, & incolumen facis.
Tu civitates subjicis mihi,
Latisque dones imperare gentibus.
Domine, quid est homo, quod honore maximo
Dignaris illum, & tam benigne amplecteris?
Homo est imago vana, & umbræ somnium
Inanis, ipsa inanitate inanior.
Descende cælo, & irruentes hostium
Acies coerce fulminante dextera:
Illos procellis, igne, grandine dissipa,
Illos sagittis perime; nosque jam obrutos
His nationum barbararum fluctibus
Tuere, summe Rex, tuas laudes ego
Cantabo semper; tibi cithara semper mea
Hymnos sonabit; tu salutem regibus
Donare gaudes; Davidem tu maximis
Periculorum liberasti casibus.
Tu nunc furores impiarum gentium
Compesce, quas nefanda semper dicere
Juvat, nefanda semper agere; fac, pius
Miles triumphum nobilem referat domum;
Fac, alma pax, quiesque nostris finibus
Regnent tumultu barbarorum liberæ.
Proles novella crescat agris omnibus,
Ut valle myrtus avia nitentibus
Se ramulis subjicit, amica limpidi
Rigata fontis lymphula: sint virgines
Nostræ decoro corpore spectabiles:
Sint plena semper horrea bonis frugibus,
Plenis redundet cella semper doliis,
Redundet oleo, melle, pomis dulcibus.
Sint prata gregibus tecta fœcundissimis,
Fortes juvenci plaustra onusta ducere,
Fortes feracem glebam aratro findere:
Neu sævus hostis nostra rumpat mœnia,

Neu

Neu patriæ jucundæ amabiles agros
Abducta gens relinquat, aut civilibus
Sonent plateæ jurgiis. Ter & amplius
Beata gens, quæ talibus fruitur bonis!
Beata gens, quam maximus cælestium
Pater suo præsens tuetur numine!

PARAPHRASIS IN CARMEN DAVIDIS

De Morte Saulis Judæorum Regis, & Jonathæ ejus Filii.

Urbes, & agri, fundite
Lamenta, tristes sidera
Ad alta voces tollite:
Nostrum decus gens impia
Exstinxit; altis montibus
Gens clara bello, procidit.
Ne, quæso, fama, compitis
Hæc Ascalonis, aut Gethi
Perfer; puellas hostium
Ne tanta clades ad choros,
Cantusque lætos excitet.
Abominata Gelboe,
Nec ros, nec imber educet
Herbam tuam, neque in tuis
Jucunda vitis, aut seges
Pubescat umquam montibus.
Hic heu relictis parmulis
Phalanx piorum militum
Fugata turpiter cadit:
Hic dux cruento in pulvere
Procumbit, ac si non foret
Gentis piæ rex inclytus.
Sagitta numquam Jonathæ,
Cum sæva obiret prælia,
Ictus ferebat irritos,
Sagitta velox, fortium
Potare docta sanguinem;
Nec hostis umquam vel pede,
Vel equo tulit sese obvius
Impune, cum Saules manu
Ensem rotaret impigra.
Saules parens, & Jonatha
Parentis inclyti decus;
Jucundi, atque amabiles,
Vos non diremit impiæ
Vis dura mortis, copula
Quos vita dulci junxerat.

Non

Non fortior vobis leo
Errat Libyssis vallibus,
Regina non avium ocyor
Vobis, fugacem præpete
Penna columbam persequens:
Vos, o decoræ virgines,
Quas induebat coccina
Rex veste, quas monilibus
Ornabat aureis, date
Vestro, misellæ, lacrimas
Regi; misellæ, tristibus
Sonent querelis omnia.
Ut militum ferocium
Infracta virtus concidit!
Ut Jonatha fortissime,
In montibus tuis jaces
Confossus alto vulnere!
Has fundo lacrimas tibi
Et hæc ab imo pectore
Suspiria, frater mihi
O luce cara dulcior,
Amate Jonatha mihi,
Quantum nec ardens candidam
Amans puellam deperit,
Quantum nec unicam parens
Tenella natam diligit:
Ut militum ferocium
Infracta virtus concidit!
Ut Jonathas acerrimus
Parente cum fortissimo
In montibus cæsus jacet!

AD LECTOREM.

HÆC nostra, lector Christiane, carmina
Sic temperavimus favente numine
Divino, ut ipsa cum legas, sit idem fere,
Ac si poetæ Davidis sanctissimi
Hymnos legas; tametsi enim neque reddita
Fuere verbis verba, neque nobis fuit
Religio, multa addere, bonam, & certam tamen
Spem habemus, additum nihil, quod ab ipsius
Abhorreat sententia vatis, nihil,
Obscura quod non monstret instar luminis,
Aut pulchritudini poematis aliquid
Decoris addat, virgini pulcherrimæ
Quale decus addunt arte purpureæ rosæ,
Violæque flavis crinibus circumdatæ,

Quod si labores hos meos perspexero
Fuisse gratos, & legentium favor
Scribentis adjuverit, ut æquum, industriam,
Ultra recipio, & tibi meam adstringo fidem,
Curam mihi hanc unam fore antiquissimam,
Ut quæ reliqua sunt Davidis poemata,
Oratione pura, & arte musica
Ornata possint mox Latinis auribus
Intelligi; hoc ego ut queam cito exsequi,
Utinam optimi foveat benignitas Dei;
Quod oro, votisque omnibus equidem expeto,
Non in me, sed in ipsius spem gloriæ.

AD ALEXANDRUM FARNESIUM
CARDINALEM AMPLISSIMUM.

DUM se alii mediæ per amica silentia noctis
  Dulci sopore recreant,
Hæc ego Jessiadæ cithara magæ dulcia somno
  Meditans canebam, dum dies
Clara superveniens taciturnas pelleret umbras,
  Carissimas umbras mihi;
Quæ me senserunt noctes vigilare beatas,
  Dum primus ipse mystica
Davidis ad Latias deduco carmina Musas,
  Piisque grata concino;
Non Jovis insani referens male sanus amores,
  Non ebriosa Liberi
Orgia, non ludos Phœbi, exsecrandave sacra,
  Sed maximi laudes Dei,
Tergeminum quem cælicolæ venerantur & unum;
  Qui siderum vagantium
Multiplices cursus, qui magnum temperat æquor,
  Et omnium mortalium
Omnia facta videns sua justis præmia reddit,
  Suasque pœnas improbis
Irrogat, & cunctas animalia cuncta per oras
  Alit benigno numine.
O utinam hæc discant pueri, castæque puellæ,
  Mentesque sanctioribus
Formentur studiis, dum parva, & mobilis ætas.
  Quid, o parentes, quid juvat
Futilibus nugis, & turpi carmine vestros
  Contaminare liberos?
Cum liceat sanctos illis versare poetas,
  Scientiæque pabulo
Divinæ teneros animos nutrire, veneno
  Dulci relicto, quo malo

Nul-

Nullum aliud magis esse nocens puerilibus annis
  Videre prisca sæcula,
Quamvis illa forent caligine consita, nec dum
  Perfusa vero lumine.
At tu prudentem juvenili ætate senectam,
  O patriæ decus inclytæ
Farnesi, æquiparans, post magna negotia, quando
  Audire fessus nobiles
Regum Legatos summis de rebus; amœnos
  Mirandula doctissimo,
Maphæoque tuo comitatus te abdis in hortos,
  Et otio dulci juvat
Mollibus & studiis duros finire labores,
  Tunc nostra, quæso, carmina
Perlege, nec tu Flaminii magis illa putato,
  Quam regis illustrissimi,
Qui bello insignis, pietate insignior, hostes
  Inter, ferociaque agmina,
Seu positis armis tranquilla pace quierat,
  Amore sancto percitus
Eterni regis laudes, & maxima facta
  Tali canebat carmine.

IN LAUDEM

M. ANTONII FLAMINII

EPIGRAMMATA

Ab aliquibus BASILIO ZANCHO tributa.

I.

SAcra Syram canit ad citharam quæ carmina David,
  Ad citharam hæc recinit Flaminius Latiam.
Utraque, docte, legens dices, in utroque relucet
  Par linguæ candor, par pietas animi.
Creditur ille quidem sancto cecinisse furore
  Percitus: hic eodem digna furore canit.
Lectori esse rudi poterit, sed carior est quo
  Clarior obscuro Davide Flaminius.
Magno magna Deo debetur gratia, cujus
  Præclarum hoc magno numine surgit opus.

II.

SAncta Palæstino quæ sunt tibi condita versu,
  Edidit hæc doctus carmina Flaminius.

Hoc duce sacra colent Musæ jam templa Latinæ,
Hactenus a templis quæ procul absuerant,
Errare in silvis assuetæ, ac montibus altis,
Turpis eas vatum quo furor impulerat.
Quam decet hac castas ornari veste puellas!
Quamque decent sanctas carmina nostra deas!
Ausus erit dein quisquis eas violare profanus,
Obscœno maculans ora pudica sono,
Sentiet iratas merito sævire Camœnas,
Flagitiique feret præmia digna sui.
At tibi Pierides sanctæ, divine Poeta,
Munera dent magna pro pietate tua;
Largius ut manans divina hæc vena salubres
Davidis e puro flumine fundat aquas.

III.

Cygnea Flaminii fuit hæc vox morte sub ipsa,
Quam sanctus vates fudit ab ore pio.
Non hos versiculos mendax huic Musa, sed almi
Dictavit verax Spiritus, osque Dei.
Ut nihil illa canit nisi falsum, ita nil nisi verum
Divinus novit Spiritus iste loqui.
Hauserit hunc quisquis, demanasse putabit
E cælo verum nectar, & ambrosiam;
Versiculos tuncque hos longe superasse Maronis
Sentiet, & docti carmina Mæonidæ,
Et quæ Flaminii celebrat nunc Roma poetæ
Carmina vel priscis æmula carminibus;
Ille sibi valde doluit quæ scripta fuisse,
Sanctus eum postquam Spiritus hic monuit.

M. AN-

M. ANTONII FLAMINII

CARMINUM SACRORUM

LIBELLUS, QUI ET OCTAVUS,

AD MARGARITAM

HENRICI GALLORUM REGIS SOROREM.

I.

PUDICA virgo, regiæ
Stirpis propago nobilis,
Ornata sanctis moribus,
Et litteris & ingenii
Decore fulgens, scripsimus
Hæc, insideret aridis
Cum longa febris artubus;
Iis addituri plurima,
Ni mens gravata corporis
Laboribus languesceret.
Sed tu, puella candida,
Cælestis ardens ignibus
Amoris, ut mens augurat,
Libentius hunc perleges
Parvum libellum, sed pium,
Quam prisca vatum carmina
Nugis referta inanibus.

II.

PRECATIO MATUTINA.

IAM noctis umbras Lucifer
Almæ diei nuntius
Terra poloque dimovet,
Simulque nos cubilibus
Monet relictis, pectore
Preces ab imo fundere
Ad templa summa cælitum.
Oremus ergo supplices
Fontem perennem luminum,
Ut sicut omnes aeris

Illuſtrat oras, vivido
Sic noſtra corda repleat
Fulgore Sancti Spiritus,
Qui nos per hæc contagia
Puros ab omni crimine
Traducat ad cæleſtium
Sedes beatas; illius
Nutu gerantur omnia,
Cibumque ſive ſumimus,
Seu quid negotii foris
Tractamus, aut domi, intima
Seu mente quid revolvimus,
Id omne ſemper gloriam
Spectet beati Numinis.
Rector ſupreme cælitum,
Qui mente tota poſcimus,
Hæc omnibus concedito
Qui corde puro te colunt,
Et unicum Natum tuum,
Cum ſempiterno Spiritu.

III.

PRECATIO MERIDIANA.

JAM Sol citato ſidere
Suprema cæli culmina
Percurrit; alma fervidis
Tellus caleſcit ignibus:
At tu beato lumine
Accende corda frigida,
Pater benigne, & omnibus
Tantos piorum ſenſibus
Ignes amoris excita,
Ut quidquid orbis continet,
Præ te, ſit illis ſordidum;
Nec ulla vis hunc fervidum
Amoris æſtum temperet,
Sed uſque creſcens omnia
Convexa cæli tranſvolet,
Summoque Patri vinculo
Nos jungat inſolubili.
Has nos ab imo pectore
Precationes mittimus
Tuas ad aures, maxime
Terræ polique conditor.
Tu vota noſtra numine
Dextro ſecunda, idque ad tuam
Concede nobis gloriam.

IV.

PRECATIO VESPERTINA.

JAM Vesper ortus incipit
Diem tenebris condere:
At nos parentem luminis
Sancti precemur, ne sinat
Noctem suorum mentibus
Caliginosam irrepere;
Seu dulcis alma recreat
Sopor quiete languida,
Seu linquit ille lumina,
Numquam recedat a piis
Lux sempiterna cordibus;
Ut semper in dies magis
Magisque detur maximi
Benignitatem Numinis
Videre mente lucida,
Et hinc amoris optimi
Ardere semper ignibus.
Supreme cælitum Pater,
Votis tuorum supplicum
Aures benignas admove,
Ut sensa cordis omnia,
Et dicta factaque ad tuam
Sic dirigamus gloriam.

V.

OPEM CHRISTI IN MAGNA ANIMI ÆGRITUDINE CONSTITUTUS IMPLORAT.

JESU benigne, fervidas
Precationes, & mea
Ne, quæso, vota despice.
Ut terra Solis ignibus
Hiulca, sic animus meus
Afflictus, æger, aridus
Dulcissimum rorem tuum
Exspectat; o salus mea,
Refrigera mentem meam:
Metus, dolores, lacrimas
Muta perenni gaudio;
Ut hæ querelæ flebiles
Mutentur in laudes tuas,
Et vox agendis gratiis

Noctes diesque personet.
Ne, quæso, more judicis
Quid egerim, quid dixerim,
Quid cogitarim, pondera;
Peccata sed mea omnia
Tuo cruore deleas.
Me vulnerum sanet dolor
Tuorum: amara mors tua
Cordi meo dulcedinem
Instillet, ut meam crucem
Et fortis, & libens feram.

VI.

QUAM SINT BEATI QUI SUMTA SUA CRUCE CHRISTUM SEQUUNTUR.

Beatus ille qui suam
Tollit crucem quotidie,
Magnisque JESUM passibus
Sectatur! illum maximus
Cælestium Pater sibi
Adoptat ultro filium,
Eique donat Spiritum
Peccata delentem omnia,
Hereditatis inclytæ
Pignus beatum: is intimo
In corde miros excitat
Patris amores optimi;
Hinc ille temnens omnia
Quæcumque tellus, & maris
Arena dives continet,
Lætatur unico Deo:
Hunc spem, salutem, gloriam
Suam, suumque gaudium,
Patrem, magistrum nominat;
Latusque semper dexterum
Sibi tegentem conspicit,
Per hujus ut vitæ vias
Formidolosas ambulet
Securus, & cari Patris
Benignitatem sentiat.
Ergo nec illum territat
Humana vis, nec inferùm
Furor tremendus; maximis
Periculorum casibus,
Ut dura rupes turgidi
Tunsa procellis Hadriæ,

Im-

Immobilis ſemper manet:
Nec ceſſat ullo tempore
Hoſtes, amicos, patriam
Juvare, negligens ſui.
Sic ille vitam cælitum
Colens, perenni gaudio
Triumphat; impius, licet
Terræ mariſque ſit potens,
Pulchrumque nomen occupet
Felicis, eſt ſemper miſer.

VII.

COMPARAT ANIMUM SUUM FLORI.

UT Flos tenellus in ſinu
Telluris almæ lucidam
Formoſus explicat comam,
Si ros, & imber educat
Illum; tenella mens mea
Sic floret, almi Spiritus
Dum rore dulci paſcitur.
Hoc illa ſi caret, ſtatim
Langueſcit, ut flos arida
Tellure natus, eum niſi
Et ros, & imber educat.

VIII.

EOS TANTUM BEATOS ESSE AFFIRMAT, QUI CETERIS OMNIBUS RELICTIS CHRISTO ADHÆRENT.

QUouſque vana ſomnia,
Falſaſque rerum imagines,
O cæci, amare pergitis?
Non forma vincens Nirea,
Non dives uſus purpuræ,
Non mens peragrans ſidera,
Campoſque latos aeris,
Mariſque, terraſque infimas,
Reddunt beatos. Unica
Felicitatis eſt via
JESUS, benignus omnium
Dator bonorum; currite
Omnes ad illum, currite
Fidenter. Ille deſerens
Amore noſtri cælitum

Sedes beatas, pertulit
Famem, sitimque, & vulnera,
Mortemque diram: neminem
Fastidit ille; perditos,
Ægros, malorum pondere
Pressos juvare diligit.
Non sic & optimum & unicum
Amant parentes filium,
Ut ille nos. O centies
Beatus ille, maxime
JESU, relictis omnibus,
Qui mente tota se tibi
In servitutem dedicat.

I X.

PRÆDICAT BENEFICIA A CHRISTO IN SE, ET CETEROS MORTALES COLLATA.

JESU beate, Numinis
Æterna proles maximi,
Quibus tuam clementiam
Efferre possim laudibus?
Tu pulchra linquens sidera
Formata dextera tua,
Mortale corpus induis,
Ut ipse terram deserens
Suprema cæli culmina
Conscendam; acerba vulnera,
Crucisque dira sustines
Tormenta, ut ipse callidi
Serpentis ore saucius
Mortisque certus, gaudeam
Vita potitus cælitum,
Tuoque factus munere
Tuus coheres; fac precor,
JESU benigne, cogitem
Hæc semper, ut semper tibi
Summoque Patri gratias
Agam, pieque vos colam,
Totaque mente diligam.

X.

QUID SERVANDUM SIT AMATORIBUS CHRISTI.

QUicumque JESUM diligit,
Humana discat omnia

Nil æſtimare. Diligens
Opes, honores, gloriam,
Amare JESUM puriter
Nequit: relinque cetera,
Unumque JESUM poſſide;
Nam quidquid eſt uſque boni,
Sic poſſidebis: lacrimas,
Metus, dolores pectore
Tuo fugabit; dulcia
Semper morantur gaudia,
Ubi moratur candidus
JESUS; voluptas unica
Eſt ille amantium ſui.
Quin mater & pater tuus
Te derelinquent; optimus
A dextera numquam tua
JESUS recedet, omnium
Fidus comes diſcriminum;
Et cum ſuprema venerit
Tibi dies, te transferet
In ſancta regna cælitum,
Fruaris ut vita ſimul,
Et ſempiterno gaudio.

X I.

EXPRIMIT ARDOREM AMORIS SUI ERGA CHRISTUM.

TE, Sancte JESU, mens mea
Amoris icta vulnere
Suſpirat. O ſalus mea,
Me ſolve tandem vinculis
Iſtis, ut evolem tuam
Beatus ad præſentiam.
Fac interim magis magis
Amore totus ardeam;
Ut pura mens a corporis
Contagione, amplexibus
Evadat aptior tuis.
Tu ſpes, voluptas, unicum
Cordis mei ſis gaudium,
Benigne JESU, da, precor,
Humana cuncta ſpernere
Te propter; omnia fac mihi
Te præter unum ſordeant.
Seu pulcher oras ætheris
Sol luſtrat almo lumine,

Seu nox benigno languida
Rigat sopore corpora,
Domi, forisque mens mea
Te quærat, invocet, canat,
Solumque felix in tuo
Dulci acquiescat nomine.

XII.

HYMNUS IN CHRISTUM.

JESUM pudicæ virgines,
JESUM juventus integra,
JESUM viri, senes, anus
Cantemus, in cujus fide
Lætamur esse, patrio
Qui nos amore diligit,
Fovetque; summi Numinis
Æterne Fili, siderum,
Terræ, marisque conditor,
Nil vasta cæli immensitas,
Nil magnus orbis continet,
Non dextera factum tua.
Tu Patris in sinu sedens,
Alis, gubernas omnia;
Tu caritate maxima
Nostræ misertus miseriæ,
Mortale corpus induis,
Diræque affixus cruci,
Nos morte vindicas tua
A sempiternis ignibus:
Tu morte victa regiam
Reversus ad tuam, simul
Tui colentes aurea
In parte cæli collocas.
Te cœtus omnis cælitum
Noctes diesque concinit:
Te sempiternus Spiritus
Salutis auctorem unicum
Testatur esse: tu quies,
Lumen, voluptas mentium,
Tu pastor, agnus omnia
Peccata tollens, Pontifex
Æternus iram maximi
Sedare præsens Numinis.
Clemens, suavis, optime
JESUS, tuorum prospera
Cursum benignus, ut soles,

Pias-

Piasque laudes suscipe,
Quas ore puro fundimus.

XIII.

CHRISTUM INVOCAT

Magnitudine morbi se jam opprimi sentiens.

JAM quinta Lunæ cornua
Se luce complent, horrida
Cum febre membra tabida
Depascor, ossa frigore
Tremor furente concutit,
Dein æstus acer intimas
Urit medullas, ut faces
Absumit ignis aridas.
Jam corpus amisi, mei
Vix umbra jam superat; levis
Ut flos gravatus imbribus
Caput tenellum dejicit;
Sic mens misella perdita
Cedit malorum ponderi.
JESU benigne, respice
Meos labores, dextera
Tua cadentem subleva.
Non illud ipse jam precor
Meo recedat corpore
Hæc pestis; unum id omnibus
Votis requiro, & obsecro,
Ut robur, & constantiam
Mihi ministres; languidos
Artus, medullas, omnia
Hic ignis ossa devoret,
Dum mens refecta vivida,
Tuoque fortis spiritu
Resistat, & semper tibi
Jucunda laudes concinat.
JESUS benignus, optimus,
Horrenda passus vulnera,
Dolentibus succurrere
Est promtus; ægrimoniam,
Metus, querelas abjice
Fidenter, o anima mea:
Quiesce, nomen invoca
Dulcissimum regis tui;
Est ille munitissima
Arx invocantibus eum.

XIV.

DOLET SE JAM SENEM FIERI, NEQUE TAMEN ADHUC CŒPISSE DEO EX ANIMO SERVIRE.

EHeu senecta crinibus
Jam sparsa canet, labitur
Ætas, ut unda fluminis,
Auremque vellens pallida
Mors admonet, Miser, ah miser,
Quousque pergis somnia,
Umbrasque vanas persequi?
Jam jam supremi judicis
Tribunal ad justissimum
Sistere, cordis intima
Qui sensa, qui dicta omnium,
Qui facta novit omnia.
Hæc vera certa judicat
Mens, & relictis omnibus
Summo beato Numini
Servire totis viribus
Exoptat, ardet, nititur;
Sed heu misella sordidæ
Affixa terræ, inaniter
Laborat. Eja age subveni,
JESU benigne, subveni,
Tuamque dextram porrige,
Tu morte mortuum tua
Olim evocasti ex inferis:
Nunc vita me vivum tua
Perire ne rursum sinas.
Humana fac spernam omnia,
Nudumque te nudus sequar,
Et ponderosi corporis
Me solve tandem nexibus;
Ut pura mens & integra
Ævo potita cælitum,
Te, sancte, & optimum Patrem,
Et sempiternum Spiritum
Laudare numquam desinat.
JESUS suorum supplicum
Tutela, portus, gaudium,
Quæ mente tota deprecor,
Concedat: ipse gratias
Agam benigno Numini,
Ejusque laudes pectore
Lætante semper concinam.

X V.

QUAM SIT DULCIS, ET SALUTARIS VULNERUM ET TORMENTORUM CHRISTI ASSIDUA MEDITATIO.

JESU, tuorum vulnerum
Cruore sancto pascere
Me, quæso, numquam desinas,
Me sanguis iste roborat,
Dulcique replet gaudio.
Hoc est amoris poculum
Cælestis, omnes sordidos
Pellens amores: ebria
Hac potione mens, sui,
Et omnium fit immemor
Quæcumque mundus continet;
Deumque solum cogitat,
Tuumque amorem: fervide,
Immense, nulli effabilis
Amor, beatis sedibus
Tu maximi Natum Dei
Deducis, ipsique induis
Mortale corpus; asperam
Dein tollis illud in crucem.
Amabilis, dulcissime
Amor, meis in sensibus
Tantas amoris excita
Flammas, ut ustis nexibus
His ponderosi corporis,
Alis tuis ad optimum
JESUM beatus advolem.

X V I.

ORAT UT CHRISTI BENIGNITATE SIBI LICEAT PIE SANCTEQUE VITAM AGERE.

Tutela præsens omnium
Qui mente pura te colunt,
Da, quæso, nil ut cogitem,
Agam, loquar quod Numini
Tuo placere non queat:
Comis, benignus in bonos
Malosque sim, ne degener
Sim natus optimi Patris;

Qui

Qui Solis almo lumine
Illustrat omnes, omnibus
Potum cibumque sufficit.
Legum tuarum per vias
Me continenter dirige,
Bonique quidquid egero,
Id esse totum muneris
Tui sciamque & prædicem.
Seu febris artus pascitur,
Seu miles urit impius
Domum paternam, dicere
Laudes tibi ne desinam;
Sed cuncta Numinis tui
Nutu regi nil ambigens,
Vivam quietus; filios
Dei secunda & aspera
Juvent oportet. Gloriam
Tuam Patrisque maximi
Meæ saluti præferam;
Nec ulla res optatior
Queat mihi contingere,
Quam contumelias pati
Te propter; ipsa carior
Sit luce mors, ut corpore
Exutus ad tui volem
Regni beata gaudia.

XVII.

GRATIAS AGIT CHRISTO, CUJUS BENEFICIO E MAXIMIS PERICULIS SIT EREPTUS, ET AD VIAM SALUTIS REVOCATUS.

O Lux beata cælitum,
Mortalium fidissima
Tutela, quas agam tibi,
JESU benigne, gratias?
Ut olim aberrans aggere
Ovis misella, saltibus
Formidolosis delitet,
Voranda mox rapacibus
Feris; miserrimus omnium
Sic ipse per mala omnia
Cæcus ruebam; candida
Cum lux beati Spiritus
Tui refulsit, & viam
Quæ ducit ad felicium
Æterna regna cælitum

Monſtravit; iſta lux meæ
Mentis tenebras diſpulit:
Cordi meo dulciſſimi
Faces amoris iſta lux
Infixit: illo ex tempore
Te, ſancte, totus ardeo,
Te quæro amore ſaucius:
Videre vultum candidum,
Tuis frui complexibus
Mens ardet; ipſa jam nihil
Te præter unum, cogitat.
Non ſic decentem virginem
Furens amator deperit;
Non ſic tenellum filium
Parens uterque diligit.
Amoris æſtu liquitur
Cor molle, ut olim fervidis
Percuſſa cera ſolibus.
O flamma mentem frigerans,
Omneſque labes excoquens
Me ſemper in dies magis
Incende, perge adurere,
Conſume, totum verteris
Me donec in faces tuas.

XVIII.

QUERITUR, MAGNAM HOMINUM PARTEM RELICTO CHRISTO REBUS INANIBUS STUDERE.

JESU beate, ſi tuo
Amore ſancto perfrui
Quam dulce ſit cognoſcerent,
Qui res inanes diligunt,
O quam ſuæ dementiæ
Tæderet ipſos! Vulnera
Acerba corporis tui
Tanta fluunt dulcedine,
Ut quiſquis illa ſuxerit,
Opes, honores, omnia
Amata jam faſtidiat,
Deique ſola gloria
Lætetur oblitus ſui.
Sed cæca gens his fontibus
Præfert lacunas putidas
Et peſtilentes. Gratia
Magna tibi, JESU maxime,

Qui

Qui me tuo puriſſimo
Lavas, aliſque ſanguine.

XIX.

PRÆDICAT, SE SINE TUTELA CHRISTI IN MALA OMNIA PRÆCIPITEM RUERE.

TE Sancte JESU, ſupplici
Adoro corde, cor tibi
Meamque mentem dedico,
Ut bimulus puer ſua
Cuſtode ſi caret, ſibi
Magna creat pericula;
Sic ipſe, ſi deſit tui
Tutela præſens Spiritus,
In cuncta præcipitem mala.
Dulcis, benigne Spiritus,
Me, quæſo, totum poſſide,
Tuaque flamma incendito
Amore cor; illumina
Mentis tenebras; excoque
Quodcumque inhæret noxii.
Fac, ſemper in te gaudeam;
Opes, honores ſordeant,
Summique Patris gloria
Sit luce carior mihi.
Seu paſcit hortus lumina
Florum colore gemmeo,
Seu fons ſuſurrans vitreis
Delectat undis, illico
Vox ſurgat in laudes Dei.
Sol, Luna, fulgor ſiderum,
Lapſus perennes amnium,
Formoſa ſilva, frugibus
Ager redundans, omnia
Quæcumque cerno, maximam
Sancti beati Numinis
Benignitatem cernere,
Manuque tractare faciant.
Hinc ipſe diſcam comiter
Omnes juvare, nemini
Nocere; purus, integer
Deoque carus exigam
Quod reſtat ævi; tranſvolans
Dein ſumma cæli ſidera
Fruar perenni gaudio.

XX.

X X.

DE ARDENTI AMORE SUO ERGA CHRISTUM.

AMore totus langueo,
Nec ulla jam datur quies.
JESU benigne, jam meam
Solare mentem, candidos
Ostende vultus, lumine
Tuo beata lumina
Fac mea, nec osculum, precor,
Amans amanti denega.
Tu sponsus es animæ meæ,
Te quærit illa lacrimis,
Te continenter invocat:
Tu, sancte, mortis e manu
Tuo redemtam sanguine,
Tuique amore sauciam,
Odisse certe non potes.
Ergo misella cur tuæ
Dulcedinem præsentiæ
Non sentit? ah cur supplices
Venti querelas dissipant?
Sed tu licebit anxio
Amantem amore torqueas,
Non illa amare desinit.
JESU, tui tabescere
Amore res dulcissima est.

X X I.

COMMENDAT ANIMUM SUUM DEO

Magnitudine morbi in extremum vitæ periculum adductus.

REctor beate cælitum,
Qui sic amas mortalium
Salutem, ut almi filii
Cruore sancto laveris
Peccata eorum; suscipe
Servi precantis spiritum,
Qui fretus unica tua
Benignitate, languidos
Artus libenter deserit,
Ut alta cæli sidera
Petens fruatur, optime

Pater, tua præsentia,
Et sempiterno gaudio.

XXII.

AD CHRISTUM.

Alme puer, sanctis quem Virgo amplectitur ulnis
  Virgo cælesti Numine facta parens,
Cernis, ut exiles febris mihi pascitur artus?
  Cernis, quam sævus concutit ossa tremor?
Quem sequitur miseras exurens flamma medullas,
  Urit ut arentes lucida pruna faces.
Tu puer, æternus cui dat Pater omnia posse,
  Tutela humani, sancte puer, generis,
Si labefacta gravi sub pondere tota recumbit
  In te uno famuli spesque salusque tui,
Aut morbum pelle, aut vires mihi suffice, tanta
  Queis possim læto pectore ferre mala.

M. AN-

M. ANTONII

FLAMINII

CARMINA QUÆDAM.

I.

DE FONTE QUODAM OPTIMO.

SI te per æstum fervida premit sitis,
Hoc fonte dulci nil salubrius bibes:
At si lavare frigida corpus juvat,
Hoc fonte puro nulla lympha gratior.

II.

DE VIA AD VITERBIUM INSTAURATA.

Viator, hanc equis viam pene inviam,
Jubente PAULLO Tertio, Respublica
Viterbiensis reddidit facillimam.

III.

DE EADEM.

QUod pacis ergo magna itinera suscipis
Terra marique, Paulle maxime, hanc viam
Viterbiensis civitas, factam suo
Sumtu, merenti grata dedicat tibi.

IV.

DE DELIA FORMA FARNESII CAPTA.

FARNESI rapidæ domino venante Lacænæ
Commorant celeres per juga summa feras:
Forte superveniens juvenis cum Delia dextram
Impulit, obstupuit, erubuitque gena:
Et me quam Latmii, dixit, nunc pœnitet alti!
Hoc poteram melius Endymione capi.

V.

DE BASIORUM AMICÆ EFFICACIA.

SI me formosæ sanarunt basia divæ,
Et de nectareis oscula sumta labris;

Cur

Cur te non sanant formosæ basia divæ,
Et de nectareis oscula sumta labris?

VI.

DE JULIÆ OCELLIS.

IN me cum dulces convertit Julia ocellos,
Tunc vivum, tunc me dixeris esse aliquid:
A me cum dulces avertit Julia ocellos,
Tunc morior, tunc me dixeris esse nihil.

VII.

DE MOLSA, QUEM MORTUUM PUTABAT.

QUod te defunctum flerim, falsoque sepultum
Crediderim, hæc nostri signa doloris erant.
Ast modo, quod vivas, mihi gaudeo, gratulor orbi:
Sic Pylios, vivas, Euboicosque dies.
Tu, puer, i, & templo pictam suspendo tabellam:
Pensa hanc pro Molsa sospite & incolumi.

VIII.

DE EODEM.

RUmor erat periisse frequens te, quisque & ademtum
Credidit: hinc questus, hinc lacrimæ, hinc gemitus.
Et quis non fleret Molsam, quo sospite tantum
Etrusca, & Graja, & lingua Latina valet?
Gratia magna Jovi, quod vivas: maxima Phœbo,
Quem timui, ah, vatem deseruisse suum.
Perlege, nec pudeat de te quodcumque notabam
Credulus: hoc nostri pignus amoris habe.

IX.

NON vivam sine te, mi Brute, exterrita dixit
Porcia; & ardentes sorbuit ore faces.
Davale, te exstincto, dixit Victoria, vivam,
Perpetuo mœstos sic dolitura dies.
Utraque Romana est, sed in hoc Victoria major;
Nulla dolere potest mortua, viva dolet.

M. Antonii Flaminii Carminum Finis.

SELECTA
ILLUSTRIUM POETARUM
DE M. ANTONIO
FLAMINIO
TESTIMONIA

JO. ANTONIUS FLAMINIUS PATER.

NATE, decus patriæ, generis laus ampla, tuique
Certa quidem spes, & gloria summa Patris,
Accipe qua debes, & qua pietate parentis,
Es solitus semper dicta verenda tui.
Pene puer Romam es genitore volente profectus,
Idque tibi felix, & mihi cessit iter.
Sic tamen, ut, postquam Decimo data nostra Leoni
Et tua cum nostris munera juncta forent,
Unicus ad carum mea per mandata parentem
Speratam votis ingrederere viam:
Dis aliter visum: nec pœnitet isse, nec umquam
Ægre, quidquid erit, mens feret illud iter.
Magna tibi parta est Italum jam fama per orbem,
Inque dies nomen crescit ubique tuum.
Ergo quod cupiam, quando sic fata tulerunt,
Non longum est, nec te vota paterna latent.
Ne tua mutetur vivendi formula, sitque
Præteritæ similis vita futura, face.
Sic decus augebis, sic gloria cœpta virescet,
Fama nec extremum sentiet ista diem.

IDEM.

SCripta tibi libro duplici jam plurima sunt, quæ
Silvarum titulo conveniente vocas:
Juncta meis Decimo quæ per te missa LEONI
Perpetuum nobis jam peperere decus.
Nam Pater ipse Patrum magna nos laude secutus
Extulit ingenti vocis honore suæ.
Famaque per Latium passim jam fusa perennis
Viribus exemptum mortis utrumque facit.

Quid

Quid potuit majus nostris contingere votis?
Gratia quæ studiis major habenda fuit?
Præmia sunt nullis intermoritura diebus,
Tollere quæ ferrum, nec queat ignis edax.
Hæc pluris, fili, tibi sint & divitis Hermi,
Quam quod & auriferi versat arena Tagi.
Sic igitur vivent, sic parta laude virebunt,
Nomina nec Stygiis nostra prementur aquis.

JO. ANTONIUS VULPIUS COMENSIS,

De M. Antonio Flaminio, qui putabatur mortuus, ad Franciscum Taurellum.

TAurelle, optime mi patrone, & idem
Olim in Urbe sodalium meorum
Prime, FLAMINIUS tuus, meusque,
Quem cuncti modo, mortuum putantes,
Luxerunt juvenes, bonum ut parentem,
Luxeruntque senes, bonum ut sodalem,
Vivit, atque valet, Deo favente;
Quem sancte coluit, pieque semper.
Sic est. FLAMINIUM meum, tuumque
Viventem alloquor, audio loquentem
Illa nectare dulciora verba,
Dicentemque gravedini salutem
Vitæ dicere quam antea parabat.
Verum, ne auxilio medentum, & arte,
Aut labore putes eum retentum
In vita; jam animus solutus arto
Nexu corporis incolebat astra,
Nil mortale videns, nihil caducum:
Sed nobis fuit ille restitutus
Votis & precibus mei Priuli.
Namque adferre solent Deo supremo
Vim vota, atque hominum preces piorum.

BASILIUS ZANCHUS.

IMparibus ludit numeris dum carmina doctus
FLAMINIUS, Lyricis solvit & ora modis;
Obstupuere undæ Libethrides: audiit ipse
Pieridum rector, Pieridumque chorus:
Et dixit: Mea progenies, mea munera, & artes
Do tibi: Musarum sceptra secunda geres.

IDEM.

I D E M.

Miraris quicumque mei nova carmina lector
 Flaminii, & Phœbo digna canente putas,
Quid faceres, si nota tibi probitasque pudorque,
 Qualis Saturno regna tenente fuit?
Hunc resonat Romana cavis e collibus Echo,
 Et Vaticani Numinis aura fovet.

ACHILLES PHIL. BOCCHIUS

Respondet Epigrammati XXIX. libri II. Carminum M. Antonii Flaminii.

Nostri flosculе sæculi, decusque
 Vatum, & deliciarum ocelle, Marce,
Si Achillem tibi vis suos ocellos,
Seu quid carius est suis ocellis,
Debere, unanimum ut decet sodalem,
Noli conqueri, amabo, nec putare hunc
Vecordem usque adeo, ut tuos amores
Luceium insidiis lacessat umquam;
Namque hoc unanimum haud decet sodalem.
Sed nec te unanimum decet sodalem
Non confidere tam bono sodali,
Qui te plus oculis suis amavit
Semper, plusquam oculis suis amabit,
Donec spiritus hos amabit artus.

I D E M.

Salve, o prime sodalium meorum,
 Jucundissime MARCE, Marce tantum
Exspectate mihi, omnibusque amicis,
Venisti ne tuum revisum Achillem,
Penatesque suos, suumque patrem?
Venisti, o ter & amplius beatam,
O dignam niveo diem lapillo!
Te ne ego aspicio, alloquorque? an ista
Per somnum video? quid ajo demens?
Immo te aspicio, alloquorque præsens
Præsentem. En cape tamdiu negatos
Amplexus veteris tui sodalis.

JOANNES PLAZZONUS.

Flebat adhuc cari Benacus morte Catulli,
 Crudeles referens per vada mœsta deos;

Cum

Cum tandem undifonæ cantantem margine ripæ
  Senfit fuaviloquo carmine FLAMINIUM.
Ac Deus hæc: Jam flete nimis vale, amice Catulle,
  Non mors, fed rapuit te mihi FLAMINIUS.

BERNARDINUS PARTHENIUS.

PEndentem propere lyram
  De clavo, pueri, tollite eburneam.
Informem ut nimium fitu
  Turpavit caries, & latebras fibi
Intus duxit aranea!
  Nam ex quo me juvenum furripui choris,
Nec convivia virginum,
  Nam rixæ faciles, aut teneri amplius
Oblectant animum joci,
  Ex illo Pholoe mi excidit, æstuans
Venifque intepuit calor.
  Nam primum memini, feu raperet diem
Nigris Cynthia cornibus,
  Seu Phœbus nitida luce reviferet
Terras Tethyos e finu,
  Cantando Pholoen (ah nimium ignibus
Ingratam Pholoen meis!)
  Frondentis platani condere nefcios
Ramis fub patulis dies:
  Nunc in gramineo cefpite, garrulo
Qua Lymphæ trepidant pede,
  Lymphæ Flaminii numine, queis vagos
Immenfi æquoris in finus
  Tectus non Athefis populeis comis,
Tauri fronte fuperbiens,
  Aut umbrofa fecans glauca liquentium
Splendor Mincius amnium
  Urnam nobilior fuderit auream.
Salve, Mefule, ter, pater,
  Sertis cæfariem necte virentibus,
Incurvaque canens lyra
  Hic mecum e thalamis inftrepe vitreis:
Dicamus merita fide,
  Rupes quæ aeriæ, quæ liquidi lacus,
Argutæque procul nigris
  Innatæ refonent montibus ilices.
Dum valles, quibus emori
  Optavit, repetit Flaminius facras,
Nympharumque cubilia,
  Et fecreta deorum penetralia
Agreftum, imperia ex quibus

Non

Non regum, aut nitido marmore lucidæ
Aulæ, non tremulæ infulæ
Pendentes bifido e vertice, non amor
Nullum non rapiens amor
Ardentis Tyrio murice purpuræ
Divellant; amet hic, latens
Nympharum in gremio, puniceas rosas
Inter degere, ubi specus
Umbrosi, & gelidis fontibus instrepit
Lympha argentea, roscidum
Qua gramen, sitiens dum Canis excoquit
Sole ardente alibi sata,
Non rores teneros, non riguas aquas,
Non cælum pluvium invocat.
At rident scatebris usque recentia
Vivis mollia pabula,
Nec ponunt violæ urente meridie
Tutæ purpureas comas.

Festos auricomæ hic tibi
Lustrant in numerum Naiades choros:
Hic lenes Zephyri tibi
Impellunt solito blandius arbutos,
Vates, Pieridum decus.
Umbras quis gelidas Palladis, antraq hæc
Muscosa, hos latices sacros,
Hos lucos, tenera hæc gramina nescia
Curarum, laquearibus
Permutare velit Pontificum aureis?

SALMONIUS MACRINUS.

NON mirabilibus caruere hæc tempora monstris,
Te pariunt hominem namque ea tergeminum
Flaccus, Aristoteles, Cicero sunt, Marce, renati,
Qua primum enixa est te tua luce parens.

FRANCISCUS VINTHA.

ET Graiæ, & Latiæ pariter periere Camœnæ,
Ipsarum exstincto lumine FLAMINIO.
Proh dolor! & secum probitas, pietasque recumbunt,
Tot bona quare uno funere mors rapuit?

FRANCISCUS ARSILLUS SENO-GALLIENSIS.

EST & Flaminius nimium sibi durus, & atrox;
Cujus avena potest scribere quidquid avet.

JOANNES CASA

Ad manes Flaminii.

Flaminii Manes, inſtar mihi numinis, umbra
Flaminii, hæc campis cernis ab Elyſiis?
An tibi, quæ noſtri fuerat tam fervida cura,
Cocytus nigris eluit amnis aquis?
Tu ſolitus Priulique auſus compeſcere inanes,
Et molli verſus frangere voce truces.
At nunc ille malo Galateum carmine vexat,
Et ſanctum nobis pellit ab Urbe virum.
Tu ne auſus, Priuli, Galateum pellere ab Urbe;
Aſperaque in dulcem dicere verba ſenem?
Tu ne auctor, Romæ montani ut munera vici,
Fumoſi ut curam præferat ille laris,
Aureus ille ſenex, vitæ cui licia Parcæ,
Intacta ducunt candidiora nive?
Qui nec principibus, Urbi nec ſcilicet ægræ
Formidet medicas adplicuiſſe manus;
Quemque adeo nemorum cuſtos, pecoriſque magiſter
Mandarit ſacro ſummus adeſſe gregi;
Hinc eat, & fuſcas ignoti ad flumina Melphæ
Paſcere cum vili conjuge pergat oves?
Quid ſi animis juvenumque ſenumque eſt illius æque
Dulcior Hybleis alba ſenecta favis?
Quid ſi illum retinent quicumque Amaryllida curant
Hujus ad exemplum peccet ut illa minus?
Uxorem hunc tamen ad vetulamque humilemque releges,
Frigida ut in viduo ne cubet illa toro?
Quæ puras pridem didicit perducere noctes,
Et monitis caſta eſt, & proba facta viri.
Sed tu, FLAMINII potius jam nobilis umbra,
Et multum inſigni conſpicienda lyra:
Ni te cæca hujus cepere oblivia lucis,
Cum tibi Mors avidas intulit atra manus;
Huc ades, & Priulum compeſcas; nam male nobis
Jamdudum inſolito verſus in ore ſonat.

JO. BAPTISTA PIGNA FERRARIENSIS.

Nympharum decus, o Flamini, Apollinis,
Curſum qui rapidi carmine Tybridis,
Spirantemque morari Boream potes,
Nec non præcipitem Notum;
Qui lenis cithara, ſint licet aſperæ,

Tigres,

Tigres, atque ferarum genus omnium:
Latinoque movens pectine barbiton,
Mulces corda virum impia.
Si sic dum canis, & sistere flumina
Possis perpetuo, & nubila tergere
Cum venti celeres undique perstrepunt,
Et sedare animos probe,
Plectro tange lyram; dicque modos, quibus
Crudelis nimium sævaque Lygida
Sic aures modo amicas satis applicet,
Ut jam sit mihi lenior.
Nam si feceris id, te mage redditum
Cognosces celebrem, teque magis pium,
Quam si versiculis, arteque barbiti
Placasses rabiem maris,

IDEM AD BARTHOLOMÆUM RICCIUM,

De M. Antonio Flaminio Defuncto.

RICCI, quid, o quid fletibus irrigas
Vultum molestis, funera FLAMINI
Acerba cogitans fuisse,
Et nimium lacrimosa cunctis?
Cur tot modum nullum gemitus habent,
Unquam nec absunt, sed tibi maxime
Surgentibus surgunt tenebris,
Et redeunt redeunte Phœbo?
Casum parentis Tantalides fleant:
Manetque semper Lapithum genas
Humor, nec umquam sint quieti,
Sed Phlegyam Tityonque plorent.
Se maceret cari nece filii
Rex asper in ventos dominus; suis
Mors imperatoris molesta
Militibus sitientis aurum.
Hos namque vexant Tartara perditos:
Solum videntes hi Stygias faces,
Doloribus certis premuntur,
Suppliciis cruciantur omnes.
Terrena linquens Flaminius loca
Ad cælites e carcere noxio
Volavit; & sedes beatus
Sidereas petiisse gaudet:
Gaudet, suum se cernere Davidem,
Qui libat illi basia nectare,
Vultu sereno, dulciora,
Ambrosiæ madefacta succo:

 Gau-

Gaudet, suum se tangere barbiton,
Ad quod Latino carmina pectine
Canens, Palæstinos solebat
Ingenio penetrare versus.
Rex monstrat illi, quæ superum loca,
Quæ fixa cælo sidera, motibus
Quæ pulsa, quæ dicenda voce,
Quæ citharæ celebranda chordis.
Ambo Deum sic tollere laudibus
Docti, sonoris & fidibus lyræ;
Hunc rite concinunt, & ipsum
Ante Patrem spatiantur ambo.
Quod si supremis hic fruitur Dei
Templis, in illo vivus, & aspicit
Quæ noverat; si lætus hinc est,
Hinc fugiens procul esse tandem:
Cur ista, Ricci, te exanimat dies
Mens tristis omnes nescia ponere
Tot mollibus modum querelis?
Cur socium periisse ploras?

IDEM IN OBITUM M. ANTONII FLAMINII.

HIC hic Flaminius jacet, viator.
Ille Flaminius decus Latinum;
Dulci qui ad citharam sono canebat
Non lusus Veneris, Cupidinisque,
Non contra Superos minas Gigantum,
Sed faces animi beatiores,
Sed mentes hominum Deo sacratas,
Hic hic est tamen ille morte pressus:
I nunc, & pia tura da, viator,
Si bonis eadem malisque Clotho.

ADRIANUS CRIBELLUS MEDIOLANENSIS

Ad Lectores de M. Antonio Flaminio, & Pub. Francisco Spinula.

QUI merito Cæli Regem flagratis honore
Tollere, & in laudes labra aperire suas,
Desinite Iliados pugnas, eversaque regna,
Pergamaque Argolicis discere adusta focis:
Nil juvat his celeres insumere vatibus horas,
Somnia nil præter perniciosa canunt.
Præstat, adornatum regali Davida serto
Audire hymnisona mira referre lyra,
Ut varium stellis opifex perfecerit axem,

Ut

Ut steterint jussu cuncta elementa suo,
Ut liceat letum fugere, & nigri atria Ditis,
Elysioque, choris Cælicolumque frui.
Flaminius lyrico cuncta hæc modulamine profert,
Spinulaque; Aonii lumen uterque chori:
At fuit amborum quoniam mens una canendi,
Una sit amborum gloria, & unus honor.

A. CALEMERUS PLANTINIDA

Ad M. ANTONIUM FLAMINIUM.

FAtum dolebam, FLAMINI vates, tuum,
Nostramque jacturam omnium gravissimam,
Quod cœpta non exegeris promissaque;
Ut omnis audiret Latina ora integrum
Quiritium plectro canentem Davidem,
Quod ipse Flaccus nec valeret eloqui,
Si Christianæ deditus Musæ foret.
Sed jam Deûm benignitate desino
Dolere, qui humanum genus sic temperant,
Ut quod nequiveris per obscuras feræ
Mortis tibi injectas manus absolvere,
Id Spinulæ suo imperarunt, FLAMINI,
Ad hoc creato, ut perficiat opus tuum;
Ut quæ reliqua sunt Davidis poemata,
Per Italas urbes tua canat lyra:
Quæ Publius præstaret ut feliciter,
Communicarunt spiritum Dii cum hoc tuum.
Qua de re ego ingenti triumpho gaudio,
Triumphat omnis civitas Insubrium.
Triumphat Europa; & tui manes simul
Cum illis triumphent & cinis; quandoquidem
Per Spinulam novis nitentem floribus,
In gratiam sui, & sacrosancti gregis,
In Numinisque gloriam augustissimi,
Voti tui fecere te Dii compotem.

JO. MATTHÆUS TOSCANUS.

PUram FLAMINIUS Latinitatem
Ter quinis prope sæculis sepultam
Excitavit ab Inferis, & arte
Mira restituit suo nitori
Eidem, quem prius obtinebat illo
Sæculo Ciceronis, & Maronis.
Gaude, Roma nitens, beata, gaude,
An quidquam poterat tibi obtigisse

Insperatius hoc, beatiusve?
Nam quod fata tibi dedere avara
Olim permodicos fruendum in annos,
Post commercia fœda barbarorum,
Tot incendia, totque post ruinas,
Linguæ munditias politioris,
Et flores nitidæ tibi loquelæ,
Felix FLAMINII reduxit ardor:
Qui sacris studiis parem dicavit
Curam; ut nec magis hoc pius poeta,
Nec mystes fuerit magis disertus.

GABRIEL FLAMINIUS FOROCORNELIENSIS

In obitum

M. ANTONII FLAMINII PATRUI SUI.

TE gemit exstinctum formosi mater Amoris,
FLAMINI, & exstinctum Musa Latina gemit;
Illa suos uni dederat tibi dicere lusus,
Ausoniæ dederat hæc decus esse lyræ.

IDEM

AD M. ANTONIUM TURRIANUM

DE M. ANTONIO FLAMINIO

Patruo suo mortuo.

FLebile nil quamvis resonent nisi carmina nostra,
Et mens innumeris æstuet ista malis,
Postquam sæva deæ torquentes stamina Parcæ
Diripuere meum, Pieridumque decus:
Postquam pallidulos ducens mors impia questus,
FLAMINIUM campos misit in Elysios;
Attamen & virtus, & vivida fama suorum
Languentis minuit mœstitias animi;
Et suadet dulces Musarum expromere cantus,
Paullisperque undas tangere Castalias.
Scilicet afflictos, misero & squallore jacentes
Aspiciunt placidis numina luminibus.

FRANCISCUS DENALIUS.

QUid facis, Gabriel, quid in beato
Ocio facis? an Thalia dictat

Quid

Quid inter Satyros tibi petulcos,
Inter & Dryades cavis in antris
Dignum FLAMINIO tuo? jocosi
Cujus Hendecasyllabi, & diserti,
Cujus & simul Attici lepores
Vivent, dum tenui rigabit herbas
Rore Memnonis alma mater, & dum
Piscis flexivagus revolvet undas.

JOANNES CARGA.

FLAMINI lepidissime, expolita
Tua carmina sæpius relegi,
Et si quid potui videre, vidi
In ipsis (me ita ament dii) beatum
Candorem PATRUI tui, & leporem,
Et venam omnigenam, & sales repostos,
Et rerum ordinem, & elocutionem,
Et quæ maximus omnium Poeta
Præsefert PATRUUS tuus....

F I N I S.

JOANNIS COTTÆ

VERONENSIS

CARMINA.

I.

AD LYCORIM.

AMO, quod fateor, meam Lycorim,
Ut pulchras juvenes amant puellas.
Amat me mea, quod reor, Lycoris,
Ut bonæ juvenes amant puellæ.
Huic ego, ut semel hanc videre visus
Se se ostendere fixiore ocello,
Quando, inquam, mea lux, mei laboris
Das mi præmiolum? meique cordis
Tot incendia mitigas, Lycori?
Hic illa erubuit, simulque risit.
Ridebat simul, & simul pudebat.
Dumque molliculos colens amores
Colit virgineum simul pudorem,
Quid negem tibi, dixit? & capillum,
Qui pendens levibus vibratur auris,
Et formosa vagus per ora ludit,
Hunc secans trepida, implicansque in auro,
Hæc fila aurea, & aureum capillum
Pignus, inquit, habe meique amoris,
Meique ipsius: hoc tuum puellæ
Tuæ pignore lenias calorem.
Eheu quid facis? hei mihi, Lycori,
Hæc sunt flammea texta, non capilli:
Sunt hæc ignea vincla; ni relaxes,
Qui tanto valeam valere ab æstu?
Anne ignem juvat ignibus perire?
Comæ flammeolæ, subite flammas:
Crines igneoli, venite in ignes;
Sat me, flammea vincla, nexuistis:
Nunc vos solvimini, & subite flammas;
Ussistis nimis, ignei capilli,
Nunc vos urimini, & valete in ignes.
Hos meos age lætus ignis ignes
Perge exstinguere, tuque flamma, flammam

Exc-

Exedas, mea corda quæ exedebat.
At tu, sic reliqui tui capilli
Vernent perpetuum tibi, Lycori:
Quod tuos ferus usserim capillos,
Parce: nam volo amare, non peruri.

II.

AD LYCORIM.

O Factum lacrimabile, atque acerbum!
Nunc certe lacrimaberis, Lycori:
Digna res lacrimis, tuoque luctu.
Namque lumina nostra, lumina illa,
Illa lumina, quæ, Lycori, amabas,
Quæ tuis solita anteferre ocellis,
Non sunt, o mea lux, amanda ut ante;
Non sunt lumina, sed malæ tenebræ.
Illa, ut impia fata te, Lycori,
Abstulere mihi, tuoque longe
Me a vultu voluere abesse caro,
In rivos abiere lacrimarum:
Quodque amarius, atque præter omnem
Lacrimabile cogitationem,
Quantumcumque habuere lacrimarum,
Jam pridem evomuere: nunc ad ipsum
Ventum est sanguinem, ab intimoque cordis
Ducto flumine turgidi, horridique
Sanguinem lacrimant miselli ocelli,
Et cum sanguine amata diffluit lux;
Ac sic enecuere seque, meque,
Dum meum miseri igneum furorem
Quærunt diluere, & rigare mentem,
Heu mentem, Enceladi, Typhoeique
Æstuosa anima æstuosiorem.

III.

EPITAPHIUM QUINTERII.

Me longe effigie venustiorem
Narcissi, vel Apollinis comati
Parcarum Lachesis nimis severa
Isti Quinterium dedit sepulcro.
Cur non flosculus exeam, requiris,
Quum tantum fuerim puer decorus?
Tellus est nimis arida, o viator,
Nostri facta perustione amoris:

Sed si lacrimulis tuis madescet,
Forsan flos novus ibit e sepulcro.

IV.

AD NAUGERIUM, ET JO. BAPTISTAM TURRIANUM.

JAM valete, boni mei sodales,
NAUGERI optime, tuque, amice TURRI,
Vere candidi, & optimi sodales,
Quos numquam sat amaverim, licet vos
Quam fratres mage, quamque me ipsum amarim.
Quibus perpetuum frui per ævum,
Vota si mea Dii audiant benigni,
Sit una ampla animi mei voluptas.
Quod quanto cumulatius futurum est,
Una si liceat mihi beatis
Vestri colloquiis adesse BEMBI!
Verum dura necessitas repugnat,
Invitumque alias adire terras
Cogit, atque alios parare amicos.
Vos ergo memores meo esse vestri
Fixam in pectore imaginem, bonamque
Vobis partem animæ meæ relinqui,
Jam valete, boni mei sodales.

V.

AD GEVARAS FRATRES.

RIdete, o lepidi mei GEVARÆ,
Et vestri facinus probate COTTÆ.
Dum suæ Anysius mihi puellæ
Partem pernegat, hunc ego a puella
Huc in exsilium ad Caloris amnem
Traxi blanditiis, bonisque verbis,
Quasi ad delicias novas vocarem.
Hic hunc molliculum, atque delicatum
Probe testibus, arbitrisque vobis
Apici volo macerare in æstu,
Usto ut ore, peraridoque vultu
Reversum teneræ horreat puella.
Sic evenit Anysio, quod ajunt,
Tota perdere, tota qui requirunt.

VI.

AD ANYSIUM.

AMbo dulcia (ne verere) & iidem
Salfa fcribimus ambo , docte ANYSI .
Scis quæ , uti fumus uno amore juncti ,
Uno carmina fcribimus libello :
Scis cervum quoque , quem fibi educarunt ,
Suum ut Silvia delicata virgo ,
Noftri filiolæ boni Gevaræ ;
Ille tam cupide illa devoravit ,
Ut omni fale falfiora , & omni
Poffes nofcere dulciora melle .
O teftem lepidum , bonique ANYSII
Raram carminis approbationem !

VII.

AD CALOREM FLUVIUM.

OCelle fluminum , CALOR , CALOR pulcher ,
CALOR bonarum cura , amorque Nympharum ,
Quem cærulum fovens caput finu blando
Montella fecum amore vincit æterno ;
Dic o mihi amnis confcie , anne nunc forte
Pulchra ille , fimplexque adeo , & omnibus felix
Soluta curis mea Rubella per ripas
Tuas oberrat ? & vel ex odoratis
Pingit corollas floribus , vel in denfa
Silva fibi fuavi fopore blanditur ?
Anne potius cum æqualium choro ludit ,
Qua primum oriris ipfe , quaque mifcetur
Nitens nitenti Balnius Politinæ ,
Tuofque læti confluunt in amplexus ?
Argenteumque pedem , atque nuda formofos
Artus per undam , & aureum lavit crinem ?
Sic eft : ibi illa membra eburnea , atque ipfas
Papillulas beata frigeras lympha :
Atque inde flammeo calore concepto
Hucufque flammas in mea offa tranfmittis :
Dum te fubinde candidæ memor Nymphæ ,
Qua jam recepta Samnii tumes unda ,
Samnii & vetuftas limpidus rigas urbes ,
Exful , mifer , fufpiriofus invifo .
At tu , CALOR , fic olim amœnus auratis
Dicare cornibus , arduufque Vulturno

Ferare victo, illique jam auferas nomen,
Fontem ad tuum recurre, dic meæ luci,
Meo te ab igne posse sæpe siccari,
Meo nisi de fletu identidem crescas.
Dic, me amplius nequire tanta celare,
Nequire ferre vulnera, ac mori semper.
Tum, si ipsa prorsus haud sit immemor nostri,
Si sors amara illi mea, & fides grata;
Dic, me libenter ferre quidquid est duri.

VIII.

DE VICTORIA LIVIANI.

O Quæ alma grato carmine fortium
Mori, Thalia, facta vetas virum,
Nunc & per ora LIVIANUM
Omnium, & omne feras per ævum.
Dic, ut superbæ contuderit minas
Germaniæ, atque a Cæsare barbaro
Fessæ tot annos imminentem
Ausoniæ arcuerit ruinam.
Nam quis malorum eheu veterum memor
Non expavebat? quum populos truces
In nos remotis usque ab oris,
Qua glacie riget Amphitrite,
Audiret armari: asperaque Alpium
Jam vincere altis cum nivibus juga
Feris inaccessa, atque fines
Undique iam populare nostros?
At LIVIANUS in trepidis docens
Audere rebus, qua violentior
Vis hostium ingruit, citatis
Obvius agminibus cucurrit,
Ductore tandem hoc scilicet Italas
Videre montes insoliti manus:
Tormenta, atque equos, & arma
Alpicolæ stupuere Fauni.
Tandemque nostra impune nimis diu
Bacchati in arva Theutones horridi
Sensere in antiquumque robur,
Inque novum Marium incidisse:
Quum cæsa, pubis flos Alemanicæ,
Repente in alta valle Cadubrii
Phalanx nives cruore tinxit
Purpureo, rapidumque Plavem,
Arx & recepta est; pectora militum
Quum sæva nostrorum ardua non via,

Non

Non saxa, non arcere muris
  Terrifici potuere nimbi,
Cadente ahena fulminis in modum
  Contorta ab igni sulphureo pila,
  Qua terra subsultat, nigerque
  Cum sonitu ferit astra fumus;
Dirum repertum: & ingenium male
  Sagax, sacrumque, quo truculentius
  Nil invenire atrox Megæra,
  Sæva nec ira potest Deorum.
Sed cuncta præsens horrida temnere
  Dux acer urget, hunc sequitur cohors
  Secura; præsentemque mortem
  Magnanimo Duce freta vincit.
Diis cura nostri est, & Venetus pater
  Probe Latinæ consuluit rei,
  Quum jus tibi omne copiarum,
  LIVIADES, tribuit suarum;
CORNELIUMQUE mox socium dedit
  Magno e Senatu, cui sapientia
  Insignis, ac fortuna avorum
  Scipiadum reparant honores.
Non Imperatorem ille queat sibi
  Optare, Mavors quem mage diligat:
  Non tu Senatorem ferendis
  Consiliis animosiorem.
Vos nuper hostium unanimes feram
  Fregistis audaciam, ac pavidos patres
  Firmastis, ac suam attulistis
  Semianimis populis quietem.
Vos jam timebit barbarus, ac suis
  Pedem cavebit tollere finibus,
  Ni læva mens est, Diique nostros
  Accumulare volunt triumphos.

IX.

EPITAPHIUM CANIS.

CAPARION ego sum, quem vivum maxime amavit
  LIVIADES, tumulum post dedit & titulum.
Plura cani ingenue de se sibi non licet: at mi
  Nunc audita meo accipe de Domino.
Latrantem me forte phalanx Germana per umbras
  Ut vidit, de more assore herum timuit,
Et fugit trepida: at ridens ait una Dearum,
  Quæ ante Jovis solium ferrea pensa trahunt:
Ne trepidate; semel satis est timuisse: neque illum,

Quem

Quem fugitis, prius huc fata venire sinent,
Quam Gallos male fœdifragos demiserit Orco.
Et quisquis vexat barbarus Italiam.
Quisquis ades, Domino hæc referas, precor: hæc quoque pauca
Addito: amat te etiam trans Styga Caparion.

X.

IN LAURENTEM,

Pro libertate Patriæ Tyrannicidam.

TEmporibus Patriæ, LAURENS, tua maxima virtus
Adfuit, & facinus fortiter ausa pium est.
Et si libertas non illi est inde secuta,
Quod caussam cives deseruere suam;
At tibi magna tamen debetur gratia facti
Egregii, atque alti pectoris atque animi:
Quod tua crudelem confecit dextra Tyrannum:
Idque erit ut numquam obliteret ulla dies,
Despiciet Fesulas dum silviger Apenninus,
Dumque Arni Fesulis despicientur aquæ.

XI.

AD VERONAM.

VERONA, qui te viderit,
Et non amarit protinus,
Amore perditissimo,
Is, credo, se ipsum non amat,
Caretque amandi sensibus,
Et odit omnes gratias.

Joannis Cottæ Carminum Finis.

ILLU-

ILLUSTRIUM ALIQUOT POETARUM

DE JOANNE COTTA

VERONENSI

CARMINA

ACTII SYNCERI.

SPerabas tibi docta novum Verona Catullum :
Experta es duros his viduata Deos.
Nulla animum posthac res erigat : optima quando
Prima rapit celeri Parca inimica manu.
Quæ tamen ut vidit morientis frigida COTTÆ
Ora, suum fassa est crimen, & erubuit.

JO. MATTHÆI TOSCANI.

COTTAM ad sidera dum meis vocare
Pararem numeris, nec invenustis,
Quidam de trivio scholæ magister
Consuetus miseras juvenculorum
Nates scindere sibilante flagro,
Me supercilio truci notavit.
Ecquid COTTA tuus leporis, inquit,
Quod non surpuerit prius Catullo,
Præfert? furta putas honore digna?
Illi contra ego pauca : Sic habeto,
Hircosissime carnifex juventæ,
Primum in non modica Catullianos
Poni laude, dein suum Catullum
COTTAM sic imitarier, Catulli
Proclive ut minus æmulum æmulari
Sit, ipsum quam imitarier Catullum.

EJUSDEM TOSCANI.

QUI Musas, Veneres, Gratiasque
Vis cœtu socias videre in unoque
Hunc unum aureolum legas Libellum,
Quo Musæ neque sunt politiores,
Ipsa nec Venus est magis venusta,
Nec gratæ Charites magis, quod ulli
Si fortasse secus videtur, ille
Iratas sibi noverit misello
Camœnas, Veneremque, Gratiasque.

JACO-

JACOBI BONFADII

VERONENSIS

CARMINA.

I.

GAZANUM VICUM DESCRIBIT.

MŒNIA quum Saloi, & Benaci litora linquo,
Dextra iter ingressum per opaca,& florida rura
Me brevis,& facile acclivis via ducit apricum
In collem, Cereri placitum, patrique Lyæo,
Et placitum Altrici semper frondentis olivæ.
Planities jacet in summo cultissima; primo
Hujus in ingressu oppidulum est. Salaminius olim
FADIUS egressus patria, Patavique secutus
Fundatorem urbis, posuisse in littore sedem
Dicitur; atque plagæ mox acri incensus amore
Hunc optasse locum GAZÆ, quam dives avito
Thesauro secum extulerat: tum nomine ab illo
GAZANUM dixisse; propinquis collibus arces,
Claraque magnanimum stabant monimenta virorum.
Sed rerum absumtrix, retroque abstrusa vetustas
Obruta in obscuris secum omnia condidit umbris.
Hinc aciem procul in campos, terrasque jacentes,
Lataque Benaci protendere in æquora possum.
Vicini montes Boreæ de parte, reducit
Et qua Sol radios, quaque altas abdit in undas,
Circumstant; facies spectanti celsa theatri
Formam offert; sæpe indigenæ videre sedentem
Pana Deum Arcadiæ, calamos quum inflaret in altis
Rupibus; & Nymphas per sibila læta vocaret,
Nymphas, quæ plexis redimitæ tempora sertis,
Pastorum loca sola petunt, silvasque pererr[illegible],
Omnia complentes lusu [illegible]nno.
[illegible] de rupibus imis;
[illegible] ad Hesperium præpingui e valle volutus
Flectit iter rapido, atque sonanti flumine Clisis:
Quem dulces aurarum animæ comitantur, & alis
Per placidum levibus volitantes aera circum,
Omnem divinis miscent afflatibus oram.
Dilecta ora mihi, Italiæ ridentis ocelle,
Naturæ lætantis opus, sancta ora Deorum,

Quam

Quam lætus gelidos fontes, flexusque tuarum
Lympharum, Tempeque soli, cælumque reviso!
Quamque libens vix ipse mihi credo æquoris undam
Tyrrheni, & Calabrum saltus liquisse nivales,
Inque tuo incolumis gremio residere virenti!
Salve, altrix antiqua, boni salvete recessus,
Et gaudete: Genique loci tu candide fidi,
Vosque Lares, placidi vestro cum numine amico
Este mihi; & nostrum tandem lenite laborem.
Te vero, & moneo, & quantum me diligis, ALCON,
Oro, care Alcon; quamquam tua rura reliqui
Invitus, partemque sui mens ægra requirit;
Ne mihi commemores Athesim, neu tecta venustæ
Alta Coloniolæ; juvat hic consumere totum
Sextilem, & dulces invisere sæpe sodales:
Qui lateri nostro se se agglomerare solebant
Olim, quum primis colludebamus in annis.
Horum in complexu vis prisci emergit amoris,
Ut satis æquo animo non me divellere possim.
Sed, quum se primum decrescens fregerit æstas,
Ridebit placido quum Villia Doris in antro,
Me feret aurifluo vaga gurgite cymba repostas
FLAMINII ad sedes, ripæ ulterioris in arvis.
Hac occurrere mihi: simul ad tibi grata vireta
Formelii, & lætos Amathuntidis ibimus agros.
RODULPHO interea, qui se cælestibus æquans
Divis, purpureo, atque ardenti in murice fulget;
Quemque viam monstrantem æqui, magnum inclyta patrem
Roma colit; statuam patriis in montibus aras.

II.

De VILLA COLONIOLA.

EST collis, geminas recto qui limite valles
  Scindit, & hinc Suavum prospicit, hinc Latios.
Accessu in primo sunt formosissima Tempe,
  Culta peregrinæ rura COLONIOLÆ.
Huc me Verona digressum duxerat ALCON,
  Magne ALCON silvis cognitus Hesperiæ:
Nympharum castos qui sacra per otia fontes,
  Vestraque, Pierides, Numina sancta colit.
Frondosi hic nemoris dorso dum forte vagarer,
  Et leni omne nemus perstreperet Zephyro;
Ad Corylos Phyllis contexens fraga sedebat,
  Perdito amore nimis Phyllis amata mihi.

Talis

Talis in excultis visa est Cytherea viretis,
Necteret in sertum quum tibi, Adoni, rosas.
O Sol, o mihi Sol radiis fulgentibus orte!
O mihi felices inter habenda dies!
Nam quæ furtivum olim abscondebat amorem,
Quæque fugax semper, si obvius inciderem,
Se se alio avertens, tacito pede reflectebat,
Lumina tum facilis torsit amica mihi.
Accessi; atque errans, incertus corpore toto,
Protinus optatum prosilui in gremium.
Illi Amor aureolis spargebat floribus ora,
Quos e maternis extulerat calathis.
Hi mihi (vos Coryli, testes, sanctæque latebræ)
Dum capio mistum suaviolum ambrosia,
Se se anima ipsa in labra ejecit; meque relicto
Ad sibi dilectam Phyllida transiliit.
Illa, ubi me aspexit moribundum, amplexa fovere
Cœpit, suaviolum dulcius ingeminans.
Tum, mea dum insueto perfundit labra liquore,
Ore fovens, sensim transiit ad me anima.
Nunc vivo, & vita est multo mihi carior, in me
Quum memini, de quo venerit illa loco.
Salve, o terra beata mihi gratissima terra
Diis Superis: salve, dia COLONIOLA.
Nomen fama tuum immortalibus in monimentis
Protendat; nec te deruat ulla dies.
Hæc lingua ante meis hærebit faucibus, ante
Hæc dextra attractis concidet articulis:
Quam memori ex animo, & nostro de pectore migret
Sæpe vocanda mihi cara COLONIOLA.
Et vos o Coryli, quarum sub mollibus umbris
Hæc insperanti sunt mihi nata bona,
Sitis felices; non vestros Eurus honores,
Non æstus, non vos frigida tentet hiems.
Quum sitiunt silvæ, veniant pede Naïdes udo,
Atque humore vagæ roscido Hamadryades;
Vos & alant sibi delicias, seu gramine molli,
Sive velint ramis ludere ab umbriferis.
Phyllis amet Corylos; illas si Phyllis amabit,
Una mihi Corylus maxima semper erit.

III.

AD CARD. RODULPHUM PIUM, *CARPENSEM.*

BEnaci in ripis, agitur nunc tertius annus,
Pro nostris posita est viribus ara tibi.

Hic

Hic ego tum cœpi non infelicibus aufis
  Te canere, & facris urere tura focis.
Gaudebat Geniufque loci, noftrique nitentem
  In lucem læti fe explicuere lares.
At poftquam gelidis illa eft infeffa pruinis,
  Et deferta tuo numine fola fuit,
Ipfi etiam montes deploravere querelam
  Noftram, Benacus fenfit & ipfe pater;
Et ferruginea fparfit caligine ripas:
  Omniaque ex illo triftia vifa mihi.
Magne Pater, veluti æthereus præfentia fulgor
  Qui late ardenti tempora luce reples,
Aureus e gelidis Titan jam flexibus anni
  Vertit ad æftivum lumina clara diem.
Tu quoque jam propior factus, converte benignos
  Ad me iterum afpectus, lumina amica tui.
Non erimus dono indecores, quod fi tibi cura
  Pulfa mei, nec jam te ratio ifta movet;
At moveat natura tua inclyta: quique fub alto
  Antiquæ laudis pectore vivit amor.
Et placidæ excellens moveat præftantia mentis
  Illa tuæ, quæ Diis te facit effe parem.
Tu Princeps, tu facrum oraclum: hic munera nobis
  Et mens, & manus, & vox tua pollicita eft.
Ne, quæfo, ne deftituas, neu temne dicari
  Meque, larefque meos, & mea facra tibi.
Interea ardentis femper te mentis habebunt
  Templa meæ: tibi in his uram animum, atque animam.
Sentiri nequit hinc odor, & fi poffit, odores
  Vincat Panchæos, vincat & Affyrios.

F I N I S.

I L-

ILLUSTRIUM ALIQUOT POETARUM

DE JACOBO BONFADIO

VERONENSI

CARMINA.

PAULLI MANUTII

Ad eos, qui pro salute BONFADII laborarunt.

DILECTÆ Musis animæ, Jovis unica cura,
In quibus & rectum, & longos exstincta per annos
Nunc demum exoriens virtus antiqua relucet;
Et tu, qui docti dux inclytus agminis anteis,
Magnanime o juvenis GRIMOALDE: quis ille, quis esse
Tam culto ingenio possit, tam divite vena,
Officium vestrum qui versibus exprimat aptis?
Lapsus erat miser in culpam BONFADIUS: index
Detulerat patribus; nec inani teste probarat.
Quid facerent legum custodes? legibus uti
Coguntur, dignum est; servantur legibus urbes.
Continuo infelix in carcere conditur atro:
Nuntius interea tristis percusserat aures
Omnium amicorum; vestris dolor hæsit acerbus
Mentibus: afflicti propere concurritis omnes.
O pietas, o prisca fides! vos crimine duro
Oppressum, & multis invisum, non tamen ipsi
Pendentem extremo casu liquistis amicum.
Pugnastis precibus, fletu pugnastis amaro,
Si possent flecti sensus, mentesque severæ.
Est etiam minime dubio sermone relatum,
Argento, atque auro multos cupiisse redemtum.
Docta cohors, quid agis? turbatis navigat Euris
Spes tua: vana petis, portuque salutis aberras.
Ne lacrimas, ne funde ultra: desiste precari.
Suscipis ingratum studium, sterilemque laborem.
Fixa manet duris sententia legibus atrox.
Si fecit, pereat: factum patet, ergo peribit.
Horrendum carmen, tamen immutabile: quod non
Frangere vis hominum, non flectere gratia possit.
Exprimitur tandem hoc invito a judice, vivus
Ne comburatur, crepitanti deditus igni.
Tum se carnifici sæva BONFADIUS ultro,

Men-

Mente Deum spectans, animo imperterritus, offert.
Ille ministerio propere functurus iniquo,
Terribilis rigidam suspendit ad alta securim.
Quem feris ah, scelerata manus? quam nobile collum
Percutis, ignoras & quo te sanguine tingis?
Hic, qui prostratus jugulum tibi porrigit, a te
Fortiter expectans extremi vulneris ictum,
Dulcibus & numeris, & molli doctus avena,
Quum caneret versus Musis, & Apolline dignos,
Aerios sacras descendere monte Camœnas,
Atque habitare tuo, Benace, in littore jussit.
Hic & Romano eloquio, & præcellit Etrusco,
Mansuetus, facilis, dulci sermone disertus.
Hæc tu non audis; sed inanibus irrita ventis
Mandantur, quæcumque loquor; tu parcere nescis.
Eximios, humilesque feris discrimine nullo.
Sic visum est Superis; mutari fata nequibant.
Fixum erat, ut damnatus, & acri judice victus,
BONFADI, ante diem Ligurum morereris in Urbe.
Urbs præclara viris, Urbs classe insignis, & armis,
Barbaricæ gentis magnis decorata trophæis,
Cur veterem a nobis, cur fidum avellis amicum?
Non tamen obscurus perit, aut inglorius; exstant
Scripta Viri, quæ posteritas mirabitur omnis.
Tu quoque in Historiis seros memorata per annos,
Genua, florebis viridi cum laude, & ab illo,
Quem tu exstinxisti, tibi lucida gloria surget.
At tu, cui miser extrema BONFADIUS horæ
Aspersam lacrimis misit per scripta salutem;
Flos Ligurum, GRIMOALDE, tuæ decus Urbis & Orbis,
Et vos o Phœbo sacri, studiisque decoris,
Egregii Juvenes, mœstum lenite dolorem.
Jam sat honorifico celebrastis funera fletu:
Jam satis officio, satis & tribuistis amori:
Nec vestrum studium, pietas nec vestra latebit:
Sed clarorum hominum semper notescet ab ore.
Et quas ille truci correptus morte nequivit
Officio, studioque pares persolvere grates,
Has qui perpetua vobis cum laude rependat,
Forsitan alter erit, vel jam est; multique sequentur.
Vive diu, studiosa manus; doctamque Minervam
Excole: quæ vestras divino nectare mentes
Pascet, & extremum tribuet per secula nomen.

JOANNIS MATTHÆI TOSCANI.

NON minus intumuit nuper Benacus alumni
BONFADII, ac Musis, docte Catulle, tuis.
Bis

Bis tamen infelix: rapuit nam Roma Catullum:
BONFADIUM leto das, scelerate Ligur.
Historia æternum cujus, fera Genua, vivis,
Immeritum sæva lege necare potes?
Mitius est, quod te spumanti vortice marmor
Tundit, & es scopulis durior ipsa tuis.

ADAMI FUMANI

VERONENSIS

CARMINA.

I.

SUB EFFIGIE

ATHILÆ HUNNI.

FAX Orbis ille, incendium, pallor, pavor,
Europa monstrum quem novum genuit parens,
Matris ferus quod carnifex foret suæ,
Qui barbaro superbus ipse spiritu,
Dei Flagellum, nomen indidit sibi;
Terris furens satelles irati Jovis,
Per quem fuere secla facta ferrea
Quum quaque mores usque fudit barbaros,
Quo se ore vivens ferre suesset ATHILA,
Tabella JOVII hæc indicat planissime.

II.

SUB EFFIGIE TOTILÆ.

IMmanis ille, pestis Urbis, barbarus
Quæ barbararum gentium terror, sui
Ad Ortum ab Occidente fines Imperi
Olim feroci Marte dilataverat;
Qui nostra vastitate cuncta perculit
Vicos, agrosque, civitates, oppida
Ritu procellæ, turbinisque acerrimi,
Deo atque hominibus abominatus TOTILA,
Hac in tabella pictus, hospes, an vides
Ut sævus, importunus, impotens, adhuc
Stragem minetur ore, cædem, sanguinem.

III.

SUB EFFIGIE

MARTINI TURRIANI.

Ruebat ECCELINUS acer Italus
Fretus tremenda militum ferocia
Tremendus ipse diritate barbara,
Urbem superbam, maximam, perlucidum
Sidus togatæ ut perdomaret Galliæ:
Tyrannus ECCELINUS ille pessimus,
Illud Deo atque hominibus infestum caput,
Quotquot fuere, quotque sunt, quotque umquam erunt
Longe Tyrannus omnium teterrimus:
Ab corde cujus exsularat funditus
Fas, jus, pium, rectum, pudorque, æquum, & bonum:
Qui tenera membra parvulorum ab ubere
Matrum revulsa, dissecare per scelus
Mucrone duro suetus ipse durior:
Quin (proh nefas!) & mulierum prægnantium
Exenterare amabat (o dirum nefas!)
Exenterare amabat alvos impius
Horrente scalpro: te nihil, mater, verens,
Lucina, justis quæ vocata partubus
Nitentium audis pia lacrimosas preces:
Quæ sæpe sæpiusque repetitæ, illius
Numquam feroces spiritus, numquam feri
Durissimum mollire pectus quiverunt.
Et hoc Patavii novit alma civitas,
Vicinaque illi fertilis Vicetia,
Tuque urbs frequens, vetusta, magna, nobilis,
Verona, mater urbium pulcherrima,
Novisti, & ante tu beata Brixia,
Tum facta ab illo urbs omnium miserrima.
Ruebat ECCELINUS acer Italus,
Qualis sonantis vis corusca fulminis:
Quum TURRIANUS ecce vir fortissimus
MARTINUS, indignatus, ut spumans aper
Lucanus, aut Sabellus, aut Libys leo,
Getula pubes quem veruta perpulit
Exire notis saltuum recessibus,
Clamosa pubes, & Numidicorum canum
Animosa vis latratibus sævis ferit,
Quum colla & armos vestientibus jubis
Caudæ flagello identidem graves sibi

Vi-

Villosa terga verberans iras ciet.
Secumque cæco murmure dubitat ferus,
Quæ prima mordens obterat venabula:
Sic ille, acerbæ ut servitutis imminens
A civibus propelleret jugum suis,
Formidoloso & ipse cinctus agmine,
Virtute fretus exsilit mirabili
Seni incitatus obviam acerrimo,
Primaque pugna vulnerat, vivum capit,
Asportat, inque claustra cæci carceris
Contrudit; ubi post dirus is, diris modis
Squalloreque ac pudore tetro, pessimis
Suis sceleribus debitas pœnas luit.
Quo pervagante tam beato nuntio
Late per agros Italum, perque oppida,
Passim puellæ virgines ductis choris
Lætæ canebant voce tinnula simul,
MARTINE TURRIANE, MARTINE inclite,
Tu liberator urbium, tu patriæ
Servator exstitisti, & omnes omnium
Laudes tulisti: nempe nostra tu omnibus
Nobis dedisti habenda, quum nefarios
Latronis ausus contudisti, & omnibus
Mentem addidisti civibus trepidis tuis:
Tibi & mariti conjuges, & conjuges
Debent maritos, atque utrique liberos,
Debent parentes liberi tibi quoque:
Tibi nos pudicitiam, tibi decus, tibi
Nostram incolumitatem, tibi jam denique
Nos nostraque en debemus hæc tibi omnia.

IV.

SUB IMAGINE CANIS SCALIGERI.

SCALIGER, anne tua isthæc, CANIS inclyte, imago est?
  O cari capitis cara mihi effigies.
Illene tu, profugis quondam qui vatibus unus
  Portus eras, arx, spes, præsidium, columen?
Gaude, heros redivive, heros bellique domique
  Illustris, juncto viribus ingenio.
Ecce tibi ut veteres JOVIUS renovavit honores,
  En te ut honoratis junxit imaginibus!
Macte, tuum tersa nitidum rubigine nomen
  Factum, jam poterit nulla abolere dies.

V. DE

V.

DE FRANCISCO CARMAGNOLA.

Sedula apis veluti maturis advolat uvis,
Ut liquido vacuas distendat nectare cellas;
Ad te sic mea se celeri tulit impete Musa,
Bellica quem ad magnos virtus evexit honores,
FRANCISCE, æternum Pietas per secula nomen
Cui peperit, cuncto procerum quum adstante senatu,
Ac magnis una tecum de rebus agente,
Ad scabrum haud veritus confestim exire parentem es,
Fortiaque infirmo circumdare brachia collo.
Scilicet hoc unum malit, quam mille referre
Gesta tua præclara, & victo ex hoste trophæa,
Magnorum decus Insubrùm, Dux inclyte, tandem
Orta licet subito fractum te adtriverit ingens
Tempestas, Caurique, importunæque procellæ;
Ne dubita, tua te pietas, tua maxima virtus
Venturo meritis cumulabit honoribus ævo.

VI.

IN IMAGINEM ANDREÆ GRITTI *VENETORUM PRINCIPIS.*

Ut vigili doctoque ratis simul acta magistro est,
Undique ut aerii verrant freta cærula venti,
Nec ventos, validasve timet secura procellas;
Credere sed pelago, ac magnis se fluctibus audet:
Sic Duce te Urbs prognata mari, sic Principe, GRITTE,
Bellorum ut sciret magnos instare tumultus,
Bellorum metuit nullos interrita casus;
Sed Martis dare se magnis cita motibus ausa est,
Ut ratis illa eadem docto si cassa magistro est,
Ut nulli nusquam turbent freta cærula venti;
Et ventos validasque horret male firma procellas,
Credere nec pelago, aut ullis se fluctibus audet:
Sic duce te Urbs, bone GRITTE, eadem sic Principe cassa,
Bellorum ut videat nullos instare tumultus,
Bellorum metuit cunctos exterrita casus;
Nec dubiis dare se Martis cita motibus audet.

Ut gregibus tauri, turres ut mœnibus altis
Sunt decori, ut pelago naves cingentibus undis,
Sidera uti radiis inter nitet aurea Phœbe;
Sic tu, sic Venetum imperii dum sceptra gerebas,
Notus eras proceres inter, bone GRITTE, superbos
Corporis eximia specie, virtute, animisque.
Nostratum o salve Heroum ter maxime; tu nunc
Et nostra posthac semper celebrabere Musa.

VII.

ADVENTANTE SENECTUTE, SE TOTUM DEO DICAT.

JAM cana rugis asperat
Frontem senecta: corporis
Jam membra facta languida
Sensim recedens in dies
Vitalis ignis deficit.
Sed hoc quid ad me, fervida
Patris supremi caritas
Me continenter si suis
Fovere pergit ignibus?
Ergo, o beata vivida
Cælestis ignis flammula,
Magis magis me tu in dies
Fovere perge singulos.
Perge, o beata, perge dum
Mihi usque perge amburere
Mihi usque perge absumere
Cor, ossa, nervos, viscera,
Venas, medullas, sanguinem,
Ipsamque mentem ac spiritum,
Ut totus ardeam tibi:
Ut atra quum mors frigidas
Afferre mihi volet manus,
Sic flamma totus flammeis
Alis Amoris lucidi
Hinc expeditus, ætheris
Altas ad oras subvolem:
Cognata ubi inter sidera
Non jam amplius memor mei,
Unum te amem, ac tua omnia,
Immo ardeam perenniter
Factus tui ter maximi
Scintilla parva incendii.

FINIS.

NICOLAI ARCHII

COMITIS

CARMINA.

I.

AD SUOS OCULOS.

QUID tot, procaces, lacrimis finus fruſtra
Rigatis, oculi? quid cruore manatis?
Hoc eſt, quod inquiunt, ſapere Phrygas ſero.
Tum lacrimari, tum dolere oportebat,
Quum vos, ſceleſti, meque perditum iretis,
Quoties rogavi, dicite, quoties ſupplex
Per me obſecravi, per meaſque fortunas,
Ut hæc roſetis æqua labra Pæſtanis,
Vultumque cerni lubricum caveretis.
Nil me, ſceleſti, miſeret, aut piget veſtri:
Cordis dolet ſolius, quod modis miris
Pœnas furoris innocuum luit veſtri.

II.

PEDIBUS SUIS.

AMabo, quo me, laſſuli pedes, fertis,
Vix ſuſtinentes ſemimortuum corpus?
An ad cruentum limen, ad fores illas,
Ubi hanc miſelli pene liquimus vitam?
Quid ah, quid ultro convolatis ad mortem?
Quid ſponte in acres ponitis manum flammas?
Ni vos (ſed olim viderit ſator Divûm)
Tot ejulatus, lacrimaſque pertæſi,
Utcumque tantis quæritis malis finem.

III.

IN TUMULO
M. ANTONII TURRIANI.

ANte annos ſciviſſe nocet: nam maxima Virtus
Perſuaſit Morti, crederet eſſe ſenem.

IV.

IMITATIO AREOSTI.

DUlces lacrimulæ meæ puellæ,
Quas desiderium pium movebat;
Quæ vultus modo candidos rigabant
Guttatim; & roseis genis fluebant:
Hac si rivulus irrigaret unda
Flores purpureosque candidosque,
Hac per mollia prata laberetur.
Tam suavi in pluvia nitens Cupido
Insidebat, uti solet volucris
Ramo, vere novo, ad novos tepores,
Post solem accipere ætheris liquorem,
Gestire & pluviæ ore blandiendo.
Has inter lacrimas, & hunc dolorem
Quassabat geminas faces Cupido,
Exire ut faceret novas favillas.

V.

AD CORNELIUM RUFUM.

CORNELI, tibi quis scelus hoc persuasit, amici
Ut scripta amata perderes?
Scripta mei numquam satis admirata Triphonis,
Labore lecta maximo,
Fulvo auro pretiosa magis, viridique smaragdo,
Qualem æquor Indicum tulit.
Scilicet ut scombris tunicas, (*) barroque parares,
Daresque caseo togam?
Hæc promissa fides, hæc sunt mandata, tibi quæ
Dedi, rogans, & obsecrans?
Ut gemmas inter servares, digna perenni
Cedro, vel arca eburnea.
Gratia nil Fortunati, nil fama Triphonis
His, impudice, profuit.
Infelix ergo qui te manet exitus? in te
Atrox Jambus irruet.
Invisusque tibi, laqueo vitam, improbe, claudes,
Vel igne dilues notam.
Aut si non homines curant tua facta nefanda,
Dii non inulta liquerint.

DE

(*) *Vox corrupta, ut videtur.*

DE NICOLAO ARCHII COMITE.

Julii Cæsaris Scaligeri.

Ille decus Latii, patriæ mellitus alumnus,
Cujus honorata est Roma superba chely:
Calliopæ in gremio numerosa voce relicta,
Quaque novos superat, quaque lacessit avos:
Dum TURRII laudes effusis ambit habenis,
Est factus Genio grandior ipse suo.
Crescere qui potuit tantus? res mira; putetur,
Quem caneret, factus plenior esse Deo.

JOANNIS MATTHÆI TOSCANI.

Italica ora tuis, Benace, feracius undis
Nil habet, in geminum qua patet illa fretum.
Utque oleas sileam, vineta, & citria ripis
Imposita, & placido quod natat amne pecus;
Oppida quot, liquida quæ aspergine lambis aquarum,
Omnigena excultos arte tulere viros?
Quos inter Dominus præcelsi internitet ARCHI,
Exseris ipse caput, quo modulante, vadis.
Cujus longa dies abolebit carmina, quum tu
Flammivomo amissas sidere flebis aquas.

FINIS.

PETRI BEMBI

CARMINA.

BENACUS.

Te, Giberte, cano, purus dum templa sacerdos
Ingreditur, cupioque tuas attingere laudes.
Sit modo non impar tanto sub pondere, quæ me
Musa vocat, nec eam ventura redarguat ætas
Obscuræ carmen claro tibi condere famæ,
Et magnum brevibus voluisse intexere chartis.
Nuntius ut vitreas Benaci vectus ad undas
Muscoso subter pendentia fornice tecta,
Atque Dei lætis implevit vocibus aures,
Advenisse diem, quo formosissima terræ
Ausoniæ Verona sacris, templisque regendis
Demissum cælo, & magnis virtutibus auctum
Acciperet juvenem, qualem vix ipsa petebat:
Forte pater gelido in luco silvaque virenti
Fontibus, & rivis cubito subnixus & urnæ
Jura dabat, cui carbasei mollissima fili
Stamina pingebant fuco, vestemque parabant
Cæruleam, innumeræ nodis, ac retibus aureis
Collectos comptæ crines tempusque decorum,
Incinctæque auro surasque sinusque fluentes
Vestibulo in thalami natæ, niveosque lacertos
Nudabant operi, quo pulchro ex agmine Sirme
Docta lyræ digitis percurrere fila canebat
Carmen; quod totidem numeris Gardeque Saloque
Reddebant, Sol æstivos circumvagus orbes
Axe terens medio currum librabat Olympo.
Ergo avidis allata Deus postquam auribus hausit,
Promissosque olim fatis sibi lætus honores
Agnovit; tangens hærentem uligine barbam,
Demulcensque manu jussit vicina vocari
Flumina; dein sese placidum convexa sub alta
Speluncæ senior solitaque in sede recepit.
Postera jam cælo stellas noctemque fugarat,
Urebatque dies multo terrasque fretumque
Lumine, cum nitidis venit Ticinus in undis,
Piscosusque altas involvens Lambrus arenas:
Venit & indigenis fœcundans Ollius arva
Deductus rivis; cultos & Abdua campos

Amne

Amne fecans, fulvo ripafque interlitus auro:
Nec rapidus fluvioque Athefis fpectandus amœno
Defuit; aut Patavi circumque intraque pererrans
Mænia Medoacus triplici circumdata muro:
Mænia, quæ pofitor pugnas & bella perofus
Mufarum Iliacus ftudiis Phœboque facravit:
Populiferve Padus genitor, qui flumina centum
Ipfe fuo accipiens vafto latiffimus alveo
Ubera terrarum curfu per pinguia lapfus
Portat, feque mari feptenis amnibus infert.
Quos tunc atque alios velatus harundine crinem
Mincius excépit venientes limine primo
Obvius, atque in tecta parentis faxea duxit
Lætifico cordis non celans gaudia vultu.
Qui fimulac udos pofuere fedilibus artus
Cryftallo rigida fultis & Jafpide glauca;
Continuo Nymphæ menfas ante ora Deorum
Speluncæ in medio niveis mantilibus alte
Confternunt, dapibufque onerant, Dictæaque plena
Vina ferunt, referuntque manu, calicefque madentes
Præcingunt myrto, atque implexis flore coronis
Purpureoque rofæ Medorumque arboris albo,
Medorum quondam; fed quæ nunc plurima lætas
Benaci veftit ripas, non illa caduca
Fronde virens, fuavique auras permulcet odore.
Poft ubi prima quies epulis; Deus ipfe magifter
Undofique lacus domitor præfentia circum
Numina refpiciens his vocibus ora refolvit.
Quod votis toties nequicquam optavimus unum
Vobifcum Divi, fauflo modo fidere luces,
Volventes luces fatorum orbifque miniftræ,
Advexere, vehit pleno bona copia cornu;
Largaque pomifera prætendit munera dextra.
Quare vos primo longævi a femine mundi
In mare cæruleum prono labentia curfu
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
Flos etenim juvenum, longa formidine fæcla
Perdita qui folvat, quique agglomerata malorum
Agmina tot bellique faces, quas vidimus ipfi,
Baftra ultra Thylenque ultra Scythiamque releget:
Quique urbes,quique arva colat;Jove miffus ab ipfo eft.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
Hic primum miferis viduatas civibus urbes
Accipiens, vacuofque fuis cultoribus agros
Replebit numerum exæquans augenfque priorem:
Oppidaque ingenti multum quaffata ruina,
Proftratifque folo late mœrentia tectis,
Reftituet; pulchroque dabit fplendefcere vultu.

Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
  Magno namque pii juvenis devinctus amore
Etruscus pater, excelsas qui Tybridis arces
Possidet, & nutu Romanum temperat orbem;
Illius eximias virtutes, claraque docti
Ingenii monumenta, & sancti pectoris artes
Suspiciens, obitosque invicto corde labores,
Hoc dedit, has illi rerum permisit habenas.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
  Quid memorem ut tener & primæ sub flore juventæ
Ingentem ad ludum properaverit auspicibus Dis;
Indole dein quanta nixus, quam fortibus ausis;
Robore ceu firmo ventorum flamina quercus,
Aut scopulus fluctus saxo excurrente marinos.
Sic undas rerum excipiens, & plena pericli
Multa diu, casus victor superaverit omnes.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
  Sæpe illum abruptis in vallibus Apennini
Versantem, luctantis equi cum frangeret armos,
Præcipitansque viam obstrueret torrentibus imber:
Pœninas vel per fauces tractusque volantem
Aerios summo miseratæ e vertice Nymphæ
Optavere graves cohiberent nubila nimbos.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
  Sæpe illi ad magnos reges mandata ferenti
Astitit unigena proles Jovis, ut bona mater,
Ut mater bona, quæ caro timet omnia nato,
Et cupit in duros comitem sese addere casus:
Tum pueri mirata oculos & verba loquentis
Ipse meas artes jam nunc tibi dixit habeto.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
  Testis adest triplices magnas discreta per oras,
Fluviorum nemorumque ferax, pecudumque, virûmque
Gallia, non auri, pictæ non indiga vestis,
Diversosque jugo ad ventos interque cadentem
Surgentemque diem longo protenta Pyrene;
Altis quæ geminas despectat cornibus undas:
Tum dictis factisque potens illa inclyta bello
Lataque & in latas Hispania diffita terras.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
  Hæ nam te insolita orantem, aversasque suorum
Flectentem regum mentes, Giberte, videbant;
Acceptos conversa sonos cum vocis imago
Redderet, & dociles iterarent nomina ripæ.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
  Testis & Adriacus, parvo qui flumine Rhenus
Lambit humum, testis Thuscis haud maximus undis

Ma-

Major prole virûm, & divinos Arnus honores
Promeritus, cælum Divisque recentibus augens
Pulchros qui colles pulchramque intersecat urbem
Gens quorum imperio dispar nec legibus æqua
Illius in studiis jamdudum, & amore quiescit.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
Tu vero tu Roma tui genus ecquod alumni
Jam non curarum, non commemorare laborum
Una potes? tolle egregium per secula nomen,
Tolle decus, daque alta virum volitare per ora.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
Quantum Trinacriæ vertex se sustulit Ætnæ,
Aut cinctus stellis Atlas, aut Caucasus ingens;
Tantum clara virûm Romæ se nomina tollunt.
Illa novos tibi cælestum concessit honores
Antiquis cumulans, at tu præsentia sæcla
Firmabis, veterumque abolebis damna malorum.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
Ecce tibi læto vestit se gramine tellus,
Et tibi silva comas nutrit, tibi pabula surgunt,
Fœcundus mites implet tibi pampinus uvas,
Palladis & nigrum tibi ducit bacca colorem:
Tum spisso quem rete trahas vel arundine longa,
Flexivagus nostris crescit tibi piscis in undis.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
Accipe, quæ tibi Parnasi de colle sorores
Dona ferunt, sacram lauri de fronde coronam,
Et plectrum, & citharam, scriptasque ab Apolline
chartas,
Æternum quas edificant celebrentque minores.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
Ut Phœbo, utque Jovi confectis Græcia lustris
Sacra olim & pleno posuit certamina campo:
Sacra tibi, ludosque tibi sic Itala tellus
Instituet; sic illa tuo de nomine dicet.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
Accipe, quæ calathis porgunt tibi munera Nymphæ,
Luteolum calthæ florem, casiamque virentem,
Liliaque, violasque & purpureos hyacinthos;
Haud porxisse prius poterant, bella, impia bella
Pertulimus; dulces & deformavimus agros.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
Ut cum letiferos accendit Syrius ignes,
Rivus aquas, hortus flores, pratum invidet herbas:
Pallet humi nullo facies depicta colore:
Ipsa suos sitiens fœtus non educat arbos:
Intereunt fruges siliqua labente perustæ,
Arva colit nemo siccis arentia glebis,

Vomeris & durum non admittentia dentem,
Cuncta jacent nimio cæli contusa calore,
Tristia sic nostris aderant prius omnia terris.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
At postquam lætos effudit Juppiter imbres,
Rivus aquas, hortus flores, pratum explicat herbas;
Ipsa viret tellus, ripæ collesque nitescunt:
Dant segetem sulci, nemus altas sufficit umbras;
Poma suos curvant crescentia pondere ramos:
Ruris turba Deam venerata ligonibus udam
Vertit humum, & putres exercet vomere campos:
Cuncta vigent cæli fæcundis roribus aucta:
Nostras sic jucunda manent nunc omnia terras.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
At vos in septem discreti culmina montes:
Tuque, Pater Tyberine, tuum qui flumen Olympo
Devehis; hunc olim vobis multosque per annos
Sit satis obtinuisse, meam mihi jam date partem:
Ipse dabo multis, ne sint mea gaudia sola:
Et tandem nostris juvenem concedite terris.

HYMNUS

AD DIVUM STEPHANUM.

NAM quæ te culpæ, & sceleris tam dira cupido,
Infelix Solyme & sæclis damnanda futuris
Corripuit? tantas aut quis furor egit in iras?
Ut juvenem patris ætherei præcepta canentem
Dicta tibi, & veterum referantem oracula vatum
Præstanti eloquio, teque ad meliora vocantem
Compita per mediasque vias e mœnibus urbis
Illusum expuleris, tum cæca perdita mente
Concursu pressum ingenti, saxisque petitum
Nudatos artus; ceu quondam grandine densa
Juppiter ingeminans terram quatit æthere ab alto;
Crudelis leto dederis nil tale merentem?
Ille quidem placido sustollens lumina vultu
Lustrabatque oculis cælum, intrepidusque pericli
Laudabat Superos, & spe sua damna levabat:
Cui se, quantus erat, manifesta in luce videndum
Ipse pater Divûm dederat cum compare nato
Sublimis, medioque illi fulgebat Olympo.
Quin etiam extremo cum jam sub fine laborum
Disjectus duro frontem, & cava tempora nimbo
Iret iter propius leti; tamen hostibus ipsis
Pro scelere immani moriens, pro talibus ausis
Ah veniam Superos anima fugiente rogabat:

Pla-

Placabat superos [illegible]
Salve bis senis lectis [illegible]
Macte animo puer egregie, & [illegible],
Macte nece, & veris [illegible].
Tu princeps ignominiam, [illegible],
Et longum memoranda [illegible]
Magnanimi post herois, quem [illegible]
Cælicolum regi tecto sub [illegible]
Non ullam venerem, [illegible]
Ediderat patrii [illegible] ad [illegible];
Testis ades facti, sacro tu primus in illo
Sanguine palmiferæ [illegible].
Et pulchræ insolitos [illegible]
Purpurea gaudes [illegible].
Unde tibi grati nomen [illegible].
Te colimus: certo tibi [illegible]
Rite damus; & [illegible].
Quod si ulla [illegible]
Numina; nec [illegible]
Ausoniam, [illegible],
Atque malis [illegible].
Sancte veni; [illegible],
Læti quæ festa [illegible],
Dexter adi, [illegible]:
Ac primum miseris [illegible]
Da pater [illegible], & [illegible]
Tigrimque, [illegible]; & [illegible]
Sollicitos populi [illegible]
Regna super, [illegible]:
Et pacem venerari, & [illegible]
Dein pestes [illegible]
Multa odii concreta [illegible],
Infectasque diu labes, & [illegible]
Heu solito graviora, [illegible].

PRO GORITIO [illegible],

QUIBUS ÆDICULAM [illegible].

SAncta, quibus [illegible],
Numina, [illegible],
Humani columen generis [illegible],
Ipse sibi legit summi [illegible];
Et tu divinæ genitrix [illegible]
Felix sorte tua; felix [illegible];
Æthereique puer [illegible];
Arte boni quos egregia [illegible]
Spectari Pario & spirare in [illegible];

Vomeris & durum non admittentia dentem,
Cuncta jacent nimio cæli contusa calore,
Tristia sic nostris aderant prius omnia terris.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
At postquam lætos effudit Juppiter imbres,
Rivus aquas, hortus flores, pratum explicat herbas;
Ipsa viret tellus, ripæ collesque nitescunt:
Dant segetem fulci, nemus altas sufficit umbras;
Poma suos curvant crescentia pondere ramos:
Ruris turba Deam venerata ligonibus udam
Vertit humum, & putres exercet vomere campos:
Cuncta vigent cæli fæcundis roribus aucta:
Nostras sic jucunda manent nunc omnia terras.
Volvite majores, vaga flumina, volvite lymphas.
At vos in septem discreti culmina montes:
Tuque, Pater Tyberine, tuum qui flumen Olympo
Devehis; hunc olim vobis multosque per annos
Sit satis obtinuisse, meam mihi jam date partem:
Ipse dabo multis, ne sint mea gaudia sola:
Et tandem nostris juvenem concedite terris.

HYMNUS

AD DIVUM STEPHANUM.

NAM quæ te culpæ, & sceleris tam dira cupido,
Infelix Solyme & sæclis damnanda futuris
Corripuit? tantas aut quis furor egit in iras?
Ut juvenem patris ætherei præcepta canentem
Dicta tibi, & veterum referantem oracula vatum
Præstanti eloquio, teque ad meliora vocantem
Compita per mediasque vias e mœnibus urbis
Illusum expuleris, tum cæca perdita mente
Concursu pressum ingenti, saxisque petitum
Nudatos artus; ceu quondam grandine densa
Juppiter ingeminans terram quatit æthere ab alto;
Crudelis leto dederis nil tale merentem?
Ille quidem placido sustollens lumina vultu
Lustrabatque oculis cælum, intrepidusque pericli
Laudabat Superos, & spe sua damna levabat:
Cui se, quantus erat, manifesta in luce videndum
Ipse pater Divûm dederat cum compare nato
Sublimis, medioque illi fulgebat Olympo.
Quin etiam extremo cum jam sub fine laborum
Disjectus duro frontem, & cava tempora nimbo
Iret iter propius leti; tamen hostibus ipsis
Pro scelere immani moriens, pro talibus ausis
Ah veniam Superos anima fugiente rogabat:

Pla-

Placabat superos hosti jam frigida lingua.
Salve his senis lectus parere magistris
Macte animo puer egregio, & præstantibus ausis,
Macte nece, & veris magnum decus addite Divis.
Tu princeps ignominiam, plagasque cruentas,
Et longum memoranda nepotibus aspera fata
Magnanimi post herois, quem candida partu
Cælicolûm regi tecto sub paupere nympha
Non ullam venerem, nullos experta hymenæos
Ediderat patrii flavas Jordanis ad undas;
Testis ades facti, sacro tu primus ab illis
Sanguine palmiferæ terram conspergis Idumes.
Et pulchræ insolitos decerpens laudis honores
Purpurea gaudes frontem cinxisse corona:
Unde tibi grati nomen dixere minores.
Te colimus: certo tibi tempore sacra quotannis
Rite damus; & thura tuis imponimus aris.
Quod si ulla votisque hominum precibusque moventur
Numina; nec cunctis adeo stat perdere Divis
Ausoniam, populosque Italos, nomenque Latinum,
Atque malis prope jam confectæ mœnia Romæ,
Sancte veni; cœtusque tuos, tuaque aurea templa,
Læti quæ festa velamus fronde per urbes,
Dexter adi, placidusque animis illabere nostris:
Ac primum miseris bellorum, & cædis amorem
Da pater exuere, & tercentum mittere in annos
Tigrimque, Tanaimque ultra; & post ferre quietem
Sollicitos populi fasces, adjectaque regnis
Regna super, validoque undantia milite castra:
Et pacem venerari, & mitia vertere duris:
Dein pestes scelerum tantorum, atque agmine longo
Multa odii concreta modis mala semina diris,
Infectasque diu labes, & crimina purga
Heu solito graviora, irasque averte Deorum.

PRO GORITIO VOTUM AD DEOS,

QUIBUS ÆDICULAM EXÆDIFICAVERAT.

Sancta, quibus propriam posuit Goritius aram,
Numina, perpetuosque aræ sacravit honores,
Humani columen generis divina puella,
Ipse sibi legit summi quam rector Olympi;
Et tu divinæ genitrix augusta puellæ
Felix sorte tua; felix nata, atque nepote;
Æthereique puer magnum patris incrementum;
Arte boni quos egregia cæloque Savini
Spectari Pario & spirare in marmore fecit;

Hæc vos pro pietate illi, pro munere tali
Reddite, si sacrorum umquam pia carmina vatum,
Et castæ movere preces cælestia corda.
Reddite, quæ posco, mea nec sint irrita vota:
Ut quos longa dies miseris mortalibus olim
Advectat varios senio veniente labores,
Ægrum animum, & segnes effœto in corpore sensus:
Inque solum pronos vultus, nixisque bacillum
Poplitibus, tardosque gradus, tremebundaque membra:
Tum crebras lacrimis caussas, & dura suorum
Funera, & eversos mutata sorte penates;
Quæque alia ex aliis passim mala consternatas
Impleruut terras cupidi post furta Promethei;
Horum ille immunis totos centum expleat annos
Auspiciis, Superi, vestris, & numine vestro
Integer, ut nunc est; nec longæ damna senectæ
Sentiat: & charus patriæ, jucundus amicis,
Dives opum Roma incolumi Latioque fruatur.

JULII SECUNDI

PONTIFICATUS MAXIMUS.

Illa Piis populis, mundoque accepta recenti,
Sub Jove cum nondum ferreus orbis erat,
Nec proscissa graves vertebant arva juvenci,
Vinea nec lacrimas falce resecta dabat:
Mella sed aeriæ sudabant roscida silvæ,
Et lac pro gelida flumen habebat aqua;
Nunc o nunc redit ad primos bona quercus honores;
Quos habuit, mundi cum tener orbis erat;
Quercus glande sua quæ quondam heroas alebat,
Cura Deûm quercus sancta, piumque nemus,
Dignaque, Cecropiæ pinguis cui silva Minervæ
Cedat, & Herculeis populus apta comis:
Cedat & ipsa suo laurus Phœbeja luco,
Inflexaque pedem Bacchica serta hederæ:
Vel myrti Veneris, vel Silvani cyparissi,
Vel quæ capripedi pinus amata Deo est.
Namque boni mores nostro rediere sub ævo;
Ut primum posito constitit illa situ;
Simplicitasque inculta comam, rectique cupido,
Et lex, & probitas, & sine labe fides:
Nec redit ad primos tantum bona quercus honores,
Quos habuit; mundi cum tener orbis erat:
Sed provecta solo nitidis caput inserit astris,
Quantum homines aluit, tantum alitura Deos.

CA-

GALATEA.

PANA Deum Siculi per iniquas litoris undas
  Eludit tarda dum Galatea fuga ;
Seque adeo spe provectus, studioque sequendi
  Plus medium infido tingeret ille mari.
Quo fugis o Galatea? mane mane o Galatea,
  Non ego sum, dixit, non ego Nympha Cyclops:
Qui flavum avulsis jaculatus rupibus Acin
  Sævitiæ liquit tristia signa suæ.
Pastorum, pecorisque Deus, cui garrula cera
  Prima dedit varios fistula juncta modos:
Quem gelidi frondosa colunt pineta Lycæi,
  Lætaque Mænalio Parrhasis ora jugo:
Unam de cunctis te diligo Neptuninis,
  O Galatea mane, o jam Galatea mane.
Ille loquebatur: fundo declive maligno
  Litus erat: gressum non tenuere pedes:
Sed pelagi dum cæca urget male cautus, & instat,
  Qua refugit pendens, subtrahiturque solum,
Labitur; & summas dorso convertit arenas;
  Labentem intortis obruit unda fretis:
Utque Deam Galatea iterans Galatea vocabat,
  Implerunt tenues ora vocantis aquæ.
Tum primum latices epotavisse marinos
  Pana ferunt, ponti nec latuisse Deum;
Sed quia Nereïdas ibat vexare puellas,
  Offensum fluctus non tenuisse suos.
Ergo illum nandi insuetum, glauca excipit alto
  Unda sinu, exultant irrequieta vada:
Marmora ter superare manu conatus amara,
  Ter circumfusis est revolutus aquis.
Nympha Dei lapsum cupidis spectarat ocellis,
  Gratior & pulchro risus in ore fuit.
Spectarant, sparsi ut steterant per litora, Fauni:
  Pan comites Fauni, grataque turba tua:
Et mixtus Faunis, cordi cui semper amores
  Nympharum, & querulo tibia rauca sono,
Incubus; & satyri, & coniferæ Sylvanus
  Arboris agresti cinctus honore caput:
Qui simul atque ipsum gentis videre parentem
  Pana sub inparis mergier æquoribus,
Nympha redi, Galatea redi: neu desere amantem,
  Ingeminant omnes: candida Nympha redi:
Ah tantum ne admisse tuis sit dedecus undis:
  Quod taceant nulli post Galatea dies:
Ingeminant Divi, clamoribus ista resultat:
Arida

Arida pumiceum qua lavit Ætna pedem.
Illa metum fallax simulare, & tendere in altum,
Et vanas surda rejicere aure preces:
Quo magis ii tristes mœsti versare querelas:
Et pelagi expertes dicere amore Deos.
Pectora pars pulsare manu, pars currere in undas:
Cedit, & argutos tardat arena pedes.
Omnia quæ obliquo, lente nans, respicit ore,
Unaque tot gaudet fallere nympha Deos.
Utque satis lusit, certe sat lusimus, inquit;
Successuque mei non caruere doli.
Atque ita jactatis relegit freta versa lacertis,
Pronaque non longum vincere tendit iter.
Summa secant pulsæ fluctu saliente papillæ:
Spumea sub niveo murmurat unda pede.
Tum summo apprensum cornu sustollit: at illi
Clauserat insolitus lumina victa sopor.
Ut rediit cum luce animus, quo percitus œstro
Conjugium affectas, dixit, inepte, meum?
Perque ausus vada salsa sequi, regna invia vobis,
Invitam pergis sollicitare Deam?
Numen aquæ gaudet tumidarum numine aquarum:
Conveniunt votis vota propinqua meis:
Tu pete montivagas, quarum es de gente, capellas
Parte tui; & nostros linque proterve toros.

AD MELINUM.

Quid Dominam assiduis vexas Meline querelis?
Frangitur injusto læsa timore fides.
Simplicitas magis ipsa juvat, cum lege soluti
Jungitur in tacito fœmina virque toro.
Mitem animum dedit infirmis natura puellis,
Fecit & ad blandas mollia corda preces.
Culpam in amore suæ qui nullam agnoscit amicæ,
Novit, qua melius arte perennet amor.
Mulciber æternos Venerem tenuisset in annos,
Usa minus duro si foret illa viro.
Ah pereat, quicumque suæ peccata puellæ
Objicit, & flentem sustinuisse potest.
Ipse ego si videam, nollem vidisse fateri,
Gaudia ne flendo dissipet illa mea.
Tu quoque, quod nolles fieri, desiste vereri;
Non erit; innocuos ipse tuetur Amor.

FAU-

FAUNUS AD NYMPHAS.

Dicite cur noſtros, Nymphæ, fugatis amores?
Quid Faunus, quo ſic deſpiciatur, habet?
Cornua ſi mihi ſunt; ſunt & ſua cornua Baccho:
Inque ſinus vocat hunc Creſſa puella ſuos.
Ignea ſi frons eſt; an non frons ignea Phæbo eſt?
Hoc tamen eſt Clymene facta parente parens.
Barba riget ſuffuſa genis: dedit improbe ſæpe
Oſcula barbato Dejanira viro.
Intonſo, denſoque tegor præcordia villo,
Nil ideo Marti eſt Ilia queſta ſuo.
Capripedem arguitis; quid claudo turpius? at tu
Nupſiſti claudo Cypria pulchra Deo.
Denique ſiqua meæ pars eſt non bella figuræ,
Exemplum a cælo, quod capiatis, habet:
Sed vos nimirum mortalia facta ſequutæ
(Omnis quando auro conciliatur amor)
Paſtorum, & pecoris tenui cuſtode repulſo,
Quæritis a magnis munera magna Deis.

JOLAS AD FAUNUM.

Mollibus Alcippe vernantia ſerta geniſtis
Collis ab uſque jugo fert tibi, Faune, ſui.
Ut vidi, huc amens ſummo de monte cucurri:
Aſpice, perculſo quam tibi corde loquor.
Nunc adeo, ſi ſæpe tuos cantavimus ignes,
Affer opem flammæ tu quoque, Dive, meæ.
Formoſi cum te floris velabit honore;
Hæc illi dicas; ut tua verba, precor.
Alcippe, miſerum faſtu quæ perdis Iolam,
Teque ſimul tacito fallis inepta dolo;
Munera quæ portas, bene ſi tibi nota fuiſſent,
Damni te poterant admonuiſſe tui:
Nec refloreſcunt, quæ jam cecidere, geniſtæ:
Nec redeunt, qui jam præteriere, dies:
Quod ſi nulla mei tangit te cura poetæ,
Ah ſaltem formæ parce puella tuæ.

LONGOLII EPITAPHIUM.

Te juvenem rapuere Deæ fatalia nentes
Stamina; cum ſcirent moriturum tempore nullo
Longoli, tibi ſi canos, ſeniumque dediſſent.

LEO-

LEONICI EPITAPHIUM.

Naturæ ſiquid rerum te forte latebat,
Id legis in magno nunc Leonice Deo.

JACOBI SYNCERI SANNAZARII EPITAPHIUM.

Da ſacro cineri flores: hic ille Maroni
Syncerus muſa proximus, ut tumulo.

A N-

ANDREÆ NAUGERII

PATRITII VENETI

LUSUS.

ASPICE magna Ceres tibi quos femente peracta
Ducimus agreftes, ruftica turba, choros.
Tu face, ne nimio femen putrefcat ab imbre,
Neu fulcos rapido frigore rumpat, hiems.
Neu fterilis furgat filva infelicis avenæ,
Et quæcumque bonis frugibus herba nocet:
Neu terræ proftrata animofi flatibus Euri
Decidat, aut denfa grandine læfa feges:
Neu direpta avidæ rapiant frumenta volucres,
Monftrave, quæ terræ plurima fæpe ferunt.
Sed quæ credidimus bene cultis femina campis,
Uberius largo fœnore reddat ager.
Sic erit; interea nivei carchefia lactis
Fundite, & annofo mella liquata mero.
Terque fatas circum felix eat hoftia fruges:
Cæfaque mox fanctos corruat ante focos.
Nunc fatis hæc; poft meffem alii reddentur honores:
Et facras cingent fpicea ferta comas.

AURÆ, quæ levibus percurrit aera pennis,
Et ftrepitis blando per nemora alta fono:
Serta dat hæc vobis; vobis hæc rufticus Idmon
Spargit odorato plena caniftra croco.
Vos lenite æftum, & paleas fejungite inanes,
Dum medio fruges ventilat ille die.

ILLE tuus Pan montivages venator Iolas
Suetus in audaces cominus ire feras:
A quo & adhuc rictufque fuum, exuviafque leonum
Sacra tibi agreftis munera pinus habet:
Nunc jam annis gravis hæc devicti cornua cervi
Dedicat, imbelli congrua dona feni.
Cum tamen Herculeæ facta inter fortia clavæ
Is quoque fit laudem vifus habere labor:
Tu Dive hæc inter viridis decora illa juventæ
Sufcipe, neve illis effe minora puta.

HANC vitem, multa quæ femper fertilis uva
Haud umquam domini fallere vota folet:
Hunc etiam large florentem, confecrat ipfe
Vineti cultor Damis Iacche tibi.

Tu face Dive, tua hæc spem non frustretur : & hujus
Exemplo fructum vinea tota ferat.

Longius a pecore errantem per devia taurum
Dum sequitur nemorum per juga longa Lycon;
Errantem scopulo capream conspexit ab alto:
Continuo certo dejicit hanc jaculo.
Mox etiam catulos sola sub rupe jacentes
Invenit: hos Crocali donat habere suæ.
E caprea in viridi statuit convivia luco:
Addidit & veteris pocula multa meri.
Quod reliquum est, Pan semicaper cum cornibus ipsis
Suspensum e pinu hac tu tibi tergus habe.

Quod tulit optata tandem de Leucade Thyrsis
Fructum aliquem; has violas dat tibi sancta Venus.
Post sepem hanc sensim obrepens, tria basia sumpsi:
Nil ultra potui: nam prope mater erat.
Nunc violas; sed plena feram si vota, dicabo
Inscriptam hoc myrtum carmine Diva tibi.
Hanc Veneri myrtum Thyrsis, quod amore potitus,
Dedicat, atque una seque, suosque greges.

Et quercum, & silvam hanc ante omnia Thyrsis amabit,
Et certo feret his annua vota die:
Dum poterit memor esse, quod hac primum ille sub umbra
Ultima de cara Leucade vota tulit.

Venator celerem mœrens Augona Melampus
Confossum rapido dente ferocis apri,
Hac illi in ripa tumulum frondente sub umbra
Erigit: hoc ipso concidit ille loco.
Non impune quidem prædo sceleratus abivit:
Procubuit jaculis cæsus & ore canum.
Tu tamen e cunctis canibus præstantior Augon
Fide Augon, silvis qui modo terror eras:
Tu dilecte jaces; sed ab alta hac fascia pinu
Millusque, & millo vincula juncta suo:
Quin decisa feri cervix tibi pendeat hostis:
Sintque una ex animo signa dolentis heri.

Et gelidus fons est: & nulla salubrior unda:
Et molli circum gramine terra viret:
Et ramis arcent Soles frondentibus alni:
Et levis in nullo gratior aura loco est:
Et medio Titan nunc ardentissimus axe est:

Exu-

Exuſtuſque gravi ſidere fervet ager.
Siſte viator iter: nimio jam torridus æſtu es,
Jam nequeunt laſſi longius ire pedes;
Accubitu languorem, æſtum aura, umbraque virenti,
Perſpicuo poteris fonte levare ſitim.

ANTE canes omnes paſtori carus Amyntæ
Nuper ab Illyrico litore miſſus Hylax,
Dum ſolitas agit excubias, & ſepta tuetur:
Nec vigilant ſocii cetera turba canes:
Qua rapidus ſeſe media inter ſaxa Timavus
Mergit, & inde iterum proſilit amne novo:
Ille quidem ſæva vitulos tutatus ab urſa eſt:
Ipſe ſed ingenti vulnere cæſus, obit.
Conſtituit viridi tumulum de ceſpite Amyntas:
Hæc voluit raram præmia habere fidem.
Meſta gemunt armenta: mali fureſque, lupique
Extincto hoc ſibi jam cuncta licere putant.

DAT Cereri has Teleſon ſpicas, hæc ſerta Lyæo,
Hæc nivei lactis pocula bina, Pali.
Pro quibus arva Ceres, vites fœcundet Iacchus:
Sufficiat pecori pabula læta Pales.

CUM primum clauſo pecus emittetur ovili,
Urbs mea Leucippe cras adeunda mihi eſt.
Huc ego venalemque agnum, centumque Chariclo
Ipſa mihi mater quæ dedit, ova fero.
Afferri tibi vis croceos niveoſque cothurnos?
An ne colum, qualem nata Lyconis habet?
Ipſe feram quæ grata tibi; tu baſia junge:
Gaudia Leucippe nec mihi grata nega.
Cras, ubi nox aderit, odioſæ elabere matri:
Haſque inter corylos ad tua dona veni.

ILLI in amore pares, vicini cultor agelli
Thyrſis, cumque ſuo Thyrſide fida Nape,
Ponimus hos tibi Cypri immortales amaranthos:
Liliaque in ſacras ſerta parata comas:
Scilicet exemplo hoc, nullo delebilis ævo
Floreat æternum ſac Dea noſter amor.
Sit purus, taliſque utriuſque in pectore candor
In foliis qualem lilia cana ferunt.
Utque duo hi flores ſerto nectuntur in uno,
Sic animos nectat una catena duos.

CAndida Niconoe viduæ ſpes una Terillæ
Montivagas jaculo figere certa feras.

Hunc

Hunc tibi silvipotens arcum Latonia ponit ,
Atque hæc in pharetra condita tela sua .
Illam cara parens tenero sociavit Icasto :
Ignotique jubet jura subire tori .
Tu Dea , si silvis ægre discedit ab altis ,
Si lacrimans cœtus deserit illa tuos :
Tu bona sis , felixque illi : tu numine dextro
Optata lætam fac Dea prole domum .

QUÆ duo fert collis fœcundi vinitor Acmon
Expressi primum cymbia plena meri :
Hæc avidis musti satyris , mustique parenti
Dat jucunde tibi vitis Jacche sator ,
Illi illæsa suis linquant vineta rapinis :
Tu tua fac largis auctibus uva fluat .

HAS Vulcane dicat silvas tibi villicus Acmon :
Tu sacris illas ignibus ure pater .
Crescebant ducta e Stati propagine silvis :
Jamque erat ipsa bonis frugibus umbra nocens .
Ure simul silvas : terra simul igne soluta
Fertilior largo fœnore messis eat .
Ure istas , Phrygio nuper mihi consita colle
Fac pater a flammis tuta sit illa tuis .

JAM telas , calathosque , omnesque perosa labores ,
Quos vitæ quæstus pauperioris habet :
Palladio radium cum templo appenderet Eufro :
Jamque sequi Venerem constituisset : ait ,
Hactenus o mihi culta vale Dea : & hac tua multa
Instrumenta tibi plena laboris habe ;
Jam tua perpessam dudum mala , lenis habebit ,
Adjungetque suo me Cytherea choro .
Nec mirum , quam prætulerit Phryx arbiter : a me
Si prælata tibi nunc quoque Cypris erit .

DUM furit Alcippes formosa Nonacrius Almo :
Crudeli demum tabe peresus obit .
Almo capripedi non impar arundine Pani ,
Quo nullus nymphis gratior Arcas erat .
Spargite odorato pastores flore sepulcrum :
Et simul infusum lacque merumque fluat .
Non jacet ille sub hac (ut vos male creditis) ulmo :
In nemus Idalium transtulit alma Venus .
Hic Veneris pascitque greges , cantatque , canentis
Una astant Charites versibus : astat Amor .
Quin etiam hunc Paphii Nymphæ non ultima cœtus
Deperit ; & parilis fervor utrumque tenet .

Pi.

Nimirum felix Almo : modo perfida virgo
  Aspera sævitiæ det documenta suæ.
Pastoris pereat succensa informis amore ;
  Respuat assiduas surdior ille preces.
Præbeat hinc sævis tam dura exempla puellis ;
  Formosa ut fastus discat habere modum.

ACON.

Candida nympha olim, & Pani dilecta Lycæo,
  Crinibus, & culto conspicienda sinu:
Nunc vox, flebilibus quæ semper mœsta querelis
  Desertos scopulos, deviaque antra colis :
Salve Echo officiosa, tibi sub rupe cavata
  Ipse ego lanigeri ductor Acon pecoris
Constituam umbrosum frondenti ex ilice lucum ;
  Molliaque ex hedera serta virente feram.
Tu levibus allecta modis silvestris avenæ
  Excipis e summo carmina nostra jugo:
Tu quoties querimur, duros miserata dolores
  Nescio quid tristi flebile voce gemis.
Nec mirum, quod tu lacrimis movearis amantum;
  Perdidit, infelix, te quoque durus Amor.
Ah misera, ipsa quidem & strophio subnectis olenti,
  Et longa molles excolis arte comas.
Ipse puer cultus, ipse omnes odit amores;
  Insequiturque vagas per juga summa feras.
Quin humiles addis voces, & verba precantis
  Effugit, atque omnes negligit ille preces.
Siste gradum, immitis, non te violenta leæna,
  Non curvo sequitur dente timendus aper;
Sed quæ candenti facie, niveisque papillis
  Vel magno possit Nympha placere Jovi.
Hæc agit & celeres tecum per saxa lacœnas,
  Æque suis tendet retia rara plagis.
Siste gradum, immitis, & quas nunc tendis ad undas,
  Effuge ; caussa tuæ fons erit ille necis.
Heu miserande puer, tales ten' solvere pœnas?
  Ten' decuit tam crudelia fata pati?
Magna parens, quæ cuncta leves producis in auras,
  Totaque diverso germine picta nites ;
Quæ passim arboribus, passim surgentibus herbis
  Sufficis omnifero larga alimenta sinu ;
Excipe languentem puerum, moribundaque membra,
  Æternumque tua fac Dea vivat ope ;
Vivet, & illa vetus zephyro redeunte quotannis
  In niveo candor flore perennis erit.
Tu mecum socias Echo conjunge querelas.

Et percussa novis fletibus antra sonent.
Crudelis Telayra, meos quid spernis amores,
Quid miseras surda despicis aure preces?
Hei mihi nulla ovium tangit me cura mearum,
Ex quo me iste tuus perfida torret amor.
It miserum pecus, & seri sub vesperis umbras
Per se ipsi redeunt in sua tecta greges.
Nec mihi jam niveo complent mulctralia lacte;
Densaque promisso vellere terga gerunt.
Quin etiam aucupii studium, quo clarus habebar
Languenti penitus excidit ex animo.
Ite leves passim silvis impune volucres,
Cuncta novus nostra e mente fugavit amor.
Ocia agunt pedicæ, & lento lita vimina visco
In tenebris amites, nexaque lina jacent.

DAMON.

Vos mecum e vitreis nymphæ Naucelides antris,
Vos mecum viridi paulum consedite in herba:
Atque hoc, quem canimus, dignum concedite carmen.
Sic vobis patrias circum vernantia ripas
Prata, neque hybernis nivibus viduata neque æstu,
Sufficiant varios in serta nitentia flores.
Quis dolor o silvæ, quæ vos o prata tenebat
Mœstities? quanto squalebant omnia luctu?
Cum ferus e gelidis descenderet alpibus hostis
Assidue, & latias in prædam verteret oras:
Tum (reor) invita creverunt pabula terra:
Invitæ e densis ceciderunt frondibus umbræ.
Quippe abigi raptas pecudes, passimque videbant
Pastorum rapidos tectis involvier ignes.
Ipsi etiam hircipedes fauni, satyrique bicornes,
Ipsæ etiam in solos nymphæ fugere recessus:
Et sese ignotis occultavere latebris.
Et furor is fines prope jam pervaserat omnes,
Jamque fugæ deerat nobis locus: undique sævos
Cernere erat latis hostes discurrere campis.
Nulla usquam tam secretis lustra abdita silvis,
Nulla aditu est tam difficili, tamque invia rupes,
Quo non sæpe greges subitis incursibus acti
Fessa reclinarint in nudo corpora saxo.
Et tamen hinc etiam crebri ejecere tumultus:
Insuetæque maris pecudes (miserabile visu)
Qua pelagi mediis iter intercluditur undis,
Adriacos videre sinus: & litore curvo,
Pro viridi cytiso, pro molli graminis herba,
Et spinis paliuri, & acuta carice pastæ

Pota-

Potarunt salsas nitidis pro fontibus undas:
Et sæpe irati timuerunt murmura ponti.
Quod si non novus ex alto demissus Olympo
Hanc cladem nostris Deus avertisset ab oris,
Ausoniis esset nullus jam pastor in agris.
Nos miseri patria extorres, rerum omnium egeni,
Ah dolor, externas longe erraremus ad urbes.
Hic nobis dulces saltus, hic pascua nota
Restituit: tutique, inquit, jam pascite tauros:
Jam solitas tuti collo suspendite avenas:
Et desueta diu responsent carmina colles.
Ergo omnes, veluti & Phœbo, Panique quotannis
Pastores certis statuent tibi sacra diebus,
Magne pater, nostrisque diu cantabere silvis.
Te rupes, te saxa, cavæ te maxime Juli
Convalles, nemorumque frequens iterabit imago.
At vero nostris quæcumque in saltibus usquam
Quercus erit: ut quæque suos dant tempora flores:
Semper erit variis ramos innexa coronis,
Inscriptumque geret felici nomine truncum.
Tum quoties pastum expellet, pastasve reducet
Nostrûm aliquis pecudes: toties id mente revolvens
Ut liceat factum esse tuo, pater optime, ductu,
Nullus erit, qui non libet tibi lacte recenti,
Nullus erit qui non teneros tibi nutriat agnos.
Quin audire preces nisi dedignabere agrestes,
Tu nostra ante Deos in vota vocaberis omnes.
Ipse ego bina tibi solemni altaria ritu,
Et geminos sacra e quercu, lauroque virenti
Vicino lucos Nauceli in litore ponam.
Hic ripa passim in molli viridante sub umbra
Vere novo, dum floret ager, dum germinat arbos:
Dum vario resonant volucrum nemora avia cantu,
Annua constituam festis convivia ludis:
Ductores pecudum hic omnes, rurisque coloni
Contendent jaculo, & rapidi certamine cursus,
Horridaque agresti nudabunt membra palæstra.
Ipse pecu, & tenero victor donabitur hædo.
Præterea dulci cantabit arundine Damon
Carmina, quæ puerum docuit Sebethius Ægon:
Olim cum procul hinc illis habitaret in oris.
Scilicet ut quondam Assyrii pastoris amore
Capta dea & cælum, & fulgentia sidera linquens
Omnibus his cari præferret Adonidis ignes.
Fortunate puer tecum formosa Dione,
Una tondet oves, una ad mulctralia ducit,
Atque immunda premit cælestibus ubera palmis:
Dum te complexu teneat, non illa recusat,

Tecum

Tecum inter pecudes vili requiescere culmo :
At Mars ipse Deæ cura tabescit inani.
Fortunate puer, mediis pecus errat in agris ;
Tu viridi dejectus in umbra aut carmina cantas,
Aut posita in Veneris gremio cervice recumbis :
Illa tibi amplexus molles, illa oscula jungit :
Caraque odoratis exornat tempora sertis.
Sed tu nimirum, sed felix tu quoque Damon,
Cui licuit toties Ægonem audire canentem,
Divinique senis sacros ediscere cantus.
Quod mihi, magne pater divûm, si fata dedissent,
O quales tibi cantaret mea fistula laudes.
Et quodcumque tamen felix concedet Apollo,
Hoc te unum canet, hoc uni tibi serviet omne.
Nec quicquam magis optarim, quam digna triumphis
Posse tuis: videorque canens tua maxima facta,
Inferior nullo, non ipso Ægone futurus.
Ipse suo certet mecum si carmine Daphnis,
Ipse suo Daphnis cum carmine victus abibit.
Interea agrestis dignatus sibila cannæ
Dexter ades nobis; & quæ facis, ocia serva.

FLorentes dum forte vagans mea Hyella per hortos
Texit odoratis lilia cana rosis :
Ecce rosas inter latitantem invenit Amorem;
Et simul annexis floribus implicuit.
Luctatur primo: & contra nitentibus alis
Indomitus tentat solvere vincla puer;
Mox ubi lacteolas, & dignas matre papillas
Vidit, & ora ipsos nata movere Deos;
Impositosque comæ ambrosios ut sensit odores:
Quosque legit diti messe beatus Arabs;
I, dixit, mea quære novum tibi mater Amorem,
Imperio sedes hæc erit apta meo.

NOX bona, quæ tacitis terras amplexa tenebris
Dulcia jucundæ furta tegis Veneris.
Dum propero in caræ amplexus, & mollia Hyellæ
Oscula: tu nostræ sis comes una viæ.
Neque aliquis nostros possit deprendere amores,
Aera coge atras densius in nebulas.
Gaudia qui credit cuiquam sua, dignus, ut umquam
Dicier illius nulla puella velit.
Non sola occultanda cavis sunt orgia cistis:
Solave Eleusinæ sacra silenda Deæ.
Ipse etiam sua celari vult furta Cupido:
Sæpius & pœnas garrula lingua dedit.
Una meos, quos & miserata est, novit amores

Offi-

Officiis nutrix cognita fida suis:
Hæc quæ me foribus vigilans exspectat in ipsis,
  Inque sinum dominæ sedula ducit anus.
Hanc præter, tu sancta, latent qua cuncta, silentque,
  Tu Dea sis flammæ conscia sola meæ:
Quæque libens astat nostrorum testis amorum
  Nobiscum tota nocte lucerna vigil.

OPpositæ obstabant nostris prius auctibus ædes:
  Nec nos cælum ulla, Solve juvabat ope;
Disjectis herus his Solemque admisit, & aura
  Concessit nobis liberiore frui:
Hinc nos in tenues certatim tollimur auras:
  Ornamurque novæ frondis honore caput.
At tibi, cui sacris musarum & Apollinis umbris
  Exstructas libuit posthabuisse domos:
Perpetuo similes nostris sint frondibus anni:
  Nobiscum augescant & tibi cuncta bona.

QUEM toties vixisse anima redeunte renatum
  Mutato fama est corpore Pythagoram:
  Cerne iterum ut docti cælo generatus Asylæ
  Vivat, ut antiquum servet in ore decus.
Dignum aliquid certe voluit: sic fronte severa est:
  Sic in se magno pectore totus abit.
Posset & ille altos animi depromere sensus:
  Sed veteri obstrictus relligione, silet.

JAM tristi canos glacie concreta capillos
  Afflatu tepidi fugit hyems zephyri.
  Jam nitidum os Ver molle auras in luminis audet
  Proferre, & teneros ferre per arva pedes:
Tempora diversis tollens halantia sertis
  Purpureo matris Chloridos e gremio,
Summittit varios tellus fœcunda colores:
  Convertit molles quo puer ipse gradus,
Et passim, quacumque vagos deflectit ocellos,
  Diffugiunt toto nubila cuncta polo.
It prope, & incutiens blandas in pectore flammas,
  Omnia jucundo accendit amore Venus,
Quam circum vario texunt e flore coronas
  Perfusæ Assyrio rore comam Charites.
Hinc atque hinc mille aligeri pueri assultantes
  Conjiciunt certa spicula acuta manu.
Concipiunt dulces animalia cuncta calores;
  Persultantque vagi pabula læta greges:
Ipse suam de colle canens Amaryllida pastor
  Pascentes tenui carmine mulcet oves;

Percuſſæque nova dulcedine corda volucres
  Dant lætos paſſim per nemora alta ſonos.
Sola gemit, ramoque ſedens miſerabilis alto
  Abſumptum mater Thracia plorat Itym.
Dì bene, quod noſtræ tam longe a finibus oræ
  Exactum hoc dira eſt in regione ſcelus.
Heu puer infelix, matri dum brachia tendit
  Aſſueto cupiens ſe implicuiſſe ſinu;
Illa ferox animi, cæcoque agitata furore
  Avulſum duro diripit enſe caput.
Quid facis ah demens? ferro quem perdis iniquo,
  Is lac dulce tuis hauſit ab uberibus.
Huic tu longinquam votis optare ſenectam,
  Huic ſolita es teneras dicere blanditias.
Heu miſerum genitor nati, infelixque ſepulcrum,
  Ut tibi tunc toto pectore ſenſus abit:
Infandæ noſti cum conjugis impia facta,
  Atque epulas menſis triſtibus appoſitas:
Nempe furis; ſtrictoque ruis violentior enſe:
  Sed ſublata alis effugit illa novis.
Perpetuum fleat, ut merita eſt; longiſque querelis
  Antiqui pœnas perſolvat ſceleris.
Nos, Turri, dum florifero Vere omnia rident,
  Spirat & e ſummis gratior aura jugis:
Nos hic, qua nitida pellucens rivulus unda
  Labitur, & levi murmure dulce ſonat:
Cantemus molles formoſæ Amathuſidos ignes,
  Quidque ferox arcu, quid face poſſit Amor.
Armenias domat hic tigres, ſævaſque leænas;
  Eripit hic ſummo, cum libet, arma Jovi.
Hoc duce pallentes umbras Œagrius Orpheus,
  Triſtiaque horrendi limina regis adit;
Nec timuit, ſævæve Hecates immania monſtra,
  Armataſve atris Eumenidas facibus.
Hoc cogente, omni cum pectore conſternatus
  Abrupto nollet vivere conjugio:
Paullatim Eurydices, veterumque oblitus amorum
  In Calain tota mente Boreiadem
Exarſit, penituſque inſano perditus igne
  Senſit ferventes intima ad oſſa faces.
Formoſe o Calai pulchræ genus Orythiæ
  Te virides ſilvæ, te cava ſaxa ſonant.
In te ſuſpirat, ſolum te cogitat Orpheus:
  Per te ſollicito nulla quies animo eſt.

DUM te blanda tenent æſtivas rura per umbras,
  Delitiis nimium rura beata tuis:
Ecqua tui mea lux tangit te cura poetæ,

An

An meus e toto pectore cessit amor?
Cessit amor certe: soliti cessere calores,
Absentis meminit nulla puella viri:
Non ita concussæ versantur in arbore frondes,
Cum gravis adversum verberat aura nemus:
Quam facile instabilem permutat fœmina mentem,
Exclusus queritur, qui modo carus erat.
Non sic Penelope, non sic Capneja conjux
Antiqui meruit temporis esse decus.
Altera defuncti mœrens ad busta mariti,
Noluit abrepto vivere sola viro.
Altera bis denos potuit durare per annos,
Dum cupidos cauta detinet arte procos.
Fœmina nunc varias tantum connectere fraudes
Novit, & in nulla certa manere fide.
Quid queror hæc demens? duræ procul ite querelæ:
Ite, decent tristes tristia verba viros.
Lætus ego; hos neque enim sequitur mea Gellia mores,
Mutare incertos nec solet illa toros,
Quin & mansit amor, soliti mansere calores,
Absentis meminit nostra puella viri.
Multa tamen timeo; tu multa ignosce timenti:
Hei mihi! pars nostro nulla timore vacat.
Ah quoties vereor, dum picta per arva vagaris,
Dum rutilæ texis florida serta comæ;
Ne ruat e summis in te Saturnius astris,
Sisve alii cuivis grata rapina Deo.
Pressit Amimonem mediis Neptunus in arvis,
Dum premeret summum virginis urna caput.
In mediis Io campis perpessa Tonantem est,
Horridaque hirsuta cornua fronte tulit.
Hinc quoque tartareo raptam Deoida curru
Abstulit infernus in sua regna pater.
Sidonis errabat nitidos Europa per agros,
Cum medium ficto per mare vecta bove est.
Non tamen hos tantum causantur prata timores:
Hei mihi quam multos dat quoque silva metus.
Hic habitant satyrique, & agrestia numina Panes,
Et timor errantum Faunus Hamadryadum.
Hic versa in virides Daphne Peneja frondes;
Hic fera mutato Parrhasis ore fuit.
Hic & semicaper spreta Nonacrius Ægla
Arcadicæ forma virginis incaluit.
Quod si tecum iisdem pariter versarer in arvis,
Et domus unanimes clauderet una duos:
Non ego cælicolûm fraudes, non furta timerem;
Undique me socio Gellia tuta fores.
Si versa est Daphne; Sicula Proserpina ab Ætna

Si vecta est Stygiis in nova regna rotis;
Quid mirum? facile est deceptas fraude puellas
Fallere, nullius quas tueatur Amor.
Ipse ego perpetuo tecum mea vita manerem;
Sic possem nullos extimuisse Deos.
Sæpe pererrabat tacitos Atalanta recessus;
Tuta tamen fido Mimalione fuit.
Cingeret obsessos seu curva indagine colles;
Seu cuperet sævas cominus ire feras;
Hærebat lateri semper comes ille; nec umquam
A domina lato longius ungue fuit.
Ergo huic non summi fraudes nocuere Tonantis:
Inque suo nullos sensit amore dolos.
Sic ego per silvas tecum, & per prata vagarer:
Grata essent sine te gaudia nulla mihi:
Nunc pariter nitida recubare juvaret in umbra;
Et capere in viridi somnia grata toro:
Nunc pariter nuda fontes invadere sura;
Torrida dum siccus finderet arva canis.
Sæpius in silvis lepores captare fugaces:
Et volucres fictis fallere carminibus.
Sæpius in denso convivia ducere luco;
Et madidas verno flore ligare comas.
Sæpius umbroso choreas ductare sub antro,
Cum daret agrestres tibia pulsa sonos,
Ah quoties tales inter mea Gellia lusus
Injicerem cupidas in tua colla manus;
Dulciaque e roseis furarer basia labris,
Basia mi cunctis anteferenda bonis.
O niveam, si qua hæc referet mihi gaudia, lucem:
Gratior optatis non erit ulla meis:
Semper Erythræis signabitur illa lapillis:
Semper erit sacros inter habenda dies.
Nunc, quoniam tecum me non licet esse, caveto
Mutuus extincto ne cadat igne calor.

J O L A S.

Pascite, oves, teneras herbas per pabula læta,
Pascite; nec plenis ignavæ parcite campis:
Quantum vos tota minuetis luce, refectum
Fœcundo tantum per noctem rore resurget:
Hinc dulci distenta tumescent ubera lacte,
Sufficientque simul fiscellæ, & mollibus agnis.
Tu vero vigil, atque canum fortissime Teucon,
Dum pascent illæ late per prata, luporum
Incursus subitos, sævasque averte rapinas.
Interea hic ego muscoso prostratus in antro,

Ipse

Ipse meos solus mecum meditabor amores,
Atque animi curas dulci solabor avena.
O formosa Amarylli, nihil te absente videtur
Dulce mihi; nunc & nitido vere omnia rident:
Et vario resonant volucrum nemora avia cantu.
Exultim virides ludunt armenta per herbas;
Lascivique agni, infirmisque artubus hædi
Cornigeras matres per florida prata sequuntur.
Non tamen ista magis sine te mihi læta videntur,
Quam si tristis hyems, nimbisque rigentibus horrens
Agglomeret gelido canas aquilone pruinas.
Dulce apibus flores, rivi sitientibus herbis,
Gramen ovi, capræ cytisus, Amaryllis Iolæ.
Non ego opes mihi, non cursu prævertere ventos
Optarim magis, aut pecoris quodcumque per orbem est,
Quam te Amarylli meis vinctam retinere lacertis;
Et tecum has inter vitam deducere silvas.
Est mihi præruptis ingens sub rupibus antrum,
Quod croceis hederæ circum sparsere corymbis,
Vestibulumque ipsum silvestris obumbrat oliva:
Hanc prope fons, lapide effusus qui desilit alto,
Defertur rauco per levia saxa susurro;
Hinc late licet immensi vasta æquora ponti
Despicere, & longe venientes cernere fluctus.
Hoc mecum simul incoleres Amarylli; simulque
Mecum ageres primo pecudes in pascua sole;
Mecum abeunte die pecudes cava in antra vocares.
Sæpe etiam denso in nemore, aut convalle virenti,
Dum tenue arguta modularer arundine carmen,
Tu mecum ipsa esses simul, astaresque canenti:
Quin & nunc pariter caneres: nunc dulcia nostro
Basiaque, & Veneris misceres gaudia cantu.
O solum hoc superi misero concedite amanti;
Tum licet & rapiantur oves, rapiantur & agni,
Ipse tamen Crœso mihi ditior esse videbor.
Mollibus in pratis Lycidæ post Daphnidis hortos,
Purpureos flores texenda in serta legebas,
Cum te succincta tunica, fusisque capillis
Et vidi simul, & totis simul ossibus arsi.
Pone sequebatur Gorge soror, & tamen audax
Accessi; sumque ipse meos tibi fassus amores.
Risisti, & sertum, nitida quod fronte gerebas,
Tamquam ex se cecidisset humi, jecisti, abiensque
Liquisti, advertens collegi protinus ipse;
Servavique & adhuc tamquam tua munera servo.
Et quamvis dudum foliis languentibus aret,
Non tamen est serto quicquam mihi carius illo.
Ex illo, semperque fui tibi deditus uni,

Pulchraque nulla meis oculis te præter habetur.
Sæpe mihi Alcippe vicina & munera misit :
Et dixit, formose puer, quæ munera mittit,
Mittit & ipsum animum : tu & munera suscipe, & illum.
Sed potius, Amarylli, alio quam tangar amore,
Sudabunt humiles flaventia mella genistæ;
Et molles violæ dura nascentur in orno,
Incultique ferent candentia lilia vepres,
Et mœstis ululæ cedet philomela querelis :
Quantum ver formosum hyeme est jucundius atra,
Quantum mite pirum sorbis est dulcius ipsis,
Quantum hirsuta capella suo setosior hædo,
Quantum nocturnis obscuri vesperis umbris
Puniceo exsurgens aurora nitentior ortu est;
Tantum Amarylli aliis mihi carior ipsa puellis.
Hæ testes mihi sunt silvæ, vicinaque silvis
Populus hæc: cujus tale est in cortice carmen:
VELLERA cum setis aries mutarit, & hircus
Velleribus setas; Amaryllida linquet Iolas.
Sed nos dum longum canimus, jam roscida Luna
Apparet cælo; & rapidus deferbuit ardor
Demerso jam Sole, tamen miser ardet Iolas.
Nimirum nostros nequeunt lenire calores,
Nec quæcumque rigent Rhyphæo in monte pruinæ,
Nec quæcumque simul gelido durantur in Hebro:
Fors tamen hos illa ipsa: potest quæ sola, levabit
Sperando interea duros solabimur ignes.
At vos, ne sero dum nox insurgit Olympo,
Præsidio umbrarum fretus malus ingruat hostis,
Jam pasti secura greges in ovilia abite.

QUam tibi nunc Jani donamus Hyella calendis,
Exprimit hæc vultus parva tabella meos;
Nulla fuit cuiquam similis mage, pallet imago,
Assiduus nostro pallor in ore sedet.
Est excors, sine corde & ego, quod pectore nostro
Ipse amor ereptum sub tua jura dedit.
Non loquitur, mihi sic tua cum datur ora tueri,
Torpet nescio quo lingua retenta metu:
Unum dissimile est nobis; felicior uno est;
Tam sæva quod non uritur illa face.
Quod si etiam uretur, tuo enim sub lumine quicquam
Illæsum flammis non licet ire tuis;
Non ut ego assiduo infelix torrebitur igne:
In cinerem primo corruet illa foco.

Beate

BEate somne, nocte qui hesterna mihi
Tot attulisti gaudia;
Utinam deorum rector ille cælitum
Te e cœtu eorum miserit,
Quæ sæpius mortalibus vera assolent
Mitti futuri nuntia.
Tu, quæ furenti surdior freto meas
Superba contemnit preces,
Facilem Neæram præbuisti; quin mihi
Mille obtulit sponte oscula;
Oscula, quæ Hymeti dulciora sint favis,
Quæ suaviora nectare.
Vere beate somne, quod si sæpius
His, Dive, me afficias bonis,
Felicior cælestibus Deis ero,
Summo nec inferior Jove.
At tu proterva quo libet fuge, eripe
Complexibus te te meis:
Si somnus iste me frequens reviserit,
Tenebo te, invitam licet.
Quin dura sis, sis quamlibet ferox; eris
Et mitis, & facilis tamen.

CANALE optime, tuque Bembe, nostri
Amantissimi utrique, amati utrique
A me non minus atque utrique ocelli,
Quid rerum geritis? valetis? atque
Absentis memores sodalis estis?
Quid vestræ faciunt bonæ Camœnæ?
Scripserunt ne aliquid novi meum post
Discessum? puto namque quicquid oci
Per vestras datur occupationes,
Id vos in studiis bonis locatis.
Ad me mittite si quid edidistis,
Oro; nec socium bonum negate
Vestri participem leporis esse.
Sed qui cum Venere ipsa, amoribusque
Quam vobis bene convenit? caletis?
Amatisne? Dei, Deæque faxint
Et feliciter, & bene ipsi ametis:
Quamque ego leviusque, leniusque.
Heu heu me miserum mei sodales
Quam sævo teneor furore: quam mi
Totus quam gravius incubat Cupido.
Non quod non amor: intimis medullis
Ardet mea Hyella, perditeque
Quantum quid pote perditissimum esse:

Verum hoc me excruciat magis: potiri
Mea nam vetitum mihi puella.
Quod si quando licet, nihil levatur,
Sed ferus magis excitatur ardor.
Nam cum nec saturum recedat inde
Cor mi: nec furor expleatur umquam
Caris basiolis, papillulisque,
Atque his, qui miserum necant, ocellis;
Augescit magis, & magis, quid heu heu
Adverso paterer Deo, atque iniquo:
Si hæc incommoda sunt secundo amore?

QUamvis te peream æque Hyella totam:
Nec pars sit mea lux tui ulla, quæ me
Sævo non penitus perurat igne:
Fulgentes tamen illi, amabilesque
Illi, sideribus pares ocelli
Nostri maxima caussa sunt furoris.
O cari nimis, o benigni ocelli,
O dulci mihi melle dulciores,
Quando vos misero mihi licebit
Usque ad millia millies trecenti,
Aut ultra hæc etiam, suaviari?
Dì concedite mi hoc misello amanti:
Dein nil grave perpeti recuso:
Quin & si peream, lubens peribo.

DIspeream nisi tu vita mihi carior ipsa,
Atque anima, atque oculis es mea Hyella meis.
Dispeream nisi ego vita tibi carior ipsa,
Atque anima, atque oculis sum mea Hyella tuis.
Nec satis hoc: vellem pote quicquam his esset haberi
Carius, ut posses carior esse mihi.
Tu quoque idem velles, pote quicquam his esset haberi
Carius, ut possem carior esse tibi.
Dì facite, hæc longos concordia duret in annos,
Tamque bonos mutent sæcula nulla animos.

JAM cæli reserat fores
Aurato e thalamo exiens
Mater Memnonis, & diem
Læto provocat ore.
Nos te maxime maximi
Minister canimus patris:
Quo nullus qui hominum genus
Tam præsens juvet, usquam est.
Tu nostras celer ad preces,
Aures protinus ad Deum has

De-

Defers : nec tenues finis
  Evanescere in auras .
Tu , dum fers nova nuntia
  Virgini ætherio patri
  Dilectæ , quibus indicas
  Magni vota Tonantis :
Nobis fers nova nuntia :
  Queis e faucibus impii
  Erepti hostis , in aurea
  Cæli templa vocamur .
Adsis o bone : & in dies
  Semper nos propius juva :
  Nec patrocinio tuo
  Umquam mitte tueri .

URbs , quam vetusto vectus ab Ilio
  Post fata Troum tristia , post graves
  Tot patriæ exhaustos iniquo
  Tempore , tot pelago labores ,
Ducente demum Pallade , qua rapax
  Cultos per agros Medoacus fluit ,
  Diis fretus Antenor secundis
  Condidit , Euganeis in oris .
Tu nuper & flos , & decus urbium ,
  Quascumque tellus Itala continet :
  Magnas tot artes , tot virorum
  Ingenia , & studia una alebas .
Te septicornis Danubii accola ,
  Te fulva potant flumina qui Tagi ,
  Longeque semoti Britanni
  Cultum animi ad capiendum adibant .
At nunc , acerbi heu sæva necessitas
  Fati , severas ut pateris vices :
  Ut te ipse vastatam vel hosti
  Conspicio miserandam iniquo .
Quid culta tot pomaria conquerar ?
  Tot pulchra flammis hausta suburbia ?
  Quid glande deturbata ahena
  Mœnia ? præcipitemque sævi
Mavortis iram , belloque persequar
  Horrenda ? squammis ille adamantinis ,
  Ferroque consertam rigenti
  Induerat chlamydem trilicem :
Fremensque , & atrum letifera manu
  Telum coruscans secum odia , & necis
  Contemptum , & insanos tumultus ,
  Secum animos , rabiemque agebat .

Ille urbe ab imis sedibus eruta
Implesset omnes funeribus domos:
Non ille vel sexu, vel ullo
Efferus abstinuisset ævo.

QUI modo ingentes animo parabam,
Bembe, bellorum strepitusque, & arma
Scribere, hoc vix exiguo male audax
Carmine serpo.
Nempe Amor magnos violentus ausus
Fregit iratus: velut hic Tonantem
Cogit & fulmen trifidum rubenti
ponere dextra.
Sic eat, sors & sua laus sequetur
Candidæ vultus Lalages canentem, &
Purius claro radientis astro
frontis honores.
Nota Lesboæ lyra blanda Sapphus;
Notus Alcæi Lycus, altiori
Scripserit quamvis animosum Homerus
pectine Achillem.

DIA Tithoni senioris uxor,
Quæ diem vultu radiante pandis,
Cum genas effers roseas rubenti
prævia Soli.
Roscidos ut nunc per agros vagari
Sub tuo adventu juvat, & recentes,
Quæ tuos semper comitantur axes,
excipere auras.
Sicca jam sævus calor uret arva,
Jam vagi aurarum levium silescent
Spiritus, jam Sol rapidus furentes
exeret ignes.
Dum licet, læti simul ite amantes,
Cum licet, molles pariter puellæ
Ite, flaventes vario capillos
nectite serto.
Nunc simul telis positis amores
Matris hærentes lateri, & decentes
Gratiæ plenos referant resecto
flore quasillos.
Per feros saltus, per iniqua lustra
Undique occultas agitans latebras
Fertur, & silvas varia ferarum
strage cruentat
Clara Latonæ soboles, nitenti
Huic comæ in nodum religantur auro,

Pen-

Pendet aurata ex humeris pharetra,
pendet & arcus.
Circum eunt nymphæ ſimul, illa curſu
Gaudet effuſos agitare cervos,
Hanc juvat certis jaculis fugaces
figere lyncas.
Nunc ab umbroſo ſimul æſculeto
Daulias late queritur, querelas
Conſonum circa nemus, & jocoſa
reddit imago.

NIL tecum mihi jam Phœbe eſt, nil Nox mihi
tecum,
A vobis non eſt noxve, dieſve mihi.
Quantum ad me, ut libet auricomo Sol igneus axe
Exeat Eoæ Tethyos e gremio,
Ut libet, inducat tacitas Nox atra tenebras:
Fert mihi noctem oculis, fert mihi Hyella diem.
Nam quoties a me nitidos avertit ocellos,
Ipſa in luce etiam nox tenebroſa premit.
At quoties in me nitidos convertit ocellos,
Candida & in media fit mihi nocte dies.

DIva, quæ has cæli generatim in auras
Cuncta producis, cupidumque amorem
Undique infundens facis, ut perenne
ſæcla propagent:
Qua nihil lætum ſine, amabile eſt nil,
Nilque jucundum, ſine qua nec ipſæ
Gratæ erunt cuiquam Charites, nec ipſa
blanda voluptas:
Dum tibi lætus reparatur orbis,
Dum per herboſos pecus omne campos
Vim tuam ſentit, tibi plaudit omnis
Diva volucris:
Dum nihil, quamvis rigidum, feroxque eſt,
Oſſibus quod non penitus ſub imis
Sit tua tactum face, quod tuos non
ſentiat ignes.
Una erit flammarum, & amoris expers?
Una ſecura his Lalage reſiſtet?
Tange age ultrici Dea, pertinacem
tange flagello.
Quod ſi ita tanges, fera ut obſtinatum
Applicet noſtris animum querelis,
Nec preces ultra miſeras, ſuperba
negligat aure.
Conferam lætam tibi Diva myrtum,

Vancius qua se rosifer revolvit,
Hanc mero supplex, niveo & rigabo
lacte quot annis.
Hanc & immistæ pueris puellæ
Circum agent lætas pariter choreas:
Teque prima unam, simul ultima unam
voce canent te.
Te canent unam, volucremque natum,
Qui ferox, duro & similis parenti,
Acer & flamma est, & agente certum
cuspide vulnus.
Spargam odoratas violas, rosasque
Ipse ego votique reus secabo
Grata torquatæ ante tuas columbæ
guttura flammas.

QUID magis adversum bello est? bellique tumultu
Quam Venus? ad teneros aptior illa jocos:
Et tamen armatam hanc magni pinxere Lacones,
Imbellique data est bellica parma Deæ.
Quippe erat id signum forti Lacedæmone natum
Sæpe & fæmineum bella decere genus.
Sic quoque non quod sim pugna versatus in ulla,
Hæc humeris pictor induit arma meis.
Verum hoc quod bello, hoc patriæ quod tempore iniquo
Ferre vel imbellem quemlibet arma decet.

BOrgetus lepidus catellus ille,
Cujus blanditias proterviores,
Et lusus herus ipse tantum amabat,
Quantum tale aliquid potest amari.
Nec mirum, dominum suum ipse norat,
Caram bima velut puella matrem,
Et nunc illius in sinu latebat,
Nunc blande assiliebat huc & illuc
Ludens, atque avido appetebat ore,
Erectis modo cruribus, bipesque,
Mensæ astabat herili: heroque ab ipso
Latratu tenere cibum petebat.
Nunc raptus rapido, maloque fato
Ad manes abiit tenebricosos;
Misellc o canis, o miser catelle
Nigras parvulus ut timebis umbras:
Ut sæpe & dominum tuum requires;
Cui pro delitiis, jocisque longum
Heu desiderium tui relinquis.

Vos

Vos mihi nunc magnos partus, ortusque beatos
Felicis pueri, quo pinguia culta vetusti
Naonis exultant, quo Carnea tota superbit,
Dicite Pierides, vos illum e matre cadentem
Excepistisque sinu: & vestris fovistis in ulnis,
Et teneram molli cinxistis baccare frontem.
Nec vero vos tantum has accessistis ad oras,
Nec solæ venistis ad hæc vos munera Musæ,
Affuit ipsa etiam pariter, spargensque salubres
Pyxidos arcanæ succos, partusque dolores
Leniit, & matrem fœtu Lucina levavit:
Affuit Idalio veniens e colle Dioae,
Nectare odorato crines perfusa fluentes,
Assuetæque leves Charites ductare choreas.
Hæ simul ambrosia puerum lavere liquenti,
Et parvas tenui cunas stravere ligustro.
Venit & undisluis properans Naucelus ab antris,
Quem prope cærulæo e fluctu formosa Metune
Ibat, eos circum violasque rosasque rubentes
Vimineis nymphæ calathis & serta ferebant
Purpureo e narcisso, eque auricomo chrysantho.
Quæ postquam totas passim sparsere per ædes,
Jucundoque domus late fragravit odore,
Protinus ecce Jovis magni de limine Parcæ,
Antiquæ Parcæ, niveo queis corpora amictu,
Canaque Chaonia velantur tempora quercu.
Hæ postquam & matrem complexa, & fronte serena
Oscula junxerunt parvo felicia nato,
Candida versato torquentes vellera fuso,
Fatidico tales fuderunt pectore voces.
O fausto nimium cælo, Divisque benignis,
Nate puer, cresce, & dulces solare parentes,
Et fatis lætare tuis; tuque optima mater,
Tuque boni genitor pueri, quos omine dextro
Castus hymen quondam thalamo sociavit in uno,
Accipite hæc lætis animis, neu posse moveri
Credite, quæ vero concordes ore canemus.
Qualis in aprico se tollit amaracus horto,
Quam studio solers omni formosa puella
Ipsa suos alit in lusus, & lenibus undis
Irrigat: illa leves paulatim surgit in auras
Pulchrior, & dulcem late diffundit odorem.
Sic puer augescens primo se tollet in ævo,
Nec se quisquam illi formoso conferet ore.
Mox ubi jam validus teneris excesserit annis,
Tunc illum sacras artes, doctæque docebunt
Aonides, princepsque chori formosus Apollo,

Illi

Salve, cura deum, mundi felicior ora,
Formosæ Veneris dulces salvete recessus,
Ut vos post tantos animi, mentisque labores
Aspicio, lustroque libens, ut munere vestro
Sollicitas toto depello e pectore curas.
Non aliis Charites perfundunt candida lymphis
Corpora, non alios contexunt serta per agros.

Desunt nonnulla, quæ erant in litura.

BALTHASSARIS CASTILIONII CARMINUM

LIBER.

ALCON.

EREPTUM fatis primo sub flore juventæ
Alconem nemorum decus, & solatia amantum,
Quem toties Fauni,&Dryades sensere canentem,
Quem toties Pan est, toties miratus Apollo;
Flebant pastores; ante omnes carus Iolas,
Tristia perfundens lacrimis manantibus ora,
Crudeles superos, crudeliaque astra vocabat,
Ut gemit amissos fœtus Philomela sub umbris,
Aut qualis socia viduatus compare turtur,
Quam procul incautam quercu speculatus ab alta
Immitis calamo pastor dejecit acuto;
Non viridi sedit ramo, non gramine læto,
Non vitrei dulcem libavit fluminis undam:
Sed gemitu amissos tantum testatus amores,
Languidulus mœstis complet nemora alta querelis.
Nulla dies miserum lacrimis sine vidit Iolam,
Nec cum Sol oritur, nec cum se condit in undas.
Non illi pecudes, non pingues pascere tauros
Cura erat, aut pastos ad flumina ducere potum,
Hædorumve gregem, aut vitulos includere septis.
Tantum inter silvas, aut solo in litore secum
Perditus, & feræ oblitus decedere nocti,
Rupibus hæc frustra, & surdis jactabat arenis.
Alcon deliciæ Musarum, & Apollinis, Alcon
Pars animæ, cordis pars Alcon maxima nostri,
Et dolor, his lacrimas oculis habiture perennes,
Quis Deus, aut quis te casus, miser, abstulit? ergo
Optima quæque rapit duri inclementia fati?
Ergo bonis tantum est aliquod male numen amicum?
Non metit ante diem lactentes messor aristas,
Immatura rudis non carpit poma colonus;
At fera te ante diem mors nigro immersit Averno,
Injecitque manus rapidas crescentibus annis.
Heu miserande puer! tecum solatia ruris,
Tecum amor, & Charites periere, & gaudia nostra;
Arboribus cecidere comæ, spoliataque honore est

Silva ſuo ; ſolitaſque negat paſtoribus umbras ;
Prata ſuum amiſere decus , morientibus herbis
Arida , ſunt ſicci fontes , & flumina ſicca .
Infœcunda carent promiſſis frugibus arva :
Et mala creſcentes rubigo exedit ariſtas .
Squallor triſtis habet pecudes , pecudumque magiſtros :
Impaſtus ſtabulis ſævit lupus , ubere raptos
Dilaniatque ferus miſeris cum matribus agnos :
Perque canes prædam impavidus paſtoribus aufert ;
Nil niſi triſte ſonant & ſilvæ , & paſcua , & amnes ,
Et liquidi fontes ; tua triſtia funera flerunt
Et liquidi fontes , & ſilvæ , & paſcua , & amnes .
Heu miſerande puer ! tangunt tua funera Divos .
Per nemora agricolæ flentes videre Napæas ,
Panaque , Silvanumque , & capripedes Satyriſcos .
Sed neque jam lacrimis , aut queſtu fata moventur
Impia , nec noſtras audit mors ſurda querelas .
Vomeribus ſucciſa ſuis moriuntur in arvis
Gramina : deinde iterum viridi de ceſpite ſurgunt :
Rupta ſemel non deinde anneſtunt ſtamina Parcæ .
Aſpice , decedens jam Sol declivis Olympo
Occidit , & moriens accendit ſidera cælo ;
Sed tamen occiduo cum laverit æquore currus ,
Idem iterum terras orienti luce reviſet .
Aſt ubi nigra ſemel duræ nos flumina mortis
Lavere , & clauſa eſt immitis janua regni ,
Nulla umquam ad ſuperos ducit via ; lumina ſomnus
Urget perpetuus , tenebriſque involvit amaris ;
Tunc lacrimæ incaſſum , tunc irrita vota , preceſque
Funduntur ; fert vota Notus , lacrimaſque , preceſque .
Heu miſerande puer fatis ſurrepte malignis !
Non ego te poſthac , paſtorum adſtante corona ,
Victorem aſpiciam volucri certare ſagitta ,
Aut jaculo , aut dura ſocios ſuperare palæſtra ;
Non tecum poſthac molli reſupinus in umbra
Effugiam longos æſtivo tempore Soles ;
Non tua vicinos mulcebit fiſtula montes ,
Docta nec umbroſæ reſonabunt carmina valles :
Non tua corticibus toties inſcripta Lycoris ,
Atque ignis Galatea meus non jam ſimul ambos
Audierint ambæ noſtros cantare furores ;
Nos etenim a teneris ſimul uſque huc viximus annis ;
Frigora , pertulimuſque æſtus , noctéſque dieſque ,
Communique ſimul ſunt parta armenta labore ;
Rura mea hæc tecum communia : viximus una ;
Te moriente igitur cur jam mihi vita relicta eſt ?
Heu male me ira Deûm patriis abduxit ab oris ,
Ne manibus premerem morientis lumina amicis ,

Aut

Aut abeuntis adhuc fupremum animæ halitum in auras
Exciperem ore meo, gelidis atque ofcula labris.
Invideo Leucippe tibi fuprema dolenti
Deficiens mandata bonus tibi præbuit Alcon;
Spectavitque tuos morienti lumine vultus,
Frigida tu mœsto impofuifti membra pharetro,
Sparfifti & lacrimis buftum ingratumque fepulcrum.
Inde ubi defletum fatis eft, & jufta peracta,
Alconem ad manes felix comes ufque fecutus,
Amiffo vitam focio non paffus inertem es,
Et nunc Elyfia lætus fpatiaris in umbra,
Alcone & frueris dulci, æternumque frueris:
Atque aliquis forfan paftor pius offa fepulcro
Uno eodemque fimul florentis margine ripæ
Amborum facro manes veneratus honore
Compofuit, lacrimafque ambobus fudit eafdem;
Aft ego nec triftes lacrimas in funere fudi,
Debita nec mifero perfolvi jufta fodali:
Quin etiam fortis duræ, ignarufque malorum
Vana mihi incaffum fingebam fomnia demens.
Hæc ego rura colam celeberrima, tum meus Alcon
Huc veniet linquens colles, & inhofpita faxa,
Infectafque undas, & pabula dira veneno;
Molliaque invifet prata hæc, fluviofque falubres.
Occurram longe, & venientem primus amicum
Agnofcam, primus caris complexibus ora
Impediam: excutient hilares nova gaudia fletus:
Sic tandem optato læti fermone fruemur,
Ærumnafque graves, olim & tranfacta viciffim
Damna referre fimul, rurfufque audire juvabit.
Tum veteres fenfim fando repetemus amores,
Delitiafque inter paftorum, & dulcia ruris
Ocia, fecuræ peragemus tempora vitæ.
Hæc amat arva Ceres, juga Bacchus, pafcua Apollo,
Ipfa Pales herbas pecori, lac fufficit agnis;
Montibus his paffim teneræ affuevere Napææ
Sæpe feras agitare, & fæpe agitare choreas.
Hic redolens facros primevæ gentis honores,
Perluit antiquas Tyberis decora alta ruinas;
Hic umbræ nemorum, hic fontes, hic frigida Tempe;
Formofum hic paftor Corydon cantavit Alexin.
Ergo ades, o dilecte puer: te pafcua, & amnes
Exfpectant; tibi jam contexunt florea ferta,
Adventuque tuo teftantur gaudia Nymphæ;
Summittitque novos tellus tibi Dædala flores.
Hæc ego fingebam mifer, ah fpe ductus inani,
Nefcius omne nefas morti fatifque licere.
At poftquam fruftrata leves abiere per auras

Vota

Vota mea, & vivos Alconis cernere vultus
Non licuit, vivasque audire & reddere voces,
Huc saltem, o saltem umbra levi per inania lapsu
Advolet, & nostros tandem miserata dolores
Accipiat lacrimas, imo & suspiria corde
Eruta, quasque cava hæc responsant antra querelas.
Ipse meis manibus ripa hac Anienis inanem
Constituam tumulum, nostri solatia luctus,
Atque addam pia thura focis, manesque ciebo;
Vos mecum o pueri bene olentes spargite flores,
Narcissum, atque rosas, & suave rubentem Hyacinthum,
Atque umbras hedera, lauroque inducite opacas:
Nec desint casiæ, permixtaque cinnama amomo,
Excitet ut dulces aspirans ventus odores.
Nos Alcon dilexit multum, & dignus amari
Ipse fuit nobis, & tali dignus honore.
Interea violas intertexent Amaranthis,
Et tumulo spargent flores, & serta Napææ;
Et tumulo mœstæ inscribent miserabile carmen:
ALCONEM postquam rapuerunt impia fata,
Collacrimant duri montes, & consitus atra est
Nocte dies: sunt candida nigra, & dulcia amara.

CLEOPATRA.

Marmore quisquis in hoc sævis admorsa colubris
Brachia, & æterna torpentia lumina nocte
Aspicis, invitam ne crede occumbere leto.
Victores vetuere diu me abrumpere vitam,
Regina ut veherer celebri captiva triumpho
Scilicet, & nuribus parerem serva Latinis;
Illa ego progenies tot ducta ab origine regum,
Quam Pharii coluit gens fortunata Canopi,
Delitiis fovitque suis Ægyptia tellus,
Atque oriens omnis Divûm dignatus honore est.
Sed virtus, pulchræque necis generosa cupido
Vicit vitæ ignominiam, insidiasque tyranni;
Libertas nam parta nece est, nec vincula sensi,
Umbraque tartareas descendi libera ad undas;
Quod licuisse mihi indignatus perfidus hostis,
Sævitiæ insanis stimulis exarsit, & ira,
Namque triumphali invectus Capitolia curru
Insignes inter titulos, gentesque subactas,
Extinctæ infelix simulacrum duxit, & amens
Spectaclo explevit crudelia lumina inani.
Neu longæva vetustas facti famam aboleret,
Aut seris mea sors ignota nepotibus esset,

Effigiem excudi spiranti e marmore jussit,
Testari & casus fatum miserabile nostri.
Quam deinde, ingenium artificis miratus Julus
Egregium, celebri visenda sede locavit,
Signa inter veterum Heroum, saxoque perennes
Supposuit lacrimas, ægræ solatia mentis;
Optatæ non ut deflerem gaudia mortis,
(Nam mihi nec lacrimas lethali vipera morsu
Excussit, nec mors ullum intulit ipsa timorem)
Sed caro ut cineri, & dilecti conjugis umbræ
Æternas lacrimas æterni pignus amoris
Mœsta darem, inferiasque inopes, & tristia dona.
Has etiam tamen infensi rapuere Quirites.
At tu Magne LEO Divum genus, aurea sub quo
Sæcula, & antiquæ redierunt laudis honores,
Si te præsidium miseris mortalibus ipse
Omnipotens Pater ætherio demisit Olympo;
Et tua si immensæ virtuti est æqua potestas,
Munificaque manu dispensas dona Deorum,
Annue supplicibus votis, nec vana precari
Me sine, parva peto; lacrimas, Pater optime, reddi:
Redde, oro, fletum, fletus mihi muneris instar,
Improba quando aliud nil jam Fortuna reliquit.
At Niobe ausa Deos scelerata incessere lingua,
Induerit licet in durum præcordia marmor,
Flet tamen, assiduusque liquor de marmore manat.
Vita mihi dispar, vixi sine crimine, si non
(„ Induerim licet in durum præcordia marmor ")
Crimen amare vocas, fletus solamen amantum est.
Adde, quod afflictis nostræ jucunda voluptas
Sunt lacrimæ, dulcesque invitant murmure somnos.
Et cum exusta siti Icarius canis arva perurit,
Huc potum veniunt volucres, circumque, supraque
Frondibus insultant; tenero tum gramine læta
Terra viret, rutilantque suis poma aurea ramis;
Hic ubi odoratum surgens densa nemus umbra
Hesperidum dites truncos non invidet hortis.

PROSOPOPŒJA LUDOVICI PICI MIRANDULANI.

Credite mortales, animæ post fata supersunt,
Diraque mors nostri nil nisi corpus habet.
Fabula nec manes vana est exire sepulcris
Per noctem, tenebris & volitare vagos.
Nam modo, dum nostro Mirandula milite cincta est,
Vidi ego vera quidem, sed caritura fide.

Nox

Nox erat, & noctem superans candore nivali
  Clara repercusso lumine Luna magis.
Ipse ego sub muris fossa defensus opaca
  Scrutabar, tutum qua magis esset iter.
Astitit hic subito manifestus mœnibus ipsis,
  Ante oculos PICUS visus adesse meos.
Tristis erat facies, atroque inspersa cruore,
  Et lacerum ambusto tunc quoque crine caput.
Obstupui, gelidusque tremor per membra cucurrit,
  Et subito arrecta est hirta timore coma.
Ille autem torvum despectans castra, repente
  Infremuit, gemitu solvit & ora gravi.
O Pater, o pastor populorum, o maxime mundi
  Arbiter, humanum qui genus omne regis,
Justitiæ, pacisque dator, placidæque quietis,
  Credita cui soli est vita salusque hominum;
Quem Deus ipse Erebi fecit, cælique potentem,
  Ut nutu pateant utraque regna tuo;
Quid potui tantum infelix committere? culpa
  Aut mea quænam in te tam gravis esse potest?
Ut patriam, natumque meum, uxoremque laresque
  Perdere, & excidio vertere cuncta velis?
Certe ego te propter caput objectare periclis,
  Nec timui toties velle subire necem,
Felsina cum imperium jam detrectaret, & in te
  Tristia civilis sumeret arma furor.
Hæc mea dextra tuos armis compescuit hostes,
  Et leto multos sanguinolenta dedit.
Denique, dum innumeris cupio te ornare triumphis,
  Sanguinis ipse mei prodigus occubui.
Vulnera testantur nostros hæc sæva labores,
  Implorantque tuam nomen inane fidem.
Flens tener in cunis vagitu natus amaro
  Pollicitis queritur pondus abesse tuis.
Tot perpessa graves conjux miseranda labores
  Supplicibus veniam mœsta petit lacrimis.
Stant miseri squallore patres, trepidæque puellæ,
  Et matrum passis flet pia turba comis.
Omnes in te animum jam convertere, rogantque
  Ut tua det fessis dextera rebus opem.
Aspice captivis vacuos cultoribus agros,
  Abductas pecudes, agricolasque boves,
Disjectasque domos passim, populataque raptis
  Arboribus late, & frugibus arva tuis.
Tu vero ulterius lacrimis dulcissima conjux
  Et gemitu manes lædere parce meos.
Postquam nulla potest mitis clementia diræ
  Consilium mentis flectere, nec pietas;

Effu-

Effuge., quodque unum est nostri tibi pignus amoris,
Dulce onus hinc ulnis fer puerum ipsa tuis.
Nec mea discedens saxo hic clausa ossa relinque
Condita, sed charo tecum habeas gremio,
Ne rabie immani, tumulo sint eruta avito,
Et jaceant media semisepulta via.
Hæc speranda mihi, postquam sectatur & umbram,
Sævit & in cineres mens male grata meos;
Nec finit inferias nostro te ferre sepulcro,
Annuaque extincto reddere justa viro.
Sed tamen & Superi cernunt mortalia, habetque
Justitiæ ultorem dextra minax gladium;
Inque malos, sit lenta licet, certa ira Deorum est,
Pœnaque tam gravior, quam mage sera venit.
Nec longum nostro lætabitur impius hostis
Sanguine: fata illum non leviora manent.
Hæc ille, & plura his; sed verba extrema loquentis
Terribilis nostra rupit in aure sonus.
Nam subito, ingenti tormenta impulsa ruina
Increpuere, gravi terra tremit sonitu.
Fulminei ingeminant ictus, volat impete diro
Ferrea sulphureo concita ab igne pila.
Mœnia tum nutant labefacta: at tristis imago
In tenebras querulo mœsta abiit gemitu.

DE ELISABELLA GONZAGA
CANENTE.

Dulces exuviæ, dum fata Deusque sinebant,
Dum canit, & querulum pollice tangit ebur,
Formosa e cælo deducit Elisa Tonantem,
Et trahit immites ad pia verba feras.
Auritæ veniunt ad dulcia carmina silvæ,
Decurrunt altis undique saxa jugis:
Stant sine murmure aquæ, taciti sine flamine venti,
Et cohibent cursus sidera prona suos.
Atque aliquis tali captus dulcedine sentit
Elabi ex imo pectore sensim animam.
Flebile nescio quid tacite in præcordia serpit,
Cogit & invitos illacrimare oculos.
Flecte ratem male grate hospes, neu desere amantem.
Ah misera ah mortem est jam prope, flecte ratem.
Quod si tam dulces nequeunt fera corda querelæ
Flectere, nec gemitu hoc mens labefacta tua est.
Non tibi Diva parens, generis nec Dardanus auctor,
Perfide, sed duris cautibus es genitus.

Sur-

Surdior ah scopulis, dulces fugis improbe terras,
  Deliciisque olim litora cara tuis.
Illa autem extremo tandem devicta dolore,
  Irrita nil postquam verba, precesque valent,
Sanguine sancta suo temerati jura pudoris
  Ulta est, ipsa suæ sæva ministra necis;
Quemque torum toties tecum male presserat olim,
  Infelix etiam nunc premit exanimis.
Respice, funereæ funt illi incendia flammæ,
  Et miseranda illis ardet Elisa rogis:
Ardet Elisa tuum sæve indelebile crimen,
  Olim quod terris fama loquatur anus.
At tua præcipites fugientia carbasa venti
  Cæruleum profuga per mare classe ferunt.
Obrue devotam pater o Neptune carinam:
  Ah nimis infidum sustinet illa caput.
Illa virum portat, quem non perjuria tangunt,
  Quem non sancta fides, fasve, piumve movet;
Quem neque dulcis amor miseræ morientis Elisæ
  Flectere, nec lacrimæ, nec potuere preces.
Ah ferus est, quicumque animo non mitis agresti
  Audiit & siccis hæc pia verba oculis.
Quod tamen hæc moveant, quod sint tam dulcia verba,
  Non faciunt verba hæc, sed nova Elisa canens.
Et certe non est hæc uxor Elisa Sichæi,
  Nec quemquam hæc Phrygium novit Elisa virum.
Altera Elisa hæc est Superis gratissima, qualem
  Nec tulit ulla umquam, nec feret ulla dies.
Audiat Æneas hanc si tam dulce querentem,
  Flens ultro ad litus vela dabit Libycum.
Quod si dura nimis, blandisque immota querelis
  Mens fera propositum non remoretur iter,
Invitam ad litus portabunt æquora classem,
  Flaminaque ad fletus officiosa pios;
Excidet atque animo regnum dotale, nec umquam
  Dardanius Latium navita classe petet.
Nam nimium validas facies habet ista catenas,
  Et validum nimis hæc lumina carcer habent.
Hæc formosa Deas superat forma Heroine,
  Pace tua, Venus, o pace, Minerva, tua.
Quicquid agit, pariter certant componere furtim
  Et decor, & Charites, & pudor ingenuus.
His lætos Natura oculis afflavit honores,
  Et quiddam majus conditione hominum.
Ambrosiam rosea spirant cervice capilli;
  Et patet egregio vera decore Dea.
Quacumque ingreditur, læta undique pabula vernant;
  Signaque dat tellus numen adesse aliquod.

Cer-

Arrident silvæ passim, tangique beato
  Certatim gestit quælibet herba pede.
O centum æquoreæ formosa Doride natæ,
  Et quascumque maris contigit esse Deas,
Huic date, quicquid habent gemmarum litora rubra
  Oceani, & quicquid dives arena vehit.
Quosque habet alma Thetis, quos & Galatea lapillos.
  Nerine in loculis candida nympha suis:
Quicquid odoratæ Messis Pancaja tellus
  Protulit, huic felix munera portet Arabs.
Huic uni Seres Tyrio satianda colore
  Arboribus pectant vellera chara suis.
Hæc una est nostri rarissima gloria sæcli,
  Digna suas cui det maximus orbis opes.
Vos quoque cælicolæ hanc merito celebretis honore:
  Non erit hæc vobis dissimulanda Dea.

BALTHASSARIS CASTILIONII

E L E G I A

Qua fingit Hippolyten suam ad se ipsum scribentem.

HIPPOLYTE mittit mandata hæc Castilioni;
  Addideram imprudens, hei mihi, pene suo.
Te tua Roma tenet, mihi quam narrare solebas,
  Unam delicias esse hominum atque Deum.
Hoc quoque nunc major, quod magno est aucta
    LEONE,
  Tam bene pacati qui imperium orbis habet.
Hic tibi nec desunt celeberrima turba sodales,
  Apta oculos etiam multa tenere tuos,
Nam modo tot priscæ spectas miracula gentis,
  Heroum & titulis clara trophæa suis:
Nunc Vaticani surgentia marmore templa,
  Et quæ porticibus aurea tecta nitent:
Irriguos fontes, hortosque, & amœna vireta,
  Plurima quæ umbroso margine Tybris habet.
Utque ferunt, cœtu convivia læta frequenti,
  At celebras lentis otia mista jocis.
Aut cithara æstivum attenuas cantuque calorem,
  Hei mihi quam dispar nunc mea vita tuæ est!
Nec mihi displiceant, quæ sunt tibi grata, sed ipsa est
  Te sine lux oculis pene inimica meis.
Non auro, aut gemma caput exornare nitenti
  Me juvat, aut Arabo spargere odore comas.
Non celebres ludos festis spectare diebus,
  Cum populi complet densa corona forum;

Et ferus in media exultat gladiator arena,
Hasta concurrit vel cataphractus eques.
Sola tuos vultus referens, Raphaelis imago
Picta manu curas allevat usque meas.
Huic ego delicias facio, arrideoque, jocorque,
Alloquor &, tamquam reddere verba queat.
Assensu nutuque mihi sæpe illa videtur
Dicere velle aliquid, & tua verba loqui.
Agnoscit, balboque patrem puer ore salutat.
Hoc solor longos decipioque dies.
At quicumque istinc ad nos accesserit hospes,
Hunc ego quid dicas, quid faciasve, rogo.
Cuncta mihi de te incutiunt audita timorem,
Vano etiam absentes sæpe timore pavent.
Sed mihi nescio quis narravit sæpe tumultus,
Miscerique neces per fora, perque vias,
Cum populi pars hæc Ursum, pars illa Columnam
Invocat, & trepida corripit arma manu.
Ne tu, ne quæso, tantis te immitte periclis,
Sat tibi sit, tuto posse redire domum.
Romæ etiam fama est, cultas habitare puellas,
Sed quæ lascivo turpiter igne calent.
Illis venalis forma est, corpusque, pudorque:
His tu blanditiis ne capiare, cave.
Sed nisi jam captum blanda hæc te vincla tenerent,
Tam longas absens non paterere moras.
Nam memini, cum te vivum jurare solebas
Non me, si cupias, posse carere diu.
Vivis Castilion, vivasque beatius, opto;
Nec tibi jam durum est me caruisse diu.
Cur tua mutata est igitur mens? cur prior ille,
Ille tuo nostri corde refrixit amor?
Cur tibi nunc videor vilis? nec, ut ante solebam,
Digna, tori sociam quam patiare tui?
Scilicet in ventos promissa abiere, fidesque,
A nostris simul ac vestri abiere oculi.
Et tibi nunc forsan subeunt fastidia nostri,
Et grave jam Hippolytes nomen in aure tua est.
„ Me tibi, teque mihi sors, & Deus ipse dedere: "
„ Quodnam igitur nobis dissidium esse potest? "
Verum ut me fugias, patriam fugis, improbe? nec te
Chara parens, nati nec pia cura tenet?
Quid queror? en tua scribenti mihi epistola venit,
Grata quidem, dictis si modo certa fides;
Te nostri desiderio languere, pedemque
Quamprimum ad patrios velle referre lares,
Torquerique mora, sed Magni jussa LEONIS
Jamdudum reditus detinuisse tuos.

His

His ego perlectis. sic ad tua verba revixi,
Surgere ut æstivis imbribus herba solet.
Quæ licet ex toto non ausim vera fateri,
Qualiacumque tamen credulitate juvant.
Credam ego, quod fieri cupio, votisque favebo
Ipsa meis: vera hæc quis vetet esse tamen?
Nec tibi sunt præcordia ferrea, nec tibi dura,
Ubera in Alpinis cautibus ursa dedit.
Nec culpanda tua est mora, nam præcepta Deorum
Non fas, nec tutum est spernere velle homini.
Esse tamen fertur clementia tanta LEONIS,
Ut facili humanas audiat ore preces.
Tu modo & illius numen veneratus adora,
Pronaque sacratis oscula da pedibus.
Cumque tua attuleris supplex vota, adjice nostra,
Atque meo largas nomine funde preces.
Aut jubeat te jam properare ad mœnia Mantus,
Aut me Romanas tecum habitare domos.
Namque ego sum sine te, veluti spoliata magistro
Cymba, procellosi quam rapit unda maris.
Et data cum tibi sim utroque orba puella parente,
Solus tu mihi vir, solus uterque parens.
Nunc nimis ingrata est vita hæc mihi; namque ego tantum
Tecum vivere amem, tecum obeamque libens.
Præstabit veniam mitis Deus ille roganti,
Auspiciisque bonis, & bene, dicet, eas.
Ocyus huc celeres mannos conscende viator,
Atque moras omnes rumpe, viamque vora.
Te læta excipiet, festisque ornata coronis,
Et domini adventum sentiet ipsa domus.
Vota ego persolvam templo, inscribamque tabellæ;
Hippolyte, salvi conjugis ob reditum.

AD PUELLAM IN LITORE AMBULANTEM.

Ad mare ne accedas propius, mea vita; protervos
Nimirum, & turpes continet unda Deos.
Hi rapiunt, si quam incautam aspexere puellam,
Securos bibulo litore ferre gradus.
Quin etiam in siccum exiliunt sæpe agmine facto,
Atque abigunt captos ad sua regna homines.
Tum si qua est inter prædam formosa puella,
Tantum hæc non subito piscibus esca datur:

Sed miseram fœdis male habent complexibus omnes,
  Invitamque jubeant hispida monstra pati.
Os informe illis, rictus, oculique minaces,
  Asperaque anguino cortice membra rigent;
Barba impexa, ingens, alga limoque virenti
  Oblita, oletque gravi lurida odore coma.
Hos tu seu pisces, seu monstra obscœna vocare,
  Sive Deos mavis; si sapis, ipsa cave.
Nec tibi sit tanti, pictos legisse capillos,
  Ut pereas magno, vita, dolore meo.
Quin potius diversi abeamus; respice, ut antrum
  Ad dextram viridi protegit umbra solo.
Decurrit rivus gelidis argenteus undis,
  Pictaque odorato flore renidet humus.
Imminet & fonti multa nemus ilice densum,
  Et volucres liquido gutture dulce canunt.
Hic poteris tuto molli requiescere in herba
  Propter aquam, & niveos amne lavare pedes.
Tu mihi serta tuis contexta coloribus, ipse
  Texta meis contra mox tibi serta legam.
Floribus, & roseis crinem redimita corollis,
  Et compto incedes conspicienda sinu.
Poplite deinde tenus succincta imitabere nymphas:
  Obvia marmoreum deteget aura latus.
Silvicolas, mea vita, Deos torquebis amore.
  Ignibus urentur flumina & ipsa meis.
Inde domum formosa mage, & mage culta redibis,
  Rumpetur tacita tum Hippolyte invidia.
Sed sensim subsistas, ne te forte puellarum
  Æqualis versam cernat abire chorus.
Nesciat hoc quisquam, nam si nos turba sequatur,
  Antra ingrata tibi, ingrata & erunt nemora.
Has fatuas rapiant Pelagi, sine, monstra puellas:
  Nos cœptum hac furtim dissimulemus iter.
Quod si qua interea audieris per litora murmur
  Lux mea, te in nostro protinus abde sinu.

AD EAMDEM.

TU ne iterum, demens, hesterni oblita pericli,
  Litora festino pergis adire gradu?
Nonne audis mea lux fremitum, & fera murmura Ponti?
  Jam jam exire freto monstra marina parant.
Me miserum, his ne genis roseis, roseisque labellis
  Oscula tam immundo congeret ore fera?
Lacteolum hoc corpus squammis teret, utque libebit,
Impli-

Implicitum cupidis nexibus impediet?
Mox lanians pectus tenerum, vescasque papillas,
Explebit diram mordicus ingluviem?
Mortales hæc monstra omnes odere: tamen sunt,
Si nescis, pulchris longe inimica magis.
Audisti ne olim Hippolyti crudelia fata?
Disce alieno, ut sis cautior ipsa, malo.
Theside Hippolyto præstanti corpore forma
Rara quidem, decor at rarior oris erat.
Sparserat aurata jam tum lanugine malas,
Fulgebat sed adhuc virgineum ore decus.
Multæ illi tæda jungi optavere puellæ,
Multæ etiam proprios destituisse viros.
Quin illum insano dilexit perdita amore,
Plus anima, atque oculis ipsa noverca suis.
Ille tamen spretisque aliis, spretaque noverca,
Venator tantum devia lustra colit.
Et canibus, jaculoque feras, arcuque fatigat,
Et juga nexilibus claudit iniqua plagis.
Nunc viridi strophio faciem defendit ab æstu,
Oraque fontano sicca lavat latice.
Sæpe fugacis equi cursu prævertitur Euros,
Sæpe altum gaudet per nemus ire pedes.
Sed tum forte legens extremi litoris oram
Imprudens curru vectus erat bijugo;
Bellua cum subito cornuta expellitur undis,
Sublatasque maris naribus efflat aquas.
Mox vicina truces oculos ad litora vertens,
Hippolytum recto tramite sæva petit.
Quadrupedes retro pavidi cessere, citato &
Per scopulos cursu corripuere fugam.
Hippolytus lentas luctari tendere habenas
Nequicquam, & vana ducere frena manu.
Currus inaccessas per rupes, saxaque raptus
Frangitur, ejectis & cadit axe rotis.
At miser implicitus loris puer inque peditus
Distrahitur, membris membra revulsa crepant:
Fundere non potuit lacrimas, non verba dolentis;
Tam cito discerpto corpore vita abiit.
In tenues dulcis decor ille evanuit auras,
Ut folia hesternæ cum cecidere rosæ.
Flava coma hæmatis dumis annexa pependit,
Et lacera hæserunt viscera stipitibus.
Fleverunt nemora, & saltus, fontesque, lacusque,
Naïades, & Panes, & Satyri, & Dryades.
Quid loquar Andromeden, matris quam pendere formæ
Poscebant pœnas impia monstra maris?
Pendebat scopulo infelix suspensa catena,

Marmoreas tergum pone revincta manus.
Horrifico Pistris strepitu maria alta secabat;
Ignem oculis, spumam sanguineam ore vomens.
Forte leves Perseus nixus talaribus auras
Carpebat, pelagi litora despiciens.
Affixam ut vidit dura sub caute puellam,
Flexit iter, pennas sustinuitque suas.
Mox propior teneros artus, & virginis ora,
Et formam aspiciens corporis obstupuit.
Singula dum laudat, sortem miseratus acerbam,
Illabi dulcem sentit amorem animo:
Atque ait: o duro nimium damnata puella,
Judice; quæ tanto est culpa luenda malo?
Exercet te certe aliquis Deus ultor amantum,
Nam si crimen habes, crimen amoris habes.
Ille loquebatur; planxerunt litora fluctus,
Respicit; exitium bellua dirum aderat.
Quam simul ac rictu properantem vidit aperto
Andromede, & se jam jam propiusque peti,
Vulnificos visa est sensisse in corpore morsus,
Et sua letifero viscera dente trahi.
Atque ita deficiens sine sanguine, voce, animoque,
Horruit, & gelido saxea facta metu est.
Crede mihi; juveni tantum sua cara puella est,
Spectatamque fidem solus amator habet.
Astabant trepidi lugubri veste parentes,
Et natæ lacrimas irrita dona dabant.
Læva heros clipeum capiens, dextra impiger ensem,
Mittite, ait, lacrimas: hac ope tempus eget.
Nec mora, delatus volucri super æquora planta,
Terga feræ valido cominus ense ferit:
Ingeminansque ictus condit sub gutture ferrum,
Mox celer insultans ilia transadigit.
Dentibus infrendens vacuas fera sævit in auras,
Et sanie immisto sanguine tingit aquas.
Ille iterum dextram attollit; tum denique monstrum
Effugit, & stridens æquoris ima petit.
At juvenis medio sublimis in aere pendet,
Exserat exspectans qua fera parte caput.
Emergit tandem resupinum turpe cadaver,
Jactaturque maris fluctibus exanimum.
Clamorem attollunt lætum per litora vulgus,
Et plausu resonant concava saxa novo.
Cassiope, Cepheusque adimunt vincla aspera natæ.
Ad sua tunc lætus præmia victor adest.
Et dextram injiciens dextræ, colloque sinistram,
Nympha meo, dixit, parta labore, mea es.
Illa, valete, inquit, duri, & sine amore parentes,
Hic

Hic pater, hic conjux, hic mihi mater erit.
Vos me vestra avido exposuistis viscera monstro:
Hic me Orci e mediis faucibus eripuit.
Hunc ego, si thalamo me non dignabitur, ultro
Serva lubens dominum, qua volet, usque sequar.
Dixit, & ingressa est Persei nova nupta Penates,
Nec patriam posthac intulit illa pedem.
Sed maria, & Scopulos semper litusque perosa
Incoluit summis oppida celsa jugis.
Præteritique memor monitis parebat amantis,
Unde Polo stellis nunc Dea fulta micat.
At tu non assis facis, irridesque monentem;
Ulteriusque amens cœptum iter ire paras.
Quin etiam plantas tingis male sana marino
Fluctu; ah ni tantos ne incute sæva metus.
Forsitan apricos colles, & consita opacis
Arboribus sub aqua prata virere putas.
Atria vel cerni Phrygiis suffulta columnis,
Auratasque trabes, marmoreumque solum.
Nil nisi ventorum fremitus, tristesque procellas
Impulsas rapido turbine pontus habet.
Putris arena jacet cœnoso sordida fundo,
Et congesta altis æstuat aggeribus.
Ne dum aliud, conchas non illic versicolores
Invenies: tantum has litoris ora tenet.
Tum sese attollunt pelago passim ardua saxa:
Quædam etiam insano gurgite cæca latent.
Hic sua defossis posuere cubilia subter
Cautibus, & liquidos monstra marina lares.
Hic secura intus cunctantur, & ocia ducunt,
Cum furit hybernis ventus & unda minis.
Hic etiam e speculis procul adventare carinas;
Utque sua labi sub ditione vident,
Disponunt furtim insidias, latitantque cavernis,
Dum subeat tectos nautica turba dolos.
Qualis, ubi aspexit venientem ad retia cervum,
Venator tacito gaudia corde premit.
Sæpe etiam fundo morsu subfixa tenaci
Detinet invitam vipera parva ratem.
Illa immota manet, medio licet incita cursu,
Intendantque leves lintea plena Noti.
Tum subito e latebris prodit gens lubrica ponti,
Atque acie instructa prædam inimica petit.
Obice pars munit fauces, aditusque malignos,
Obsidet, ulla fugæ pervia ne via sit.
Pars dorso connixa, ratem subvertere tentat,
Pars clavum, remos, & tabulata rapit:
At laterum laxa tandem compage dehiscit,

Æquoreasque bibit naufraga puppis aquas.
Interea nautas nequicquam multa parantes
Infelix vastis obruit unda vadis.
At rabida infido grassantur in æquore monstra,
Per mediasque atra clade feruntur aquas.
Semineces rapiunt, prensosque volumine caudæ
Affligunt saxis terque quaterque suis.
Dilaniant artus, & adhuc trepidantia mandunt
Viscera, & in misero sanguine rostra lavant.
Fracta minutatim crepitant sub dentibus ossa,
Et semesa undis membra cruenta natant.
Sæpe etiam vivos intra stabula abdita servant,
Ut quos Divum aris pastor alit vitulos.
Nam sua cum certis sollemnia sacra diebus,
Et celebrant lætis annua festa choris;
Rauca tonans scopulis horrendum buccina torvi
Tritonis, madidum cogit in antra pecus.
Tum pelagi excitum fundo genus omne ferarum
Apparet, liquidis & glomerantur aquis.
At malus ille senex Protheus pastor maris anteit,
Et (mirum!) in varias se induit ipse feras.
Nam modo fit serpens, modo sus, modo torva leæna,
Horrida nunc tigris, nunc sonitum ignis habet.
Hic passim armenta exultantia fuste coercet
Increpitans, magnum & per maria agmen agit.
Non tot habent silvæ frondes, tot litus arenas,
Quot varia in tenero marmore monstra natant.
Nec solum informesque orcæ, atque immania Cete,
Quæque mare undisonum tantum habitare solent,
Sed tauri, vulpesque avidæ, fulvique dracones,
Raptoresque lupi, sævaque turba canes.
Nam quascumque feras antris, & montibus altis
Terra alit, has vasto gurgite pontus habet.
Bellua præterea (veteres dixere Charybdim)
Sublatum pelago fert truculenta caput.
Hæc miseras avido puppes absorbet hiatu;
Tantum illi barathrum, & gutturis antra patent.
Parte alia se infert timor, atque infamia ponti,
Semifero ingrediens corpore Scylla rapax.
Frons illi præfert formosæ virginis ora,
Atque infida procul lumina dulce micant.
Inguinibus latrant rabido centum ore molossi;
Sicca fame impasta guttura semper hiant.
Talia monstra mari coeunt, ludosque frequentes
Instaurant, epulis & sua festa colunt;
Infandasque dapes mensis, & fercula dira
Apponunt, tabo pallida frusta hominum;
Colla humeris avulsa, manus, truncosque lacertos,
Atque

Atque ora effossis tristia luminibus.
Corpora fiant hominum illis esca, & pocula sanguis;
Hostibus hæc nostris prandia dent Superi.
Hæc te, si fueris deprensa in litore, Cete
Impositam dorso protinus arripient.
Ah scelus indignum, ah misera, ah male cauta puella,
Quid tibi tunc animi, quid tibi mentis erit?
Clamabis, montesque procul, litusque relictum
Respiciens, frustra flebis, opemque petes.
Astabunt facies torvæ, & flenti increpitabunt.
Quam cupies nobis tunc habuisse fidem!
Tunc nostri nemoris frustra memor, & memor antri,
Atque tui frustra Castilionis eris.
Ipse aliam pro te forma præstante puellam
Inveniam, & quæ mi sit mage morigera.
Illi ego deliciasque tuas donabo, & amores,
I nunc, argutas, i, sequere Halcyonas.

DE MORTE RAPHAELIS PICTORIS.

QUOD lacerum corpus medica sanaverit arte,
Hippolitum Stygiis & revocarit aquis,
Ad Stygias ipse est raptus Epidaurius undas;
Sic pretium vitæ mors fuit artifici.
Tu quoque dum toto laniatam corpore Romam
Componis miro, Raphael, ingenio:
Atque urbis lacerum ferro, igni, annisque cadaver
Ad vitam, antiquum jam revocasque decus;
Movisti Superum invidiam; indignataque mors est,
Te dudum extinctis reddere posse animam;
Et quod longa dies paulatim aboleverat, hoc te
Mortali spreta lege parare iterum.
Sic miser heu prima cadis intercepte juventa;
Deberi & morti nostraque nosque mones.

DE PAULLO CANENTE.

DULcia dum pulcher modulatur carmina PAULLUS,
Demulcet colles, &, mea Roma, tuos;
Adcurrere simul Dryades, Faunique bicornes,
Ora immota truces & tenuere feræ:
Tybris arundineo glaucum caput extulit alveo,
Et stupefacta novo restitit unda sono.
Tum vocem, numerumque, inquit, miratus Apollo,

Orpheus Elysia valle meus rediit.
Sed faciem ut vidit pueri, sacrumque decorem,
Certe, ait, hic proles est, Cytherea, tua.
Sæve puer, tentas me vincere voce, lyraque:
An vicisse arcu, est gloria visa levis?

DE VIRAGINE.

SEmianimem in muris mater Pisana puellam
Dum fovet, & tenero pectore vulnus hiat,
Nata, tibi has, dixit, tædas, atque hos Hymenæos
Hæc desensa tuo mœnia marte dabunt?
Cui virgo: haud alias tædas, aliosve Hymenæos
Debuit hæc nobis grata rependere humus.
Hanc ego sola meo servavi sanguine terram:
Hæc servata meos terra tegat cineres.
Quod si iterum ad muros accedet Gallicus hostis,
Pro patria arma iterum hæc ossa cinisque ferent.

AD AMICAM.

ME miserum quisnam hæc tam bella labella momordit?
Improbus, & vere rusticus ille fuit.
Non aliter leporem canis, accipiterve columbam
Mandit; adhuc fluit en turgidulo ore cruor.
Quid nectis, malesana, dolos? quid, perfida, juras?
Lividam ab impresso agnosco ego dente notam.
Atque utinam non ulteriora etiam malus ille
Sumpserit, heu duras rerum in amore vices.

EPITAPHIUM GRATIÆ PUELLÆ.

SISTE, viator, ni properas; hoc aspice marmor,
Et lege: ni ploras, tu quoque marmor eris.
Gratia (namque Deas etiam mors sæva profanat)
Mortua, & hoc duro est condita sub tumulo.
Abstulit hæc moriens geminas miseranda sorores;
Sic Charites uno tres periere obitu.

INSI-

INSIGNIUM DOMUS CASTILIONIÆ

DESCRIPTIO.

EST Leo magnanimus, clemens, princepſque ferarum:
Vindicat & rubrum ſibi martis cura colorem:
Indicat & nobis ſecuram Arx alta quietem:
Turris & antiquæ fert ſignum nobilitatis.
CASTILIONA Domus nobis hæc omnia præſtat.

HIPPOLYTÆ TAURELLÆ CONJUGIS

EPITAPHIUM.

NON ego nunc vivo, conjux dulciſſima: vitam
Corpore namque tuo fata meam abſtulerunt:
Sed vivam, tumulo cum tecum condar in iſto,
Jungenturque tuis oſſibus oſſa mea.

EX CORYCIANIS.

LAudabunt alii Divûm ſpirantia ſigna,
Molliter & Pario ductos de marmore vultus,
Corycii aut clarum tollent ſuper æthera nomen,
Inſignem & virtute animum, magno ore canentes
Ut veras Superûm effigies ſacraverit aris,
Utque ſui cordis penetralia fecerit aras
Sinceræ Pietati, almæ & Fidei, ipſe ſacerdos
Integer, innocuus, culpa ſemotus ab omni.
Aſt ego (nam vires noſtris Muſa abnuit auſis,
Ne poſſim egregias laudes æquare canendo)
Tantum Corycio meritas teſtantia grates
Vota feram Nato, & Matri, Matriſque Parenti,
Vos igitur mecum, o pueri, innuptæque puellæ,
Romanæque nurus, cumulate altaria donis
Suppliciter; flexoque genu numenque rogate
Dextrum Corycio, & flammis date tura faventes.
Virginis Anna parens, & Virgo Mater, & ipſe
Virgineo Matre intacta Puer edite partu,
Corycium ſervate ſenem, ſi recta voluntas,
Et Pietas vobis grata eſt, probitaſque, pudorque:

Quod si olim coluit qui hortos & rura, solebat
Primus vere rosam, atque autumno carpere poma,
Quænam digna satis dabitis vos præmia vestro
Cultori? lætam annuite viridemque senectam.
Corycio aspiret pleno bona Copia cornu;
Compleat alma Ceres campos, atque horrea messe
Et Bromius dulci redolentes nectare cellas.
Ipse autem caris semper stipatus amicis,
Inter odoratum citrii nemus, inter & hortos,
Suspiciens sacras Capitoli in colle ruinas
In medio vatum felices exigat annos.

IN CUPIDINEM PRAXITELIS.

HIC Amor Herculea sopitus pelle quiescit:
  Pulvinum capiti subdita clava facit.
Has nunc exuvias præfert, magno Hercule victo:
  Pro pelle, & clava nunc gerit ille colum.
At puerum Veneris somno, & sudore madentem
  Praxiteles Parium transtulit in lapidem.
Tu vero, hospes, abi, aut leni dic verba susurro,
  Ne somnum excussum forte queratur Amor.
Ille quidem abjecitque facem, abjecitque pharetram:
  Pro face, pro pharetra, clava timenda tibi est.

DE JULIO CÆSARE.

BELLA foris, Indosque domi exercebat & ipse
  Cæsar; magni etenim est utraque cura animi.

DE AMORE.

QUID speculas caræ fugio, quid tecta puellæ;
  Quod sint Harpyæ perditi amoris aves?
  Quid vito faciem, & cælestia lumina ocellos:
  Demens, quod validæ sint in amore faces?
Congressumque omnem, & verborum mollia vincla?
  Quod misero miri sint in amore lupi;
Ceteraque heu nimium quod sint ursique, leæque,
  Menaliique canes, Armeniæque tigres?
Sic quoque dum fugio, cæcis licet abditus antris,
  His ipsis mediis queis lateo in tenebris,

Innu-

Innumeras Ætnas, patior, Scyllasque, Charybdesque,
Et quæ durus amor præterea omnia habet.
Quare agite, in lucem vigiles procedite curæ,
Et qui mi pallor plurimus ore sedet.
Huc lacrimæ, medio ducta huc suspiria corde,
Huc qui me æterni conficitis gemitus,
Ite agite huc mecum; dominaque sub ora protervæ,
Sub sævos oculos nos periisse juvet.
Quandoquidem fiet spectando mollius omne id,
Et vita demum suavius hac misera.
Nam si etiam solum hæc monstra omnia circumvallant,
Testis io saltem sit necis illa meæ.
Illa, graves Nemesis quæ vel tum forsitan iras,
Ultoresque timens in sua fata deos,
Hic vere, posito jam fastu, dicet, amabat:
Et dabit in cineres ultima dona meos.
Protinus hæc manes tum fama sequetur ad imos,
Ac me jam campis liberum in Elysiis,
(Stultitiæ ah tantum est fatuo hoc in amore) juvabit
Illud nescio quod munus inane rogi.

ILLU-

ILLUSTRIUM ALIQUOT POETARUM

CARMINA
AD CASTILIONIUM
VEL DE CASTILIONIO.

BENEDICTUS LAMPRIDIUS, BALTHASSARI CASTILIONIO.

QUID cessas? age dum cingere Cypria
Myrto & tu nitidas, CASTALIO, *comas*,
Et paullum abjice magnas
Curas rege super tuo.
Non semper madidis Juppiter imbribus
Terras & trifidis fulminibus petit:
Nec lux permanet alma,
Sed noctis vice pellitur.
Si Mellina nihil te domus afficit,
Et fontes positis ordine Medicis
Pomis, & speculæ, omnem
Unde urbem licet æstimes:
At Tyrrhena, brevi fronte, oculis nigris,
Nigro crine, parat quæ tibi dulcia
Doctis carmina chordis,
Et vocis liquidæ sonos,
Tangat; te cyathis en vocat Angelus
Ter ternis, juvenum nobilium decus:
Non contemnere Musas
Te vatem decet impares,
Vates incolumis maxime sæculi:
Te fas ante alios ducere Liberum:
Ingenti Ennius ore
Dicturus grave prælium,
Victos & populos, imbuerat prius
Se vino; duplicem potus Ulyssem, &
Trojæ funera Homerus
Divinis cecinit modis.

Io.

JO. ANTONIUS FLAMINIUS FOROCORNELIENSIS

Epigrammatum lib. III.

AD ILLUSTREM BALTHASSAREM CASTILIONEM

Nebulariæ Comitem.

Inclyte magnorum cœtu numerande virorum,
Quos præsens ætas non tacitura videt,
BALTHASAR *ingenuis præfulgens artibus, & quem*
Illustrem populis utraque lingua facit
Dicere te vellem, nostrisque sacrare libellis,
Cresceret, ut famæ jam tibi partus honor:
Sed labat ingenium; gravitate est ponderis impar
Materiæ cœptum fertilioris opus:
Dotibus insignem dum tot videt, ac simul optat,
Obstupet, ac numerum dicere Musa nequit.
His Rex commotus Gallorum te colit, atque
Vulgata illustrem per loca laude facit,
Rex quoque te simili complexus amore Britannus
Insignem clari torquis honore facit.
Quid referam Urbini quo te Dux legit honore?
Ut lectum ex cunctis jusserit esse suum?
Non eget indicio nostræ clarissima vocis
Laus tua: & id nostris viribus obstat onus.
Si tamen est aliquid voluisse, hoc inspice Carmen:
Hinc animum; id magni muneris instar erit.

M. ANTONII FLAMINII ECLOGA THYRSIS.

Menalcas. Thyrsis.

Forte super tenero projectus gramine Thyrsis
Pascentes vario mulcebat carmine tauros,
Et virides pulchram resonabant Phyllida silvæ;
Cum tenues prima indutus lanugine malas
Affuit, & tristi sic cœpit voce Menalcas.
Menal. *Ipse quidem molli dum captas frigus in umbra,*
Et tenerum fragili deducis arundine carmen,
Nos heu perpetuis objecti fluctibus olim

Ja-

Jactamur, vacuasque errando ducimus horas.
Ex quo præruptis veniens ex alpibus imber
Assidua lætas fœdavit grandine terras,
Quas inter placido percurrit Mesu'us amne
Cæruleos densa prætextus arundine crines.
Thyrs. *Nos quoque diluvio ex illo rerum omnium egeni*
Fugimus: at dives parvo post tempore Mœris
Hospitio excepit grato, armentique magistrum
Esse dedit, pastasque etiam numerare capellas.
Et nos Phyllis amat misere formosa puella,
Quæ Satyros calamis, Phœbumque lacessere voce
Audeat: hanc multos nequicquam arsisse per annos
Alconem fama est, cui quina armenta per herbas
Et bis quinque greges altis in montibus errant.
Menal. *Desine plura, puer: fuit & sua cura Menalcæ:*
Nunc Veneris flammas, teneros nunc odit amores.
Thyr. *Nos equidem terras alio sub sole jacentes*
Ibimus, & Libyæ steriles mutabimus agros:
Ipsa tamen dominæ profugum sectetur imago,
Formosamque omnes resonabunt Phyllida silvæ.
Menal. *At memini cum forte gravis contagia morbi*
Invasere tuas bruma veniente capellas,
Formosam nullæ resonabant Phyllida silvæ.
Te felix pleno circumstat Copia cornu:
Ah dolor! ipse famem dura vix glande repello.
Thyr. *Ergo ubi funereum in cinerem pallentia membra*
Solverit atra dies, Stygiamque innabimus undam,
Si quis amicitiæ sensus tellure sub ima est,
Inter felices animas, & Ditia regna,
Tunc etiam nostrum cantabit fistula Mœrim.
Ille sui pecoris curam mihi credidit, illi
(Quod mirere) etiam multum mea carmina curæ.
Nam cum Cassategi pratis Corydonis ad ulmum
Lyctius alternis mecum certavit Amyntas;
Judicio illius victus mihi cessit Amyntas,
Depositumque etiam mea fistula retulit agnum.
Menal. *Fortunate puer nimium, tua si bona noris!*
Hic inter gelidos fontes, & pascua læta,
Et densas corylos, sacræque examina quercus
Felicem vacuo traduces pectore vitam:
At nos per varios casus miseranda sequemur
Exsilia, & toto fessi jactabimur orbe?
Nec dabitis finem, crudelia fata, laborum?
Thyr *Non semper gelidis effundit nubibus imbres*
Juppiter, aut vasti feriunt cava litora fluctus
Semper, & iratis stridens Aquilonibus aura.
Tu quoque vesano finem sperare dolori
Aude, hospes, forsan miserum meliora sequentur.

Me-

Menal. *Alta prius certos requiescent flumina cursus,*
Grataque pascentes fugient virgulta capellæ,
Quam Fortuna modum nostris imponere damnis
Annuat, inceptumque velit mutare tenorem.
Hoc nobis quondam memini prædicere Mopsum,
Cum mea bis septem nondum ætas viderat annos.
O pecus, o dulce quondam mea cura capellæ,
E semper teneris vernantia floribus arva,
Vos ego non aliquo infelix post tempore visam?
Inque peregrina moriens tellure recondar?
O potius subito pigræ telluris hiatu
Devorer, aut magno pro munere solus in altis
Exponar silvis Numidarum præda leonum.
Thyr. *Huc ades, o miserande puer: jam vesper Olympo*
Surgit, & alma dies primæ decedere nocti
Incipit, errantes herbosa ad flumina tauros
Ducam ego, mox saturos cogemus ovilibus agnos.
Hic poteris nostrum post cœnam visere Mœrim,
Illius & verbis aliquam sperare salutem.

LIVIUS GREGORIUS GYRALDUS

Epistola, in qua agit de incommodis, quæ in direptione Urbana passus est; ad Antonium Thebaldeum.

NAugerius procul Italia per Bœtica regna,
Cæsaris observans aulam, mandata Senatus
Ipse sui exsequitur: doctrinamque æquat agendo.
Una ibi CASTALION (*proh dii, quantum instar in uno hoc!*)
Musarum pius hic cultor Phœbique, sed idem
Ingens ingentis fuerat Mavortis in armis:
At simul ante diem Lachesis fera stamina rupit
Hippolytæ, optavit nivea cum veste sacerdos
Cœlebs vivere, non ullosque pati hymenæos.
Hoc minus infelix, oculis quod fata videre
Non fera CLEMENTIS, *nec patrum contigit illi.*

FRANCISCUS ARSILLUS SENOGALLIENSIS

Libello de Poetis Urbanis inter † Coryciana.

CASTIONUM *annumerem quos inter? Martis acerbi,*
Num Phœbi, an Veneris te rear esse decus?
Miles in armis ferox, & amata in virgine mitis;
Hinc molles eleges: hinc fera bella cano.

JOAN-

JOANNES PLAZONIUS

De Balthassare Castilionio.

Mantua dives avis, sed ditior illa poetis,
Quos inter primos maximus ille Maro.
Non tamen inferior multo tu, culte poeta
CASTILIO, *claris regibus orte tuis.*
Sed titulos gentemque tuam tam stultus avitos,
Qui teneris Musis præferat, ecquis erit?

BASILII ZANCHI ECLOGA

Cui titulus DAMON, sive BALTHAZAR CASTALIO, ex V. Poematum Libro.

Lycidas. Thyrsis.

Quid tantum insano fœdantem pectora luctu,
Funesta te, Thyrsi, juvat tabescere in umbra
Ilicis? en pecudes nullo custode per herbam
Pascuntur, errantque suis cum matribus agni.
Nec nomen late clarum Nesidos ad auras
Antra doces jactare, & pictas gramine ripas;
Sed tantum tristes referunt nemora avia cantus,
Tristiaque argutæ responsant carmina valles.
Dic, luctus quæ caussa novi, carissime Thyrsi?
Dic age, qui mœsto tanti sub corde dolores?
Thyr. *Ah dolor, ah lacrimæ singultibus interruptæ!*
Ipsa nequit superas vox ægra erumpere ad auras.
Ah miser, ante diem, merita nec morte peremptus
Occidit, & longo clausit sua lumina somno
Infelix Damon, crescat dolor, & lamenta.
O mecum luctus, auræ, ingeminate recentes.
Lycid. *Proh facinus! carumne mihi mors abstulit, heu heu*
Impia mors Damonem, & funere mersit acerbo?
Thyr. *Heu periit mea vita, animæ & solatia nostræ?*
Heu periit Damon, crescat dolor, & lamenta.
Nec mirum, o Lycida, primis data signa diebus
Hoc ante exitium; liquidos avertitur amnes
Immemor herbarum quadrupes, & crebra querelis
Frondiferum nemus, & saltus, & pascua complet.
Quin etiam patrios præterlabentia fines
Flexerunt retro mærentes flumina cursus.
Ipse autem fractis imo caput abdidit alveo
Cornibus, & viridi circum stillantia musco
Ab-

Abrupit serta, & glaucos discidit amictus
Mincius, effundens latices, urnamque patentem
Implevit rivo lacrimarum: & candida circum
Pectora foedantes pugnis, atque unguibus ora
Caeruleae comites, scisso per colla capillo
Fleverunt patrias mulcentem cantibus undas.
Et nivei in ripa cecinistis flebile cycni.
O mecum luctus, aurae, ingeminate recentes.
Vos mecum lugete, & amarum intendite fletum,
Pastores, si qua est pietas, si funera tangunt
Damonis; vestri spes & solatia Damon,
Damon pastorum decus ingens, cui juga saepe
Nimbosi Apennini, cui Saturniae & arces
Demisere caput cantanti: ad carmina, cautes,
Venistis, rigidaeque, altis de montibus, orni.
Dumque ille egregias laudes, & facta LEONTIS
Personat, intonsi referunt ad sidera montes
Egregias laudes: Primus tu pascua nobis
Restituis: tu siderea demissus ab arce,
Praesidium fessis rebus, dum tu, optime patrum,
Terrarum late ingentes moderaris habenas,
Aurea sublatis remeabunt saecula bellis.
Hei mihi, jam carmen suspiria interrumpunt!
Has igitur mihi spes, haec & solatia dira
Liquisti, o Damon? longum sine fine dolorem,
Et vanum desiderium, & suspiria de te
Liquisti, o longa jucundior unice vita.
Vellera cum setis aries mutarit, & hircus
Velleribus setas, dolor & suspiria me me,
Ah miserum! me me linquent, curaeque sequaces.
Crudeles superi, crudelia sidera, nunc me,
Me quoque nunc Stygias comitem detrudite ad undas.
Nam quid ego, heu, sine te, Damon, dulcissime Damon,
Heu quid agam miser? aut vitae quae gaudia quaeram?
Te moriente omnis vivendi erepta voluptas.
Hei mihi, jam carmen suspiria interrumpunt!
Quis igitur capiti lymphas, heu quis dabit atros
His oculis fontes lacrimarum, ut plurima tristis
Abluat unda genas, tellus vicina madescat?
Vos gelidi fontes, vos mollia prata, valete:
Dulcia rura, valete; vale simul, optima Phyli,
Vos umbrae altorum nemorum: non amplius ai me
Delectet vacua carmen lusisse sub umbra.
Vivite jam fontes, & pascua, vivite silvae:
Vos cantus, & plectra juvent, mollesque choreae,
Nymphae noster amor: nos & suspiria, & acres
Singultus, lacrimaeque decent, & funera tristia.

Hei

Hei mihi, jam carmen suspiria interrumpunt!
Cur sine me Elysia, Damon, spatiare sub umbra
Concessum? & sine me sacros ediscere cantus
Ægonis? quem Parthenope, quem cærula Siren
Jamdudum obstupuit, summi cum saxa Vesævi,
Et Gauri socio resonarent antra favore.
Incultum solis in rupibus exigere ævum
Amentem jubet ipse dolor, Damone peremto,
Donec sæva meos tandem mors solverit artus,
Invisam & dederit nobis abrumpere vitam.
Non tamen ante mihi torpentia lumina morte
Languescent, tibi quam, Damon, pia funera solvam!
Constituam & tumulum, & tumulo sollemnia mittam.
Pastores mecum certis altaria donis
Et statuent, mecum & cineri fragrantia dona
Infundent herbas adolentes, & beneolens thus.
Hic mecum formosa etiam tua cura Lycoris,
Naïdes & mœstis percussæ pectora palmis,
Flaventes solvent crines, & busta profusis
Conspergent lacrimis, & femineo ululatu:
Placabuntque pios manes, & carmina dicent:
Quæ quondam edocuit niveas laniata papillas
Mœsta Venus, Pharii quum funera fleret Adonis:
Æternum & salve, singultibus intermistis,
Æternumque vale, dicent, o maxime Damon.

JULII CAPILUPI

Cento ex Virgilio

IN COMITEM

BALTHASSAREM CASTILIONEM.

PRoter aquam, tardis ingens ubi flexibus errat
Mincius, auratus taurino cornua vultu,
Per to ducta viros, multos servata per annos
Stat fortuna domus, & avi numerantur avorum:
CASTILIAM *vocat, & lætam cognomine gentem*
Manta dives avis deducit origine nomen.
Ipse COMES, *fama multis memoratus in oris,*
Jam tum consiliis habitus non futilis auctor.
Aulai in medio quondam dum vita manebat,
Ipse gubernator populos in pace regebat.
Jura dabat legesque viris; moresque sinistros,
Et qui quemque modo fugiatque feratque morantem;
Antiquasque domos, aulas, & limina regum
Instituit: quacumque viam virtute petivit.

Ante

Ante omnes multa insignem se reddidit arte
Præcipue in duri certamina Martis euntem.
Ipse suas artes, sua munera lætus Apollo
Donat habere viro, quo non felicior alter,
Threicia fretus cithara, fidibusque canoris
Dum canit, & mœstum Musa solatur amorem.
Quid memorem, (sunt hic etiam sua præmia laudi)
Carmine quo captæ dulces ante omnia Musæ
Attonitis hæsere animis? divine poeta,
Quæ tibi, quæ tali reddam pro carmine dona?
Namque canebat, ut aulæis regina superbis
Quæ totam late jam tum ditione premebat
Ægyptum, geminosque premens eliserit angues
Illa manu, ut pulchram properet per vulnera mortem
Conjuge prærepto, pectus signata cruentis
Stabat acerba fremens, mentem turbata dolore,
Invisam quærens quamprimum abrumpere lucem;
Pectore in adverso graviter spirantibus hydris,
Procubuit; sic sortitus non pertulit ullos,
Non vires alias, Romanorumque triumphos:
Nec victoris heri tetigit captiva Penates.
Hoc virtutis opus, lævi de marmore totum
Infelix simulacrum; oculis mirabile monstrum,
Munera, relliquias antiquæ laudis, & artis,
Delicias domini Romana palatia servant
Hinc inter densas corylos, sedesque beatas.

ANTONIUS CERUTUS

IN CAMILLI CASTILIONEI

Balthassaris Filii, & Catharinæ Mandeliæ
Epithalamio.

HOS, inter splendet ceu sidera Luna minora,
Pater refulsit BALTHASAR,
Deliciæ Regum qui dictus, parteque ab omni
Virtutibus resplenduit.
Illius haud cessant claros celebrare labores
Et lectitare Principes.

JO. MATTHÆUS TOSCANUS

In sua Carminum Illustrium Poetarum Italor.
Collectione.

UT patriam, sic ingenium, Musamque dederunt
Fata tibi, sed non otia Virgilii.

Quod

Quod nisi castra fores regum sectatus, & aulam.
Dum simul hos dextra, consilioque juvas,
Carmina tunc magni poteras æquare Maronis,
Ut nunc ingenii pondere, sic numero.

IDEM TOSCANUS IN PEPLO ITALIÆ.

BALTHASAR CASTILIO.

UT patriam, sic ingenium, Musamque dederunt
Fata tibi, sed non otia Virgilii.
Nam regum tu tecta modo, modo castra frequentas;
Ut simul hos dextra consilioque juves.
Cum gemino jactet se Mantua pœne Marone,
Est tamen huic placeas qua sibi parte magis:
Quippe virum ante alios deceat qui principis aulam
Exprimis & vita, fingis & eloquio.

MARCHUS STICHINUS

DE BALTHASSARE CASTILIONIO.

CASTILIONEUM, *quo Mantua læta superbit,*
CASTALIDUM *e Pindo turba canora canat,*
Non satis herois divini maxima facta,
Nec bene, mortalis dicere lingua potest.

F I N I S.

NOI

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

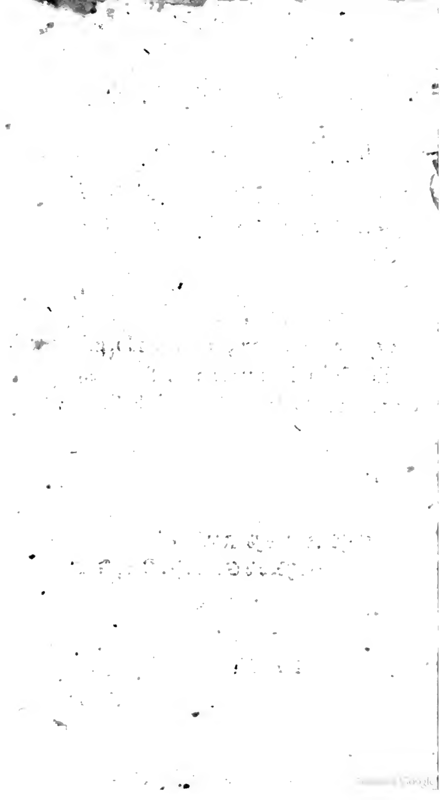
CONcediamo Licenza a *Giuseppe Remondini* Stampator di *Venezia* di poter ristampare il Libro intitolato: *Hieronymi Fracastorii, & Marci Antonii Flaminii Carmina &c. ristampa*, osservando gli ordini soliti in materia di Stampe, e presentando le copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 29. Ottobre 1781.

(
(*Alvise Vallaresso Rif.*
(*Girolamo Ascanio Giustinian Cav. Rif.*

Registrato in Libro a Carte 24.
al Num. 230.

Davidde Marchesini Segr.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

a Dì 5 Gennaro 1842 in
Napoli
Antonio Iannelli

